

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Diplomová práce

2021

Bc. Marie Kuncová

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Katedra filozofie a společenských věd

Praktická výchova k občanství – manuál občana

Diplomová práce

Autor: Bc. Marie Kuncová

Studijní program: N7504 – Učitelství pro střední školy

Studijní obor: NSSKCJ-NSSKON Učitelství pro střední školy – český jazyk a literatura –
Učitelství pro střední školy – základy společenských věd

Vedoucí práce: Doc. Mgr. Jaroslav Daneš, PhD.

Věžnice, 2021

Zadání diplomové práce

Autor: Marie Kuncová

Studium: P19P0738

Studijní program: N7504 Učitelství pro střední školy

Studijní obor: Učitelství pro střední školy - český jazyk a literatura, Učitelství pro střední školy - základy společenských věd

Název diplomové práce: **Praktická výchova k občanství - manuál občana**

Název diplomové práce AJ: An education for life - a manual of the citizen

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Student/ka vytvoří učebnici praktické občanské výchovy, která žáky a studenty naučí jejich občanským rolím. Učebnice bude strukturovaná na základě jednotlivých segmentů občanského života: a) občan jako bytost ekonomická (jak podnikat, jak založit firmu, živnost), b) občan jako bytost politicky angažovaná (účast na zastupitelstvu, podněty na zasedání, petiční akce apod.), c) občan, jehož stát je součástí mezinárodních struktur, atd.

M. Ricketts, The economics of business enterprise, Cheltenham 2002. P. Šebešová (ed.), Proč a jak učit filosofii na středních školách, Praha 2017. K. Švec-P. Dočekalová, Úvod do politologie, Praha 2010. J. Wolff, An Introduction to Political Philosophy, Oxford 2006.

Garantující pracoviště: Katedra filosofie a společenských věd,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: doc. Mgr. Jaroslav Daneš, Ph.D.

Oponent: Mgr. Kamil Janiš, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 12.8.2019

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně (pod vedením vedoucího diplomové práce) a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

Ve Věžnici dne 14. 7. 2021

Marie Kuncová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala doc. Mgr. Jaroslavu Danešovi, PhD., za odborné vedení, cenné rady, trpělivost a laskavý přístup při psaní této práce.

Pozn.:

Veškeré užití texty nebo obrázky odkazující na některou z politických ideologií jsou v této diplomové práci určeny pouze ke vzdělávacím účelům a žádnou ze zmiňovaných politických ideologií nepropagují.

Anotace

Diplomová práce *Praktická výchova k občanství – manuál občana* se zabývá teorií, tvorbou i srovnáním učebnic občanské výchovy či společenských věd a zároveň přináší návrh praktické aktivizační učebnice spojené s metodickými listy.

Cílem práce je vytvoření praktické učebnice občanské výchovy, jež bude odpovídat moderním didaktickým potřebám i potřebám uživatelů učebnic v souladu s teorií tvorby učebnic a s Rámcovým vzdělávacím programem a zároveň bude reflektovat potřeby uživatelů učebnice. Nedílnou součástí práce je též zdůvodnění důležitosti tématu *Občan ve státě* a vysvětlení významu zvolených didaktických metod i organizačních forem.

Klíčová slova

Občanská výchova, společenské vědy, praktická učebnice, občan, aktivizační metody.

Annotation

The diploma thesis: *Education for life – the manual of the citizen* deals with the theory, creation and comparison of textbooks of civic education or social science and it offers a draft of the practical activation textbook associated with the methodological sheets at the same time.

The aim of the thesis is to create a practical textbook of civic education that will correspond to the modern didactic needs as well as the needs of textbook users in accordance with the theory of textbook creation and the Framework Educational Program and it will reflect the needs of textbook users as well. An integral part of the thesis is also the justification of the importance of the topic Citizen in the state and the explanation of the importance of selected didactic methods and organizational forms.

Keywords

Civic education, social science, practical textbook, citizen, activation methods.

Bibliografický záznam:

KUNCOVÁ, Marie. *Praktická výchova k občanství – manuál občana*. Hradec Králové: Faculty of Arts, University of Hradec Králové, 2021, 314 pp. Diploma Dissertation.

Obsah

Úvod.....	12
1. Člověk jako občan ve státě – význam tématu.....	14
2. Soulad manuálu s RVP.....	17
3. Učebnice.....	19
3.1 Teorie, smysl a význam učebnice.....	19
3.2 Požadavky na učebnice.....	22
3.3 Zásady tvorby učebnice a učebních úloh.....	28
3.4 Zásady práce s učebnicí.....	30
3.5 Stručná analýza stávajících učebnic.....	32
4. Použití vybraných vyučovacích metod vzhledem k výuce společenských věd.....	34
5. Organizační formy výuky vzhledem k jejich užití ve výuce společenských věd.....	51
6. Učitel a jeho role ve výuce.....	61
7. Didaktické zásady.....	67
7. Učebnice: 1. část. <i>Občan jako bytost ekonomická</i>	72
7.1 Téma: <i>Jak začít podnikat?</i>	72
7.2 Metodický list – <i>Jak začít podnikat?</i>	78
7.3. Téma: <i>Jak založit firmu?</i>	83
7.4 Metodický list – <i>Jak založit firmu?</i>	86
7.5 Téma: <i>Jak získat státní příspěvky?</i>	93
7.6 Metodický list – <i>Jak získat státní příspěvky?</i>	99
8. Učebnice: 2. část. <i>Občan jako bytost politicky angažovaná</i>	106
8.1 blok <i>Občan na komunální úrovni</i>	106
8.1.1 Téma: <i>Účast a podněty na zastupitelstvu</i>	106
8.1.2 Metodický list – <i>Účast a podněty na zastupitelstvu</i>	115
8.1.3 Téma: <i>Formy protestu</i>	121
8.1.4 Metodický list – <i>Formy protestu</i>	130

8.1.5	Téma: <i>Podání trestního oznámení</i>	140
8.1.6	Metodický list – <i>Podání trestního oznámení</i>	146
8.1.7	Téma: <i>Kdy se mohu obrátit na ombudsmana?</i>	153
8.1.8	Metodický list – <i>Kdy se mohu obrátit na ombudsmana?</i>	161
8.2	blok <i>Občan jako volič</i>	165
8.2.1	Téma: <i>Volby v ČR</i>	165
8.2.2	Metodický list – <i>Volby v ČR</i>	170
8.2.3	Téma: <i>Komunální volby – občan jako volič a kandidát</i>	173
8.2.4	Metodický list – <i>Komunální volby – občan jako volič a kandidát</i>	175
8.2.5	Téma: <i>Jak se stát členem zastupitelstva?</i>	180
8.2.6	Metodický list – <i>Jak se stát členem zastupitelstva?</i>	187
8.3	blok <i>Systémové a antisystémové rozhodování a preference</i>	193
8.3.1	Téma: <i>Demokracie versus autokracie a totalita</i>	193
8.3.2	Metodický list – <i>Demokracie versus autokracie a totalita</i>	197
8.3.3.	Téma: <i>Jak rozpoznat autoritáře a totalitáře</i>	202
8.3.4	Metodický list – <i>Jak rozpoznat autoritáře a totalitáře</i>	205
8.3.5	Téma: <i>Projevy extremismu a trestní právo</i>	208
8.3.6	Metodický list – <i>Extremistické postoje a trestní právo.</i>	218
9.	Učebnice: 3. část. <i>Občan, jehož stát je součástí mezinárodních struktur</i>	229
9.1	Téma: <i>Evropská unie</i>	229
9.2	Metodický list – <i>Evropská unie</i>	244
9.3	Téma: <i>Organizace spojených národů</i>	258
9.4	Metodický list – <i>Organizace spojených národů</i>	263
9.5	Téma: <i>Severoatlantická aliance (NATO)</i>	267
9.6	Metodický list – <i>Severoatlantická aliance (NATO)</i>	272
	Závěr	276
	Přílohy	278

Příloha 1. Obrazový materiál. Příloha k tématu – <i>Jak podat trestní oznámení?</i>	278
Příloha 2. Sociální role. Příloha k tématu <i>Komunální volby – občan jako volič a kandidát.</i>	282
Příloha 3. Osudy lidí. Příloha k tématu – <i>Demokracie versus autokracie a totalita.</i>	283
Příloha 4. – Práva člověka. Příloha k tématu – <i>Demokracie versus autokracie a totalita.</i>	286
Příloha 5. Správný postup podávání <i>trestního oznámení</i> . Příloha k tématu <i>Jak podat trestní oznámení?</i>	287
Seznam obrázků a grafů.....	289
Seznam tabulek	291
Seznam příloh	294
Zdroje.....	295
Prameny a literatura:	295
Internetové zdroje:	302

Úvod

Diplomová práce s názvem *Praktická výchova k občanství – manuál občana* je především učebnicí občanské výchovy (popř. společenských věd), k jejímuž vytvoření mě vedla absence takové učebnice občanské výchovy, která by plně vyhovovala mým představám o tom, jaká by měla učebnice zmíněného vyučovacího předmětu být.

Mé představy o hodnotné výchově k občanství s pomocí kvalitní učebnice se týkají následujících aspektů: a) ukázat propojení teorie s praxí, tj. aby bylo zjevné, proč a jakými pravidly či podle jakých úběžníků se občanský život řídí a funguje, b) nebát se prezentovat palčivá témata společnosti, jejichž znalost pomáhá orientovat se v běžném životě a zvyšuje kvalitu občanského života, c) skrze aktivizační výukové metody a organizační formy rozvíjet klíčové kompetence, jejichž důležitost zaštiťuje Rámcový vzdělávací program. Všechny tyto jednotlivé myšlenky jsou tedy důvodem pro vytvoření této diplomové práce – praktické učebnice.

Vzhledem k motivům výběru tématu diplomové práce je hlavním cílem práce vytvoření praktické a aktivizační učebnice, která žáky naučí jejich občanským rolím. Dílčím cílem a zároveň nedílnou součástí učebnice je též vytvoření metodických listů pro učitele, které si kladou za cíl zefektivnění edukace a zároveň usnadnění práce učiteli.

K dosažení stanovených cílů je nutno nejprve stručně představit teoretický aparát týkající se učebnice, proto je v počátcích práce vymezena důležitost vzdělávání žáků v oblasti občanské výchovy. Dále, aby byla učebnice uplatnitelná v současném systému školství, musí naplňovat požadavky státu formulované skrze Rámcový vzdělávací program, proto je představeno pevné místo občanské výchovy (společenských věd) ve stanoveném programu.

Aby byla učebnice funkční, je vytvořena podle dosud zpracovaných teorií učebnice (vycházejících z praxe), proto v počátku práce zařazuji též kapitoly pojednávající o problematice významu, požadavků, tvorby a zásad práce s učebnicí, roli učitele při výuce (a užívání učebnice) i didaktických zásad, jimiž by se měl proces edukace řídit. V práci je též porovnáváno deset vybraných učebnic občanské výchovy či společenských věd, díky kterému si čtenář snadno utvoří přehled o rozdílech mezi teoretickými východisky učebnice s běžnou školní praxí.

Syntézou teoretických a praktických poznatků přináší kapitoly věnující se výběru výukových metod a organizačních forem, které reflektují a zdůvodňují využívání metod a forem ve

vytvořené učebnici. Samotná učebnice je členěna do tří částí podle obsahu jednotlivých témat, přičemž na každé téma z učebnice navazuje metodický list, který usnadňuje a řídí práci s učebnicí.

První část učebnice je věnována občanu jako bytosti ekonomické, druhá část se soustředí na občana jako bytost politickou (přičemž se dále věnuje občanu na komunální úrovni, občanu – voliči a problematice demokracie a autokracie či totality.) Třetí část, jež uzavírá vytvořenou učebnici, se věnuje mezinárodním organizacím, které ovlivňují život každého občana. Celá učebnice tak reaguje na potřebu orientovat se v současném světě a umět se do něj aktivně zapojit.

1. Člověk jako občan ve státě – význam tématu

Pro pochopení účelnosti a významu této práce je nutné objasnit význam a důležitost zpracovávaných společenských témat týkajících se politologie, ekonomie, mezinárodních struktur, ale i lidských práv. Právě školní výuka by měla být pro žáky jistou formou příležitosti, v níž je možné osvojit si principy demokratického jednání, racionálního uvažování a místem, kde se připraví na život budoucí, na život v realitě společnosti, osobního života i trhu práce.¹

Cílem výuky společenských věd je tedy připravit samostatně a kriticky smýšlejícího člověka – občana, který bude svými vědomostmi, zkušenostmi a postoji přinášet užitek jak sám sobě, tak celé společnosti. A jsou to právě společenskovední předměty, které mají více než které jiné podíl na vytváření postojů a hodnot a více než které jiné přispívají k vytváření demokratických hodnot, jako je rovnost, důstojnost, odpovědnost, vlastenectví a další. (To ovšem neznamená, že žáci by se neměli seznámit i s negativními hodnotami, názory a jednáním, jako je např. indoktrinace, politická manipulace, propaganda, násilí apod.) Důležitost seznámení žáků s těmito tématy tkví, jak již bylo naznačeno, především v jejich uplatnění v reálném životě, tedy v rozpoznání těchto negativních (či pozitivních) vlivů v praxi.²

U žáků je též důležité rozvíjet smysl pro politickou zodpovědnost občana, učit aktivnímu se podílení na životě vlastním i životě v okolním světě a orientaci ve značně strukturované společnosti. To proto, aby byl žák – občan schopen racionálně myslet, dokázal analyzovat informace, argumentoval zastávané postoje a hodnoty, což povede k požadovanému cíli – obstát a orientovat se v současném moderním světě.³

Kromě úsilí zvýšit osobní dovednosti jednotlivce či schopnosti jako je argumentace, samostatné kultivované racionální myšlení, rozpoznávání pozitivních a negativních společenskovedních jevů (především v oblasti politologie), je nezanedbatelné zaměřit se na ekonomickou stránku vzdělání jedince a to takovým způsobem, aby obstál v globalizované ekonomice. Přinese to jednak osobní užitek, jednak užitek společenský, protože orientace

---

¹ HOMEROVÁ, Marie. *Výchova k občanství ve výuce společenskovedních předmětů: metodicko-didaktická učebnice pro učitele všech typů škol*. Praha: M. Homerová, 2013, s. 2. ISBN 978-80-260-5103-9.

² Tamtéž, s. 2.

³ Tamtéž, s. 3-4.

v globalizované ekonomice je zároveň jediným prostředkem k uhájení zájmů České republiky v rámci světové ekonomiky, v rámci postavení naší země mezi dalšími státy a velmocemi.⁴

Není to ovšem pouze znalost politického a ekonomického života, co činí z člověka občana schopného úspěšně se pohybovat a orientovat ve světě a společnosti. Velmi důležitým odvětvím společenských věd jsou též práva, a to především práva lidská. Aby jejich teoretická znalost a vůbec jejich existence měla nějaký význam, „je nezbytné probouzet v žácích zájem o druhé, o okolí, o prostředí, v němž žijí, a podporovat jejich vstřícný a otevřený přístup k dění kolem nich. Vést žáky k tomu, aby dokázali jednat na základě principů spravedlnosti, tolerance, solidarity, úcty k druhému a pomoci slabším, a aby také uměli přijímat handicapy druhých.“⁵

Pokud žáci nebudou znát důležitost lidských práv a nepochopí, že zachovávání lidských práv je cestou ke zkvalitnění života všech lidí (včetně jejich života), pokud nebudou znát následky porušování lidských práv, jak mohou přijímat odpovědnost za své činy a pochopit, proč je ochrana lidských práv tak důležitá?⁶ Opět, nejde pouze o teoretickou znalost lidských práv, či následků jejich nedodržování, ale i o schopnost, dovednost uplatňovat svá práva a respektovat práva druhých v reálném životě, vyjadřovat svůj názor a zároveň tolerovat názory druhých.⁷

S předkládanou důležitostí týkající se znalostí témat také souvisí způsob jejich předávání, tedy zvolený didaktický postup, který by měl vést, jak již bylo řečeno, nejen k osvojení vědomostí, ale především ke schopnosti aplikovat vědomosti do praxe, do života každého jednotlivého člověka – občana.

Lze konstatovat, že v tradičním vyučování je více kladen důraz na encyklopedickou znalost teorie, na znalost faktů a tato znalost je pokládána za výsledek dobrého vzdělávání. Člověk v moderní době je ovšem schopen zjistit téměř jakékoliv informace během pár vteřin, tudíž důležitost encyklopedické znalosti látky v dnešní době mizí nebo není zdaleka tak důležitá jako schopnost a dovednost informaci aplikovat, tedy schopnost a dovednost fakta, informace a teorie využívat v praktickém životě.⁸

---

⁴ KOTRBA, Tomáš a Lubor LACINA. *Aktivizační metody ve výuce: příručka moderního pedagoga*. 3. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2015, s. 14. ISBN 978-80-7485-043-1.

⁵ ČAPEK, Robert. *Dialogy o výchově: antologie studijních textů k předmětu Teorie výchovy*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2006, s. 93. ISBN 80-7041-931-8.

⁶ Tamtéž, s. 129-130.

⁷ Tamtéž, s. 93.

⁸ SIEGLOVÁ, Dagmar. *Konec školní nudy: didaktické metody pro 21. století*. Praha: Grada, 2019, s. 30. ISBN 978-80-271-2254-7.

Jistým způsobem tento požadavek vyjadřuje již učitel národů J. A. Komenský, když vznáší požadavek na to, aby byly prvně ukazovány věci a až poté jména věcí. Tedy ukazovat prvně jevy v praxi, v reálném životě a až poté tyto, již poznané, jmenovat a vytvářet slovní vědomostní síť pojmů a struktur: „Jádrem všech novot jest ovšem požadavek první, aby mládež poznávala především věci, s nimiž pak zároveň jako znamení jejich také jména.“⁹ S tímto požadavkem zároveň souvisí požadavek na učení se od známého k neznámému, tedy vycházet z vědomostí a zkušeností žáka k novým poznatkům, tvořit v jeho poznání jakousi nadstavbu toho, s čímž přichází: to proto, aby dané věci byly blízké jejich životu, což u žáků bude plnit motivační funkci.

Nabízí se tedy požadavek na změnu ve výuce společenských věd, na její inovaci, jež by reagovala na obecné požadavky moderní doby (a zároveň tak i na zcela nadčasová slova J. A. Komenského). Inovovat výuku společenských věd je nutné takovým způsobem, aby byla zároveň tzv. občansky funkční: tedy aby žáci mohli a byli schopni získané vědomosti, schopnosti a dovednosti prakticky využít v občanském (ale i v osobním) životě. Zásadním požadavkem, kterým by se každá inovace ve společenských vědách měla řídit, je reflexe potřeb a požadavků, jež společnost klade na občana, ať už jde o potřeby společenské či ekonomické. K tomu, abychom dosáhli požadovaných výsledků je třeba do výuky společenských věd zařadit vhodné metody a postupy, jež by žáky naučily aplikovat získané vědomosti.¹⁰ Takové metody a postupy je zároveň vhodné orientovat tak, aby rozvíjely tvůrčího ducha žáků, podporovaly vymýšlení či tvořivost, což zároveň přinese efekt větší přitažlivosti školy pro žáky i větší motivaci a následnou produktivitu žáků.¹¹ Více se využití metod věnuji v kapitole 4.

Snad nejsilnějším argumentem, proč žáky vzdělávat a proč je vzdělávat inovativně, je požadavek svobody – vzdělání občané jsou „jistou zárukou existence každé svobodné společnosti.“¹² Bez znalosti základních společenských věd, potažmo bez schopnosti jejich aplikace v praktickém životě není možné dlouhodobě budovat svobodný, demokratický život, za nějž bychom, se znalostí zkušeností minulých generací, měli být připraveni aktivně bojovat.

---

⁹ KOMENSKÝ, Jan Amos. *Jana Amosa Komenského Didaktika veliká*. Praha: Dědictví Komenského, 1905, s. 38.

¹⁰ HOMEROVÁ, Marie. *Výchova k občanství ve výuce společenských věd: metodicko-didaktická učebnice pro učitele všech typů škol*. Praha: M. Homerová, 2013, s. 1. ISBN 978-80-260-5103-9.

¹¹ HOŘEJŠOVÁ, Danuše. *Didaktika občanské nauky a základů společenských věd*. Praha: Naše vojsko, 1996, s. 5. ISBN 80-206-0431-6.

¹² HOMEROVÁ, Marie. *Výchova k občanství ve výuce společenských věd: metodicko-didaktická učebnice pro učitele všech typů škol*. Praha: M. Homerová, 2013, s. 2. ISBN 978-80-260-5103-9.

2. Soulad manuálu s RVP

Rámcový vzdělávací program (dále jen „RVP“) je obecně závazným rámcem, který vymezuje hranice pro tvorbu školních vzdělávacích programů (dále jen „ŠVP“) v předškolním, základním, středním, jazykovém a uměleckém vzdělávání. V České republice platí od roku 2004, zaveden byl tzv. školským zákonem (č. 561/2004 Sb.). RVP odpovídá nejnovějším poznatkům a to jak obsahem vědních disciplín, tak didaktickými postupy a metodami vyplývajícími z pedagogicko-psychologických poznatků.¹³

RVP stanovuje zejména cíle a klíčové kompetence (tj. soubor vědomostí, dovedností, hodnot a postojů, jež by žák měl být schopen používat), formy, délku a obsah vzdělávání, stejně jako organizační uspořádání, způsob zakončení i profil absolventa vzdělávání.¹⁴ Uvádí též zásady tvorby školního vzdělávacího programu (dále jen „ŠVP“), jež musí nutně vycházet z RVP, ale je individuálně tvořen každou školou.

Každá výuková jednotka a materiály v ní použité, musí být v souladu s ŠVP vycházejícího z celonárodního RVP a splňovat jeho požadavky. Proto tedy i tento „*manuál občana*“ je v souladu s RVP, naplňuje jeho klíčové kompetence a cíle, aby byl využitelný ve výuce. Rozvoj žádaných kompetencí, dovedností a zkušeností je důležitý zejména z hlediska jejich významnosti pro veškeré oblasti lidské činnosti. Tyto lze rozvíjet ve všech školních předmětech i v osobním životě žáka.¹⁵

Základním způsobem, jak rozvíjet komplexní soubor dovedností žáka (tedy rozvíjet klíčové kompetence, jež RVP požaduje), je především využívání metod aktivního vyučování v souladu s respektováním individuálních možností a schopností žáka. Využívání těchto metod přináší aktivní účast a podílení se žáka na procesu vzdělávání a směřují k tomu, aby si žák sám vytvářel úsudky a byl schopen je začleňovat ke stávajícím znalostem.¹⁶ Navíc pestré metody aktivního vyučování vedou ke zvýšení zájmu o výuku, k větší aktivizaci žáka ve výuce¹⁷ a následně vyšší produktivitě. Stěžejním pro výuku tedy již není obrovské penzum (bezvýznamných) informací, ale dovednost používat informace v procesu, aplikovat je.

---

¹³ Národní ústav pro vzdělávání. *Rámcové vzdělávací programy*. [online]. NUV ©2011 – 2021 [cit. 8. 1. 2021]. Dostupné z <http://www.nuv.cz/t/rvp>.

¹⁴ Tamtéž.

¹⁵ MAZÁČOVÁ, Nataša. *Vybrané pedagogické inovace v současné škole: studijní text pro distanční studium*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2008. ISBN 978-80-7290-373-3, s. 14.

¹⁶ Tamtéž, s. 17.

¹⁷ SITNÁ, Dagmar. *Metody aktivního vyučování: spolupráce žáků ve skupinách*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-246-1. Dostupné také z <https://ndk.cz/view/uuid:a07c1040-d79d-11e4-8565-005056827e52?page=uuid:7e4e4640-e180-11e4-ae60-005056825209&fulltext=sitn%C3%A1%202009>, s. 13-14.

Zároveň nelze říci, že pamětné učení již není třeba, samozřejmě také náleží do procesu učení, jen by nemělo být tím převažujícím.¹⁸ Aby tedy učební didaktický materiál vhodně naplňoval požadavky RVP, musí být nejen v souladu s požadovaným obsahem (resp. klíčovými kompetencemi), ale také se zmíněnými metodami a formami vyučování. Vzhledem k tomu, že *manuál občana* je zaměřen na čtyřleté gymnaziální vzdělávání, pro popsání souladu používám RVP určený pro gymnázia. Tento stanovuje následující klíčové kompetence: „kompetenci k učení, kompetenci k řešení problémů, kompetenci komunikativní, kompetenci sociální a personální, kompetenci občanskou, kompetenci k podnikavosti.“¹⁹

V tomto *manuálu občana* se uplatňují veškeré zmíněné kompetence, přičemž důraz je, vzhledem ke společenskovední povaze manuálu, kladen na rozvoj klíčové kompetence občanské, jak již vyplývá z názvu díla samotného.

Z hlediska osmi vzdělávacích oblastí, jež RVP stanovuje, naplňuje toto dílo část oblasti *Člověk a společnost*, do něž se řadí právě předměty jako občanský a společenskovední základ, dějepis a geografie, tak část oblasti *Člověk a svět práce*. Každá ze vzdělávacích oblastí zároveň určuje vzdělávací obsah a z něj očekávané výstupy žáka, tedy to, jaké poznatky si žák z výuky odnáší. Tyto očekávané výstupy jsou řazeny do několika bloků:

Pro občanský a společenskovední základ ve vzdělávací oblasti *Člověk a společnost* jsou to očekávané výstupy v blocích: *člověk jako jedinec, člověk ve společnosti, občan ve státě, občan a právo, mezinárodní vztahy, globální svět, úvod do filozofie a religionistiky*, přičemž tato práce je zaměřena především na bloky *občan ve státě* a *mezinárodní vztahy, globální svět*.

Ze vzdělávací oblasti *Člověk a svět práce* čerpá toto dílo z jednotlivých bloků očekávaných výstupů žáka (bloky: *trh práce a profesní volba, pracovněprávní vztahy, tržní ekonomika, národní vztahy a úloha státu v ekonomice, finance*) především vybrané kapitoly sloužící k základnímu zorientování se v reálném světě. Mezi naplňované bloky očekávaných výstupů tedy patří kapitoly z bloků *tržní ekonomiky* a *národního hospodářství a úlohy státu v ekonomice*.

---

¹⁸ MAZÁČOVÁ, Nataša. *Vybrané pedagogické inovace v současné škole: studijní text pro distanční studium*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2008. ISBN 978-80-7290-373-3, s. 14.

¹⁹ Rámcový vzdělávací program pro gymnázia, obor 79-41-K/41 Gymnázium a vyšší stupeň gymnázií [online]. Praha: MŠMT, 2013, s. 4. [cit. 8. 1. 2021]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/file/159>.

Jednotlivé očekávané výstupy a jejich dosažení je více zřejmé z cílů jednotlivých zpracovaných témat, jež lze nalézt v části DP, která obsahuje metodický materiál k této učebnici – *manuálu občana*.

3. Učebnice

3.1 Teorie, smysl a význam učebnice

Učebnice patří k jedněm z nejstarších produktů lidské kultury. O jejich existenci máme doklady již z dob antiky, tedy užívaly se dávno před vynálezem knihtisku. Jedním z klíčových zakladatelů teorie učebnice byl uznávaný pedagog a filosof Jan Amos Komenský.²⁰ Učebnice procházely a stále procházejí různými změnami. Za největší nositele změn v koncepcích učebnic lze pokládat reformní hnutí, která se zasloužila především o zapojení takových úloh, které aktivizují žáka, nutí ho přemýšlet a aplikovat osvojované poznatky.²¹

Abychom mohli dále rozvíjet teorii o učebnici, je nutné ji prvně vymežit, tedy říci, co to vlastně učebnice je. Skalková podává následující definici: Učebnice je prostředek, přes který je žákům předáván kulturní obsah, je přítomna v každodenní činnosti učitele i žáka. To, jakým způsobem je onen kulturní obsah v učebnici zpracován, záleží především na didaktické koncepci autora učebnice.²² Podle Skalkové je zároveň učebnice tím nejdůležitějším zdrojem poznávání žáka a bývá doprovázena dalšími knihami, aby se rozšířil obsah její působnosti.²³ Jinak definuje učebnici Průcha: „Učebnice jsou – vedle učitelových komunikátů – hlavním nosičem, kterým se zprostředkovávají určité obsahy pro edukační účely. Realizace těchto účelů závisí pochopitelně na vlastnostech učebnice jakožto média.“²⁴

Definicí učebnice se zabývají i další autoři, např. Valenta, který učebnici charakterizuje následujícím způsobem: „Učebnice didakticky ztvárňuje vědecké poznatky, (...) a podává je formou učiva. Kromě toho umožňuje učivo procvičovat, opakovat, systematizovat a integrovat, je prostředkem sebevzdělání a sebekontroly žáka. Učebnice však nepomáhá rozvíjet pouze vědomosti žáka, ale působí na něho i výchovně, protože ovlivňuje jeho postoje,

---

²⁰ PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika*. Praha: Portál, 2009, s. 270. ISBN 978-80-7367-503-5.

²¹ SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika*. Praha: Grada, 2013, s. 103. ISBN 978-80-247-1821-7.

²² Tamtéž, s. 103.

²³ Tamtéž, s. 106.

²⁴ PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika*. Praha: Portál, 2009, s. 280. ISBN 978-80-7367-503-5.

motiv, zájmy, názory.“²⁵ Lze tedy konstatovat, že učebnice je jedním z hlavních vzdělávacích prostředků, skrze který žáci získávají obsah vzdělávání a v ideálním případě nerozvíjí pouze vědomosti žáka, ale také jeho hodnoty, postoje, dovednosti a schopnosti.

Vzhledem k době vzniku prvních učebnic a vzhledem k dostupnosti lákavých moderních technologií by se mohlo zdát, že učebnice již v moderním světě nemohou mít své místo. Moderní pomůcky ovšem neoslabují didaktickou funkci a důležitost učebnic, nesnižují váhu učebnice. Tento závěr uvádí jak Skalková,²⁶ tak Průcha,²⁷ který zároveň tento fakt odůvodňuje vyjmenováním několika funkcí učebnice, které dle něj jiné didaktické prostředky (tedy veškeré pomůcky přispívající výchově a vzdělávání) nemají. Mezi tyto jedinečné funkce patří dostupnost učebnic, nízká cena učebnic, nepotřeba technického zázemí při využívání učebnic (oproti didaktickým pomůckám závislým na elektřině a přístrojích). Dalším důležitým aspektem stále oblíbenosti využití papírových učebnic jsou psychologické aspekty uživatelů – žáků, neboť někteří jedinci nemají pozitivní vztah k technice a jejímu využívání.²⁸

To, jakým způsobem je učebnice využívána záleží jednak na didaktické koncepci učebnice (potažmo na autorovi, který ji vytvořil), jednak na učiteli, který určuje způsob práce s učebnicí. Z. Kalhous a O. Obst proto při určování druhů učebnic vycházejí především z hlediska uživatelské činnosti s učebnicí a dělí je následujícím způsobem:

1. Učebnice zaměřené na osvojení učiva. Typickým znakem těchto učebnic je didakticky zpracovaný výkladový text. V takové učebnici najdeme klasickou strukturu zahrnující prvky prezentace učiva, prvky řízení učení a prvky orientace.
2. Cvičebnice, pracovní listy a sešity zaměřené na procvičování učiva, nebo pro samostatnou práci žáků. Typickými znaky tohoto druhu učebnice jsou především různé úlohy a aktivizující úkoly, jež vyžadují práci žáka.

---

²⁵ VALENTA, Milan. *Koncepce a tvorba učebnic*. Olomouc: Netopejř, 1997, s. 9. ISBN 80-902057-8-X. Dostupné také z <https://ndk.cz/view/uuid:94953c70-b999-11e3-9d7d-005056827e51?page=uuid:feaff450-c67e-11e3-85ae-001018b5eb5c>.

²⁶ SKALKOVÁ, Jarmila. *Obečná didaktika*. Praha: Grada, 2013, s. 103. ISBN 978-80-247-1821-7.

²⁷ PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika*. Praha: Portál, 2009, s. 277. ISBN 978-80-7367-503-5.

²⁸ PRŮCHA, Jan. *Učebnice: teorie a analýza edukačního média: příručka pro studenty, učitele, autory učebnic a výzkumné pracovníky*. Brno: Paido, 1998, s. 16. ISBN 80-85931-49-4: 140.

3. Čítanky a slabikáře, které jsou zaměřené na rozvoj určených dovedností (v tomto případě rozvoj čtení. Do této kategorie ale bychom jistě mohli zařadit vzhledem k obdobné funkci i různé slovníky, jazykové příručky, mapy apod.²⁹

V publikacích zabývajících se učebnicemi ovšem nenacházíme pouze definice a normativní ustanovená dělení učebnic, ale také velmi často názor autora na učebnice jako celek, či snahu o popsání vlastností učebnic či současných trendů a názorů na učebnice. Přestože tato díla často nejsou příliš čerstvého data vzniku, jsou stále platná a domnívám se, že je lze vnímat jako současná vzhledem k nedostatečným výzkumům v oblasti teorie učebnice, což také popisují J. Maňák a D. Klapko: „teorie učebnice se u nás nerozvíjí a pedagogičtí odborníci se jen zřídka zabývají učebnicí.“³⁰ Jedinou institucí, jež se souvisle zabývá současným výzkumem učebnic, je zřejmě Centrum pedagogického výzkumu Pedagogické fakulty Univerzity Masarykovy v Brně.

Kritické názory autorů popisujících učebnice jsou zřejmě reakcí (mimo jiné) na nízkou míru výzkumu učebnic a s tím související nedostatečný rozvoj teorie učebnic. Právě tyto nedostatečnosti přecházejí v praxi a často nejsou dlouhou dobu reflektovány, což má za důsledek kritiku učebnic a to hned z několika hledisek:

Učitelé a školy nevědí jaké učebnice zvolit, protože nemají žádné porovnání jejich didaktické efektivity a kvality. Neexistují ucelené přehledy o učebnicích, podle nichž by si školy, respektive učitelé, vybrali vhodnou učebnici. K problému se vyjadřuje např. pedagog a známý didaktik Robert Čapek: „Učebnice od většiny českých nakladatelů nejsou kvalitní, respektive neposkytují dostatečnou podporu pestré výuce. Jsou plné poznatků na nejnižší myšlenkové úrovni a požadují po žácích opět jen výčty dat. (...) Různá suchopárná cvičení a nezáživně formulované úkoly v učebnicích třídu nemotivují, a nemotivovanost vede k nespolupracujícímu chování, a nespolupracující chování vede k nekázi a apatii.“³¹ Výčty dat související s encyklopedickou formou učebnic kritizuje i Siegllová, která taktéž shledává jako problematickou i absenci vhodných metodologických postupů v učebnicích, aby výuka byla interaktivní. Zároveň kritizuje i nově vznikající učebnice pro omezenost informací,

---

²⁹ KALHOUS, Zdeněk a Otto OBST. *Didaktika sekundární školy*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003, s. 34. ISBN 80-244-0599-7.

³⁰ MAŇÁK, Josef a Dušan KLAPKO, ed. *Učebnice pod lupou*. Brno: Paido, 2006, s. 11. ISBN 80-7315-124-3.

³¹ ČAPEK, Robert. *Líný učitel: kompas moderního učitele*. Praha: Raabe, 2019, s. 48. ISBN 978-80-7496-344-5.

opakující se formát, neaktuálnost zapříčiněnou rychle měnící se dobou, odtrženost učebnic od reality a další.³²

Někteří autoři zároveň popisují změny a ideje, které se ve tvorbě učebnic za poslední roky prosazují a uvědomují si, že klasické pojetí učebnice je postupně překonáváno. Dle Skalkové je nyní učebnice chápána poněkud komplexněji než dříve, což předpokládá navýšení požadavků na její funkce. Nyní tedy učebnice není pouze nositelem vzdělávacího obsahu, ale též prostředkem, jež řídí učení žáků založené na jejich vlastní aktivní činnosti.³³ Podobný názor má i Valenta, který taktéž vidí učebnici i jako prostředek pro řízení vyučování, jež by měl více aktivizovat žáky. Též popisuje trend ubývání výkladového textu.³⁴ Tyto popsání trendy, ať negativní či pozitivní, bychom mohli chápat i jako nové podpůrné body pro zásady tvorby učebnice, kterým se více věnuji v kapitole 3.3.

3.2 Požadavky na učebnice

Abychom vyslovili správné zásady vytvoření učebnice, je nutno nejprve zjistit, jaká by učebnice měla být či jaké by měla zastávat funkce. V první řadě je žádoucí, aby učebnice správně reflektovala vzdělávací potřeby té věkové skupiny, pro níž je vytvořena, přičemž se ohlížíme na jak na hlediska didaktická, tak na hlediska obsahová.³⁵ Učebnice, která správně reflektuje věk uživatele, by zároveň měla působit výchovně, tedy nevzdělávat pouze po stránce vědomostní, ale též hodnotové.

Tímto požadavkem na učebnici se ovšem dostáváme k mnoha dalším požadavkům, které označujeme jako funkce učebnice. Mezi autory nepanuje úplná shoda na funkce učebnice, proto postupně představím vybrané názory. Podle Průchy má učebnice tři základní funkce:

1. Učebnice má prezentovat učivo, tedy předkládat čtenáři informace a učivo různými formami.
2. Učebnice má řídit učení a vyučování, tedy didakticky sestavuje jak učitelovo vyučování (např. udanými proporcemi učiva pro časovou jednotku), tak žákovo učení (např. pomocí otázek a úkolů).

---

³² SIEGLOVÁ, Dagmar. *Konec školní nudy: didaktické metody pro 21. století*. Praha: Grada, 2019, s. 30. ISBN 978-80-271-2254-7.

³³ SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika*. Praha: Grada, 2013, s. 104. ISBN 978-80-247-1821-7.

³⁴ VALENTA, Milan. *Koncepce a tvorba učebnic*. Olomouc: Netopejř, 1997, s. 8. ISBN 80-902057-8-X. Dostupné také z <https://ndk.cz/view/uuid:94953c70-b999-11e3-9d7d-005056827e51?page=uuid:feaff450-c67e-11e3-85ae-001018b5eb5c>.

³⁵ SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika*. Praha: Grada, 2013, s. 104. ISBN 978-80-247-1821-7.

3. Učebnice má organizační a orientační funkce, tedy učebnice dává uživateli přehled o způsobech využití (např. pokyny, rejstříky, apod.).³⁶

Oproti tomu Skalková vymezuje funkce učebnic odlišným způsobem, vyjmenovává funkce:

1. poznávací a systemizační (tato funkce slouží k nabití nových vědomostí a jejich zařazení do struktury poznatků),
2. upevňovací a kontrolní,
3. motivační a sebevzdělávací (tato funkce vede k samostatnému osvojení učiva),
4. koordinační (zajišťuje koordinaci s využitím dalších didaktických prostředků),
5. rozvíjející a výchovná,
6. orientační (funkce orientační se projevuje především v obsazích, rejstřících, pokynech k využití...)³⁷

Pro srovnání uvádím ještě funkce učebnice dle významného teoretika učebnic, ruského autora D. D. Zujeva:

1. informační (vymezení obsahu, informací, se kterými by se žák měl seznámit),
2. transformační (učebnice by měla být přepracováním a shrnutím odborných názorů do takové formy, jež je přijatelná pro žáky),
3. systematizační (zajištění posloupnosti a systematičnosti probíraného učiva),
4. upevňovací a sebekontrolní (učebnice by měla být nápomocná trvalému osvojení učiva a podkladem pro převedení učiva v praktickou činnost),
5. sebevzdělávací (zajištění stimulace žáka a zájmu o učivo),
6. integrační (učebnice by měla být shrnutím všeho poznání žáků získaného z různých pramenů),
7. koordinační (zajištění efektivní a funkční využití všech edukačních prostředků),
8. rozvíjející a výchovná (harmonické rozvíjení osobnosti žáka).³⁸

---

³⁶ PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika*. Praha: Portál, 2009, s. 277 - 278. ISBN 978-80-7367-503-5.

³⁷ SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika*. Praha: Grada, 2013, s. 104 - 105. ISBN 978-80-247-1821-7.

Z výše uvedených rozdělení renomovaných autorů lze vyvodit jistou shodu všech tří autorů v požadovaných funkcích učebnice: autoři se domnívají, že klíčové je, aby učebnice sdělovala obsah, systematizovala vzdělávací obsah, koordinovala výuku nebo přispívala k žákovu sebevzdělávání.

Tato klasifikace funkcí učebnice je základním principem pro evaluaci didaktické vybavenosti učebnic, zároveň je jistým vodítkem pro autory budoucích učebnic (jak již bylo zmíněno), kteří by měli své učebnice koncipovat tak, aby plnily do co nejvyšší míry tyto funkce, protože právě tyto určují kvalitu didaktické vybavenosti učebnice vzhledem k jejímu využití.³⁹ Zároveň ovšem nutno konstatovat, že v praxi různé učebnice zastávají různé funkce do určité míry, tedy funkce jsou zastoupeny různým podílem. Aby byly v plné míře naplňovány veškeré složky učebnice, je využíváno řady podpůrných prostředků, jako jsou např. příručky pro učitele, pracovní sešity, čítanky, encyklopedie apod., které mohou zastávat funkce, jež učebnice plně nenabízí.⁴⁰

Aby učebnice do co nejvyšší míry splňovala požadované funkce, je zapotřebí, aby obsahovala i jisté komponenty, které právě existenci těchto funkcí (a didaktickou vybavenost) zrealizují. Stanovením těchto komponentů se zabývá např. Valenta nebo Bednařík. Tito ji stanovují pro učebnice dějepisu a fyziky, lze ovšem konstatovat, že tyto komponenty obsahují i učebnice jiných předmětů a jsou tedy využitelné (snad s drobnými modifikacemi) i pro ostatní humanitní i přírodovědné disciplíny.

Podle M. Valenty by učebnice měla obsahovat následující komponenty:

1. úvod či předmluvu, která obsahuje hlavní rysy učebnice, hlavní úmysly autora,
2. obsah učebnice,
3. vstup do tématu, který slouží k uvedení do podstaty látky a k orientaci v celku,
4. vlastní obsah výuky, přičemž umístění zdrojů zpracovaných v obsahu je vhodné řadit na závěr textu,
5. otázky týkající se poznatků umístěné za každou kapitolou,

---

³⁸ ZUJEV, Dmitrij Dmitrijevič. *Ako tvorit učebnice*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1986, s. 67.

³⁹ PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika*. Praha: Portál, 2009, s. 278 - 279. ISBN 978-80-7367-503-5.

⁴⁰ MAŇÁK, Josef a Petr KNECHT, ed. *Hodnocení učebnic*. Brno: Paido, 2007, str. 15. ISBN 978-80-7315-148-5.

6. v závěru učebnice přílohy, otázky a materiály didaktické povahy prověřující znalost žáků, ale také získání postojů, dovedností, schopností, porozumění tématu,...⁴¹

Obecně vymezuje strukturní komponenty též J. Průcha,⁴² jehož přístup se nazývá funkčně strukturální analýzou učebnic. Průcha tedy dělí učebnici na část:

1. textovou,
2. mimotextovou.

Obě tyto jsou strukturovány do specifických komponentů. Průcha ovšem dále vysvětluje pouze složku textovou. Ta by měla obsahovat motivační text, výkladový text, regulační text, ukázky a příklady, cvičení, otázky a prostředky zpětné vazby, přičemž každá z těchto částí nese svoji speciální funkci.⁴³

M. Bednařík se zabývá bližším rozdělením textové i mimotextové složky:

Složka textová obsahuje:

1. výkladový text (výchozí text, objasňující text, popis pokusu, základní text, aplikační text, shrnující text, přehled učiva),
2. doplňující text (úvodní text, text určený k četbě, dokumentační text),
3. vysvětlující text (vysvětlivky, text k obrázkům).⁴⁴

Zatímco složka mimotextová obsahuje:

1. procesuální aparát (různé otázky a úkoly vedoucí ke zpevnění dovedností, aplikaci dovedností, osvojení vědomostí, návody, pokyny a řešení),
2. orientační aparát (nadpisy, odkazy, grafické symboly, rejstříky apod.),
3. obrazový materiál (obrazy nahrazující, rozvíjející či doplňující věcný obsah výkladových komponentů).

---

⁴¹ VALENTA, Milan. *Koncepce a tvorba učebnic*. Olomouc: Netopej, 1997, s. 31. ISBN 80-902057-8-X. Dostupné také z <https://ndk.cz/view/uuid:94953c70-b999-11e3-9d7d-005056827e51?page=uuid:feaff450-c67e-11e3-85ae-001018b5eb5c>.

⁴² PRŮCHA, Jan. *Učebnice: teorie a analýza edukačního média: příručka pro studenty, učitele, autory učebnic a výzkumné pracovníky*. Brno: Paido, 1998, s. 21. ISBN 80-85931-49-4: 140.

⁴³ Tamtéž, s. 22.

⁴⁴ Srov. dle M. Bednařík, 1989 in PRŮCHA, Jan. *Učebnice: teorie a analýza edukačního média: příručka pro studenty, učitele, autory učebnic a výzkumné pracovníky*. Brno: Paido, 1998, s. 22. ISBN 80-85931-49-4: 140.

Kromě funkcí a komponentů učebnic je možné stanovit ještě další požadavky na to, jak by učebnice měla vypadat. Většinou autoři nepopisují nějaký ucelený soubor rad a podnětů, jak by učebnice měla vypadat, ale spíše nastiňují různé aspekty, které je potřeba v učebnicích zdůrazňovat, nebo je naopak potlačovat.

Mezi takové např. patří požadavek na nepřetěžování učebnic z hlediska kvantitativního (vkládání příliš mnoha faktů a pojmů) ale i kvalitativního (příliš vysoká míra teoretizace, náročnost látky). Dalším požadavkem na tvorbu učebnic je jazyková kvalita učebnic.⁴⁵ Tato by měla reflektovat zcela základní tezi týkající se přiměřenosti k věku dítěte, jinými slovy, v učebnicích by se měl objevovat tak složitý jazyk, jak je to vhodné pro dané uživatele – žáky.

Jako požadavek na učebnici lze také vznést potřebu označování hlavních myšlenek, kteroužto by měla realizovat grafická úprava, do níž řadíme např. vnitřní členění textu, použití barev či jiného grafického zvýraznění při označování důležitých částí textu.⁴⁶

Z nynější podoby učebnic lze zjistit, že je kladen velký důraz nejen na grafickou stránku učebnice, ale i na užití obrazových materiálů a jiných mimotextových částí, jež podporují text či jsou nositeli estetické hodnoty, což lze považovat za jeden z dalších požadavků na učebnici. Jako požadavek na učebnici lze také do jisté míry chápat požadavek na zvýšení míry aktivizace žáků ve výuce, které učebnice může nabídnout zařazením prvků cvičebnice, tedy zapojením úkolů a úloh k prohloubení zkušeností, k praktickému vyzkoušení si teorie, k experimentům apod. Aby tyto ve výuce, při používání učebnice, mohly proběhnout, je žádané, aby autoři učebnice také tvořili prostor pro využívání nových organizačních forem výuky.⁴⁷

Stejně jako na tvorbu učebnic, i na tvorbu učebních úloh existují jisté požadavky. Jejich teorií, klasifikací a taxonomií se zabývali ve svých dílech např. americký psycholog J. S. Bloom (velmi známá je Bloomova taxonomie učebních úloh) či česká psycholožka a pedagožka D. Tollingerová.

Mezi první požadavek na učební úlohu patří aspektu věku a zkušenosti žáka. Pokud nedodržíme pravidlo přiměřenosti, důsledkem bude vytvoření příliš složité či příliš jednoduché úlohy, žák bude buď demotivovaný k další práci, nebo jej úloha nebude rozvíjet.

---

⁴⁵ SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika*. Praha: Grada, 2013, s. 105. ISBN 978-80-247-1821-7.

⁴⁶ Tamtéž, s. 194.

⁴⁷ Tamtéž, s. 104.

Zároveň je důležité diferencovat obtížnost úloh v učebnici kvůli individuální podpoře každého žáka, kvůli tomu, aby každý žák mohl zažít úspěch. Na různost obtížnosti úloh plynule navazuje různorodost úloh, co se typu týče: důležité je, aby úlohy byly zaměřené jak na vizuální poznání a vnímání, tak na verbální stránku poznávání. Dojde tím jednak upevnění pozornosti žáka, orientaci v grafických zobrazeních, jednak ke sluchovému kontaktu, hledání faktů, hodnocení apod.

Úlohy týkající se zapamatování by měly být krátké, z hlediska kvantity by se měly proměňovat až s věkem žáka a být vyváženy úlohami, které jsou nápomocny osvojování žádaných vědomostí. Se zapamatovanými informacemi je vhodné dále aktivně manipulovat pomocí různých myšlenkových operací.⁴⁸ Do této manipulace s vědomostmi by učitel neměl zasahovat a měl by nechat žáky pracovat metodou pokus – omyl. Na učiteli ovšem je stanovit přiměřeně dlouhý čas k vyplnění úlohy.

Jednu z posledních zásad, kterou bych ráda zmínila, čerpám od Učitele národů, který říká: „Proto když se hochům předkládají nejprve pravidla (...), nesmějí býti objasňována příklady, které jsou vzdáleny jejich chápavosti, (...) nýbrž takovými, které jsou vzaty z denního života. Jinak neporozumějí ani pravidlu, ani užití pravidla.“⁴⁹ Převáděno do dnešní řeči, úlohy by tvůrci měli nastavovat tak, aby vycházely ze života žáků, z jejich okolí, z toho, co znají, a od těchto přecházet k novým poznatkům. Právě od známého k neznámému míří též B. Bloom se svou taxonomií učebních cílů, týkající se prováděných myšlenkových operací, kdy vyšší kategorie zahrnuje též nižší kategorie kognitivních cílů:

V první řadě je tedy znalost (specifik a metod, všeobecností a odlišností), v druhé řadě porozumění (pochopení věcí, schopnost jejich reprodukce a interpretace), v řadě třetí aplikace pojmů a obsahů, v řadě čtvrté by mělo jít o analýzu prvků a vztahů, následně o syntézu, do níž řadíme tvorbu plánů a stanovení hypotéz) a naposledy hodnotící posouzení (posouzení v hlediska vnitřních a vnějších kritérií).⁵⁰ Pro užití těchto stupňů v praxi B. Bloom stanovuje též různá slovesa, která se pojí k jednotlivým stupňům kognitivní činnosti.

---

⁴⁸ VALENTA, Milan. *Koncepce a tvorba učebnic*. Olomouc: Netopejr, 1997, s. 20-22. ISBN 80-902057-8-X. Dostupné také z <https://ndk.cz/view/uuid:94953c70-b999-11e3-9d7d-005056827e51?page=uuid:feaff450-c67e-11e3-85ae-001018b5eb5c>.

⁴⁹ KOMENSKÝ, Jan Amos. *Jana Amosa Komenského Didaktika veliká*. Praha: Dědictví Komenského, 1905, s. 172.

⁵⁰ PALÁN, Zdeněk. Bloomova taxonomie. In: *Andromedia.cz* [online]. (údaje o dni a místu publikování nejsou dostupné) [cit. 2013-05-16]. Dostupné z: <http://www.andromedia.cz/andragogicky-slovník/bloomova-taxonomie>.

3.3 Zásady tvorby učebnice a učebních úloh

V dnešní době jsou učebnice stále více terčem kritiky. Například proto, že jsou pro děti příliš obtížné, nezajímavé, nebo že nereflektují situaci a podmínky dnešních škol.⁵¹ Od autorů dnešních učebnic se proto očekává, že vystoupí z tradičních předpokladů učebnic a budou ve svých učebnicích zobrazovat to, co má význam pro budoucnost žáků, co je pro ně využitelné.⁵² Problematický je ale přístup učitelů k učebnicím s těmito charakteristikami – takové učebnice totiž nedbají plně na pamětní učení, ale především na práci s informacemi, přičemž učebnice, ve kterých je pouze text k pamětnímu učení učitelé mnohdy považují za nejlepší a nejpohodlnější pro jejich využití ve třídě.⁵³

Na druhou stranu, otázkou zůstává, zda jsou učebnice s takovými prvky vůbec na trhu. Je jisté, že vytvoření kvalitní učebnice není jednoduché, vyžaduje mnoho času, financí a také mnoho materiálů, které dokážou naplnit určené cíle vzdělávání. A právě vzhledem k velkému počtu požadovaných prvků, by na učebnici měl spolupracovat celý tým osob, jako jsou např. oborový didaktik, učitel předmětu, ilustrátor či grafik, pedagogický psycholog, odborník zabývající se tvorbou textů a mnoho dalších osob, orientujících se v problematice, což je jedním z aspektů, jež zajišťuje vyšší kvalitu učebnice. Široký okruh autorů sice přináší ekonomickou náročnost vzniku nové učebnice, ale náklady na učebnice jsou oproti jiným nákladům na zvyšování úrovně vzdělávání téměř zanedbatelné.⁵⁴

Všichni tito autoři by měli při tvorbě učebnic respektovat věk a psychologické aspekty žáků, pro něž je učebnice určena, což by se mělo projevit jak v rovině obsahové, tak v rovině didaktické.⁵⁵ Protože učebnice by měla reflektovat též potřeby jejich uživatelů (tedy jejich požadavky), při vyjmenování těchto vycházíme právě z požadavků na učebnici, kterým se věnuje předchozí kapitola. V následujících řádcích jsou tedy v krátkosti shrnuty nejdůležitější teze, jejich výčet je, vzhledem k rozsahu této práce, pouze fakultativní.

1. Učebnice by měla být co nejlépe didakticky vybavená, tj. naplňovat své funkce, kterým jsem se věnovala v předchozí kapitole.
2. Učebnice by měla obsahovat textové i mimotextové složky, jež by měly být zastoupeny ve všech svých formách.

---

⁵¹ MAŇÁK, Josef a Petr KNECHT, ed. *Hodnocení učebnic*. Brno: Paido, 2007, s. 53. ISBN 978-80-7315-148-5.

⁵² Tamtéž, s. 52.

⁵³ Tamtéž, s. 52.

⁵⁴ Tamtéž, s. 13.

⁵⁵ Tamtéž, s. 52.

3. Učebnice by měla být přiměřená věku a zkušenostem žáků a adekvátně je rozvíjet.
4. Učebnice by neměla být přetížena po stránce obsahové ani po stránce jazykové.
5. Učebnice by měla být graficky zajímavá a napomáhat procesu učení.
6. Učebnice by měla aktivizovat žáka a komunikovat s ním pomocí učebních úloh.
  - 6.1 Učební úlohy mají být přizpůsobeny věku a zkušenostem žáků.
  - 6.2 Učební úlohy by měly být různorodé a různě obtížné.
  - 6.3 Učební úlohy týkající se zapamatování by neměly být příliš dlouhé.
  - 6.4 Učební úlohy (jako jiné didaktické prostředky) by měly vycházet z prostředí žáka – od neznámého ke známému, od konkrétního k abstraktnímu.
  - 6.5 Učební úlohy by měly být různorodé co do hlediska kognitivních cílů.

Celkově by didakticko-metodický systém učebnice měl nabízet možnost samostatné práce, ve škole i doma. Zároveň by se měly vyskytovat prvky vyučování problémového a programového, aby byla u žáka rozvíjena indukce, dedukce, kritické myšlení, samostatné řešení problémů, pochopení důležitosti jednotlivých informací a aby žák dokázal zapamatované informace využít, a tak došlo k tzv. funkční gramotnosti a rozvoji klíčových kompetencí. K rozvoji těchto myšlenkových operací a klíčových kompetencí napomáhá mimo jiné již zmíněná grafická stránka učebnice, která by měla využívat pestrou paletu prvků (barevné rámečky, čáry, označení, podtržení, vlnovky, grafy, obrázky mapy,...).⁵⁶

Respektování těchto pravidel a aspektů při tvorbě učebnice se následně projeví i při její analýze, která by měla proběhnout ideálně ještě před vydáním. V učebnici by měla být zjišťována především její didaktická efektivita (např. míra přístupnosti a srozumitelnosti textu, míra pojmů a také hodnoty, motivační charakteristiky, jež učebnice přináší apod.).

Veškeré tyto aspekty, včetně opírání se o výsledky nejnovějších výzkumů, umožňují zdokonalení učebnice, což vede (po jejím vydání) k mnohaletému úspěchu.⁵⁷

---

⁵⁶ Tamtéž, s. 59.

⁵⁷ Dle D. D. Zujev (1983) in MAŇÁK, Josef a Petr KNECHT, ed. *Hodnocení učebnic*. Brno: Paido, 2007, s. 12. ISBN 978-80-7315-148-5.

3.4 Zásady práce s učebnicí

„Učebnice jsou ve výuce používány ve velké míře tj. dlouho, a s vysokou frekvencí.“⁵⁸ Což dokazují i výzkumy I. Červenkové, která se zabývala užíváním učebnic v 8. ročnících základních ostravských škol. Autorka dále stanovuje, že pokud se jedná o využívání učebnice žákem, bývá využití zkoumáno především v souvislosti s tím, jak jsou využívány učební styly a také úzce souvisí se strategiemi učení.⁵⁹ Aby byl žák schopen využít učebnici (a v ní obsažený učební text) pro své vzdělání, nutně prochází několika procesy, mezi které patří motivace, zraková percepce textu, paměťové procesy a v poslední fázi proces porozumění látce.

Pokud se dále chceme zabývat zásadami práce s učebnicí, je nutno zmínit, že učebnice není pouze materiálem určeným pro studium žáka, ale jde o materiál využívaný též učitelem, což vychází z povahy učebnice celkově a také z povahy funkcí učebnice. Výzkumy dokazují, že učebnice jsou hlavním zdrojem využívaným učiteli při plánování výuky, z různých šetření i z rozhovorů s pedagogy dokonce vyplývá, že učebnice jsou používány jako prioritní zdroj pro plánování výuky.⁶⁰ (A to, jakou učebnici si učitel vybere, záleží na kvalitě jejího didaktického zpracování, tedy na tzv. didaktické efektivitě učebnice.⁶¹)

Užívání učebnic a práce s nimi „je především proces interakcí, které probíhají v určitém kontextu.“⁶² Proto, abychom více popsali zásady práce s učebnicí, je nutno obrátit pozornost právě k těmto interakcím.⁶³ Je jisté, že užívání učebnic je ovlivněno mnohými faktory, jako jsou např. ekonomické podmínky, organizační podmínky, kultura školy a třídy, pojetí výuky a koncepce užívání učebnice. Důležité je zmínit, že tradiční výuka souvisí též s tradičním užíváním učebnice. Tento systém je (či měl by být) vytlačován modernějšími přístupy – konstruktivistickou či sociokulurní koncepcí výuky a práce s učebnicí.⁶⁴

Zatímco tradiční využití učebnice ve spojení učitel – učebnice – žák přináší pouze informace, kdy žák je pouhým posluchačem a učitel autoritou v oblasti znalosti tématu,

---

⁵⁸ ČERVENKOVÁ, Iva. *Žák a učebnice: užívání učebnic na 2. stupni základních škol*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta, 2010, s. 54. ISBN 978-80-7368-924-7. Dostupné také z <https://ndk.cz/view/uuid:de84db30-a547-11e8-a2d0-005056827e52?page=uuid:f3c45a80-b482-11e8-9480-5ef3fc9ae867>

⁵⁹ Tamtéž, s. 54.

⁶⁰ PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika*. Praha: Portál, 2009, s. 293. ISBN 978-80-7367-503-5.

⁶¹ KALHOUS, Zdeněk a Otto OBST. *Didaktika sekundární školy*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003, s. 34. ISBN 80-244-0599-7.

⁶² KNECHT, Petr a Tomáš JANÍK. *Učebnice z pohledu pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2008, s. 57. Pedagogický výzkum v teorii a praxi. ISBN 978-80-7315-174-4.

⁶³ Tamtéž, s. 57.

⁶⁴ Tamtéž, s. 53.

konstruktivistický model užití učebnice nabízí aktivní zapojení žáka do aktivity, přičemž žák plní aktivity a učitel vytváří vhodné podmínky pro poznávání. Sociokulturní pojetí práce s učebnicí podporuje učení, řešení problému a zapojení do kolektivu i do problematiky práce a oboru, žák tedy pracuje ve skupině a objevuje, učitel vytváří vhodně náročné způsoby práce s učebnicí a stanovuje cíle.⁶⁵

Učitel je nejen tím, kdo učebnici vybírá, ale také tím, kdo určuje, jak se s učebnicí bude pracovat. Někteří autoři (Freeman, Porter, Hinchmanová) při stanovování práce s učebnicí vycházejí především z obvyklého využívání učebnice učitelem a stanovují následující teze:

1. Učebnice je využívána jako jediný zdroj obsahu výuky, tedy systematicky, učitel je na ní závislý.
2. Učebnice je využívána výběrově, do výuky učitel zařazuje i jiné didaktické texty, je chápána především jako zdroj informací.
3. Učebnice je téměř nevyužívána, učitel do výuky zařazuje jiné didaktické texty, nebo je učebnice využívána jako podklad pro diskuzi.⁶⁶

Učitel má tedy možnost (a bývá od něj i očekáváno), že do učebnice (potažmo jejího zadání) zasahuje a přizpůsobuje ji. Používání učebnice by tedy mělo šetřit práci učiteli a umožňovat tak individuální přístup.⁶⁷ Modifikace, které učitel s učebnicí vykonává, jsou dle Průchy následující:

1. učitel učivo neupravuje,
2. učitel učivo zkracuje,
3. učitel vybírá základní učivo,
4. učitel zpřehledňuje učivo,
5. učitel činí učivo více srozumitelným,
6. učitel činí učivo zajímavějším,

---

⁶⁵ Dle Horsley, Wolker, 2005 in KNECHT, Petr a Tomáš JANÍK. *Učebnice z pohledu pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2008, s. 60. Pedagogický výzkum v teorii a praxi. ISBN 978-80-7315-174-4.

⁶⁶ KNECHT, Petr a Tomáš JANÍK. *Učebnice z pohledu pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2008, s. 54. Pedagogický výzkum v teorii a praxi. ISBN 978-80-7315-174-4.

⁶⁷ MAŇÁK, Josef a Petr KNECHT, ed. *Hodnocení učebnic*. Brno: Paido, 2007, s. 51. ISBN 978-80-7315-148-5.

7. učitel vynechává příliš složité úlohy,
8. učitel provádí jiné, různé úpravy učiva.⁶⁸

Oproti tomu Lambert pojímá učebnici jako důležitou pro strukturu práce, pro motivaci žáka a pro organizaci a řízení výuky⁶⁹ a Sikorová chápe užívání učebnice jako zdroj pro obsah výuky, zdroj metodického zpracování výuky nebo zdroj, ze kterého vyplývá činnost žáka.⁷⁰ Důležitým aspektem při způsobu využívání učebnice je vztah učitele s učebnicí, který zásadně ovlivňuje to, jak bude učebnice využívána, jaké činnosti s ní budou vykonávány, k jakému účelu budou učebnice využívány.

3.5 Stručná analýza stávajících učebnic

Aby byl přiblížen současný stav učebnic občanské výchovy, respektive základů společenských věd, byly analyzovány vybrané prvky učebnic společenských věd, jež budí pozornost a napomáhají didaktické efektivnosti. Mezi tyto prvky byly zařazeny: nadpisy, zvýrazněné texty (ať již orámováním či barevným podbarvením), tabulky, grafy, mapy, obrázky a fotky, otázky a úkoly, ikony, které napomáhají orientaci v textu. Otázky a úkoly, jež byly spojeny do jedné kategorie, by bylo pravděpodobně vhodnější hodnotit zvlášť, nicméně rozsah práce a její odlišné zaměření vedlo ke spojení a zobecnění této kategorie.

Jednotlivé analyzované prvky byly přepočítány vzhledem k jedné straně dané učebnice, čímž byl smazán rozdíl obsáhlosti učebnic. Nejméně těchto prvků obsahuje učebnice *Pozvání do politologie* (0,48), nejvíce prvků na jednu stranu obsahuje *Občanský a společenskovědní základ* (14,55), který spolu s učebnicí *Společenské vědy pro střední školy, 4. díl*, učebnice (12,65), značně vyčnívají z řady všech ostatních učebnic, neboť průměrný počet analyzovaných prvků na jednu stranu učebnice je 5,53.

Dle součtu jednotlivých prvků je zřejmé, že autoři nejméně využívají ve svých učebnicích tabulky, grafy a mapy (2,66 na deset stránek učebnic), naopak nejvíce využívají nadpisů (14,84 nadpisů na deset stran).

---

⁶⁸ PRŮCHA, Jan. *Učebnice: teorie a analýza edukačního média: příručka pro studenty, učitele, autory učebnic a výzkumné pracovníky*. Brno: Paido, 1998, s. 114. ISBN 80-85931-49-4: 140.

⁶⁹ KNECHT, Petr a Tomáš JANÍK. *Učebnice z pohledu pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2008, s. 54. Pedagogický výzkum v teorii a praxi. ISBN 978-80-7315-174-4.

⁷⁰ SIKOROVÁ, Zuzana. *Učitel a učebnice: užívání učebnic na 2. stupni základních škol*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta, 2010, s. 39. ISBN 978-80-7368-923-0. Dostupné také z <https://ndk.cz/view/uuid:dda77380-a547-11e8-a2d0-005056827e52?page=uuid:8d3d14f0-b5c7-11e8-9984-005056825209>.

Průměrně se v jedné učebnici týkající se občanské výchovy či základů společenských věd vyskytuje 0,27 tabulek, grafů a map na jednu stranu, což je nejnižší hodnotou, nejvyšší hodnotu prvků zastávají opět nadpisy, jejichž průměrný počet na jednu stranu je 1,48.

název učebnice	nadpisy	zvýrazněné texty	tabulky, grafy, mapy	obrázky a fotky	otázky a úkoly	ikony	součet
<i>Člověk jako občan a světoobčan</i>	0,63	0,82	0,17	1,12	1,74	0,3	4,78
<i>Občanská nauka pro střední odborná učiliště</i>	0,39	1,51	0	0,04	2,12	0	4,06
<i>Občanský a společenskovední základ</i>	1,92	3,91	0,46	4,68	0,67	2,91	14,55
<i>Odmaturuj! Ze společenských věd</i>	1,71	0,66	0,16	0,29	0	4,99	7,81
<i>Politologie - Základy společenských věd</i>	0,48	0,28	0,21	0,14	2,31	0	3,42
<i>Pozvání do politologie</i>	0,48	0	0	0	0	0	0,48
<i>Právo pro střední školy</i>	0,9	0	0,07	0	0,86	0	1,83
<i>Společenské vědy pro střední školy</i>	5,71	4,2	0,12	2,16	0,46	0	12,65
<i>Společenské vědy v kostce pro SŠ</i>	1,79	0	0,12	0,23	0	0	2,14
<i>Základy státoprávní vědy, ekonomie a ekonomiky, neformální logiky: pro střední školy</i>	0,83	0	1,35	0	1,35	0	3,53
součet	14,84	11,38	2,66	8,66	9,51	8,2	

průměr	1,48	1,14	0,27	0,87	0,95	0,82	
--------	------	------	------	------	------	------	--

Tab. 1. Vybrané prvky napomáhající didaktické efektivnosti v přepočtu na jednu stranu učebnice.

4. Použití vybraných vyučovacích metod vzhledem k výuce společenských věd

Než učitel začne používat škálu metod ve své výuce, měl by si opakovaně položit otázku, jaké způsoby vzdělávání a jaké metody volit, aby si žáci osvojili takové znalosti, schopnosti, dovednosti, postoje, názory, či systém hodnot, aby přispívaly k úspěšnému životu jak jedince, tak celé společnosti,⁷¹ jaké metody volit k sebevzdělávání, k přípravě žáka na občanský život, k tomu, aby byl jedinec schopen zaujmout určitá stanoviska, preferovat jisté hodnoty, byl schopen pozorovat sociální jevy a vytvářet si názory, což povede k celkovému rozvoji osobnosti jedince.⁷²

V dnešní době si učitel může vybrat pestrou škálu vyučovacích metod. Aby byl pedagog schopen se v množství metod zorientovat a následně je přiměřeným a především vyváženým způsobem používat při výuce tak, aby dosáhl svých cílů, je důležitá jistá teoretická znalost těchto metod. Dělení výukových metod existuje velké množství. Velmi přehledné a ucelené, nazírající na výuku a použití metod z mnoha hledisek nabízí např. Maňák:

A. *Metody z hlediska pramene poznání a typu poznatků* (aspekt didaktický) lze dále dělit na *metody slovní* (monologické metody, dialogické metody, metody písemných prací, metody práce s textem a učebnicí), *metody názorně demonstrační* (pozorování, předvádění, demonstrace statických obrazů, projekce) a *metody praktické* (pohybové a pracovní dovednosti, laboratorní cvičení, pracovní činnosti, grafické a výtvarné činnosti).

B. *Metody z hlediska aktivity a samostatnosti žáků* (aspekt psychologický) lze dále dělit na *metody sdělovací*, *metody samostatné práce žáků* a *metody badatelské, výzkumné*.

C. Charakteristika *metod z hlediska myšlenkových operací* zahrnují *postupy srovnávací*, *induktivní*, *deduktivní* a *analyticko – syntetické*.

⁷¹ HOMEROVÁ, Marie. *Výchova k občanství ve výuce společenskovedních předmětů: metodicko-didaktická učebnice pro učitele všech typů škol*. Praha: M. Homerová, 2013, s. 2. ISBN 978-80-260-5103-9.

⁷² HOŘEJŠOVÁ, Danuše. *Didaktika občanské nauky a základů společenských věd*. Praha: Naše vojsko, 1996, s. 6. ISBN 80-206-0431-6.

D. *Varianty metod z hlediska fází výchovně vzdělávacího procesu* (aspekt procesuální) můžeme dělit na *metody motivační, expoziční, fixační, diagnostické a aplikační*.

E. *Varianty metod z hlediska výukových forem a prostředků* (aspekt organizační) dále členíme na *kombinace metod s vyučovacími formami a kombinace metod s vyučovacími pomůckami*.

F. *Aktivizující metody* lze dále členit na *metody diskuzní, situační, inscenační, didaktické a metody specifické*.⁷³

Vzhledem k rozsahu práce se budeme blíže zabývat pouze dělením a možným použitím metod ve výuce společenských věd dle aspektu interaktivního, tedy zahrnujícího aktivizující metody a to především proto, že tradiční model výuky, tj. pasivní poslech žáka a paměťové učení, zdaleka neodpovídá současným požadavkům kladeným na občanské vzdělávání. Proto právě aktivizační metody jsou jedním z vhodných způsobů inovace výuky občanské výchovy.⁷⁴ Aby byl zajištěn didaktický efekt využívaných metod, Z. Hořejšová klade na metody používané při výuce společenských věd následující požadavky:

1. Informativnost metod – učitel by měl předávat nezkreslené poznatky generalizované dle Komenského zásady přiměřenosti, především ale obsahově správné.
2. Formativní účinnost metod – tedy aby metoda rozvíjela poznávání, rozhodování a ovlivňovala pozitivním způsobem volní složku žáka.
3. Racionálnost a emocionální účinnost metod – metody by měly aktivizovat žáka k poznávání a povzbuzovat vlastní zájem o vzdělávání a učení.
4. Výchovnost metod – metody by měly ovlivňovat morální vlastnosti žáka, podporovat sociální vztahy i estetické vnímání.
5. Použitelnost v praxi – metody by měly připravit žáka na život v dospělosti a to jak na život osobní, tak občanský.
6. Přiměřenost metod žákovi i učiteli – metody by měly vyhovovat jak pedagogovi, tak žákům a to z různých kvalitativních hledisek.

---

⁷³ MAŇÁK, Josef. *Nárys didaktiky*. 3. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2003, s. 34. ISBN 80-210-3123-9. Dostupné také z <https://ndk.cz/view/uuid:f9b7e7a0-e2ea-11e2-9923-005056827e52?page=uuid:01daff0-f3a1-11e2-9439-005056825209>.

⁷⁴ HOMEROVÁ, Marie. *Výchova k občanství ve výuce společenských věd: metodicko-didaktická učebnice pro učitele všech typů škol*. Praha: M. Homerová, 2013, s. 2. ISBN 978-80-260-5103-9.

7. Hygieničnost metody – metody by měly respektovat tzv. hygienu učení, tzn. měly by vyvíjet přiměřené aktivizující zatížení, aby nedocházelo k přetěžování žáků.⁷⁵

Vztah metod k vyučovanému obsahu společenských věd samozřejmě vychází ze specifík předmětu – obsahové složky učiva ve společenských vědách jsou značně různorodé a široké (např. antropologie, ekonomie, občanskoprávní, etická a politická složka...). K diferenciaci volby metod ale přispívá nejen obsah předmětu společenských věd, ale také působení učitele ve třídě a integrační charakter společenských věd⁷⁶ a především volba cíle výukové jednotky.

I. část – *Občan jako bytost ekonomická*

Obsahová jednotka	Metoda	Důvod výběru metody
<i>Jak začít podnikat?</i>	<i>Lístečková metoda</i>	<i>Lístečková metoda</i> byla vybrána pro zachycení veškerých zkušeností žáků v tématu podnikání.
<i>Jak začít podnikat?</i>	<i>metoda klíčových slov</i>	Metoda <i>klíčových slov</i> je jedna z metod práce s textem, která text oživuje a aktivizuje žáky. Žáci nejsou pouze pasivními příjemci textu, ale zobecňují a pojmenovávají obsah jednotlivých částí textu, což rozvíjí komplexní dovednosti porozumění textu.
<i>Jak začít podnikat?</i>	<i>myšlenková mapa</i>	Metoda <i>myšlenkové mapy</i> byla použita v kontextu s předchozími metodami. Klíčová slova jsou nyní žáky usouvztažňována k sobě, čímž dochází k pochopení vztahů či struktur a zapamatování si informací.
<i>Jak začít podnikat?</i>	<i>metoda skládankového učení</i>	Metoda <i>skládankového učení</i> byla použita vzhledem k potřebě vyhledat a obsáhnout poměrně velké množství informací rychle, efektivně a aktivizačně. Skládankové učení vyvolává v žákovi zodpovědnost za vyhledané a předané informace a zároveň rozvíjí komunikační schopnosti.
<i>Jak začít podnikat?</i>	<i>hodnocení pomocí barev</i>	Metoda <i>hodnocení pomocí barev</i> přináší detailní pohled do práce jednotlivých skupin. Vybrána byla vzhledem k předchozím aktivitám a potřebě zhodnocení spolupráce mezi

⁷⁵ HOŘEJŠOVÁ, Danuše. *Didaktika občanské nauky a základů společenských věd*. Praha: Naše vojsko, 1996, s. 6. ISBN 80-206-0431-6.

⁷⁶ Tamtéž, s. 7.

		žáky a kontrole dovednosti vyhledávat a předávat informace. Dobře provedená reflexe posiluje vztahy, třídní klima, přináší nové náhledy pro sebehodnocení a sebepojetí.
<i>Jak založit firmu?</i>	<i>plánování tvorby videa</i>	<i>Plánování tvorby videa</i> bylo využito především kvůli zajištění spolupráce všech žáků.
<i>Jak založit firmu?</i>	<i>tvorba videa</i>	Metoda byla vybrána především pro svou srozumitelnost mladé generaci a rychlost přísunu informací. <i>Tvorba videa</i> znamená opakující se práci se stejnými informacemi (vyhledat, vypsát, poskládat smysluplný text, namluvit video...), čímž žáci upevní své povědomí o postupech zakládání firmy a pronikají hlouběji do dané problematiky. Žáci, kteří jsou schopni natočit informační video o tom, jak založit firmu, a vlastně tak radit druhým lidem, jsou vybaveni dostatečnými vědomostmi pro to, aby mohli sami založit skutečnou firmu v reálném životě.
<i>Jak založit firmu?</i>	<i>prezentace žákovských videí</i>	<i>Prezentace hotového výrobku</i> (v tomto případě videa) předem motivuje k práci na zadaném úkolu a k lepším výsledkům s vidinou možného úspěchu, pochvaly, dobré známky...
<i>Jak založit firmu?</i>	<i>PLUS MINUS</i>	Metoda <i>PLUS MINUS</i> byla zvolena v návaznosti na předchozí aktivity. Aktivita je prospěšná jednak pro udržení pozornosti a zapojení všech žáků při prezentacích videí, jednak jde o jednoduché hodnocení prací druhých, skrze které se žáci učí neagresivnímu hodnocení, konstruktivní kritice a vyzdvihování kladných prvků práce.
<i>Jak založit firmu?</i>	<i>vpisování a porovnávání informací</i>	Metoda je založená na porovnání kladů a záporů jednotlivých způsobů podnikání. Metoda cílí na praktickou část života, kdy si člověk vybírá vhodný způsob podnikání, což je individuální záležitost. Metoda tedy byla vybrána jako způsob praktického nácviku pro vhodný výběr způsobu podnikání.
<i>Jak založit firmu?</i>	<i>reflexe odpovědí ve dvojici</i>	<i>Reflexe odpovědí ve dvojici</i> nahrazuje klasickou kontrolu učitele. Vzhledem k předchozím aktivitám se již počítá se znalostí daných informací, tudíž se neočekává vysoká chybovost.

<i>Jak získat státní příspěvky?</i>	<i>motivace pomocí příběhu</i>	Metoda byla vybrána za účelem atraktivizace učiva, která spočívá v předložení příběhů z běžné životní praxe. Žáci mají možnost poznat, co bude tématem hodiny a zároveň rozhodnout o své následující činnosti.
<i>Jak získat státní příspěvky?</i>	<i>metoda hlasování</i>	Metoda <i>hlasování</i> o zajímavosti textu formou rovnoměrného rozdělení žáků do skupin byla zvolena kvůli předpokládaným pozitivním emočním reakcím žáků s ohledem na téma a jejich praktické volby.
<i>Jak získat státní příspěvky?</i>	<i>metoda hamburgeru</i>	Metoda <i>hamburgeru</i> podporuje dovednost třídění informací dle jejich důležitosti, kterou zobrazuje daná pozice v textu (tedy místo v hamburgeru). Metoda hamburgeru umožňuje žákům přiblížit a pochopit funkci osnovy při psaní eseje (či jiného textu) a zároveň se neztratit ve velkém množství informací, které lze o tématu zjistit.
<i>Jak získat státní příspěvky?</i>	<i>psaní eseje</i>	<i>Psaní eseje*</i> přináší hlubší pochopení vztahů mezi jednotlivými informacemi, je zvolena pro vytvoření komplexního celku návodu týkajícího se státních dotací. Domnívám se, že pokud jsou žáci schopni napsat esej, v níž radí druhému člověku, jak získat příspěvek, mají dostatek vědomostí na to, aby o něj sami dokázali požádat. *Pozn.: esej je v tomto případě pojímána dle Sieglové. ⁷⁷
<i>Jak získat státní příspěvky?</i>	<i>Hodnocení pomocí hodnotícího archu</i>	Použití hodnotícího archu je formou reflexe textu, která dává pisateli najevo kvality jeho práce. Přínos metody, a tedy důvod jejího výběru spočívá především v počtu hodnocení a v různých náhledech na text, jež jsou žákovi předloženy. Strukturovanost hodnocení usnadňuje proces hodnocení, funguje jako stabilní návod, jenž je využitelný v praxi.

Tab. 2. Důvody pro výběr metod – *Občan jako bytost ekonomická*

II. část - *Občan jako bytost politicky angažovaná, blok Občan na komunální úrovni*

Obsahová	Metoda	Důvod výběru metody
----------	--------	---------------------

⁷⁷ Srov. SIEGLOVÁ, Dagmar. *Konec školní nudy: didaktické metody pro 21. století*. Praha: Grada, 2019, s. 271. ISBN 978-80-271-2254-7.

jednotka		
Účast a podněty na zastupitelstvu	výběr tématu kladením motivačních otázek	Metoda <i>kladení otázek</i> byla vybrána za účelem zvýšení zaujetí žáků. Žáci mají možnost si vybrat, která z motivačních otázek je zajímavá nejvíce a s tou dále pracovat. Možnost volby podporuje chuť k práci, a přispívá tak dobrému klimatu třídy.
Účast a podněty na zastupitelstvu	tvorba výpisků	Metoda <i>vytváření výpisků</i> byla vybrána pro zjednodušení učiva o účasti a podnětech na zastupitelstvu, výpisky jsou použity při další aktivitě.
Účast a podněty na zastupitelstvu	dramatická scénka	Vytvoření a sehrání <i>dramatické scénky</i> není realizovatelné u mnoha témat, ale v tomto případě, kdy pracujeme s úmyslnou chybou, přináší jasnější představu o fungování zastupitelstva, podporuje zapamatování důležitých informací, cvičí komunikační dovednosti a přispívá k radostné a uvolněné atmosféře ve školním prostředí.
Účast a podněty na zastupitelstvu	práce s chybou	Metoda byla vybrána za účelem rozvíjení kritického uvažování a podpory návaznosti na současné zkušenosti.
Účast a podněty na zastupitelstvu	motivační text a výběr tématu	<i>Motivační text</i> slouží jako úvod do další části tématu – sepisování žádosti. Aby mělo smysl žádost psát, je třeba ji zaměřit na realitu, skutečnost, tak jako v tomto případě.
Účast a podněty na zastupitelstvu	sepsání kvalifikované žádosti	Metoda práce, která využívá původní prameny (formulář) je vybrána vzhledem k posilování praktičnosti tématu a k jeho přenositelnosti a využitelnosti v běžném životě.
Účast a podněty na zastupitelstvu	sněhová koule	Metoda <i>sněhové koule</i> je vybrána pro několikerou kontrolu formální správnosti kvalifikované žádosti.
Účast a podněty na zastupitelstvu	výběr metodou hlasování	<i>Hlasování</i> o úspěšnosti různých projektů zakončuje hlavní aktivitu – <i>sepsání žádosti</i> . Funkce této metody tkví v uvolněné reflexi nápadů, která se obrací k původnímu motivačnímu textu.
Účast a podněty na zastupitelstvu	Akvárium	<i>Akvárium</i> je diskuzní metoda s jasně danými pravidly. Mezi její výhody patří možnost komunikace v užším kruhu lidí,

<i>zastupitelstvu</i>		jež zapřičiňuje to, že se ke slovu dostanou opravdu všichni žáci. V tomto případě nedochází pouze k nácviku komunikace a naslouchání druhým, ale též k rozvoji schopnosti sebehodnocení.
<i>Formy protestu</i>	<i>vyhledávání informací přes internet</i>	Díky této metodě mají žáci možnost zjistit nespočetné množství informací a pracovat právě s těmi, které je nejvíce zaujmou. Metoda podporuje dovednost vyhledat a rozřídít informace.
<i>Formy protestu</i>	<i>skupinová diskuze</i>	<i>Skupinová diskuze</i> přináší možnost pozastavit se nad vyhledanými výsledky a okomentovat je, neboť, vzhledem k tématu, se může jednat o informace, které vzbudí silné emoce. Diskuze rozvíjí i morální cítění, toleranci a empatii.
<i>Formy protestu</i>	<i>doplňování slov</i>	<i>Doplňování slov</i> do textu rozvíjí slovně-logické myšlení a odstraňuje staticnost textu.
<i>Formy protestu</i>	<i>tvorba komiksu (ručně)</i>	<i>Tvorba komiksu</i> je metoda, která rozvíjí kreativitu a zároveň přenáší informace. Důvodem pro výběr této metody je komplexní zobrazení problematiky shromáždění za účelem protestu.
<i>Formy protestu</i>	<i>Návštěva galerie</i>	<i>Návštěva galerie</i> bezprostředně navazuje na <i>tvorbu komiksu</i> . Žáci se seznamují s komiksy ostatních a získávají tak povědomí o pravidlech shromažďování nenásilnou formou.
<i>Formy protestu</i>	<i>volné hodnocení prací</i>	<i>Volné hodnocení prací</i> zápisem na hodnotící arch podněcuje pozornost žáků při aktivitě <i>Návštěva galerie</i> . Zároveň jsou rozvíjeny hodnotící a argumentační schopnosti žáků. Zpětná vazba, kterou dostanou všichni tvůrci komiksu, je důležitým nástrojem, jež lze využít pro sebehodnocení jedince.
<i>Formy protestu</i>	<i>Aktivní občané</i>	Metoda <i>Aktivní občané</i> byla zařazena pro rozvoj kreativity, etického smýšlení a posouzení účinnosti jednotlivých protestních akcí. Metoda rozvíjí kritické myšlení, představitivost a komunikační schopnosti.
<i>Formy protestu</i>	<i>sestavení oznámení o demonstraci</i>	<i>Sestavování oznámení o demonstraci</i> bylo vybráno především kvůli přímému zaměření na praktickou stránku života občanů. Metoda pracuje s autentickými podmínkami

		sestavování oznámení, tedy cílem je jistá občanská připravenost.
<i>Formy protestu</i>	<i>Pera doprostřed</i>	Metoda <i>Pera doprostřed</i> otevírá prostor pro to, aby každý žák projevil svůj názor. Vlivem pravidel nebude docházet k tomu, aby více komunikativní jedinci přehlušili ty zamlklé. Metoda je použita pro rozvoj komunikačních a argumentačních schopností, pro rozvoj dovednosti formulovat vlastní názor.
<i>Jak podat trestní oznámení?</i>	<i>problémové vyučování</i>	<i>Problémové vyučování</i> je syntézou mnoha dílčích aktivit, které vedou k rozluštění předloženého problému. <i>Problémové vyučování</i> je vybráno nejen pro snadnou aplikovatelnost na téma trestního oznámení, ale především kvůli komplexnímu rozvoji osobnosti žáka a vlastní atraktivitě výuky. Metoda rozvíjí kognitivní schopnosti, rekonstrukční představivost, komunikační dovednosti, emoční stránku lidské psychiky a morální smýšlení.
<i>Jak podat trestní oznámení?</i>	<i>Vynálezčova truhlice</i>	Metoda <i>Vynálezčova truhlice</i> je zařazena pro zvýšení atraktivity probíraného učiva a rozvíjení kognitivních operací.
<i>Jak podat trestní oznámení?</i>	<i>diskuzní pavučina</i>	Metoda <i>diskuzní pavučiny</i> je založena na protikladných názorech, což se hodí právě při tématu, které má dvě řešení. Metoda <i>diskuzní pavučiny</i> rozvíjí komunikační a argumentační schopnosti a dovoluje rozšířit perspektivu o vícero pohledů na skutečnost.
<i>Jak podat trestní oznámení?</i>	<i>sestavení trestního oznámení</i>	<i>Sestavení trestního oznámení</i> je opět aktivitou zacílenou na reálný život. Cílem aktivity je, aby žáci dokázali sestavit písemné trestní oznámení, tedy znali náležitosti a formy, jak tuto věc uskutečnit.
<i>Jak podat trestní oznámení?</i>	<i>SWOT analýza</i>	<i>SWOT analýza</i> je zde zvolena jako forma reflexe vlastní práce i aktivit obecně. <i>SWOT analýza</i> je v tomto případě použita kvůli kriteriálnímu sebehodnocení – žáci se hodnotí novým způsobem, jež může přinášet odlišný pohled na sebe

		sama a své působení ve skupině, což rozvíjí osobnost žáka.
<i>K čemu je ombudsman?</i>	<i>výpis poznámek pravda/lež</i>	Důvodem pro výběr vyhledání informací z internetu je seznámení se s existencí a strukturou stránky veřejného ochránce práv, která poskytuje množství informací, které v reálném životě člověk běžně může využít. <i>Tvorba výpisků</i> na vybraná témata a tvoření lživých výroků rozvíjí jednak povědomí o práci ombudsmana, jednak fantazii.
<i>K čemu je ombudsman?</i>	<i>odhalování pravdy/lži</i>	<i>Odhalování pravdivých a lživých</i> výroků vytvořených v předchozí metodě rozvíjí kritické a logické myšlení, zároveň přináší poznání o poli působnosti ombudsmana.
<i>K čemu je ombudsman?</i>	<i>vyplnění formuláře pro ombudsmana</i>	Aktivita <i>vyplnění formuláře</i> navazuje na předchozí činnosti a přináší žákům možnost vyplnění reálného formuláře, který se používá pro stížnost zasílanou ombudsmanovi. Aktivita je zařazena pro svoji praktičnost a využitelnost v reálném životě.
<i>K čemu je ombudsman?</i>	<i>prezentace vlastního tématu s hlasováním</i>	<i>Prezentace produktu činnosti</i> je zvolena kvůli přínosu vyšší motivace do jinak ne příliš oblíbeného vyplňování formulářů. Možnost <i>hlasování</i> o pravdivosti dodávají metodě na atraktivitě, její funkce je především motivační.
<i>K čemu je ombudsman?</i>	<i>čtení s otázkami</i>	Metoda <i>čtení s otázkami</i> napomáhá porozumění tématu a hlouběji žáky vtahuje do čtení textu.
<i>K čemu je ombudsman?</i>	<i>sebehodnocení individuální práce</i>	Metoda <i>Sebehodnocení individuální práce</i> je jednak reflexí předchozích metod a jejich účinnosti, jednak je nástrojem pro to, aby mohl žák získávat další informace o tématu.

Tab. 3. Důvody pro výběr metod - *Občan na komunální úrovni*

II. část – *Občan jako bytost politicky angažovaná, blok Občan jako volič*

Obsahová jednotka	Metoda	Důvod výběru metody
<i>Volby v ČR</i>	<i>brainstorming</i>	Metoda je použita pro zjištění zkušeností žáků s tématem voleb.

<i>Volby v ČR</i>	<i>clustering</i>	Metoda přímo navazuje na <i>brainstorming</i> . Pomocí metody <i>clusteringu</i> žáci tvoří souvislost mezi jednotlivými pojmy <i>myšlenkové mapy</i> , čímž dochází k hlubšímu propojení původně kusých informací.
<i>Volby v ČR</i>	<i>INSERT</i>	Metoda <i>INSERT</i> opět pracuje se zkušeností žáků a pomáhá jim uvědomit si povahu informací daného textu. Metoda nahrazuje pouhé čtení textu a dává možnost hlubší analýzy.
<i>Volby v ČR</i>	<i>metoda klíčových slov</i>	Metoda <i>klíčových slov</i> , jež přímo navazuje na úvodní <i>brainstorming</i> , rozvíjí schopnost zobecnit větší množství textu do několika slov. Důvodem pro její použití je i délka textu týkajícího se voleb, klíčová slova v textu usnadňují orientaci.
<i>Volby v ČR</i>	<i>doplňování údajů z textu</i>	Další z metod ověřuje správné pochopení předchozího textu. Jedná se o doplňování číselných hodnot, které jsou v kontextu voleb velmi důležité a směrodatné.
<i>Volby v ČR</i>	<i>reflexe INSERT značek, reflexe doplňování</i>	<i>Reflexe INSERT značek</i> probíhá ve dvojici a zaměřuje se především na ty skutečnosti, které žáky překvapily, nerozumí jim, nebo s nimi nesouhlasí. Společným dialogem žáci nacházejí řešení, až pokud nenalézají, ptají se učitele. S učitelem probíhá též řízená <i>kontrola doplňovacího cvičení</i> .
<i>Volby v ČR</i>	<i>debata</i>	Metoda <i>debaty</i> byla vybrána s ohledem na palčivost tématu (ne)účasti českého lidu u voleb a rozrůzněnosti názorů, mnohdy podložených zcela irelevantními a zkreslenými pohledy na volby. Cílem metody je dosažení vyšší tolerance odlišných názorů, konsenzus a především znalost relevantních pohledů. Aktivita rozvíjí prezentování vlastního názoru, argumentace a celkově schopnost komunikace a orientace v tématu voleb.
<i>Volby v ČR</i>	<i>SWOT analýza</i>	<i>SWOT analýza</i> byla vybrána pro sepsání pravdivého a detailního reflektivního pohledu na skutečnost – jak na obsahovou kvalitu debaty, tak na stránku komunikační a vyjadřovací. <i>SWOT analýza</i> jednak odhaluje chyby, jednak

		navrhuje možnosti ke zlepšení. Jde tedy o nástroj, jenž pomáhá rozvíjet úroveň komunikace žáků.
<i>Občan jako volič a kandidát</i>	<i>slovní motivace a řízená diskuze</i>	Metoda byla použita pro uvedení žáků do tématu a navázání na jejich dosavadní zkušenosti.
<i>Občan jako volič a kandidát</i>	<i>losování rolí</i>	Metoda, kdy los určí žákovo další směřování při výukové jednotce, si klade za cíl jednak atraktivizaci tématu, jednak přispívá k podhalení smýšlení lidí, kteří jsou v jiné sociální roli a pochází z jiného sociálního prostředí než žáci.
<i>Občan jako volič a kandidát</i>	<i>metoda Delto</i>	Tento způsob práce umožňuje žákům kreativním způsobem stanovovat konkrétní požadavky na zlepšení různých skutečností ve městě. Aktivita přímo navazuje na <i>losování rolí</i> , žáci při ní musí přemýšlet za svoji vylosovanou postavu a tvořit prospěch ne svůj, ale prospěch vylosované postavy. Aktivita dává hlouběji proniknout do smýšlení a požadavků různých vrstev obyvatelstva. Zároveň jde o jistý model toho, jak požadavky občanů ovlivňují sestavení volebního programu zastupitelstva.
<i>Občan jako volič a kandidát</i>	<i>prezentace programů</i>	<i>Prezentace volebních programů</i> má být co nejreálnějším pokusem o ukázání principu předvolebních kampaní, jejich účinnosti, rafinovanosti a zdánlivé výhodnosti, ať už je volební program jakýkoliv.
<i>Občan jako volič a kandidát</i>	<i>volby a sčítání hlasů</i>	Aktivita <i>voleb a sčítání hlasů</i> je založena na reálných podmínkách při volbách do zastupitelstva i sčítání hlasů. Důvodem pro výběr této metody bylo přiblížení volebních podmínek, průběhu voleb i sčítání hlasů především těm žákům, kteří se ještě voleb neúčastní.
<i>Občan jako volič a kandidát</i>	<i>cvičení pravda/lež</i>	Písemné <i>cvičení pravda/lež</i> si klade za cíl upevnění základního učiva o zvoleném tématu.
<i>Občan jako</i>	<i>kontrola</i>	<i>Kontrola předchozího cvičení</i> ve skupinách přináší reflexi

<i>volič a kandidát</i>	<i>předchozího cvičení</i>	žakových vědomostí a upevňuje získané vědomosti.
<i>Občan jako volič a kandidát</i>	<i>řízená diskuze</i>	<i>Řízená diskuze</i> reflektuje aktivity týkající se voleb. Metoda žákům přináší komplexní pohled na jednotlivé role, na získané zkušenosti v oblasti fungování předvolebních kampaní i voleb, zároveň dává možnost zamyslet se nad vlastním počínáním i počínáním skupiny jako celku.
<i>Jak se stát členem zastupitelstva?</i>	<i>mateřské a expertní skupiny</i>	Metoda <i>mateřských a expertních skupin</i> byla vybrána za účelem obsáhnutí velkého množství informací srozumitelnou formou. Tím, že žáci získávají informace sami a vypráví je ostatním, je na ně kladena vyšší zodpovědnost, jsou více aktivizováni.
<i>Jak se stát členem zastupitelstva?</i>	<i>shrnutí formou časové přímky</i>	<i>Shrnutí formou časové přímky</i> je zařazeno především pro ujasnění si a shrnutí časové linie dat týkajících se voleb.
<i>Jak se stát členem zastupitelstva?</i>	<i>vyplňování autentických formulářů</i>	<i>Vyplňování autentických formulářů</i> je zařazeno především kvůli seznámení se s těmito formuláři a kvůli praktickému nácviku vyplnění formuláře. Aktivita cílí na reálný život žáků a pozdější využití nabitých dovedností.

Tab. 4. Důvody pro výběr metod - *Občan jako volič*

II. část – *Občan jako bytost politicky angažovaná, blok Systémové a antisystémové rozhodování a preference*

Obsahová jednotka	Metoda	Důvod výběru metody
<i>Demokracie versus autoritářství a totalita</i>	<i>metoda inspirovaná aktivitou Život</i>	Metoda je použita pro zajištění autenticity režimu autoritářství a totalitářství. Cílem aktivity je zvýšení schopnosti empatie a tolerance i pochopení působení vlivu totalitářství a autoritářství na běžný život.
<i>Demokracie versus</i>	<i>reflexe aktivity Život</i>	<i>Reflexe</i> tohoto druhu je vystavěna na kritickém myšlení a logickém úsudku, schopnosti aplikace získaných zkušeností.

<i>autoritářství a totalita</i>		Opět podporuje pochopení působení autoritářských a totalitářských praktik na běžný život jedince.
<i>Demokracie versus autoritářství a totalita</i>	<i>řízená diskuze</i>	<i>Řízená diskuze</i> je v tomto případě alternativou pro statictější výklad. Vybrána byla pro vyšší složitost pojmenování a rozlišení problematiky druhů nerovností. Cílem metody je pochopení rozdílů mezi druhy nerovností.
<i>Demokracie versus autoritářství a totalita</i>	<i>výklad</i>	<i>Výklad</i> zde zastává roli shrnutí dosavadních získaných poznatků, metoda je použita pro ujasnění si pojmů a ucelení vztahů mezi nimi.
<i>Demokracie versus autoritářství a totalita</i>	<i>Názorová škála v rolích</i>	Metoda byla vybrána pro pochopení způsobu útlaku jednotlivých lidí v autoritářském a totalitářském režimu. Žáci při metodě prakticky zažívají běžně užívané praktiky totalitních systémů.
<i>Demokracie versus autoritářství a totalita</i>	<i>diskuze</i>	<i>Metoda diskuze</i> slouží jako reflexe předešlých aktivit. Zjišťuje pocity a názory žáků, to, čím byli ovlivněni. Aktivita vede k pochopení jednání lidí svíraných totalitním či autoritářským režimem. Žáci při aktivitě docházejí ke zjištění, že svět není černobílý a rozhodování pod tlakem hrozící represe může být ovlivněno mnoha faktory.
<i>Demokracie versus autoritářství a totalita</i>	<i>doplňování slov do textu</i>	Metoda byla vybrána za účelem upevnění získaných znalostí.
<i>Demokracie versus autoritářství a totalita</i>	<i>vzájemná kontrola doplňování slov</i>	<i>Vzájemná kontrola doplňování slov</i> do textu je použita především pro minimální časovou náročnost vzhledem ke své efektivitě.
<i>Jak rozpoznat autoritáře a totalitáře?</i>	<i>brainstorming</i>	Metoda využívá zkušenosti žáků s tématem demokracie a autoritářství (totalitářství) a navazuje na ně.
<i>Jak</i>	<i>LASO</i>	Metoda, při níž si žáci dopíší zbylé rysy demokracie a

<i>rozpoznat autoritáře a totalitáře?</i>		autokracie (totalitářství), cílí na rozšíření vědomostí o tomto tématu. Následné rozlišení rysů pomáhá žákům uvědomit si běžné projevy obou směrů, jež lze vidět v běžném životě.
<i>Jak rozpoznat autoritáře a totalitáře?</i>	<i>rozlišování článků</i>	Metoda, při níž žáci hledají v člancích demokratické či autokratické (totalitní) rysy, je nácvikem rozpoznání zmíněných rysů v běžném každodenním životě, v němž jsme obklopeni nepřeborným množstvím zpráv.
<i>Jak rozpoznat autoritáře a totalitáře?</i>	<i>reflexe - diskuze</i>	<i>Reflexe</i> rozlišování článků přináší možnost zobecnit a popsat jevy, jež tvoří základ pro to, aby žáci byli v běžném životě schopni rozpoznat zmíněné jevy samostatně a bezchybně.
<i>Jak rozpoznat autoritáře a totalitáře?</i>	<i>aplikace myšlenky do života</i>	<i>Aplikace myšlenky</i> totality či demokracie do vlastního života je vybrána především pro zvýšení autenticity tématu pro žáky, pochopení, že problematika autokracie a totality se může dotýkat každého jedince. Zároveň je touto metodou reflektováno pochopení jednotlivých rysů uvedených směrů.
<i>Extremistické postoje a trestní právo</i>	<i>přiřazování obrázků</i>	<i>Přiřazování obrázků a textů</i> odkazující na některou ideologii či extremismus je praktickým nácvikem pro rozpoznání těchto praktik v běžném životě a při pohybu na internetu.
<i>Extremistické postoje a trestní právo</i>	<i>kontrola výsledků ve dvojici</i>	<i>Kontrola výsledků ve dvojici</i> nabízí možnost opravy a diskuze o věci. Metoda je zařazena pro hlubší pochopení důvodu přiřazení obrázku k té které ideologii.
<i>Extremistické postoje a trestní právo</i>	<i>řízená diskuze</i>	Metoda <i>řízené diskuze</i> umožňuje žákům přesně určit zjevné rysy extremismu na konkrétních případech, pojmenovat je a zobecnit. Diskuze, kterou vede učitel, se odklání od případných mylných názorů a dává možnost nahlédnout na ukázky odlišným způsobem.
<i>Extremistické postoje a trestní právo</i>	<i>obhajoba obětí ideologií</i>	Metoda, při níž žáci shledávají chyby na ideologiích, je založena na práci s Listinou základních práv a svobod. Důvodem pro výběr této metody je právě seznámení se s obsahem Listiny základních práv a svobod.
<i>Extremistické postoje a trestní právo</i>	<i>práce s trestním</i>	Metoda, kdy žáci pracují s trestním zákoníkem, jednak seznamuje žáky s existencí tohoto materiálu, jednak působí

<i>trestní právo</i>	<i>zákoníkem</i>	výchovně na žáky z hlediska případného porušování Listiny základních práv a svobod.
<i>Extremistické postoje a trestní právo</i>	<i>prezentace výsledků skupiny a tvorba výpisků</i>	<i>Prezentace výsledků skupiny</i> dává možnost seznámit se poměrně rychle s velkým množstvím informací. <i>Tvorba výpisků</i> z jednotlivých prezentací zvyšuje podíl koncentrace na prezentaci, aktivizováni jsou všichni žáci ve třídě.

Tab. 5. Důvody pro výběr metod - *Systémové a antisystémové rozhodování a preference*

III. část – *Občan, jehož stát je součástí mezinárodních struktur*

Obsahová jednotka	Metoda	Důvod výběru metody
<i>EU</i>	<i>zrcadlové čtení</i>	Metoda umožňuje žákům seznámit se poměrně rychle s velkým množstvím informací, což je důvod pro její výběr v tomto tématu. Metoda rozvíjí schopnost pochopit, interpretovat a předat text.
<i>EU</i>	<i>výběr článku a jeho vypsání z Listiny</i>	Metoda je zařazena proto, aby se žáci seznámili s co nejvíce články Listiny a dokázali se orientovat i v elektronické podobě Listiny.
<i>EU</i>	<i>tvorba komiksu</i>	Metoda, založená na kreativním tvoření, je zařazena pro získání informací o konfliktech a problémech zemí nepatřících do Evropské unie. Žáci mají možnost nahlédnout do hlubokého problému, porovnat výhodnost působení EU (především zákonů uvedených v Listině) a zároveň cvičí schopnost vystihnout a zobecnit podstatu problému na velmi malém prostoru.
<i>EU</i>	<i>hodnocení komiksu dle kritérií</i>	Metoda funguje v návaznosti na předchozí stanovení podmínek zpracování komiksu o článku Listiny a jeho nedodržování ve světě. Metoda si klade za cíl naučit žáky pracovat dle zadaných kritérií. Dalším z cílů je vytvoření povědomí o způsobu hodnocení podmíněného předem stanovenými kritérii.
<i>EU</i>	<i>čtení cílů a</i>	<i>Čtení cílů</i> míří k získání povědomí o cílech EU. <i>Návrh řešení</i>

	<i>návrh řešení</i>	cílů je kreativní kognitivní metoda vybraná pro pochopení velké složitosti volby metod a nástrojů k dosažení vytyčených cílů. Žáci si tedy uvědomí, že rozhodovat a vytvářet prostředí k uskutečnění stanovených cílů dotýkajících se celého světa je složitý proces.
EU	<i>konfrontace vyhledáváním</i>	Žáci skrze vyhledání informací zjistí, do jaké míry se jejich návrhy lišily od návrhů evropských orgánů. Metoda je zvolena z toho důvodu, aby žáci zůstali v realitě, neodtrhli se do idylických světů a měli možnost vidět reálné možnosti působení EU.
EU	<i>vyhledávání odpovědí na otázky</i>	Metoda rozvíjí schopnosti orientovat se na dotačním portále, míří na praktickou stránku života v EU.
EU	<i>skupinová reflexe odpovědí</i>	<i>Reflexe odpovědí</i> je zde zvolena z důvodu kontroly správných odpovědí, přináší ujištění, že žáci se orientují na dotačním portále, chápou princip žádání o dotace a umí vyhledat příklady, kde dotace dosud pomohly.
EU	<i>řízená diskuze</i>	Metoda <i>řízené diskuze</i> zajišťuje správné pochopení jednotlivých prvků fake news a hoaxů, jejich pojmenování a zobecnění. Pokládáním návodných otázek se žáci zaměří na detailní skutečnosti i stereotypy typické pro hoaxy.
EU	<i>Šest sluhů</i>	Metoda <i>Šesti sluhů</i> umožňuje žákům vidět skutečnost komplexně a zároveň pojmenovat jednotlivé prvky problému. Skrze stanovení osnovy je zajištěna snadnější orientace žáků v množství informací.
EU	<i>Jeden zůstává, ostatní rotují</i>	Metoda byla zvolena na místo obvyklé prezentace, která je více statická. Důvodem pro zvolení metody bylo tedy vyšší zapojení žáků do práce a zároveň rychlé poznání všech témat. Následné převyprávění problematiky nerotujícímu spolužáku je zvoleno především kvůli tomu, aby problematiku znali všichni žáci, navíc jsou upevňovány komunikační schopnosti.
OSN	<i>metoda zpřeházeného</i>	<i>Metoda zpřeházeného textu</i> byla zvolena jako aktivizující alternativa ke čtení textu bez aktivního zapojení žáka.

	<i>textu</i>	Důvodem pro její využití bylo motivovat žáka k četbě textu. Pro správné seřazení si žák musí text přečíst několikrát, a tím si jej zapamatuje, což je vzhledem k obsahu žádoucí.
<i>OSN</i>	<i>metoda přiřazování</i>	Metoda byla vybrána především proto, že umožňuje seznámit se s poměrně dlouhým textem a zároveň nestaví žáka do polohy pasivního čtenáře, ale navazuje na žákovy dosavadní vědomosti a prohlubuje je.
<i>OSN</i>	<i>vyhledávání na internetu</i>	Tato metoda byla vybrána pro zjištění existence oficiálních Webových OSN a orientaci v působnosti tohoto webu.
<i>OSN</i>	<i>tvorba výpisků</i>	<i>Tvorba výpisků</i> z internetu byla vybrána především proto, že umožňuje velmi širokou paletu správných řešení. Žáci se při ní učí informace vyhledat, ověřit i zjednodušit či zobecnit.
<i>OSN</i>	<i>panelová diskuze</i>	Metoda <i>panelové diskuze</i> umožňuje, aby se do představení problematiky týkající se OSN zapojilo vícero žáků a mohli tak vytvořit komplexní a kvalitní rozsáhlejší celek informací, procvičit komunikační a argumentační schopnosti.
<i>NATO</i>	<i>myšlenková mapa</i>	Metoda byla vybrána za účelem pomoci strukturovat četbou získané informace o NATO a zapamatovat si nejdůležitější pojmy a vztahy mezi nimi.
<i>NATO</i>	<i>sledování videa se zodpovídáním otázek.</i>	Metoda <i>zodpovídání otázek</i> po sledování videa byla vybrána pro upevnění pozornosti žáků na video a následně k procvičení schopnosti transformace informací do vlastních slov, zapamatování informací o souvislosti Varšavské smlouvy a NATO.
<i>NATO</i>	<i>brainwritting</i>	Metoda <i>brainwrittingu</i> byla vybrána pro to, aby si žáci uvědomili vlastní současné zkušenosti a sepsali vědomosti o tématu plagiátorství. Metoda je vhodná i pro skupiny v níž panuje ostych při komunikaci.
<i>NATO</i>	<i>reflexe brainwrittingu</i>	<i>Reflexe brainwrittingu</i> dává žákům možnost kontroly vlastních nápadů a získání nových poznatků o typech plagiátů pro následující práci.
<i>NATO</i>	<i>výklad</i>	Metoda <i>výkladu</i> je v tomto případě vybrána kvůli vyšší obtížnosti látky. Klade si za cíl přinést žákům nové poznatky,

		kteře by bylo jinak obtížné předat. Žáci poznatky využijí v následujících úkolech.
NATO	<i>psaní novinového článku</i>	Samostatná tvorba mediálního obsahu přináší nejen nácvik dovedností tvořit text, ale také rozvoj dovednosti šetrného a legálního zacházení s informacemi, prohlubuje dovednost informace třídít, vybírat a porovnávat vzhledem k vybranému tématu o nepřítelích NATO.
NATO	<i>hodnocení práce spolužáka</i>	<i>Hodnocení práce spolužáka</i> přináší porovnání o výběru a důležitosti informací o nepřítelích NATO, upevnění vědomostí a rozvoj hodnotících schopností podle kritérií.

Tab. 6. Důvody pro výběr metod - *Občan, jehož stát je součástí mezinárodních struktur*

5. Organizační formy výuky vzhledem k jejich užití ve výuce společenských věd

Edukační proces má nejen stránku obsahovou, komunikační, procesuální atd. ale i stránku organizační: řídí výuku po stránce organizačních forem. Vzhledem k tomu, že metody se ve výuce značně inovují, je třeba inovovat i další složky, tedy i složku zabývající se organizační formou.⁷⁸ Organizační formy výuky jsou klasifikovány různě, J. Maňák je klasifikuje dle následujících hledisek: A) organizační formy výuky dle vztahu k osobnosti žáka (*výuka individuální, individualizovaná, skupinová, hromadná či kolektivní*), B) organizační formy výuky dle charakteru výukového prostředí (*výuka ve třídě, v odborných učebnách a laboratořích, v dílně, na školním pozemku, výuka v muzeu apod., výuka ve výrobě, vycházka a exkurze, domácí úkoly*), C) organizační formy výuky dle délky trvání (*vyučovací hodina, zkrácení výuková jednotka, dvouhodinová výuková jednotka, vysokoškolská lekce/ seminář a speciální kurzy apod.*)⁷⁹

Podobně hovoří o organizačních formách i K. Janiš, který dále přidává hledisko organizační formy dle řízení učební činnosti žáků a označuje ji za nejčastěji využívanou. Zmíněné tedy

⁷⁸ MAŇÁK, Josef. *Nárys didaktiky*. 3. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2003, s. 46. ISBN 80-210-3123-9. Dostupné také z <https://ndk.cz/view/uuid:f9b7e7a0-e2ea-11e2-9923-005056827e52?page=uuid:01daff0-f3a1-11e2-9439-005056825209>.

⁷⁹ Tamtéž, s. 46.

člení na *hromadnou a frontální výuku, skupinovou a kooperativní výuku, párovou výuku, týmovou výuku, diferencovanou výuku, individuální výuku, individualizovanou výuku.*⁸⁰

Pro potřeby této práce tedy vycházím především z organizačních forem uváděných K. Janišem:

I. část – *Občan jako bytost ekonomická*

Obsahová jednotka	Organizační forma	Důvod výběru organizační formy
<i>Jak začít podnikat?</i>	<i>skupinová</i>	<i>Skupinová forma práce byla pro lístečkovou metodu a metodu klíčových slov vybrána pro to, aby žáci projevili své zkušenosti a nápady a obohatili tak povědomí ostatních spolužáků o daném problému. Při metodě skládkového učení se každý z žáků stává odborníkem na své téma, čímž je kladena vyšší zodpovědnost na jednotlivce, neboť zajišťuje informace i pro ostatní členy týmu</i> <i>Skupinová práce je při metodě hodnocení podle barev zvolena z důvodu rozvoje komunikace a podílení se na společné práci.</i>
<i>Jak začít podnikat?</i>	<i>individuální</i>	Forma je použita pro metodu <i>klíčových slov</i> k rozvoji samostatného myšlení a schopnosti zobecnění faktu.
<i>Jak založit firmu?</i>	<i>skupinová</i>	Formou <i>skupinové výuky</i> je realizováno <i>plánování tvorby videa a samotná tvorba videa</i> . Forma byla vybrána vzhledem ke složitosti zadaného tématu, kdy se předpokládá ulehčení práce pro jednotlivce vlivem spolupráce více žáků na jednom úkolu.
<i>Jak založit firmu?</i>	<i>párová</i>	<i>Reflexe správných odpovědí</i> formou <i>párové výuky</i> byla vybrána především kvůli své rychlosti a efektivitě v úkolu, kde se nepředpokládá vysoká chybovost.

⁸⁰ JANIŠ, Kamil. *Obecná didaktika - vybraná témata*. Vyd. 4. Hradec Králové: Gaudeamus, 2010, s. 48. ISBN 978-80-7435-047-4.

<i>Jak založit firmu?</i>	<i>hromadná</i>	<i>Prezentace žákovských videí formou hromadné výuky byla zvolena proto, že odkrývá možnost navázat další práci na následujícím úkolu ve stejném čase, ale individuálním způsobem</i>
<i>Jak založit firmu?</i>	<i>individuální</i>	<i>Vpisování a porovnávání informací i metoda PLUS MINUS formou individuální výuky vedou žáky ke schopnosti samostatně myslet a rozhodovat se.</i>
<i>Jak získat státní příspěvek?</i>	<i>individuální</i>	<i>Individuální výuka je zde zvolena pro motivační část a psaní eseje. Individuální výuka pro motivační část byla zvolena z důvodu vlastního autentického zaujetí každého žáka. Pro psaní eseje byla individuální forma vybrána vzhledem k možné subjektivitě zpracování a nácvičku samostatné tvorby textu.</i>
<i>Jak získat státní příspěvek?</i>	<i>hromadná</i>	<i>Hromadná výuka byla vybrána vzhledem k metodě hlasování, kdy je třeba, aby se vyjádřili současně všichni žáci a byli dle svých preferencí rozděleni do skupin.</i>
<i>Jak získat státní příspěvek?</i>	<i>skupinová</i>	<i>Skupinová výuka je v tomto případě zvolena pro metodu hamburgeru, při němž zajišťuje oporu při vyhledávání a třídění informací. Ve skupině též žáci čtou a hodnotí eseje (pomocí hodnotícího archu), kdy poznávají témata druhých, četbou esejí ostatních kultivují svůj vlastní budoucí projev a je jim otevřena možnost svobodného vyjádření názoru.</i>

Tab. 7. Důvody pro výběr org. formy – *Občan jako bytost ekonomická*

II. část – *Občan jako bytost politicky angažovaná, blok Občan na komunální úrovni*

<i>Obsahová jednotka</i>	<i>Organizační forma</i>	<i>Důvod výběru organizační formy</i>
<i>Účast a podněty na zastupitelstvu</i>	<i>hromadná</i>	<i>Hromadná forma výuky byla použita pro hlasování a prezentaci návrhů žádostí. Forma byla vybrána</i>

		vzhledem k potřebě účasti všech žáků při daných aktivitách. <i>Hromadná forma</i> výuky byla též využita při metodě <i>Akvária</i> , kde je kladen důraz na hodnotící a komunikační dovednosti a dovednost naslouchat.
<i>Účast a podněty na zastupitelstvu</i>	<i>individuální</i>	Pro <i>návrh a sestavení žádosti/ podnětu na zastupitelstvo</i> je vybrána <i>individuální forma</i> výuky, jež si klade za cíl upevnit dovednost samostatného sepsání daného dokumentu, což žáci prakticky využijí v běžném životě.
<i>Účast a podněty na zastupitelstvu</i>	<i>skupinová</i>	<i>Skupinová forma</i> výuky je využita při tvorbě výpisků, kdy dochází k rozvoji komunikačních dovedností, dále je využita při tvorbě <i>dramatické scény</i> , kdy vůbec zajišťuje možnost realizace dané metody, stejně jako při metodě <i>sněhové koule</i> . <i>Skupinová práce</i> zde navíc přispívá k rozvoji schopnosti spolupracovat, diskutovat i ke schopnosti prosazení sebe sama.
<i>Formy protestu</i>	<i>skupinová</i>	<i>Vyhledávání na internetu</i> formou <i>skupinové práce</i> vyžaduje značné komunikační a organizační schopnosti, jež právě tato aktivita rozvíjí. <i>Diskuze</i> ve skupině je, v tomto kontextu, důležitá pro rozvoj morálního citění, podobně jako metoda <i>Aktivní občané</i> . <i>Sepsání oznámení o demonstraci skupinovou formou</i> je žádoucí především z toho důvodu, že pořadatelem demonstrace nebývá jedinec, ale skupina lidí, forma tedy míří na praktickou a reálnou stránku běžného života.
<i>Formy protestu</i>	<i>individuální</i>	<i>Doplňování slov</i> do textu je individuální záležitostí rozvíjející kognitivní schopnosti, přičemž je žádoucí, aby tyto schopnosti byly rozvíjeny u každého jednotlivce, což odpovídá zvolené formě.

<i>Formy protestu</i>	<i>párová</i>	<i>Párová výuka</i> byla pro tvorbu komiksu vybrána především pro urychlení časové náročnosti a vzhledem k omezenému množství témat. <i>Párová výuka</i> rozvíjí schopnost spolupráce i komunikace. Při metodě <i>Návštěva galerie</i> a následném <i>volném hodnocení prací</i> vytváří příležitost pro vzájemnou konfrontaci názorů a rozvoj dovednosti zobecnění a pojmenování problému.
<i>Formy protestu</i>	<i>hromadná</i>	Metoda <i>Pera doprostřed</i> je realizována <i>hromadnou výukou</i> pro zvýšení schopnosti naslouchat druhým, schopnost vyjádřit kultivovaně a uceleně svůj názor.
<i>Jak podat trestní oznámení?</i>	<i>týmová</i>	<i>Týmová forma</i> výuky je použita vzhledem k metodě <i>problémového vyučování</i> . Forma napomáhá správnému a rychlému řešení stanoveného problému a podporuje schopnost spolupráce. Dále je <i>týmovou formou</i> výuky realizována <i>diskuzní pavučina</i> a <i>sestavení trestního oznámení</i> , přičemž v obou případech je cíleno na rozvíjení povědomí o dané problematice ze zkušeností ostatních žáků.
<i>Jak podat trestní oznámení?</i>	<i>individuální</i>	Individuální forma výuky je využita ke <i>SWOT analýze</i> . Forma v tomto případě přináší rozvoj hodnotících schopností i rozvoj sebereflexe jedince.
<i>K čemu je ombudsman?</i>	<i>párová</i>	Forma <i>párové výuky</i> je využita pro <i>výpis poznámek</i> a následně <i>odhalování pravdivých a lživých částí poznámek</i> . <i>Párová výuka</i> přináší nácvik úzké spolupráce.
<i>K čemu je ombudsman?</i>	<i>individuální</i>	<i>Individuální forma</i> je využita pro <i>doplňování formuláře</i> , kdy forma přináší samostatný nácvik vyplňování úředních materiálů, což jedinec využije v běžném životě. <i>Sebehodnocení individuální práce</i> je ze své podstaty individuální metodou: rozvíjí schopnost sebehodnocení a utváří tak sebepojetí.
<i>K čemu je</i>	<i>hromadná</i>	<i>Prezentace vybraných témat</i> a <i>hlasování</i> o jejich

<i>ombudsman?</i>		pravosti je uskutečňováno <i>hromadnou formou</i> , která umožňuje seznámit všechny žáky ve stejném čase se stejnou problematikou a obohatit jejich vědomosti.
-------------------	--	--

Tab. 8. Důvody pro výběr org. formy – *Občan na komunální úrovni*

II. část – *Občan jako bytost politicky angažovaná, blok Občan jako volič*

Obsahová jednotka	Organizační forma	Důvod výběru organizační formy
<i>Volby v ČR</i>	<i>skupinová</i>	<i>Skupinová forma</i> práce je využita pro metodu <i>brainstormingu</i> a <i>clusteringu</i> , kdy je hlavním přínosem obohacení žáků o zkušenosti a poznatky druhých.
<i>Volby v ČR</i>	<i>individuální</i>	Formou <i>individuální výuky</i> je realizována metoda <i>INSERT</i> , přičemž výhodou <i>individuální práce</i> na metodě je zdokonalování se v samostatné práci s textem. Stejný přínos vidíme i při <i>doplňování informací</i> z textu. <i>Individuální forma</i> při metodě <i>klíčových slov</i> je důležitá z hlediska rozvoje dovednosti zobecnění. Metoda <i>SWOT analýzy</i> dtto jako u tématu <i>Jak podat trestní oznámení?</i>
<i>Volby v ČR</i>	<i>párová</i>	<i>Reflexe</i> formou <i>párové výuky</i> dtto jako u tématu <i>Jak založit firmu?</i>
<i>Volby v ČR</i>	<i>hromadná</i>	<i>Hromadná forma</i> výuky byla zvolena pro <i>debatu</i> s cílem rozšíření zkušeností žáků s různými názory a postoji týkajícími se voleb.
<i>Občan jako volič a kandidát</i>	<i>hromadná</i>	<i>Hromadná forma</i> je zvolena pro <i>slovní motivaci</i> a <i>řízenou diskuzi</i> , <i>losování</i> , <i>prezentaci programů</i> , <i>volby</i> a <i>sčítání hlasů</i> . <i>Hromadná forma</i> výuky při <i>diskuzi</i> snižuje riziko vybočení z tématu a navádí žáky na přesné odpovědi. <i>Hromadná forma</i> výuky v ostatních

		případech je zvolena vzhledem k urychlení, zabezpečení a zkvalitnění průběhu metod.
<i>Občan jako volič a kandidát</i>	<i>skupinová</i>	Pro tvorbu volebních programů či programů zlepšení je vybrána skupinová forma práce, která zajišťuje zapojení všech žáků do práce. Při kontrole cvičení skupinová výuka pomáhá k odhalení případných chyb, aniž by o chybovosti věděl celý třídní kolektiv. Navíc je zvýšena aktivizace žáků.
<i>Občan jako volič a kandidát</i>	<i>individuální</i>	Cvičení, při němž se odhalují pravdivé a nepravdivé výroky, je realizováno individuální formou z důvodu rozvíjení kritického myšlení.
<i>Jak se stát členem zastupitelstva?</i>	<i>skupinová</i>	Skupinová forma práce byla zvolena pro celé téma. Mateřské a expertní skupiny svou formou napomáhají práci všech žáků zároveň a rovnoměrnému rozložení této práce. Shrnutí formou časové přímky skupinovou formou odnímá nutnost reflexe aktivity, neboť je předpokládána nižší chybovost, stejně jako u vyplňování autentických formulářů.

Tab. 9. Důvody pro výběr org. formy - *Občan jako volič*

II. část – *Občan jako bytost politicky angažovaná, blok Systémové a antisystémové rozhodování a preference*

Obsahová jednotka	Organizační forma	Důvod výběru organizační formy
<i>Demokracie versus autoritářství a totalita</i>	<i>individuální</i>	<i>Individuální forma</i> byla zvolena pro aktivitu inspirovanou metodou <i>Život</i> , kdy forma přispívá k autenticitě zážitku z metody. <i>Doplňování slov</i> do textu rozvíjí logické a kritické uvažování jednotlivce.
<i>Demokracie versus autoritářství a</i>	<i>skupinová</i>	<i>Reflexe</i> aktivity ve skupině byla vybrána především pro nízkou časovou náročnost.

<i>totalita</i>		
<i>Demokracie versus autoritářství a totalita</i>	<i>hromadná</i>	<i>Řízená diskuze a výklad formou hromadné výuky byly vybrány vzhledem k vyšší náročnosti stanoveného tématu.</i>
<i>Demokracie versus autoritářství a totalita</i>	<i>párová</i>	<i>Reflexe doplňování slov dtto jako u tématu Jak založit firmu?</i>
<i>Jak rozpoznat autoritáře a totalitáře?</i>	<i>skupinová</i>	<i>Skupinová výuka byla pro metodu brainstormingu vybrána pro zaznamenání vyššího počtu možných nápadů. Metoda LASO je organizována formou skupinové výuky především pro zajištění nízké chybovosti jednotlivých odpovědí.</i>
<i>Jak rozpoznat autoritáře a totalitáře?</i>	<i>individuální</i>	<i>Individuální výuka je zvolena pro aplikaci myšlenky do života a rozlišování článků. Forma byla vybrána především kvůli praktické stránce věci, kdy by měl být každý žák samostatně schopen rozpoznat či specifikovat rysy autoritářství či totalitářství.</i>
<i>Jak rozpoznat autoritáře a totalitáře?</i>	<i>hromadná</i>	<i>Hromadná výuka byla pro metodu diskuze vybrána z důvodu vyšší náročnosti představovaného tématu.</i>
<i>Extremistické postoje a trestní právo</i>	<i>individuální</i>	<i>Individuální formou výuky je realizována metoda přiřazování obrázků z důvodu rozvoje samostatného uvažování nad prvky ideologií v běžném životě.</i>
<i>Extremistické postoje a trestní právo</i>	<i>párová</i>	<i>Kontrola výsledků přiřazování obrázku v páru si klade za cíl odstranit základní chyby v hodnocení ideologií.</i>
<i>Extremistické postoje a trestní právo</i>	<i>skupinová</i>	<i>Skupinovou formou výuky je realizována práce s trestním zákoníkem a obhajoba obětí ideologií. Skupina v těchto případech působí podpůrně,</i>

		urychluje práci a zároveň obohacuje poznání jednotlivců.
<i>Extremistické postoje a trestní právo</i>	<i>hromadná</i>	<i>Řízená diskuze</i> je zvolena vzhledem k vyšší náročnosti tématu a především kvůli potřebě správné interpretace jednotlivých ukázek. <i>Prezentace výsledků a tvorba výpisků</i> je sice uskutečňována <i>hromadnou formou</i> , ale dochází při ní k práci všech žáků. Důvodem pro výběr této formy je kontrola výsledků práce učitelem.

Tab. 10. Důvody pro výběr org. formy – *Systémové a antisystémové rozhodování a preference*

III. část – *Občan, jehož stát je součástí mezinárodních struktur*

Obsahová jednotka	Organizační forma	Důvod výběru organizační formy
<i>EU</i>	<i>párová</i>	Metoda <i>zrcadlového čtení</i> uskutečňovaná <i>formou párové výuky</i> rozvíjí komunikační schopnosti a dovednost rychlého pochopení a převyprávění textu.
<i>EU</i>	<i>individuální</i>	<i>Individuální forma</i> práce byla vybrána pro <i>výběr článku</i> a jeho vypsání z Listiny, <i>tvorbu komiksu</i> a vyhledávání odpovědí na otázky. <i>Individuální forma</i> v tomto případě rozvíjí samostatné uvažování žáka a zodpovědnost za vlastní práci.
<i>EU</i>	<i>hromadná</i>	<i>Hromadná forma</i> výuky je využita pro <i>hodnocení komiksu</i> dle kritérií a pro <i>řízenou diskusi</i> z důvodu zjednodušení organizace práce ve třídě a vzhledem k potřebě obsáhnout správné řešení problému.
<i>EU</i>	<i>skupinová</i>	<i>Skupinová forma</i> práce je vybrána pro <i>četbu cílů EU, návrh řešení a následnou konfrontaci, skupinovou reflexi odpovědí</i> , metodu <i>Šesti sluhů</i> i metodu <i>Jeden zůstává, ostatní rotují</i> . <i>Skupinová forma</i> práce byla při těchto metodách využita kvůli rozvoji schopnosti spolupracovat a

		komunikovat, k urychlení procesu výuky rozložením složitějšího úkolu mezi více žáků a ke kontrole správnosti vyhledávání informací.
OSN	<i>individuální</i>	<i>Individuální forma</i> výuky je využita pro metodu <i>zpřeházeného textu, přiřazování a vyhledávání na internetu</i> . <i>Individuální forma</i> výuky je zvolena především v návaznosti na zkušenosti žáků s cílem rozvoje čtenářských kompetencí a samostatného vzdělávání žáků.
OSN	<i>skupinová</i>	<i>Tvorba výpisků skupinovou formou</i> pomáhá žákům se zhodnocením důležitosti jednotlivých informací.
OSN	<i>hromadná</i>	<i>Panelová diskuze</i> je realizována <i>hromadnou formou</i> především kvůli rozvoji argumentačních a komunikačních schopností a rozvoji schopnosti naslouchat.
NATO	<i>individuální</i>	<i>Individuální formou</i> je realizována <i>myšlenková mapa a psaní novinového článku</i> . <i>Individuální forma</i> byla zvolena k rozvoji samostatného myšlení o stanoveném problému a rozvoji dovednosti psaní kvalitního textu.
NATO	<i>hromadná</i>	<i>Hromadnou formou</i> je uskutečňováno <i>sledování videa se zodpovídáním otázek a výklad</i> učitele. <i>Hromadná forma</i> byla zvolena s cílem znalosti stejných vědomostí žáků o daném tématu.
NATO	<i>skupinová</i>	<i>Skupinová forma</i> je využita pro metodu <i>brainwrittingu</i> a následnou <i>reflexi</i> . Klade si za cíl zvýšení množství nápadů a poznatků zprostředkovaných metodami.
NATO	<i>párová</i>	<i>Hodnocení práce spolužáka</i> formou <i>párové výuky</i> bylo využito z důvodu rychlé eliminace případných chyb.

Tab. 11. Důvody pro výběr org. formy – *Občan, jehož stát je součástí mezinárodních struktur*

6. Učitel a jeho role ve výuce

Než bude představena role učitele ve výuce, definujme, kdo to učitel vlastně je a jaké má kvality. Pedagogickou profesi řadíme mezi jednu z nejstarších profesí v dějinách lidstva. Již v antice byla jasně vymezena mezi ostatními profesemi.⁸¹ Dle Průchy lze termínem učitel chápat člověka, jenž je svou činností spojen s edukačními procesy ve škole,⁸² či osobu „podněcující a řídicí učení jiných osob, vzdělavatel.“⁸³ Je to „jeden z hlavních aktérů vzdělávacího procesu, profesně kvalifikovaný pedagogický pracovník, vykonávající učitelské povolání.“⁸⁴

Již celá staletí jsou formulovány různé požadavky a normy na to, jaké vlastnosti by měl mít vychovatel či učitel. V žádném jiném povolání nedochází k takovému stanovování norem, jako je tomu u pedagogické profese.⁸⁵ Je to způsobeno tím, že v málokteré jiné profesi hrají osobní charakteristiky člověka vykonávajícího svou profesi tak významnou roli, jako je tomu v případě pedagogů.⁸⁶ Proto se v následujících řádcích budu věnovat této problematice.

Zatímco Průcha vnímá osobní charakteristiky člověka v roli učitele jako klíčové, Kalhous a Obst vnímají jako klíčové nikoliv osobní charakteristiky, ale především to, „co učitel fakticky dělá a jak to dělá. Konečně právě v konkrétních činnostech se projevují vlastnosti jeho osobnosti. Proto se dále budeme zabývat právě tímto činitelem výuky, který bývá v zahraniční i naší literatuře nazýván profesní kompetencí učitele.“⁸⁷ Jiní autoři tyto profesní kompetence nazývají také základními pedagogickými dovednostmi. Požadované profesní kompetence jsou ovšem závislé na tom, zda jako učitelovo poslání chápeme pouhé vzdělání žáka, či komplexní rozvoj osobnosti žáka.⁸⁸

K tomu, aby učitel měl profesní kompetence (neboli základní pedagogické dovednosti), musí mít i jisté předpoklady. Mezi tyto předpoklady patří: jednání v souladu s etickými principy

---

⁸¹ PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika*. Praha: Portál, 2009, s. 172. ISBN 978-80-7367-503-5.

⁸² Tamtéž, s. 173.

⁸³ PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2013, s. 326. ISBN 978-80-262-0403-9. Dostupné také z <https://ndk.cz/view/uuid:e5e11b40-8378-11e9-852b-005056827e51?page=uuid:fe3585e2-c4f0-4da7-b886-aacce158dce3>.

⁸⁴ Tamtéž, s. 326.

⁸⁵ KALHOUS, Zdeněk. *Školní didaktika: sekundární škola*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2001, s. 134. ISBN 80-244-0217-3.

⁸⁶ PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika*. Praha: Portál, 2009, s. 188. ISBN 978-80-7367-503-5.

⁸⁷ KALHOUS, Zdeněk. *Školní didaktika: sekundární škola*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2001, s. 136. ISBN 80-244-0217-3.

⁸⁸ KOTRBA, Tomáš a Lubor LACINA. *Aktivizační metody ve výuce: příručka moderního pedagoga*. 3. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2015, s. 16. ISBN 978-80-7485-043-1.

přináležejícími k učitelské profesi a profesní znalosti.⁸⁹ Jiné modely zahrnují do těchto předpokladů stejné prvky, ale více je specifikují, v případě znalostí jde tedy o znalosti předmětové v kurikulárních oblastech, znalosti pedagogicko-psychologické, znalosti z oborové didaktiky, všeobecný rozhled, dále předpoklady týkající se pedagogických a didaktických dovedností, zahrnující především schopnost komunikovat a interagovat, vytvářet sociální klima třídy, využívat vyučovacích strategií a procesů řízení učení, schopnost diagnostikovat a hodnotit žáky, spolupracovat s kolegy a s rodiči, reflektovat výuku i své působení.⁹⁰

Z těchto odborně jmenovaných profesních kompetencí obvykle vychází společnost i někteří odborníci, když konkrétně jmenují ty vlastnosti a dovednosti učitele, které jsou preferované u žáků, jejich rodičů a celkově široké veřejnosti. Právě vůči těmto (vůči žákům a jejich rodičům) má učitel povinnost realizovat co nejkvalitnější výuku,⁹¹ přičemž pro možnost realizovat kvalitní výuku potřebuje právě své profesní kompetence. Navíc žák, rodina i společnost očekávají od učitele i zastávání a předávání jistých morálních hodnot, nejen předávání penza znalostí,⁹² které jsou taktéž zahrnuty v profesních kompetencích, stanovených odborníky.

Příklad takového shrnutí můžeme najít např. u Laška,⁹³ jenž tyto kompetence shrnuje do tzv. obecných preferencí, přičemž říká, že učitel by měl být člověk, jenž je sociálně zdatný, je schopen s žáky diskutovat, respektuje individuality žáků a jde vůbec o člověka, který spíše dohlíží, než přísně autoritářsky nařizuje. (Zmíněný fakt platí ještě silněji, vycházíme-li z předpokladu, že styl řízení třídy uplatňovaný učitelem ovlivňuje chování třídy a projevuje se především v sociálně-emočním klimatu.⁹⁴)

Tento přístup ovšem propaguje již J. A. Komenský, když říká: „Učitelé však, když budou přívětivi a laskavi a nebudou myslí odpuzovati od sebe žádnou drsností, nýbrž vábiti k sobě otcovským smýšlením, chováním i slovy,(...) když pochválí časem pilnější žáky (...), když

---

⁸⁹ TOMKOVÁ, Anna. *Rámeček profesních kvalit učitele: hodnotící a sebehodnotící arch*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2012, s. 13. ISBN 978-80-87063-64-4.

⁹⁰ Tamtéž, s. 6.

⁹¹ ČAPEK, Robert. *Líný učitel: kompas moderního učitele*. Praha: Raabe, 2019, s. 14. ISBN 978-80-7496-344-5.

⁹² KOTRBA, Tomáš a Lubor LACINA. *Aktivizační metody ve výuce: příručka moderního pedagoga*. 3. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2015, s. 93. ISBN 978-80-7485-043-1.

⁹³ LAŠEK, Jan. *Sociálně psychologické klima školních tříd a školy*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007, s. 36. ISBN 978-80-7041-980-9.

⁹⁴ Tamtéž, s. 36.

s nimi budou zacházeti s láskou: snadno získají znenáhla jejich srdce, tak že třeba častěji budou seděti raději ve škole než doma.“⁹⁵

Velmi podobné teze nacházíme i u Laciny a Kotrby, kteří mluví o kladném a spravedlivém postoji k žákům, klidném přístupu či objektivnosti. Právě takový pedagog, jenž má zmíněné vlastnosti či dovednosti, mívá autoritu a žáci v jeho hodinách vykazují zvýšenou činnost, protože pro tyto své charakterové a morální vlastnosti i řídicí schopnosti bývá oblíben.⁹⁶ O autoritě a respektu, jakožto důsledku kvalitních profesních kompetencí píše zcela konkrétně i D. Siegllová: „Respekt u studentů získává učitel, který zná fakta, chápe jejich souvislosti, umí věcně argumentovat, vidí realitu z různých úhlů pohledu, umí navrhnout řešení, strategii či plán a je schopen činit zodpovědná rozhodnutí.“⁹⁷ Naopak autoritu nemá ten učitel, jehož žáci se v hodinách nudí (je tedy bez didaktického umu), což bývá často zapříčiněno právě frontálním způsobem výuky. A pokud učiteli jeho žáci ve třídě tzv. „zlobí“ je to právě kvůli nevhodně zvolenému způsobu výuky, špatným vztahům se žáky či kvůli nedobrému klimatu.⁹⁸

Shrneme-li všechny výše uvedené teze, zjistíme, že učitel by měl být jednak koučem provázejícím žáka vzděláním i osobním růstem,⁹⁹ jednak expertem, jež bojuje se zažitými a stereotypními postupy a nastavuje výuku tak, aby byla naplněna aktivizačními metodami. Tyto metody totiž pouze nevtahují silněji žáka do procesu vzdělávání, ale také posilují roli pedagoga jako experta i roli pedagoga jako kouče¹⁰⁰ a celkově přinášejí mnoho dalších pozitivních důsledků.

Učitel je ten, kdo řídí výuku, kdo celkově moderuje proces vzdělávání,¹⁰¹ moderuje činnosti a nabízí zpětnou vazbu. Proto právě učitel ve své roli (tedy s výše uvedenými profesními kompetencemi) využívá různé didaktické pomůcky, organizační formy ale především (aktivizační) metodické postupy k tomu, aby dosáhl mnoha žádoucích výsledků, jako je vyšší

---

⁹⁵ KOMENSKÝ, Jan Amos. *Jana Amosa Komenského Didaktika veliká*. Praha: Dědictví Komenského, 1905, s. 165.

⁹⁶ Srov. KOTRBA, Tomáš a Lubor LACINA. *Aktivizační metody ve výuce: příručka moderního pedagoga*. 3. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2015, s. 16. ISBN 978-80-7485-043-1.

⁹⁷ SIEGLOVÁ, Dagmar. *Konec školní nudy: didaktické metody pro 21. století*. Praha: Grada, 2019, s. 30. ISBN 978-80-271-2254-7.

⁹⁸ ČAPEK, Robert. *Líný učitel: kompas moderního učitele*. Praha: Raabe, 2019, s. 64. ISBN 978-80-7496-344-5.

⁹⁹ KOTRBA, Tomáš a Lubor LACINA. *Aktivizační metody ve výuce: příručka moderního pedagoga*. 3. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2015, s. 22. ISBN 978-80-7485-043-1.

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 21.

¹⁰¹ ČAPEK, Robert. *Líný učitel: kompas moderního učitele*. Praha: Raabe, 2019, s. 62. ISBN 978-80-7496-344-5.

motivovanost žáků, posílení vlastního postoje ve třídě, zlepšení sociálně emočního klimatu třídy a další. Těmto jsou zároveň věnovány následující odstavce.

Pro pochopení role pedagoga ve výuce je zásadním bodem fakt, že učitel není ve třídě kvůli tomu, aby celou hodinu vykládal látku, ale především kvůli tomu, aby moderoval komunikaci mezi žáky.¹⁰² Pokud totiž učitel významně neomezí frontální styl výuky (spojený právě s výkladem), žáci nemají možnost do výuky se aktivně zapojit. R. Čapek tuto myšlenku dále rozvádí a frontální výuku ostře kritizuje: „Když učitel přednese učivo a chce ho potom od žáků nejlépe v nezměněné podobě, dopouští se vlastně výplachu mozku, eliminace vlastního myšlení žáka, brainwashingu, indoktrinace.“¹⁰³

Na obranu učitele nutno říci, že klasický a běžně užívaný model výuky je pro učitele rozhodně jednodušší, ale žáci v roli posluchačů si informace poslechnou, zapíší, naučí na test a zase zapomenou. Pamatování si informací považujeme sice za neoddělitelnou součást vzdělávacího procesu, ovšem je důležité pamatovat si pouze ty věci, které lze dále využít a které pomáhají žákům racionálně myslet.¹⁰⁴ Nynější učitel tedy intenzivně přemýšlí nejen nad tím, co žáky naučí, ale především nad tím jak je to naučí – respektive usnadňuje žákovo učení tím, že vytváří pedagogické situace podporující aktivní interakci žáka s učivem¹⁰⁵ a zároveň dbá na hodnoty, které při aktivní interakci žáka s učivem, může žák získat.

Právě aktivní zapojení žáků do výuky je žádoucí i kvůli rozvoji klíčových kompetencí žáka, jejichž důležitost jsem nastínila již v druhé kapitole. Zapojit aktivizační metody do výuky a omezit frontální výklad znamená organizovat jednotlivé činnosti tak, aby v centru dění byli žáci, přičemž tito komunikují, spolupracují a užívají kritický úsudek.¹⁰⁶ „Proces učení se tedy neděje převážně transmisivní cestou prostého předávání a osvojování hotových poznatků, ale jde o jejich objevování a konstruování žáky. Dítě je tak konstruktérem svého poznání.“¹⁰⁷ Role pedagoga při výuce by tedy měla spočívat především ve vytváření takových didaktických situací, kdy se žák stává badatelem, výzkumníkem, řešitelem problémů, kdy žák

---

¹⁰² Tamtéž, s. 17.

¹⁰³ Tamtéž, s. 19.

¹⁰⁴ HOMEROVÁ, Marie. *Výchova k občanství ve výuce společenských věd: metodicko-didaktická učebnice pro učitele všech typů škol*. Praha: M. Homerová, 2013, s. 2. ISBN 978-80-260-5103-9.

¹⁰⁵ MAZÁČOVÁ, Nataša. *Vybrané pedagogické inovace v současné škole: studijní text pro distanční studium*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2008, s. 12. ISBN 978-80-7290-373-3.

¹⁰⁶ SIEGLOVÁ, Dagmar. *Konec školní nudy: didaktické metody pro 21. století*. Praha: Grada, 2019, s. 31. ISBN 978-80-271-2254-7.

¹⁰⁷ MAZÁČOVÁ, Nataša. *Vybrané pedagogické inovace v současné škole: studijní text pro distanční studium*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2008, s. 12. ISBN 978-80-7290-373-3.

vyhledává informace, pokládá otázky apod.,¹⁰⁸ čehož učitel dosahuje např. zapojováním různých her, experimentů, diskuzí apod. do jím řízené výuky (pozn. více se metodám věnuji v páté kapitole). Všechny tyto metody a učitelovy postupy při výuce by měly vést ke zvýšení vnitřní motivace žáka, ke zvýšení komunikativnosti, ke zkušenostní a činnostní orientaci vyučování, ale především k tomu, aby vše co se žák učí a metody a formy jakými se to učí, měly význam pro jeho reálný život.¹⁰⁹

Jedním z hlavních posláních učitele při výuce je tedy komplexní rozvoj žákovy osobnosti, rozvoj jeho schopnosti spolupracovat, zároveň rozvoj motivace žáka pro vlastní rozvoj, vytváření zážitků z učení, posilování radosti z objevování a celkově vytváření pozitivních emocí z dosažených úspěchů. Právě tyto aspekty spolu vytvářejí kladný vztah k vyučovanému předmětu.¹¹⁰

Kladný vztah k předmětu a motivaci k učení vytváří též tzv. klima třídy týkající se sociálně emoční stránky vyučování. Učitelova role při výuce spočívá právě i v příznivém ovlivňování klimatu třídy. Emočně sociální klima při výuce ve školní třídě by mělo být takové, aby se v něm všichni cítili příjemně a přinášelo užitek především tím, že bude rozvíjet velmi žádané soft skills (pozn. soft skills jsou tzv. jemné dovednosti, jež jsou klíčové pro plnění studijních i pracovních výkonů, bývají často vyžadovány zaměstnavateli¹¹¹) žáků a práce v tomto klimatu byla přípravou k dalšímu studiu i profesnímu životu žáka.¹¹² Klima je značně závislé též na vztahu učitele a žáků, proto je velmi důležité, aby tito spolu vztahy rozvíjeli a vzájemně spolupracovali, což opět leží především v rukou učitele. Učitel je totiž tím, kdo udává meze, formuluje cíle, a pracuje s učivem tak, aby bylo pro žáky co nejzajímavější. Právě do těchto svých „povinností“ by učitel měl vpouštět i žáky – vést s nimi „dialog o tom, co se bude dít, jak se to bude dít apod.“¹¹³

Vytváření klimatu silně souvisí s motivací žáků: motivace jednak zapřičiňuje dobré klima, jednak je produktem dobrého školního klimatu. Jak již bylo řečeno, učitelova role při výuce

---

¹⁰⁸ ČAPEK, Robert. *Líný učitel: kompas moderního učitele*. Praha: Raabe, 2019, s. 12. ISBN 978-80-7496-344-5.

¹⁰⁹ MAZÁČOVÁ, Nataša. *Vybrané pedagogické inovace v současné škole: studijní text pro distanční studium*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2008, s. 12-13. ISBN 978-80-7290-373-3.

¹¹⁰ ČAPEK, Robert. *Líný učitel: kompas moderního učitele*. Praha: Raabe, 2019, s. 26. ISBN 978-80-7496-344-5.

¹¹¹ Tamtéž, s. 61.

¹¹² Tamtéž, s. 12.

¹¹³ MAZÁČOVÁ, Nataša. *Vybrané pedagogické inovace v současné škole: studijní text pro distanční studium*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2008, s. 13. ISBN 978-80-7290-373-3.

samozřejmě spočívá i v cíli motivovat žáky, neboť motivace umožňuje žákovi vnitřně se ztotožňovat s tématy a následně pro ně nacházet praktické využití ve vlastním životě.¹¹⁴

K roli pedagoga a jeho působení při výuce kromě správného řízení třídy, moderování výuky, vybírání správných didaktických aktivizačních metod, motivování žáků a vytváření dobrého klimatu třídy též odnepaměti patří i hodnocení žáků. Učitel by měl dbát na to, aby pravidla při výuce, pravidla při zkoušení i psaní písemných prací byla srozumitelná a jasná, ale také splnitelná a učitelem vynutitelná.¹¹⁵ Zároveň je nutné, aby pedagog eliminoval nespravedlivost při svém hodnocení, žáci na ni velmi citlivě reagují, což může značně ovlivnit klima třídy.

Obecně lze konstatovat, že škola (a v ní pracující učitel) by měla dávat prostor věci se naučit, vyzkoušet, což přirozeně znamená, že by to mělo být i místo, kde lze chybovat bez následných trestů. Pokud se žák dopustí chyby, neměla by ihned následovat špatná známka, ale citlivá zpětná vazba, která mu pomůže v rozvoji více, než špatná známka.¹¹⁶

Hodnocení obvykle přináší trojí efekt: jednak působí na žákovo sebepojetí, jednak (de)motivuje, nebo předpovídá budoucí úspěšnost žáka.¹¹⁷ Právě i z těchto důvodů se nedoporučuje srovnávat žáky mezi sebou: srovnávání žáků při hodnocení totiž přináší jedničky pouze elitě třídy a pro zbylé jedince je i jiná dobrá známka často nedosažitelná, což má za důsledek malou motivovanost méně úspěšných žáků (a následně snížené pracovní nasazení) i nepocítění úspěchu, což vede opět buď k nižší motivovanosti¹¹⁸ či ke změně v pojetí sebe sama. Navíc takové hodnocení se zcela vymyká principům individuálního přístupu k žákovi, který respektuje odlišnosti a různé schopnosti (či míry dovedností) jednotlivých žáků. (Navíc, pokud učitel poměřuje žáky mezi sebou, stále dostávají dobré a špatné známky. Ti stejní žáci, což vede ke stabilně nízké motivovanosti u žáků se špatnou známkou).

Právě z tohoto důvodu je lépe, aby učitel hodnotil žákův proces učení (tedy splnění zadaného úkolu) a ne výkon (kvalitu splnění úkolu či způsoby řešení). Takové hodnocení lze nazvat i

---

¹¹⁴ SIEGLOVÁ, Dagmar. *Konec školní nudy: didaktické metody pro 21. století*. Praha: Grada, 2019, s. 30. ISBN 978-80-271-2254-7.

¹¹⁵ LAŠEK, Jan. *Sociálně psychologické klima školních tříd a školy*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007, s. 26. ISBN 978-80-7041-980-9.

¹¹⁶ ČAPEK, Robert. *Líný učitel: kompas moderního učitele*. Praha: Raabe, 2019, s. 26. ISBN 978-80-7496-344-5.

¹¹⁷ LAŠEK, Jan. *Sociálně psychologické klima školních tříd a školy*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007, s. 31. ISBN 978-80-7041-980-9.

¹¹⁸ ČAPEK, Robert. *Líný učitel: kompas moderního učitele*. Praha: Raabe, 2019, s. 65. ISBN 978-80-7496-344-5.

jako procesuální: hodnocení se odvíjí od toho, zda žák pracoval takovým způsobem, jak nejlépe mohl.¹¹⁹ Pokud učitel hodnotí proces, hodnotí tedy i dovednosti, pokud výkon, jde často o znalosti (např. v testu), dovednosti (především ony soft skills) jsou ale v dnešní době důležitější, než znalosti – informace si přece lze snadno dohledat.¹²⁰

Kromě výše zmíněných doporučení k učiteli existuje ještě obecný soubor didaktických zásad, kterému se věnuji v následující kapitole.

7. Didaktické zásady

Didaktické zásady jsou obecná pravidla, kterými by se měl řídit pedagog při své vyučovací činnosti.¹²¹ Ve své podstatě jsou to účinné prostředky vedoucí ke kvalitní výuce, působí ve vzájemné souběžnosti, kontinuitě a proto nelze některou z nich vyvyšovat nad jinou: tyto zásady jsou zkrátka systémem ovlivněným řadou různých faktorů, (jako je např. úroveň žáků po stránce kognitivní, psychomotorické, sociální, komunikační, po stránce věku žáků i profesními kompetencemi učitele), nelze tedy preferovat jednu zásadu na úkor druhé.¹²²

Pokud učitel chce, aby jeho výuka byla efektivní, musí dodržovat určené zásady, určená didaktická pravidla.¹²³ Tato pravidla se u jednotlivých autorů liší, počet pravidel bývá různý a každý autor je popisuje poněkud odlišně, ovšem obecně se od didaktických pravidel očekává to, že zajistí humanistický přístup v jednání učitele směrem k žákovi a jejich uplatňování přinese sledování aktivity žáků.¹²⁴

Stanovováním didaktických zásad se zabývali i významné osobnosti jako J. A. Komenský, který za zlaté pravidlo považoval zásadu názornosti, či J. J. Rousseau, J. H. Pestalozzi nebo K. D. Ušinskij.¹²⁵ Vzhledem k tomu, že didaktické zásady byly vytvářeny postupným zobecňováním zkušeností učitelů, nemají zcela trvalou a nadčasovou platnost: některé ztrácí svůj význam, vznikají nové, či se chápání starších zásad jistým způsobem proměňuje a

---

¹¹⁹ Tamtéž, s. 65.

¹²⁰ Tamtéž, s. 62

¹²¹ JANIŠ, Kamil. *Obecná didaktika - vybraná témata*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007, s. 41. ISBN 978-80-7041-297-8.

¹²² KALHOUS, Zdeněk a Otto OBST. *Didaktika sekundární školy*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003, s. 65. ISBN 80-244-0599-7.

¹²³ JANIŠ, Kamil. *Obecná didaktika - vybraná témata*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007, s. 41. ISBN 978-80-7041-297-8.

¹²⁴ Tamtéž, s. 41.

¹²⁵ Tamtéž, s. 42.

rozšiřuje, zároveň je jejich chápání závislé na kulturněhistorické situaci a prostředí.¹²⁶ Z. Kalhous a O. Obst jako nejvýznamnější didaktické zásady stanovují následující: zásada komplexního rozvoje žáka, zásada vědeckosti, zásada individuálního přístupu, zásada spojení teorie s praxí, zásada uvědomělosti a aktivity, zásada názornosti, zásada přiměřenosti, zásada soustavnosti, zásada trvalosti a operativnosti.¹²⁷

L. Zormanová řadu základních didaktických zásad rozšiřuje o zásadu zpětné vazby a zásadu emocionálnosti.¹²⁸ Oproti tomu K. Janiš stanovuje metody odlišným způsobem - zatímco prvních pět zásad se neliší, v následujících bodech jsou jisté změny, navíc stanovuje zásadu posloupnosti (systematičnosti) a zásadu přiměřenosti spojuje se zásadou soustavnosti.¹²⁹ Vybrané zásady jsou více specifikovány v následujících odstavcích.

Zásada komplexního rozvoje žáka cílí na to, aby žák byl rozvíjen ve všech svých oblastech – v oblasti kognitivní, psychomotorické i afektivní.¹³⁰ Při různých metodách a obsazích výuky se různou měrou rozvíjí jednotlivé obsahy, nicméně vzdělání a výchovu od sebe nelze odloučit, tvoří jeden celek.

Zásada vědeckosti spočívá v možnosti nechat žáky poznat (nebo jim předat) aktuální vědecké poznatky, výuka by měla reflektovat současný stav poznání jednotlivých vědních disciplín. Zároveň by učitel měl reflektovat i současné pedagogicko-psychologické poznatky a uplatňovat je při výuce.¹³¹ Tato zásada vyžaduje po učiteli celoživotní sebevzdělávání ve vědecké disciplíně. Výuka v souladu s touto zásadou by měla podporovat u žáků samostatnost, aktivitu, hledání poznatků a tvořivý přístup.

Zásada individuálního přístupu tkví v učitelově respektování psychických a fyzických zvláštností i sociálních podmínek každého žáka, které pedagog odhaluje pomocí znalostí v oboru pedagogické diagnostiky. Je tedy žádoucí, aby pedagog přizpůsoboval vlastní postupy

---

¹²⁶ OBST, Otto. *Didaktika sekundárního vzdělávání*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, s. 132. ISBN 80-244-1360-4.

¹²⁷ KALHOUS, Zdeněk a Otto OBST. *Didaktika sekundární školy*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003, s. 65. ISBN 80-244-0599-7.

¹²⁸ ZORMANOVÁ, Lucie. *Obecná didaktika: Pro studium a praxi*. Praha: Grada, 2014, s. 63-68. ISBN: 978-80-247-4590-9

¹²⁹ JANIŠ, Kamil. *Obecná didaktika - vybraná témata*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007, s. 42. ISBN 978-80-7041-297-8.

¹³⁰ KALHOUS, Zdeněk a Otto OBST. *Školní didaktika*. Praha: Portál, 2009, s. 269. ISBN 978-80-7367-571-4. Dostupné také z <https://ndk.cz/view/uuid:cf37de50-1662-11e6-853f-005056827e52?page=uuid:3ef41f10-29be-11e6-a7c4-005056825209>.

¹³¹ JANIŠ, Kamil. *Obecná didaktika - vybraná témata*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007, s. 43. ISBN 978-80-7041-297-8.

ve vyučování schopnostem každého žáka,¹³² což vede k optimálnímu rozvoji všech jednotlivců. Zároveň je ale nutno si uvědomit, že každý žák je schopen dosáhnout různé úrovně v jednotlivých disciplínách.

Zásada spojení teorie s praxí připomíná, že poznatky získané ve škole by měly být přímo zapojeny do reálného života. V každé části vzdělávání má být zastoupena rovina praktická a rovina teoretická, přičemž právě rovina teoretická by měla být uplatnitelná v praxi. Nejde však pouze o obsah vzdělávání, ale i o metody práce a její formy: pro tyto je důležitá propojitelnost a uplatnitelnost v reálném životě. Ve výuce se propojení teorie s praxí děje především při vyvozování obecných zákonitostí z poznatků z praxe, aplikování znalostí do praxe nebo při sestavování úloh vyplývajících z reálného prostředí, které lze např. navštívit formou exkurze.¹³³

Zásada uvědomělosti a aktivity apeluje na to, aby se žáci ze své vlastní vnitřní motivace, z vnitřní potřeby věnovali výuce a to aktivním způsobem. Aby zásada mohla být naplněna, je nutné, aby žáci znali a uvědomovali si výukové cíle, k nimž směřují a chápali důležitost jejich dosažení. Vnitřní motivaci žáků posiluje též hodnocení – žáci potřebují znát úroveň svých znalostí a zároveň zažívat úspěch, uznání, pozitivní hodnocení, sociální kontakt apod.¹³⁴ Dodržování zásady aktivity vede pedagoga k výběru vhodných výukových aktivizačních metod.

Zásada názornosti patří mezi nejstarší didaktické zásady a vyjadřuje požadavek na to, aby se při výuce vycházelo ze smyslového vnímání. Tento požadavek vychází z teoretických závěrů, které studovaly, jakým podílem se jednotlivé analyzátoři podílejí na příjmu informací. Celkem 80% informací vnímáme zrakem, pouze 12% sluchem, 5% hmatem a 3% pomocí ostatních smyslů. Současná výuka procentuální závěry týkající se vnímání poznávaného zcela nerespektuje,¹³⁵ na její obranu lze ale dodat, že smyslové poznání není jediným způsobem poznávání.

---

¹³² Tamtéž, s. 43.

¹³³ JANIŠ, Kamil. *Obecná didaktika - vybraná témata*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007, s. 43. ISBN 978-80-7041-297-8.

¹³⁴ KALHOUS, Zdeněk a Otto OBST. *Didaktika sekundární školy*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003, s. 67. ISBN 80-244-0599-7.

¹³⁵ KALHOUS, Zdeněk. *Školní didaktika: sekundární škola*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2001, s. 71. ISBN 80-244-0217-3.

Zásada přiměřenosti apeluje na to, aby obsah i zvolené metody odpovídaly aktuálnímu stavu rozvoje žáků v oblasti somatické i psychické a zároveň respektovaly individuální stupeň rozvoje jednotlivce.¹³⁶

Zásada soustavnosti vyžaduje systematické, postupné osvojování vědomostí i dovedností. Učitel musí zajistit, aby na sebe učivo navazovalo a tvořil logicky uspořádané celky takovým způsobem, aby vyhověl aktuálním požadavkům na výuku. Zásada se ovšem nezabývá pouze samotným obsahem výuky, ale také nároky na žáka – tj. žák by se měl rozvíjet také v tom, aby byl schopen pravidelně, soustavně a organizovaně pracovat na svém rozvoji.

Zásada posloupnosti (systematičnosti) se zabývá pravidly, která jsou založena na předkládání učiva od konkrétních věcí, které žáci znají, k těm abstraktním, od toho, co žáci znají k neznámému, od jednoduchého ke složitějšímu. J. A. Komenský tuto zásadu specifikoval následujícím způsobem: „Příroda počíná svou činnost nejjobecnějšími obrysy a postupuje až do největších jednotlivostí. Proto třeba napřed klásti obecné základy všeho vzdělání, aby další studia byla jen podobným jejich zpracováním. (...) Od jazyka známého se vychází, rovněž od věci známé k neznámé, od cvičení smyslů ať přechází se k paměti.“¹³⁷

Zásada trvalosti a operativnosti si klade za cíl, aby získané vědomosti a dovednosti byly trvalé a opakovaně využitelné pro další vzdělávání i pracovní činnost. Aby vědomosti a dovednosti byly zapamatovatelné, je důležité dbát na jejich strukturovanost, základní výběr učiva i vytváření mezipředmětových souvislostí,¹³⁸ ale i na to, aby žáci pracovali samostatně, využívali různé prameny, dokázali sami selektovat prameny apod.¹³⁹

Pro porovnání, americký profesor pedagogiky M. Pasch jmenuje tyto zásady zcela odlišně a nazývá je principy návrhu učebních činností. Ve své podstatě ale mnohé korespondují s výše zmíněnými zásadami. Mezi stanovené principy tedy patří:

1. Princip kulturního kontextu, založený na respektování obou pohlaví a rozličných kultur.
2. Princip soustředění se na klíčové pojmy, založený na výběru několika pojmů, stavící se proti memorování množství faktů.

---

¹³⁶ Tamtéž, s. 71.

¹³⁷ KOMENSKÝ, Jan Amos. *Jana Amosa Komenského Didaktika veliká*. Praha: Dědictví Komenského, 1905, s. 35-36.

¹³⁸ OBST, Otto. *Didaktika sekundárního vzdělávání*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, s. 133. ISBN 80-244-1360-4.

¹³⁹ KALHOUS, Zdeněk. *Školní didaktika: sekundární škola*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2001, s. 73. ISBN 80-244-0217-3.

4. Princip předchozích znalostí, ve své podstatě postaven na pravidle od známého k neznámému.

3. Princip kognitivní náročnosti, který učitel naplní takovými metodami, jež vedou k činnostnímu učení a tvořivému přístupu.

5. Princip aktivního zpracování, založený na přímých zkušenostech žáků a aktivním principu vyučování.

6. Princip rozmanitosti, který reflektuje potřeby žáků, podle nichž se má řídit učební styl.¹⁴⁰

Ať již zmíněná pravidla nazýváme pedagogickými zásadami či principy návrhu učebních činností, jejich užíváním dochází k zefektivnění edukačního procesu a přináší pozitivní výsledky práce u žáků.

---

¹⁴⁰ PASCH, Marvin. *Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině*. Praha: Portál, 2005, s. 163 - 173. ISBN 80-7367-054-2. Dostupné také z <https://ndk.cz/view/uuid:2ecdeff0-72b7-11e8-87bd-005056827e52?page=uuid:a08cc000-aac8-11e8-93d6-5ef3fc9ae867>.

7. Učebnice: 1. část. *Občan jako bytost ekonomická*

7.1 TÉMA: JAK ZAČÍT PODNIKAT?

1. Utvořte skupinu o pěti lidech a pracujte *lístečkovou metodou*: zamyslete se a každý sám pište na lepící lístečky všechny myšlenky/pojmy vážící se k tématu „*jak začít podnikat*“ či celkově k tématu „*podnikání*.“ Tyto lístečky lepte na velký arch papíru.

Po zapsání všech myšlenek ve skupině lístečky strukturujte dle různých hledisek a kritérií do skupin, podle vzájemných vazeb. Po dokončení práce arch odložte, pracovat s ním budete ještě v dalších částech hodiny.

2. Přečti si text níže. Ke každému z odstavců si vypiš *klíčová slova* (tzn. nejdůležitější pojmy vystihující obsah). Pracuj samostatně.

Člověk, který chce začít podnikat, si nejprve musí ujasnit, ve kterém odvětví či oboru by svoje schopnosti a dovednosti nejraději a nejlépe uplatnil. Jeho rozhodování ovšem není ovlivněno pouze jeho schopnostmi, ale také získanými zkušenostmi, certifikáty, absolvovanými kurzy, kvalifikacemi a především dosaženým vzděláním v oboru.

V České republice lze podnikat buď jako *osoba samostatně výdělečně činná* (dále jen *OSVČ*) s *živnostenským oprávněním* či jako *OSVČ bez živnostenského oprávnění*. To, zda člověk musí nebo nemusí mít *živnostenské oprávnění*, se liší dle předmětu podnikání. Předmětem podnikání bez nutnosti vlastnit *živnostenské oprávnění* může být např. zemědělství, lesní hospodářství, vodní hospodářství, daňové poradenství. Do této kategorie spadají dále osoby živící se jako exekutoři, soudní znalci, makléři, herci, hudebníci, spisovatelé apod.

Ten, kdo *živnostenské oprávnění* potřebovat bude, podá na živnostenském úřadě *Jednotný registrační formulář*, kterým získá nejen živnost, ale též se registruje k *dani z příjmu* a změna se nahlásí zdravotní pojišťovně i správě sociálního zabezpečení. Pokud chce člověk pro účely podnikání využívat auto, musí se také na živnostenském úřadě registrovat k placení *silniční daně*. Je možné se též přihlásit k platbě *DPH*, či *dani z příjmů za zaměstnance*.¹⁴¹ V případě, že živnost vyžaduje vlastnit provozovnu, je nutné podat na živnostenský úřad *svolení majitele s provozováním živnosti v jeho nemovitosti*.

¹⁴¹ KONEČNÁ, Jana. *Podnikání – Jak začít podnikat. Pár slov pro podnikatele a ostatní OSVČ* [online]. Brno: jakpodnikat.cz, 25. 1. 2021 [cit. 3. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.jakpodnikat.cz/jak-zacit-podnikani.php>.

Podání *Jednotného registračního formuláře* úřadu však není zdarma, v současné době stojí, pro nově začínajícího živnostníka, 1000 Kč. Za přijetí každé další *žádosti o založení živnosti* už se platí ovšem pouze 500 Kč (tedy v případě, že živnostník chce např. rozšířit pole své působnosti.) Po podání *Jednotného registračního formuláře* do týdne dostane podnikatel unikátní osmimístné *identifikační číslo (IČ)* i *Výpis z živnostenského rejstříku*.¹⁴² Dříve bylo běžné dostávat fyzicky tzv. *živnostenský list*. Ten je ale v dnešní době nahrazen právě *Výpisem z živnostenského rejstříku*.

Každá fyzická osoba, která má příjmy ze samostatné činnosti, musí vést *daňovou evidenci, evidenci příjmů* či účetnictví. *Daňová evidence* spočívá v uschovávání všech dokladů příjmů a výdajů. Povinnost vést účetnictví má ta fyzická osoba, jejíž obrat přesáhl, za minulé účetní období, 25 milionů Kč.¹⁴³

Pokud člověk začíná podnikat, musí mít také rozmyšleno, do jaké míry se chce podnikání věnovat, tedy zda jde o *činnost hlavní* či *vedlejší*. Tato informace je stěžejní především kvůli placení *sociálního a zdravotního pojištění*.

Pokud se živnostník rozhodne, že živnost bude jeho *hlavní činností*, musí již od prvního měsíce platit zálohy *sociálního a zdravotního pojištění*. *Zdravotní pojištění* stojí v současné době (pro rok 2020) živnostníka měsíčně 6,75% ze zisku, nejméně však 2352 Kč. Na *sociální pojištění* podnikatel měsíčně přispívá 14,6% ze zisku, nejméně však 2544 Kč.

Má-li živnostník živnost pouze jako *vedlejší činnost*, první rok zálohy neplatí, ale platí je až po prvním *daňovém přiznání* (nezaplatil-li je za něj ovšem někdo jiný, např. zaměstnavatel, s nímž má podnikatel uzavřen hlavní pracovní poměr). V tomto případě, nejmenší možná záloha pro *sociální pojištění* činí 1018 Kč měsíčně. Stane-li se, že živnostník má velmi nízký příjem (do 86 603 Kč za rok), je osvobozen od placení *sociálního pojištění*.

Přihlásí-li se živnostník jako plátce *DPH*, nebo k *silniční dani*, musí podávat finančnímu úřadu *daňové přiznání* a zaplatit *daň z příjmu*, nejpozději do 1. dubna následujícího roku (do stejného data musí být také daň zaplacená). Pro komunikaci s finančním úřadem se používá *daňové identifikační číslo (DIČ)*. Dále fyzická osoba podává *Přehled příjmů zdravotní pojišťovně* a *Přehled příjmů pro sociální pojištění*.

¹⁴² Centrum služeb pro podnikání. *Manuál Jak začít podnikat* [online]. Praha: Centrum služeb pro podnikání, nedatováno [cit. 3. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.sluzbyapodnikani.cz/manual-jak-zacit-podnikat/>.

¹⁴³ Tamtéž.

3. Nyní vytvořte v původní pětičlenné skupině *myšlenkovou mapu* na velký arch papíru. Dprostřed papíru si napište název tématu a od něj tvořte linie, vypisujte *klíčová slova*, usouvztažňujte je k sobě šipkami, čleňte je. Zapojte také myšlenky (pojmy) z vašeho *brainstormingu*. Používejte různobarevné psací potřeby. Cílem je vytvořit přehlednou a graficky zajímavou informační mapu. Po dotvoření mapu odložte, vrátíte se k ní později.

4. Kromě podání *Jednotného registračního formuláře* může být při zakládání živnosti vyžadováno několik dalších potvrzení. Závísí to na druhu živnosti. Vaším úkolem je nyní utvořit pětičlennou skupinu. Každý člen vyhledá na internetu základní informace o jednom z témat (A-E), zapíše si poznámky a následně převypráví problematiku ostatním. Ostatní si zapisují slyšené informace, popř. se doptávají na další.

A) ÚVODNÍ INFORMACE:

- Jakými možnými způsoby se člení živnosti?
- Jaké jsou hlavní rozdíly mezi *živnostmi ohlašovacími* a *koncesovanými*?
- Kdo může v České republice podnikat?

B) ŽIVNOST KONCESOVANÁ:

- Jaké další dokumenty je potřeba dodat pro to, aby mohla být vykonávána? Proč tomu tak je?
- Jaký úřad se zabývá těmito zvláštními dokumenty?
- Co je to tzv. *koncese*?

- Vypiš příklady předmětu podnikání.

C) ŽIVNOST VOLNÁ A OZNAČENÍ SUBJEKTŮ:

- Jaké další dokumenty je třeba dodat pro to, aby mohla být vykonávána? Proč tomu tak je?

- Vypiš příklady předmětu podnikání.

- Popiš rozdíl mezi *fyzickou* a *právníckou osobou*.

D) ŽIVNOST VÁZANÁ:

- Jaké další dokumenty je třeba dodat pro to, aby mohla být vykonávána? Proč tomu tak je?

- Jaký úřad se zabývá těmito doklady?

- Vypiš příklady předmětu podnikání.

E) ŽIVNOST ŘEMESLNÁ:

- Jaké další dokumenty je třeba dodat pro to, aby mohla být vykonávána? Proč tomu tak je?
- Vypiš příklady předmětu podnikání.

5. Doplňte ve vaší pětici *myšlenkovou mapu* o nově získané poznatky. Opět si vypisujte *klíčová slova* či základní pojmy, přiřaďte je a vytvořte struktury k již získaným poznatkům v *myšlenkové mapě*.

6. Do vaší pětičlenné skupiny dostanete pět barev. Každý z vás je nyní vlastníkem jedné z nich. Připravte si krátké a věcné hodnocení aktivity tohoto tématu dle získané barvy a buďte připraveni jej prezentovat před ostatními spolužáky:

Zelená – Co se nám ve skupině dařilo? Jaký pro nás měla aktivita přínos?

Modrá – Bylo pro nás téma důležité? Proč? Co nám přineslo do praktického života?

Žlutá – Co v tématu nebylo zodpovězeno? Co by nás dále o tématu zajímalo? Kde jsme si nebyli jistí, co by bylo třeba vysvětlit lépe?

Červená – Co se ve skupině nepovedlo? Kde byly rezervy naší práce? Co jsme neudělali dobře?

Bílá – Jak bychom příště mohli zlepšit práci ve skupině? Jak bychom mohli zlepšit celou aktivitu? Jaké mám konstruktivní nápady k vyřčené kritice?

7.2 Metodický list – Jak začít podnikat?
Cíle: Žák zná základní principy týkající se (začátku) podnikání. Žák získává a kriticky vyhodnocuje informace o aspektech podnikání. Žák aktivně spolupracuje při plnění cílů skupiny.
Rozvoj klíčové kompetence: kompetence k podnikavosti, kompetence sociální a personální.
Časová dotace: 2 vyučovací hodiny.
Pomůcky: učebnice, 6x pět barevných čtverců (5 bílých, 5 červených, 5 žlutých, 5 zelených, 5 modrých), 6x velký arch papíru, dostatek post-it bločků (bločky se samolepicími lístky).

Tab. 12. Úvod k metodickému listu *Jak začít podnikat?*

1. Žáci utvoří skupiny po pěti a pracují formou *lístčkové metody*. Na lepící papírky každý člen skupiny píše veškeré informace, které zná k tématu „*jak začít podnikat*“ či celkově k tématu „*podnikání*.“ Lístčky žáci lepí na velký arch papíru. Po dopsání žáci přeskupují lístečky do různých skupin a struktur, dle toho, jaké k sobě mají vazby. Následně práci odloží a budou se jí věnovat později.

2. Žáci samostatně čtou text a pracují metodou *klíčových slov* (tedy ke každému z odstavců vypíšou několik nejdůležitějších pojmů vystihujících obsah).

Návrh řešení:

1. odstavec: obor podnikání, získaná osvědčení,
2. odstavec: *OSVČ se živnostenským oprávněním, OSVČ bez živnostenského oprávnění, předmět podnikání,*
3. odstavec: *Jednotný registrační formulář, živnostenský úřad, ostatní daně, svolení majitele provozovny,*
4. odstavec: *platba za založení živnosti, IČ, výpis z živnostenského rejstříku,*
5. odstavec: *daňová evidence, účetnictví,*
6. odstavec: *vedlejší činnost, hlavní činnost,*
7. odstavec: *zálohy sociální pojištění, zálohy zdravotní pojištění,*
8. odstavec: *osvobození od sociálního pojištění, roční placení záloh*

9. odstavec: *daňové přiznání*, 1. duben, *DIC*.

3. Žáci pracují v původní pětičlenné skupině. Úkolem žáků je vytvořit *myšlenkovou mapu* na velký arch papíru. K tvorbě této *myšlenkové mapy* používají již zapsané vědomosti a informace z úvodní aktivity věnující se tématu podnikání, zároveň na další lístečky zapisují klíčová slova. Tyto k sobě usouvztažňují šipkami, člení je do skupin. Žáci používají různobarevné psací potřeby. Cílem je vytvořit přehled vědomostí žáků, který je graficky zajímavý a věcný.

4. Žáci pracují v pěticích metodou *Skládkového učení*. Pomocí internetu vyhledávají základní fakta o jednotlivých druzích živnosti – viz otázky. Každý se věnuje pouze jednomu tématu a zapisuje si své poznatky. Po dokončení samostatné práce každý z žáků prezentuje ostatním členům skupiny své poznatky, ostatní členové si tyto zapisují. Učitel prochází třídou a kontroluje jednotlivé skupinky a správnost odpovědí, příp. opraví chybné.

Řešení:

A) úvodní informace:

- Jakými možnými způsoby se člení živnosti?
- Jaké jsou hlavní rozdíly mezi *živnostmi ohlašovacími* a *koncesovanými*?
- Kdo může v České republice podnikat?

Živnosti se člení na dvě oblasti: *živnost ohlašovací* a *živnost koncesovaná*. Hlavní rozdíl mezi *koncesovanou* a *ohlašovací živností* spočívá v právním nároku člověka, který o živnost žádá - *živnost ohlašovací* může ze zákona vykonávat každý člověk, který je starší 18 let, je občanem ČR a nespáchal trestný čin úmyslně, či v souvislosti s podnikáním.

Živnost ohlašovací se dělí na několik dalších druhů – *živnost volná*, *živnost vázaná* a *živnost řemeslná*. Pro různé druhy živnosti je třeba dodat různé doklady.

B) *živnost koncesovaná*:

- Jaké další dokumenty je potřeba dodat pro to, aby mohla být vykonávána? Proč tomu tak je?
- Jaký úřad se zabývá těmito zvláštními dokumenty?
- Co je to tzv. *koncese*?

- Vypiš příklady předmětu podnikání.

U *živnosti koncesované* je nutno být odborně způsobilý k vykonávání činnosti. Člověk v tomto případě vlastně nežádá pouze o *živnostenské oprávnění*, ale též o tzv. *koncesi*, kterou schvaluje způsobilý orgán státní správy (liší se dle předmětu podnikání). Co se týká předmětu podnikání, jde např. o výrobu a úpravu lihu, výzkum, vývoj, nákup a prodej munice či zbraní, výroba a distribuce paliv a pohonných hmot, služby soukromých detektivů, ostraha majetku apod.

C) *živnost volná* a označení subjektů:

- Jaké další dokumenty je třeba dodat pro to, aby mohla být živnost volná vykonávána? Proč tomu tak je?

- Vypiš příklady předmětu podnikání.

- jaký je rozdíl mezi *fyzickou osobou* a *právníckou osobou*?

Pro *živnost volnou* není třeba jakéhokoliv potvrzení, stačí pouze odevzdat *Jednotný registrační formulář*. Předmětem podnikání živnosti volné může být např. výroba textilií, výroba hnojiv, výroba jízdních kol, výroba zdravotnických pomůcek, sklenářské práce, výroba krmiv, provozování různých obchodů a e-shopů apod.

Fyzická osoba je reálný, živý člověk z masa a kostí se *živnostenským oprávněním*. Všechny tyto lidi zahrnujeme pojmem *OSVČ* a ručí za své podnikání osobním majetkem.

Právnícká osoba je označení pro firmu, jež je zapsána v *obchodním rejstříku* (např. *a.s.* či *s.r.o.*). Za každou firmou sice stojí živí lidé, ale jejich osobní majetek je od firmy oddělen. Hlavní rozdíl tedy spočívá v oddělení soukromého a firemního majetku. Dalším rozdílem je složitost administrativy, kdy pro právníckou osobu (tedy firmu) je vedení účetnictví a celkově výpočet *DPH* značně složitější.¹⁴⁴

D) *živnost vázaná*:

- Jaké další dokumenty je třeba dodat pro to, aby mohla být vykonávána? Proč tomu tak je?

- Jaký úřad se zabývá těmito doklady?

---

¹⁴⁴ DUFKA, Tomáš. *Jaký je rozdíl mezi fyzickou a právníckou osobou?* *Encyklopedie radiožurnálu* [online]. Český rozhlas, 27. 10. 2016 [cit. 3. 4. 2021]. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/jaky-je-rozdil-mezi-fyzickou-a-pravnickou-osobou-6234063>.

- Vypiš příklady předmětu podnikání.

Pokud chce člověk podnikat v oblasti *živnosti vázané*, musí doložit *uznání o odborné kvalifikaci*. *Uznání o odborné kvalifikaci* zahrnuje doložení *dokladu o odborné kvalifikaci*, přičemž v České republice je uznávacím orgánem *Ministerstvo obchodu a průmyslu*. Předmětem podnikání *živnosti vázané* je např. zpracování tabáku, geologické práce, oční optika, realitní zprostředkování, oceňování majetku, drezúra zvířat, psychologické poradenství apod.

E) *živnost řemeslná*:

- Jaké další dokumenty je třeba dodat pro to, aby mohla být vykonávána? Proč tomu tak je?

- Vypiš příklady předmětu podnikání.

Pro založení *živnosti řemeslné* je nutno doložit *doklad o odborné způsobilosti k práci*. Odbornou způsobilost k práci má pouze ten, kdo má odborné vzdělání či zákonem stanovený počet let zkušeností v oboru a příp. *doklad o rekvalifikaci*. Předmětem podnikání *živnosti řemeslné* může být např. řeznictví, mlékárenství, zednictví, pokrývačství, holičství a kosmetické služby apod.

5. Žáci v pětičlenných skupinách doplňují *myšlenkovou mapu* o nové poznatky, získané z předchozího úkolu. Opět základní informace píší na lepící lístečky a strukturují je do skupin. Je-li učitel na pochybách, zda žáci získali správné odpovědi, může dojít k prezentaci jednotlivých částí (např. každá skupina zodpoví jednu otázku.)

6. Žáci provedou v pětičlenné skupině *reflexi* ke své aktivitě inspirované *metodou barev*.¹⁴⁵ Učitel do každé skupiny rozdá mezi jednotlivé členy pět barev (papírové barevné čtverce). Podle těchto barev jednotliví žáci hodnotí práci svojí skupiny:

Zelená – Žák chválí, říká, co se při společné práci povedlo, jaký přínos měla aktivita pro skupinu.

Modrá – Žák zhodnocuje přínos a důležitost obsahu tématu pro skupinu, možné praktické dopady pro jejich život.

---

¹⁴⁵ ČAPEK, Robert. *Moderní didaktika: lexikon výukových a hodnoticích metod*. Praha: Grada, 2015, s. 568 – 569. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3450-7.

Žlutá – Žák pokládá nové otázky: co v tématu nebylo zodpovězeno, co by je dále zajímalo, kde si byli nejistí.

Červená – Žák říká to, co se ve skupině nepovedlo, kde byly rezervy, kritizuje.

Bílá – Žák říká, jak zlepšit práci ve skupině nebo zlepšit celou aktivitu, reaguje konstruktivními nápady na kritiku.

Učitel nechává každou ze skupin před ostatními hodnotit svoji práci. Učitel hodnocení organizuje po jednotlivých barvách – tzn. opakovaně jsou aktivizovány všechny skupiny. Jednotlivá hodnocení by měla zůstat v takovém pořadí, v jakém jsou vypsána výše, tedy zelená, modrá, žlutá, červená, bílá.

7.3. TÉMA: JAK ZALOŽIT FIRMU?

1. Vytvořte skupiny o čtyřech osobách.

Nyní se vaše skupina stává společensky prospěšnou organizací, která pomáhá lidem založit si vlastní firmu. Protože se Vám zdá, že webové stránky nejsou příliš účinným nástrojem, přes který byste mohli oslovit vaši cílovou skupinu, rozhodli jste se vytvořit *výukové video*, pomocí něhož srozumitelně vysvětlíte všem zájemcům *jak založit firmu*. Víte, že vaše video budou sledovat nejen lidé vysoce inteligentní, ale také ti, kteří potřebují věci poznávat velmi strukturovaně a přehledně, vaše video je pro velmi širokou vrstvu společnosti.

1.1 V České republice je nejčastěji zakládaným typem firmy *společnost s ručením omezením (s.r.o.)* nebo *akciová společnost (a.s.)*. Nyní se ve skupině, dle vašich stávajících zkušeností a znalostí, rozhodněte, zda chcete pracovat na videu o zakládání *akciové společnosti*, či *společnosti s ručením omezeným*.

1.2 Vytvořte *výukové video*, které je jasné a srozumitelné. Důležité je, aby obsahovalo pouze pravdivé informace! Cílem tohoto videa vysvětlit divákovi co nejpřesněji a nejpřehledněji, jak si založit vybraný typ firmy, co k tomu potřebuje, kolik ho to bude stát, kde se zařizují jednotlivé věci – zkrátka vše, co by mohl začínající podnikatel potřebovat vědět.

Výukové video musí být graficky zajímavé, kreativní, hezké, mělo by zaujmout. Používat můžete jakékoliv internetové zdroje, ale nezapomeňte, že ručíte za správnost a přesnost informací. Užívat též můžete knižní zdroje, které jsou k dispozici. V závěru videa by tyto zdroje měly být uvedeny dle platných citačních norem.

Dělte si práci ve skupině rovnoměrně a na zadaném úkolu pracujte všichni. K tomuto kroku Vám může pomoci plán, který sestavíte před tím, než začnete pracovat:

Pořadí úkonu:	Činnost: (Co je potřeba?)	Kdo ručí za vypracování:

Tab. 13. Tabulka k sestavení plánu činnosti

2. Podle pokynů učitele pusťte ostatním spolužákům vytvořené video.

2.1 Během sledování jednotlivých videí hodnot' jednotlivé skupiny pomocí tabulky níže.

Ke každé skupině si zapiš alespoň dva klady a jeden zápor, pro který máš argument. Pracuj samostatně a buď připraven své výroky prezentovat.

skupina	klady	zápory

Tab. 14. Hodnotící tabulka pro metodu *PLUS MÍNUS*.

3. Vypiš fakta a porovnej mezi sebou jednotlivé aspekty společnosti s ručením omezeným a akciové společnost. Kde jsou jejich výhody a nevýhody? Na zadaném úkolu pracuj samostatně.

<i>s.r.o</i>	aspekt	<i>a.s.</i>
	složitost založení	
	složitost řízení	
	základní kapitál	
	Předpokládaná velikost firmy	
	Společenská prestiž	

Tab. 15. Tabulka porovnání *s.r.o.* a *a.s.* – k vyplnění

3.1 Svě odpovědi konzultuj se spolužákem. Pokud máte odlišná řešení, konzultujte s další dvojicí, popř. se informujte u učitele.

7.4 Metodický list – <i>Jak založit firmu?</i>
Cíle: Žák zná základní informace jakým způsobem založit s.r.o. nebo a.s. Žák plánuje svou práci ve spolupráci s ostatními členy pracovní skupiny. Žák kriticky vyhodnocuje informace. Žák kriticky vyhodnocuje klady a zápory jednotlivých řešení.
Rozvoj klíčové kompetence: kompetence k podnikavosti, kompetence k učení, kompetence k řešení problémů.
Časová dotace: 4 vyučovací hodiny.
Pomůcky: učebnice, počítače s přístupem k internetu pro všechny žáky, publikace věnující se obsahu vyučování, projektor.

Tab. 16. Úvod k metodickému listu *Jak založit firmu?*

1. Žáci utvoří čtyřčlenné skupiny. Tyto skupiny se stávají společensky prospěšnými organizacemi, které se rozhodly přiblížit všem lidem z různých vrstev společnosti možnosti, *jak založit firmu*.

Úkolem žáků je vytvořit *výukové video*, pomocí nějž bude vysvětleno jak založit buď *s.r.o.*, nebo *a.s.* – každá skupina si vybírá jednu formu. Učitel si zapíše utvořené skupiny i jejich téma. Učitel dbá na to, aby ve třídě byly alespoň dvě skupiny zabývající se jedním tématem (pro ověření správnosti informací).

Veškeré pokyny k *tvorbě videa* mají žáci v učebnici. Důležité je, aby video bylo jasné, srozumitelné, pravdivé a obsahovalo všechny důležité informace. Dále je stěžejní jeho grafická stránka (mělo by být zajímavé, kreativní, mělo by zaujmout.)

Využívané zdroje: učitel připraví a přinese do třídy publikace, zabývající se tématem založení firem. Dále žáci pracují s internetovými zdroji.

Učitel dbá na to, aby všechny zdroje byly řádně ocitovány a aby se na práci ve skupině podíleli všichni žáci. K rovnoměrnému rozdělení rolí by též měla přispět tabulka k *sestavení plánu činnosti*, ve které si rozdělí úkoly hned na počátku vypracování.

Pořadí úkonu:	Činnost: (Co je potřeba?)	Kdo ručí za vypracování:

Tab. 17. Tabulka k sestavení plánu činnosti – verze učitel

Pokud škola nevlastní placený program pro tvorbu videí, v němž jsou žáci zvyklí pracovat, nabízí pro tvorbu videí učitel bezplatné internetové aplikace pro tvorbu videí. Mezi takové patří např. *Kapwing*, *Clideo*, *WeVideo*, *Biteable* a mnoho dalších.

K tomu, aby učitel mohl kontrolovat správnost informací prezentovaných žáky, potřebuje tyto informace znát. Základní informace jsou vypsány níže:

Jak založit s.r.o.?

Co musím splňovat?	Bezúhonnost (oblast majetková a podnikatelská činnost), svéprávnost, dosažení věku 18 let, být bez insolvence a uvalení konkursu.
Co si mám připravit?	Pro založení firmy potřebujeme tyto dokumenty, zakládáme-li s.r.o. sami: <i>Výpis z trestního rejstříku</i> <i>Čestné prohlášení jednatele</i> <i>Souhlas vlastníka nemovitosti s umístěním sídla</i> <i>Zakladatelskou listinu</i> <i>Potvrzení o založení účtu</i> <i>Potvrzení o složení základního kapitálu</i> <i>Výpis z živnostenského rejstříku</i> <i>Žádost o zápis do obchodního rejstříku</i> Pro založení firmy potřebujeme tyto dokumenty, zakládáme-li s.r.o. s více společníky: <i>Výpisy z trestních rejstříků všech společníků,</i> <i>Čestná prohlášení všech jednatelů,</i>

	<p><i>Souhlas vlastníka nemovitosti s umístěním sídla,</i></p> <p><i>Společenskou smlouvu,</i></p> <p><i>Potvrzení o založení firemního účtu,</i></p> <p><i>Potvrzení o složení základního kapitálu,</i></p> <p><i>Výpis z živnostenského rejstříku,</i></p> <p><i>Prohlášení správce vkladu,</i></p> <p><i>Žádost o zápis do obchodního rejstříku s úředně ověřenými podpisy všech společníků.</i></p>
Kam a ke komu musím zajít?	Navštívíme postupně tyto úřady: notáře, banku a živnostenský úřad, znovu notáře.

Tab. 18. Základní informace – *Jak založit s.r.o.?*

Založit a jednat za firmu smí jen osoba bezúhonná (týká se především majetkové a podnikatelské činnosti), svéprávná osoba starší 18 let, jež není v insolvenční, nesmí na ni být vyhlášen konkurz, osoba nemusí nutně být občanem ČR. Tyto skutečnosti se dokládají *Výpisem z rejstříku trestů a Čestným prohlášením jednatele.*¹⁴⁶ Zakladatel/é (ti, kdo založí firmu) a jednatel/é (ti, kteří činí právní rozhodnutí firmy) mohou být, ale nemusí být, stejné fyzické osoby. V České republice nejsou žádná omezení, jež by upravovala to, v kolika firmách smí být fyzická osoba jednatelem či zakladatelem.

Již při zakládání firmy je nutné mít vymyšlen název budoucí firmy. I pro vymyšlení názvu ale platí jisté skutečnosti: název nesmí být shodný či lehce zaměnitelný s názvem jiné společnosti a taktéž nesmí být název klamavý. To, zda se zamýšlený název pro naši firmu neshoduje s jiným názvem lze zjistit přes obchodní rejstřík, u něž musí být každá firma zapsána.¹⁴⁷ Webové stránky: <https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik>.

Před návštěvou notáře je dobré mít zařízeno sídlo společnosti (společnosti s ručením omezeným nutně musí mít své sídlo.) Zakladatelé, popř. jednatelé společnosti musí notáři doložit souhlas vlastníka nemovitosti s umístěním sídla. Tento souhlas musí být úředně

¹⁴⁶ Zákon č. 90/2012 Sb. o obchodních korporacích.

¹⁴⁷ Podnikáním ke svobodě. *Jak založit s.r.o. čko za jeden den a nejlevněji?* [online]. Podnikáním ke svobodě, 29. 7. 2018, [cit. 12. 4. 2021]. Dostupné z <https://www.youtube.com/watch?v=sQrx3EwLAj4&t=164s>.

ověřen. Před vstupem do kanceláře notáře bychom také měli vědět, jakou výši základního kapitálu hodláme složit. V ČR zákony dovolují pro s.r.o. složit základní kapitál od 1 Kč (pouze je-li jeden zakladatel).¹⁴⁸

V případě, že s.r.o. zakládá více společníků, je nutné ujasnit si také otázku případného převedení podílů, předkupní práva na podíly či to, jak bude fungovat rozhodování valné hromady. Ve chvíli, kdy máme jasno ve všech aspektech výše, je na čase navštívit notáře. Ten sepíše *Zakladatelskou listinu* (zakládá-li společnost více lidí, říká se jí *Společenská smlouva*), do které uvede všechny výše zmíněné skutečnosti.¹⁴⁹

Se *Zakladatelskou listinou* (resp. *Společenskou smlouvou*) již smíme jít do banky, kde založíme firemní účet a složíme plánovaný kapitál. Banka následně vydá potvrzení o založení firemního účtu a vkladu základního kapitálu. Tento kapitál si, po zapsání do obchodního rejstříku, samozřejmě budeme moci znovu vyzvednout a nakládat s ním v rámci firmy.¹⁵⁰

V této fázi je též nutné zajít na živnostenský úřad a podat *Jednotný registrační formulář*, čímž si založíme živnost (náležitosti viz předchozí kapitola). S potvrzením od banky a *Výpisem z živnostenského rejstříku* (pokud jsme již dodali souhlas vlastníka) znovu navštívíme notáře a podáváme *Žádost o zápis do obchodního rejstříku* (musí jej ověřeně podepsat všichni společníci). Zakládá-li společnost více osob je nutné též *Prohlášení správce vkladu* (člověk, který ručí za to, že všichni společníci splatili svoji část základního kapitálu). Notář po dodání dokumentů zkontroluje správnost informací a provede zápis do *obchodního rejstříku*, následně vytiskne *Výpis z obchodního rejstříku* a firma může začít podnikat.¹⁵¹

Co se týče finanční náročnosti, platí se obvykle: sestavení *Zakladatelské listiny* (záleží na taxě notáře), založení živnosti (1000 Kč) a *zápis do obchodního rejstříku* (v současnosti 6000 Kč plus *DPH*).

Jak založit a.s.?

---

¹⁴⁸ Tamtéž.

¹⁴⁹ Tamtéž.

¹⁵⁰ Tamtéž.

¹⁵¹ Tamtéž.

Akciová společnost je společnost s kapitálem rozděleným na akcie. Akcionářem je každý člověk, vlastníci akcie společnosti a každý tento má právo hlasovat na valné hromadě (nestanovuje-li zakoupená akcie jinak).

Akciová společnost je zakládána obdobným způsobem, jako *společnost s ručením omezeným*. Hlavní rozdíly tkví v níže popsáném:

Zakladatelská listina musí obsahovat (krom výše zmíněného) *stanovy*, které podepisují všichni zakladatelé.

Stanovy musí obsahovat:

Informace o výši základního kapitálu. (Základní kapitál (tzv. jmenovitá hodnota akcie) musí být ve výši nejméně 2 000 000 Kč a může být složena z peněžitých i nepeněžitých vkladů (nepeněžitý vklad ale není práce, služba...).

Výši splacení základního kapitálu při založení společnosti. (Nejméně ovšem 30% jmenovité hodnoty akcií.)

Počet akcií a jejich hodnotu, formu apod.

Počet akcií vlastněných jednotlivými zakladateli, způsoby jejich splacení.

Ocenění nepeněžitých vkladů, existují-li takové vklady. (Dále jméno splátce nepeněžitých vkladů a jméno znalce, jež tyto oceňoval.)

Stanovení *emisního kurzu akcie* (tj. peněžitá cena akcie, nesmí být nižší než jmenovitá (nominální) hodnota a také nižší než účetní hodnota (oboje se počítá přes vzorce).

Druhy akcií a podmínky s nimi spojené (především v případě, že je akcií vícero druhů).

Počet hlasů, jimiž disponuje majitel jedné akcie ve společnosti (příp. určeno dle jednotlivých druhů akcií).

Způsoby hlasování na *valné hromadě*.

Jména o členech jednotlivých orgánů společností apod.¹⁵²

Řídit *akciovou společností* je možné dvěma způsoby: *monistickým* a *dualistickým*. *Monistický systém* je jednodušší – je stanovena pouze tzv. *správní rada*, která je zodpovědná *valné*

---

¹⁵² Zákon č. 90/2012 Sb. o obchodních korporacích.

hromadě. Správní rada řídí obchodní záležitosti společnosti i kontroluje činnost společnosti. *Dualistický systém* je složitější, zřizuje se *představenstvo společnosti* a *dozorčí rada*. Zatímco *představenstvu* přísluší obchodní řízení společnosti, *dozorčí rada* dohlíží na činnost firmy i představenstva. Oba orgány jsou taktéž odpovědny *valné hromadě* (neboť jde o majitele akcií).

2. Žáci pouštějí přes projektor jednotlivá videa. Ostatní jejich výtvořiny samostatně hodnotí dle tabulky níže. Po spuštění každého z videí učitel nechá minutu – dvě minuty pauzu, pro zapsání hodnocení. Po tomto limitu několik dobrovolníků sdělí své hodnocení celé třídě. Proč a co jakým způsobem hodnotili, musí umět zdůvodnit.

Žáci musí napsat ke každé skupině alespoň dvě kladné a jednu zápornou informaci – jde o modifikaci metody *PLUS MÍNUS*.¹⁵³

skupina	klady	zápory

Tab. 19. Hodnotící tabulka pro metodu *PLUS MÍNUS* – verze učitel

3. Žáci samostatně do tabulky níže vyplňují fakta týkající se aspektů v prostředním sloupci. Kromě zapsání faktu též ohodnotí, zda je daná skutečnost méně či více výhodná a pro koho.

Řešení:

<i>s.r.o</i>	aspekt	<i>a.s.</i>
Méně administrativních záležitostí, jednodušší založení.	složitost založení	Více administrativních náležitostí, složitější založení.

¹⁵³ ČAPEK, Robert. Moderní didaktika: lexikon výukových a hodnoticích metod. Praha: Grada, 2015, s. 571. ISBN 978-80-247-3450-7.

Jednodušší administrativa.	složitost řízení	Složitější administrativa (např. již kvůli existenci několika orgánů firmy).
Nízký, od 1 Kč.	Základní kapitál	Vyšší, nejméně 2 miliony (při založení musí být splaceno 30%).
Vhodná spíše pro menší firmy.	Předpokládaná velikost firmy	Vhodná spíše pro větší firmy.
Nižší - vzhledem k jednoduchosti a finanční dostupnosti zřízení.	Společenská prestiž	Vyšší, chápána společností jako více důvěryhodná - vzhledem ke složenému základnímu kapitálu.

Tab. 20. Tabulka porovnání *s.r.o.* a *a.s.* – verze učitel

3.1 Po vyplnění tabulky žáci porovnávají své výsledky se spolužákem. Mají-li odlišná řešení, konzultují problematiku s jinou dvojicí, příp. se obrátí na učitele.

Pokud si učitel není jist správností vyplněných informací, či si je jen chce ověřit, je vhodné, aby nechal žáky části svých tabulek prezentovat.

7.5 TÉMA: JAK ZÍSKAT STÁTNÍ PŘÍSPĚVKY?

1. Poslechni si, co Ti říká učitel. Následně si přečti 3 texty umístěné níže a očíslej je podle toho, se kterým bys nejvíce rád a nejméně rád dále pracoval (oznámkuj jako ve škole známkami 1,2,3).

TEXT A:

Jmenuji se Anna. Vlivem pandemie jsem před půl rokem přišla o práci servírky. Hledala jsem novou práci, ale v mém věku je to poměrně složité. Navíc kvůli zdravotním problémům, které u mě před pár měsíci nastoupily, nemohu pracovat na plný úvazek, což případného nového zaměstnavatele obvykle odradí. Mně a mé dceři, o níž se starám, ale bohužel docházejí našetřené peníze. Zdá se, že nebude možné, aby dcera nastoupila na střední školu do vzdálenějšího města, protože bychom to finančně nezvládly.

TEXT B:

Jmenuji se Barbora, je mi 72 let. V rodině máme genetické predispozice k oční vadě, která vede až ke ztrátě zraku. Stav mého zraku se za poslední měsíce rapidně zhoršil, v podstatě neexistují brýle, které by mi pomohly. Operace v mém věku nepřipadá v úvahu s dalšími indikacemi, které mám. Přestávám být stále více soběstačná. Nezvládnou si nakoupit, dojít k lékaři. Čím dál větší potíže mi dělá i sebeobsluha, na věci nevidím a chodím nejistě, mám obavy, abych neupadla, nebo do něčeho nenarazila. Dcera se o mně stará seč může, ale musí také chodit do práce, tudíž nemá tolik času, kolik bych potřebovala. Ráda by se o mě starala více, ale jak by se potom užívala?

TEXT C:

Jmenuji se Ctírad a jsem hlavou pětičlenné rodiny. Pracuji ve fabrice na výrobu dílů do automobilu a moje žena je v částečném invalidním důchodě. Dokud byly děti malé, vystačili jsme si vždy s našimi příjmy dostatečně (vyděláme měsíčně asi 28 000 Kč čisté mzdy.) Nyní se ale výrazně zvedla cena elektřiny, plynu a vody v našem domě a náklady na bydlení jsou pro nás příliš vysoké.

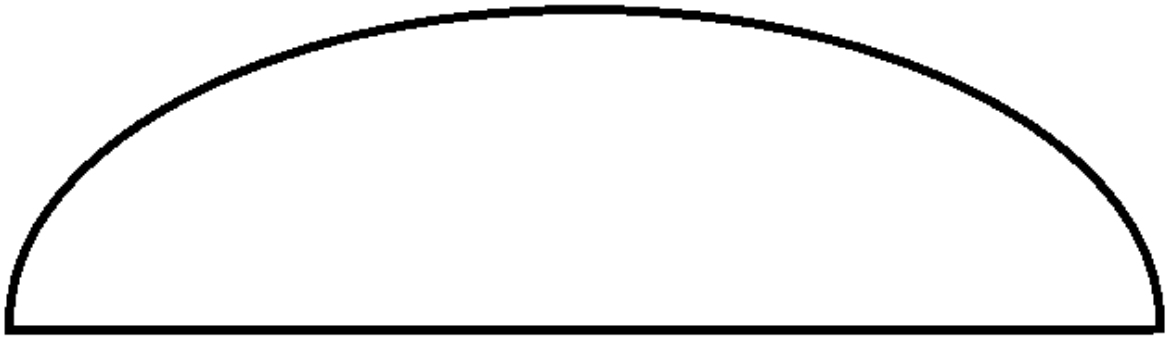
1.1 Po přečtení textu je třeba nahlásit učiteli text (A, B, C), který vnímáš jako prioritní, tedy označen číslem 1. Cílem tohoto úkolu je rozdělit všechny spolužáky do tří skupin, z nichž se každý bude zabývat jednou z problematik. Hlasuj dle pokynů učitele.

2. Následujícím úkolem je rozmyslet se, jaký státní příspěvek by mohl pisateli textu pomoci a které důležité informace je třeba sdělit. Všechny informace, které by mohly být užitečné, najdeš na webové stránce Ministerstva práce a sociálních věcí. Na tomto úkolu pracuj ve dvojici, nebo trojici s někým, kdo si vybral stejný výchozí text.

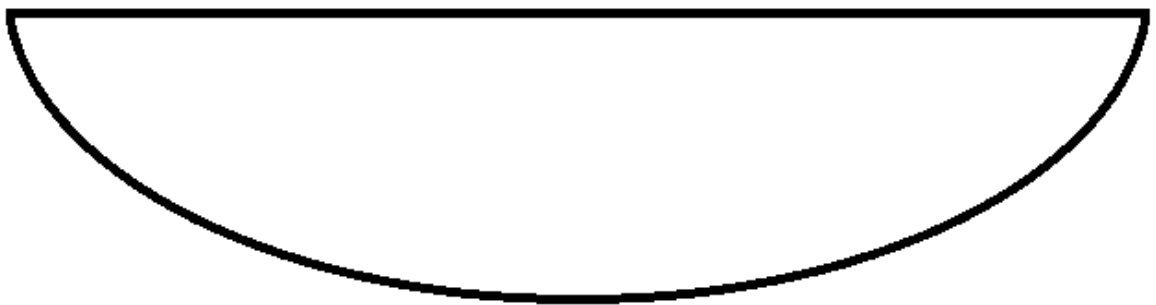
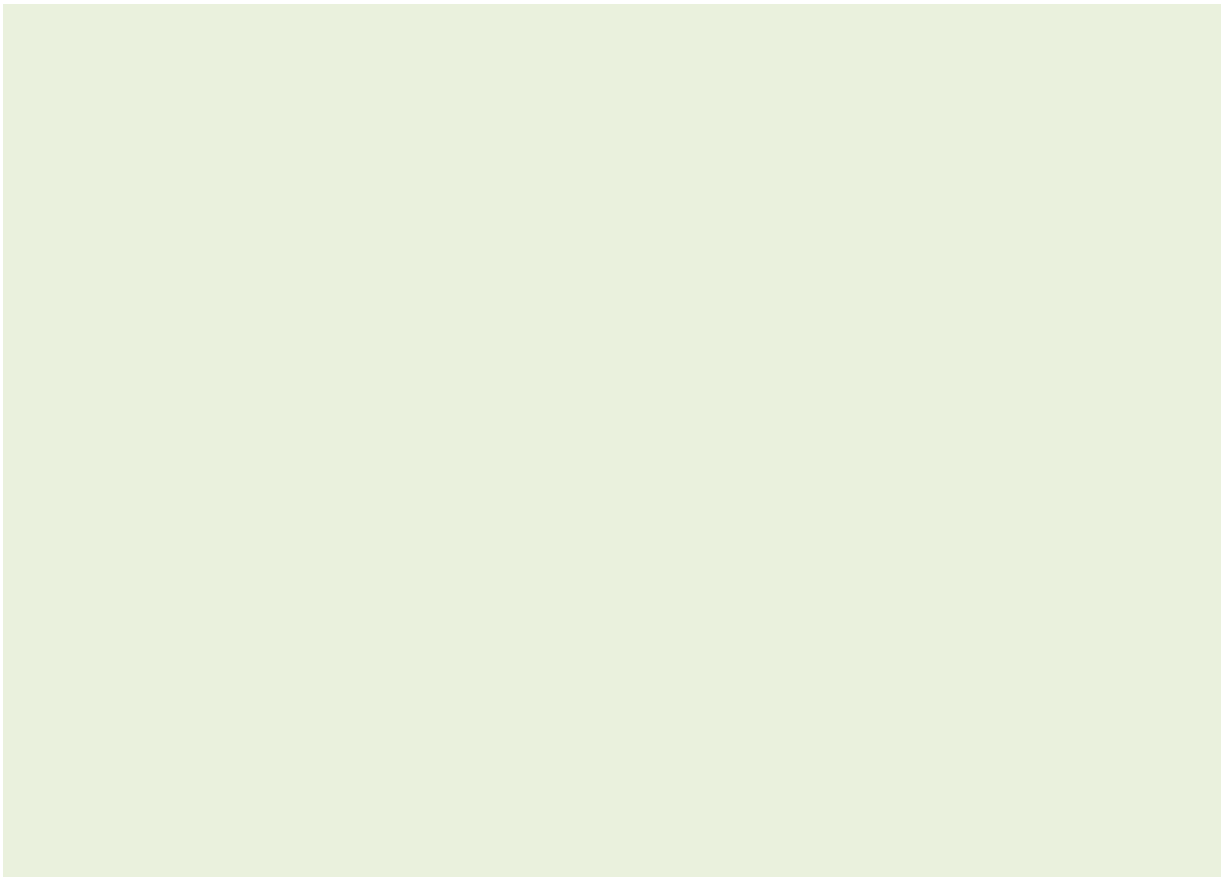
2.1 Informace pisateli příspěvku v následujícím úkolu sdělíš pomocí eseje. Abys na nic nezapomněl a napsal do eseje všechny důležité informace a postupy v takové posloupnosti, aby je pisatel byl schopen dobře pochopit, je nutné vymyslet nejprve strukturu eseje, která bude obsahovat konkrétní návrhy. Pracujte společně v 2-3 členné skupině metodou *hamburgeru*:

Na následující straně je vrchní a spodní část hamburgerové housky. Tyto části, bez nichž by hamburger vůbec nemohl existovat, značí úvod a závěr. Vypiš si do nich, co v těchto částech textu uvedeš.

Mezi oběma houskami je celá volná strana. Vyplníš ji tím, co do hamburgeru nepochybně patří – masem, salátem, sýrem... a vším co máš rád. Každá z těchto surovin bude jedním bodem, kterému se v eseji budeš věnovat. Suroviny je nutno poskládat tak, aby byl hamburger chuťově vynikající – tedy text srozumitelný a koherentní. Esej musí obsahovat argumentaci k jednotlivým tezím.

Obr. 1. Obrázek I. k metodě *hamburger*.

Obr. 2. Obrázek II. k metodě *hamburger*.

2.2 Po vytvoření hamburgeru jsi připraven napsat kvalitní *esej*, která dokáže poradit pisateli textu A, B, nebo C (úkol č. 1) s jeho problémy. Esej by měla být přesným a velmi detailním návodem na řešení dané situace. *Esej* piš přímo do učebnice.

Místo pro *esej*:

3. Ve skupině utvořené ze dvou, nebo ze tří žáků (odpovídající svou esejí na stejný text) si vzájemně přeđete své eseje a potichu si je samostatně přečtete.

Po přečtení ohodnot' esej spolužáka – piš do hodnotícího archu, nacházejícího se na následující straně. Arch je rozdělen do tří polí: plus, mínus a otazník. Vypĺňujeme jednotlivá pole tímto způsobem:

+ pišeme klady práce

– pišeme, kde má práce mezery,

? pišeme náměty k tomu, co by mohlo být vylepšeno a jak, čemu čtenář nerozumí.

Žádná z tezí se nesmí opakovat dvakrát, před vyplněním je tedy nutno zběžně pročíst předchozí komentáře. Pravidlem je přispět alespoň do dvou polí.

3.1 Skupinu opusťte a vytvořte novou skupinu, jež je složena ze tří členů: každý z těchto se zabýval jiným textem. (Tzn. jeden člen zabývající se textem A, jeden člen zabývající se textem B a jeden člen zabývající se textem C.)

Vzájemně si eseje přečtete a proved'te hodnocení stejným způsobem, jako v předchozím úkolu.

3.2 Přečti si své hodnocení a sám si odlišnou barvou psací potřeby dopiš hodnocení.

HODNOTÍČÍ ARCH:

+
-
?

Tab. 21. Hodnotící arch

7.6 Metodický list – Jak získat státní příspěvky?
Cíle: Žáci znají podmínky získání vybraných státních příspěvků. Žáci znají postup získání vybraných státních příspěvků. Žáci se učí sestavovat text a písemné argumentaci.
Rozvoj klíčové kompetence: kompetence k řešení problémů, kompetence občanská, kompetence k učení.
Časová dotace: 2 - 3 hodiny (metodický list obsahuje varianty, jimiž se práce na tématu může protáhnout).
Pomůcky: učebnice, počítače/tablety s přístupem k internetu pro všechny žáky.

Tab. 22. Metodický list – *Jak získat státní příspěvky?*

1. Učitel motivuje žáky: „Nyní se stáváte dobrovolníky ve smyšlené obecně prospěšné organizaci Help. Hlavní úkol, jež si organizace klade za cíl, je pomoci lidem v tíživých finančních situacích. Tato organizace funguje jednak jako centrum, do něhož lze přijít a poradit se, jednak funguje jako odpovědná pro korespondenční dotazy. V současné době se vyřizuje mnoho a mnoho dotazů, nejčastěji však přichází tři typy dotazů. Přečtěte si proto nyní začátek těchto dotazů a oznámkuje jejich zajímavost pro vás, jako ve škole. (Udělte známky 1, 2, 3.)“

1.1 Nyní učitel musí dosáhnout toho, aby se žáci rozdělili do tří stejně početných skupin dle textu A, B, C. Učitel nechá žáky hlasovat o tom, kdo udělil známku 1 textu A, textu B a textu C, počty žáků zapisuje k tabuli. Nepodaří-li se napoprvé, aby ve skupinách byl stejný počet žáků, učitel vyzve, aby se přihlásili Ti žáci, kteří textu, jehož skupina je oslabena udělili známku 2. Z nich následně vybere dobrovolníky, kteří doplní oslabenou skupinu.

Příklad:

A – 12 žáků, B – 4 žáci, C – 14 žáků

Učitel se tedy ptá žáků ze skupiny A a C, kdo z nich udělil známku hodnoty 2 textu B. Z žáků, kteří se přihlásí, vybírá dobrovolníky.

1.2 Žáci se rozdělí do skupinek po dvou nebo třech členech dle výběru textu (znamená to tedy, že spolu sedí vždy dva nebo tři žáci zajímající se o text A). Žáci rozdělení do skupin dle

textů A, B, C čtou dále POUZE svoji část textu, který navazuje na text předchozí. Příklad: žák si vybral text A, tudíž následně čte text navazující na text A, jiný ne.

2. Žáci *vyhledávají* potřebné *informace* na stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí a připravují se na *psaní eseje*, která by pisateli původního textu objasnila informace a postup týkající se jeho textu, jeho problému.

2.1 Žáci ve skupině pracují metodou *hamburgeru*.

Vrchní a spodní houska obrázku značí úvod a závěr. Žáci proto vypíší, co by tyto části měly obsahovat. Mezi spodní a vrchní houskou je mnoho prostoru. Ten žáci vyplní surovinami patřícími do hamburgeru (maso, salát, sýr, apod.) Každá ze surovin znamená jeden bod eseje, který do suroviny žáci napíší.

Cílem je vytvořit esej, která objasňuje postupy a uvádí informace o tom, jak získat státní příspěvek v jednotlivých situacích. Esej musí být kohezní a koherentní. Každý z *hamburgerů* (a následujících *esejí*) by měl mít tyto náležitosti:

I. Uvedení kritérií, jež je nutno splnit v případě žádosti o státní příspěvek, zda je pisatel textu splňuje, víme-li tuto informaci, (popř. co udělat, aby kritéria splňoval.)

II. Uvedení způsobu, jakým může stát pomoci v situaci pisatele. (Zcela konkrétně, zda může dát nějakou částku? Jakou, za jaké podmínky?)

III. Uvedení přesného postupu, jak získat státní podporu v situaci pisatele. (Jaké formuláře kdy a kam musí pisatel odnést, kde je vůbec získá a co dělat, pokud neví, jak je vyplnit apod.)

V případě, že si učitel není jistý správností řešení *hamburgerů*, může zvolit jejich prezentaci – např. z každé skupiny jeden žák prezentuje svůj obsah. Nejdůležitější části by učitel psal na tabuli (do svého předem nakresleného hamburgeru).

Informace k výchozím textům A, B, C:

Text A se týká státního *příspěvku na dítě*. Cílem žáků je tedy vyhledat informace o tomto druhu příspěvku a dále s nimi pracovat. Základní přehled pro učitele:

Dostane-li se rodič či zákonný zástupce nezaopatřeného dítěte do finančních nesnází vlivem nízkého příjmu, má možnost získat od státu *příspěvek na nezaopatřené dítě*. Výše příspěvku se odvíjí jednak od věku dítěte, jednak od výše příjmů rodiny.

Aby zákonný zástupce dítěte mohl požádat o *příspěvek na dítě*, musí jeho čistý příjem činit částku nižší než 2,7 násobek životního minima rodiny.¹⁵⁴ (Životní minimum se odvíjí od několika faktorů: počtu dospělých osob v domácnosti, počtu nezaopatřených dětí v domácnosti a věku nezaopatřených dětí. Aktuální informace o výši životního minima lze najít např. na webových stránkách Úřadu práce.) V tomto případě se jedná o základní výměru *příspěvku na dítě*.

„Pokud některá ze společně posuzovaných osob má v každém kalendářním měsíci rozhodného období příjem

- a) ze závislé činnosti alespoň ve výši částky životního minima jednotlivce,
  - b) ze samostatné činnosti,
  - c) z dávek nemocenského pojištění,
  - d) z dávek důchodového pojištění,
  - e) z podpory v nezaměstnanosti a podpory při rekvalifikaci,
  - f) z příspěvku na péči o osobu do 18 let věku, nebo
  - g) z rodičovského příspěvku, pokud je poskytován po vyčerpání peněžité pomoci v mateřství,
- náleží nezaopatřenému dítěti *přídavek na dítě ve zvýšené výměře*.“¹⁵⁵

Věk	Základní	Zvýšená
nezaopatřeného dítěte	výměra <i>přídavku na dítě</i>	výměra <i>přídavku na dítě</i>
0 – 6 let	500	800
6 – 15 let	610	910

¹⁵⁴ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Přídavek na dítě* [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí, nedatováno [cit. 13. 4. 2021]. Dostupné z <https://www.mpsv.cz/-/pridavek-na-dite>.

¹⁵⁵ Tamtéž.

Tab. 23.¹⁵⁶ Výše *přídavku na dítě* za kalendářní měsíc.

Pro podání žádosti je nutné vyplnit a odevzdat *žádost o příspěvek na dítě* a dále doložit příjmy rodiny za poslední tři měsíce. Veškeré potřebné formuláře jsou ke stažení na stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí, nebo je člověk může obdržet na Úřadu práce ČR. Zatímco *žádost* se podává pouze jedenkrát, příjmy je nutno dokládat každé tři měsíce. Nárok na výplatu příspěvku vzniká dnem podání žádosti, lze ji ovšem vyplatit i zpětně, za poslední tři kalendářní měsíce.

Podat *žádost o příspěvek na dítě* je možné hned několika způsoby. Prvním způsobem je odeslání elektronického formuláře spolu s elektronickým podpisem. Druhou možností je odeslat žádost též elektronicky, ale pomocí datové schránky. Poslední možností je vyplnění papírové verze formuláře a jeho odevzdání na Úřadu práce ČR. Je možné vyplnit formulář i elektronicky a poté jej vytisknout a odevzdat fyzicky.¹⁵⁷

Text B se týká státního *příspěvku na péči* o osobu, jež se o sebe sama není schopna postarat ze zdravotních důvodů. Cílem žáků je tedy vyhledat informace o tomto druhu příspěvku a dále s nimi pracovat. Základní přehled pro učitele:

Nárok na *příspěvek na péči* má ten člověk, jenž není schopen se o sebe postarat vlivem zdravotního stavu a je proto závislý na pomoci jiné osoby. Zároveň musí být starší 1 roku. Výše příspěvku záleží na rozsahu závislosti osoby, jež péči potřebuje a o její výši rozhoduje Úřad práce ČR. Příspěvek může závislý člověk žádat jak pro blízkou osobu, tak pro zdravotnické zařízení či sociální služby apod.

Při posuzování stupně závislosti se přihlíží k mobilitě člověka, orientaci a komunikaci a především k základním sebeobslužným činnostem (stravování, oblékání, schopnosti vykonávat tělesnou hygienu a fyziologické potřeby) atd. Schopnosti přesně vymezuje vyhláška č. 505/2006 Sb.

---

¹⁵⁶ Tamtéž.

¹⁵⁷ Tamtéž.

Do 18 let					
I. stupeň	II. stupeň	III. stupeň		IV. stupeň	
lehká závislost	středně těžká závislost	těžká závislost*	těžká závislost**	úplná závislost*	úplná závislost**
3 300 Kč	6 600 Kč	9 900 Kč	13 900 Kč	13 200 Kč	19 200 Kč

Tab. 24.¹⁵⁸ Výše měsíčního příspěvku pro osoby mladší 18 let.

Od 18 let					
I. stupeň	II. stupeň	III. stupeň		IV. stupeň	
lehká závislost	středně těžká závislost	těžká závislost*	těžká závislost**	úplná závislost*	úplná závislost**
880 Kč	4 400 Kč	8 800 Kč	12 800 Kč	13 200 Kč	19 200 Kč

Tab. 25.¹⁵⁹ Výše měsíčního příspěvku pro osoby starší 18 let.

* Je-li osobě poskytována pomoc formou sociálních služeb, lůžkového zdravotnického zařízení či dětského domova.

** V ostatních případech péče.

Pro zažádání si o *příspěvek na péči* je nutno vyplnit formulář, který lze získat na webu Ministerstva práce a sociální péče nebo na Úřadu práce. Žádost je možné podat elektronicky (pomocí datové schránky, elektronického podpisu) nebo na krajské pobočce Úřadu práce ČR, pod níž místem trvalého bydliště žadatel spadá. Po podání žádosti navštíví sociální pracovník osobu závislou v jejím domácím prostředí a posoudí její schopnost sebeobsluhy, pohybu apod. „Následně krajská pobočka Úřadu práce zašle příslušné okresní správě sociálního zabezpečení žádost o posouzení stupně závislosti osoby. Při posuzování stupně závislosti osoby vychází okresní správa sociálního zabezpečení ze zdravotního stavu osoby doloženého nálezem vydaným poskytovatelem zdravotních služeb, z výsledku sociálního šetření a zjištění potřeb osoby, popřípadě z výsledků funkčních vyšetření a z výsledku vlastního vyšetření posuzujícího lékaře.“¹⁶⁰

Následně je vydáno *rozhodnutí o (ne)přiznání příspěvku* a stanovení jeho výše. Rozhodnutí vydává krajský Úřad práce a lze se proti němu odvolat k Ministerstvu práce a sociálních věcí.

¹⁵⁸ Srov. Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Příspěvek na péči* [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí, nedatováno [cit. 13. 4. 2021]. Dostupné z <https://www.mpsv.cz/-/prispevek-na-peci>.

¹⁵⁹ Srov. tamtéž.

¹⁶⁰ Tamtéž.

Text C se týká státního *příspěvku na bydlení*. Cílem žáků je tedy vyhledat informace o tomto druhu příspěvku a dále s nimi pracovat. Základní přehled pro učitele:

Žádost o příspěvek na bydlení může zažádat vlastník domu nebo nájemce bytu v případě, že náklady převyšují 30% čistého příjmu rodiny. Pro hlavní město existuje výjimka: zde lze žádat o příspěvek na bydlení až v případě, kdy náklady převyšují 35% příjmu rodiny. Zároveň těchto 30% a 35% čistého příjmu nesmí být vyšší než částka, kterou rodina v této lokalitě průměrně vynakládá za bydlení.¹⁶¹ Tato částka je vypočítávána i v závislosti na počtu osob v domácnosti (tzv. normativní náklady). Zvlášť stanovené normativní náklady hrají roli i u posuzování některých jednotlivých položek – normují např. poplatků za pevná paliva, nájemné apod.

Žádost o příspěvek na bydlení se podává 1x ročně, každé tři měsíce se ale zpětně dokládají příjmy rodiny (tedy příjmy všech posuzovaných osob, započítávají se i přídatky na děti a rodičovský příspěvky) i náklady na bydlení (tedy nájemné, náklady na energie, provoz výtahu, odpady, úklid společných prostor, koncesní poplatky, poplatky za pevná paliva apod. Tyto položky musí být pečlivě zvlášť rozepsány.) *Žádost o příspěvek na bydlení* lze uplatnit i zpětně – mohou být vyplaceny až tři kalendářní měsíce.¹⁶²

Pozn. Rodina je v tomto smyslu skupina lidí, jež užívá byt a trvale spolu žije, může tedy jít o pouze o partnery, nikoliv o sezdáný pár s dětmi.)

„Výše *příspěvku na bydlení* činí za kalendářní měsíc rozdíl mezi normativními náklady na bydlení a rozhodným příjmem rodiny vynásobeným koeficientem 0,30, a na území hlavního města Prahy koeficientem 0,35.“¹⁶³

Žádost o příspěvek na bydlení se podává prostřednictvím formuláře dostupného na stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí. Tento formulář je též k dostání na Úřadu práce ČR. Odevzdat jej je možné elektronicky (s elektronickým podpisem či přes datovou schránku), nebo fyzicky na Úřadě práce ČR.

2.2 Po vytvoření *hamburgeru* (příp. prezentaci *hamburgerů*) žáci píšou esej.

---

¹⁶¹ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Příspěvek na bydlení* [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí, nedatováno [cit. 13. 4. 2021]. Dostupné z <https://www.mpsv.cz/-/prispevek-na-bydleni>.

¹⁶² Tamtéž.

¹⁶³ Tamtéž.

3. Žáci si ve skupině vzájemně předají své eseje, přečtou si je a hodnotí je pomocí *hodnotícího archu*. Každý žák, jenž si přečte cizí esej, musí přispět hodnocením alespoň do dvou ze tří bloků (+ blok klady, - blok nedostatky, ? blok nejasnosti, připomínky na vylepšení).

3.1 Žáci vytvoří nové skupiny tak, aby v každé skupině byl jeden žák, jenž se zabýval tématem A, jeden žák, jenž se zabýval tématem B a jeden žák, jenž se zabýval tématem C.

Znovu se opakuje předchozí úkol: žáci vzájemně čtou své texty a hodnotí je.

3.2 Žáci si přečtou svá hodnocení. Každý sám sobě dopíše hodnocení odlišnou barvou.

Učitel se může rozhodnout i pro prezentaci vybraných esejí.

8. Učebnice: 2. část. *Občan jako bytost politicky angažovaná*

8.1 blok *Občan na komunální úrovni*

8.1.1 TÉMA: ÚČAST A PODNĚTY NA ZASTUPITELSTVU

1. Utvořte pětičlenné skupiny a vyberte si jedno z následujících témat A- F. Každé téma smí být vybráno právě jednou. Ke každému tématu najdete na následujících stránkách text, se kterým budete dále pracovat.

TÉMATÁ K VÝBĚRU:

- A) Jak podat žádost či podnět zastupitelstvu, aby se jím skutečně zabývalo?
- B) Mohu se v již podané žádosti dále angažovat? A jak zjistím výsledek jejího projednání?
- C) Mohu se účastnit zasedání? Jak vůbec zjistím, že zasedání zastupitelstva bude?
- D) Může mi vůbec někdo někdy zakázat mluvit na zasedání zastupitelstva nebo mě snad dokonce vyhodit?
- E) Již se nevejdu do zasedací místnosti? A já ještě nedomluvil...
- F) Proč s sebou nosit občanský průkaz? A proč zkrátka mé požadavky nevyřídíte hned?

1.1 Přečtěte si text, který se opírá o znění zákona o obcích¹⁶⁴ a vyberte z něj společně nejdůležitější myšlenky. Tyto myšlenky vypište. Každý ze skupiny píše do své učebnice, probíhá ovšem diskuze nad jednotlivými body, zápis tvoříte společně.

A) JAK PODAT ŽÁDOST ČI PODNĚT ZASTUPITELSTVU, ABY SE JÍM SKUTEČNĚ ZABÝVALO?

Pokud chce občan obce požádat o projednání záležitosti, podat připomínku, podnět či žádost k nějaké záležitosti, kterou spravuje obecní úřad, má právo uplatnit své požadavky podáním *kvalifikované* nebo *prosté* žádosti (příp. *připomínky*, *podnětu*, *projednání*). V této souvislosti

¹⁶⁴ Zákon č. 128/2000 Sb. o obcích (obecních zřízeních).

není tolik důležitý formální název dokumentu, jako jeho obsah, proto dále zmiňujeme podání pouze jako *žádost*.)¹⁶⁵

Prostou žádost může podat kterýkoliv občan písemnou formou, popř. ústní formou na zasedání zastupitelstva, je-li v programu vyhrazen bod, při němž mohou občané vznášet své návrhy. Žádný zákon ovšem nezaručuje, že se takovou žádostí bude úřad zabývat. Oproti tomu *kvalifikovaná žádost* musí být pouze písemná a musí být projednána do 60 dnů od podání, řeší-li podnět např. obecní rada nebo jiný orgán obce. Do 90 dnů od podání musí být žádost projednána, řeší-li podnět zastupitelstvo obce. K tomu, aby občan mohl podat *kvalifikovanou žádost*, je potřeba, aby ji podepsalo nejméně 0,5% občanů dané obce.¹⁶⁶

Při vytváření a podepisování *kvalifikované žádosti* je dobré vycházet ze zákona stanovující podobu petic.¹⁶⁷ *Žádost* by samozřejmě měla jasně stanovovat požadavek na projednání skutečnosti a měla by být adresována určitému orgánu obce.¹⁶⁸

VÝPISKY:

¹⁶⁵ KOLEKTIV AUTORŮ: Odbor dozoru a kontroly veřejné správy a Kancelář veřejného ochránce práv. *Práva občanů obce (obecná část)*. Edice dobré správní praxe. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, kancelář veřejného ochránce práv, 2011, s. 50-51. ISBN 978-80-904579-0-4.

¹⁶⁶ Tamtéž, s. 50 – 51.

¹⁶⁷ Zákon č. 85/1990 Sb. o právu petičním.

¹⁶⁸ KOLEKTIV AUTORŮ: Odbor dozoru a kontroly veřejné správy a Kancelář veřejného ochránce práv. *Práva občanů obce (obecná část)*. Edice dobré správní praxe. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, kancelář veřejného ochránce práv, 2011, s. 50-51. ISBN 978-80-904579-0-4.

B) MOHU SE V JIŽ PODANÉ ŽÁDOSTI DÁLE ANGAŽOVAT? A JAK ZJISTÍM VÝSLEDEK JEJÍHO PROJEDNÁNÍ?

Když na obecní úřad dorazí naše žádost, ať již je *prostá* či *kvalifikovaná*, na prvním setkání rady či zastupitelstva se členové dozvědí o jejím podání. U *žádosti prosté* se následně rozhoduje o tom, zda bude projednávána či ne. Obvykle nebývají projednány především ty žádosti, které se stále svými tématy a požadavky opakují, přestože již tato byla projednána.¹⁶⁹

Pokud je žádost přijata k projednání, měla by být projednávána při zasedání orgánu obce nebo zastupitelstva obce. Pokud je projednávána na zastupitelstvu obce, jeden z bodů zasedání by také měla být diskuze vážící se přímo k této problematice, k této žádosti, aby se přítomní občané mohli k věci vyjádřit.¹⁷⁰ Zároveň je nutné, aby orgán obce či zastupitelstvo obce prověřilo uvedené skutečnosti a přijalo k vyřizované záležitosti stanovisko, rozhodlo o případných opatřeních. Není-li možné v zákonné lhůtě např. prověřit uvedené skutečnosti, příslušný orgán obce či zastupitelstvo obce o tom musí podavatele žádosti informovat.¹⁷¹

Ať již výsledek jednání týkající se žádosti dopadne jakkoliv, orgán obce nebo její zastupitelstvo není dle zákona povinno informovat žádajícího občana o výsledku projednání. Pokud ovšem vezmeme v úvahu hledisko dobré správy obce, bylo by vhodné občana informovat dopisem či zveřejněnou informací na úřední desce obecního úřadu, především jde-li o *žádost kvalifikovanou*.¹⁷²

VÝPISKY:

---

¹⁶⁹ Tamtéž, s. 54.

¹⁷⁰ Tamtéž, s. 53, 59.

¹⁷¹ Tamtéž, s. 54.

¹⁷² Tamtéž, s. 53.

C) MOHU SE ÚČASTNIT ZASEDÁNÍ? JAK VŮBEC ZJISTÍM, ŽE ZASEDÁNÍ ZASTUPITELSTVA BUDE?

Každý občan obce (fyzická osoba, jež je státním občanem ČR, má v obci nahlášen trvalý pobyt a dosáhla plnoletosti) má právo účastnit se zasedání či jednání zastupitelstva obce a dalších orgánů obce. Stejně právo má i osoba starší 18 let, která na území katastru obce vlastní nemovitost (popř. i ta osoba, která není občanem ČR, ale má v obci hlášen trvalý pobyt.)¹⁷³ Neexistuje žádná výjimka, která by účast občana (či vlastníka nemovitosti na území katastru) na zasedání orgánu obce či zastupitelstva obce vylučovala, čímž zákon zajišťuje možnost účasti na veřejné správě širokému spektru lidí.¹⁷⁴

Není možné uspořádat takové zasedání zastupitelstva obce, na nějž by veřejnost neměla přístup a všechny závěry, které by zde byly přijaty, by byly považovány za nezákonně přijaté. Oproti tomu rada obce a ostatní orgány obce mají být neveřejné, pokud jde ovšem o konzultaci, odbornou pomoc v té které projednávané věci, je účast odborníka z řad veřejnosti na jednání výboru žádoucí.¹⁷⁵

Informace o místě, dnu a času konání zasedání zastupitelstva obce musí být zveřejněna nejpozději 7 dní před zasedáním na desce obecního úřadu.¹⁷⁶

VÝPISKY:

¹⁷³ Zákon č. 128/2000 Sb. o obcích (obecních zřízeních).

¹⁷⁴ KOLEKTIV AUTORŮ: Odbor dozoru a kontroly veřejné správy a Kancelář veřejného ochránce práv. *Práva občanů obce (obecná část)*. Edice dobré správní praxe. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, kancelář veřejného ochránce práv, 2011, s. 55. ISBN 978-80-904579-0-4.

¹⁷⁵ Tamtéž, s. 55.

¹⁷⁶ Tamtéž, s. 57.

D) MŮŽE MI VŮBEC NĚKDO NĚKDY ZAKÁZAT MLUVIT NA ZASEDÁNÍ ZASTUPITELSTVA NEBO MĚ SNAD DOKONCE VYHODIT?

Občan obce má právo, v souladu s *jednacím řádem*, vyjadřovat se na zasedání zastupitelstva k věci, jež jsou projednávány. Občanovi musí být dána možnost vyjádřit se k věci projednávané, nikoliv projednané, tedy k takové věci, jejíž závěr dosud nebyl přijat, dokud neproběhlo usnesení se na věci. Nepominutelným požadavkem zákona je také skutečnost, aby občan směl vyjádřit stanoviska ke každému projednávanému bodu: není tedy možné diskutovat všechny projednávány body souhrnně, či dokonce před tím, než proběhne projednávání těchto jednotlivých bodů (občan by tedy neměl možnost se vyjádřit ke všem poznatkům).¹⁷⁷

Povinností občana obce ovšem je hovořit věcně, k pouze projednávanému bodu jednání. Pokud občan hovoří o věcech bez souvztažnosti k právě projednávanému bodu, je možné občanovi odejmout slovo.¹⁷⁸

Pokud se občan bude vyjadřovat nepřiměřeným způsobem a jeho chování bude znemožňovat zasedání zastupitelstva i přes upozornění a důkladné vysvětlení postavení a práv občana, je možné takovému občanovi slovo odebrat, či jej vykázat z jednání zastupitelstva (je-li takový pořádkový zásah zakotven v *jednacím řádu* zastupitelstva.)¹⁷⁹

VÝPISKY:

¹⁷⁷ Tamtéž, s. 53.

¹⁷⁸ Tamtéž, s. 59.

¹⁷⁹ Tamtéž, s. 58.

E) JIŽ SE NEVEJDU DO ZASEDACÍ MÍSTNOSTI? A JÁ JEŠTĚ NEDOMLUVIL...

Zastupitelstvo smí časově omezovat vystoupení občanů proto, aby mohlo zasedání zastupitelstva proběhnout řádně, bez zbytečných průtahů, tak, aby měl příležitost vyjádřit se každý občan. Zastupitelstvo ovšem nesmí ustanovit takový časový limit pro vystoupení občana, který by znemožňoval jeho vystoupení (např. za 20 sekund není možné cokoliv pronést.) Obecně by měl být limit 5 minut dostačující pro projev každého občana.¹⁸⁰

Zákon sice nestanovuje, jak velká musí být místnost pro konání zastupitelstva, ale pokud by velikost místnosti byla důvodem pro odmítnutí účasti občanů na zasedání zastupitelstva, je tím pádem občanovi znemožněna zákonná povinnost aktivně se účastnit zasedání zastupitelstva obce a občan by na takové zastupitelstvo obce byl oprávněn podat žalobu.¹⁸¹

Občan má právo na přístup k informacím, proto smí pořizovat obrazový i zvukový záznam zasedání zastupitelstva, pokud tímto pořizováním nenarušuje průběh a účel zasedání. Pokud je ovšem pořízen i záznam týkající projevů osobnosti, která nesouvisí s předmětem jednání zastupitelstva, musí natáčená osoba dát souhlas pro pořizování záznamu.¹⁸²

VÝPISKY:

¹⁸⁰ Tamtéž, s. 61.

¹⁸¹ Tamtéž, s. 56 – 57.

¹⁸² Tamtéž, s. 57 - 58.

F) PROČ S SEBOU NOSIT OBČANSKÝ PRŮKAZ? A PROČ ZKRÁTKA MĚ POŽADAVKY NEVYŘÍDÍTE HNED?

Pokud žadatel podá žádost jinému orgánu obecní samosprávy, než kterému téma žádosti přísluší, daný orgán by ji měl předat tomu orgánu, jemuž vyřizování její působnosti přísluší.¹⁸³

Občan obce nemůže na zasedání zastupitelstva, jehož se právě účastní, vznášet požadavky na body, které mají být na tomto zasedání zastupitelstva projednány a to ani v případě, že je součástí zasedání zastupitelstva schvalování programu zasedání. Navrhovat další body do programu současně probíhajícího zastupitelstva mají pouze členové zastupitelstva či jiných orgánů obce.¹⁸⁴

Pokud má zastupitelstvo obce důvodné pochybnosti o tom, zda osoba, která přišla na zasedání zastupitelstva obce má skutečně právo se vyjadřovat k jednotlivým bodům zasedání, může být požadováno prokázání tohoto faktu. (Právo vyjadřovat se na zasedání zastupitelstva má každá osoba s trvalým bydlištěm v obci starší 18 let, příp. vlastník nemovitosti na katastru obce.) Na zasedání zastupitelstva mají právo vystupovat také členové vlády, parlamentu, zástupci orgánů kraje či těmito pověřeni zástupci. Ostatní osoby se mohou účastnit zasedání zastupitelstva, ovšem nemají žádné zákonné právo na vyjádření (což ovšem neznamená, že jim vyjádření musí být upíráno, záleží na rozhodnutí zastupitelstva).¹⁸⁵

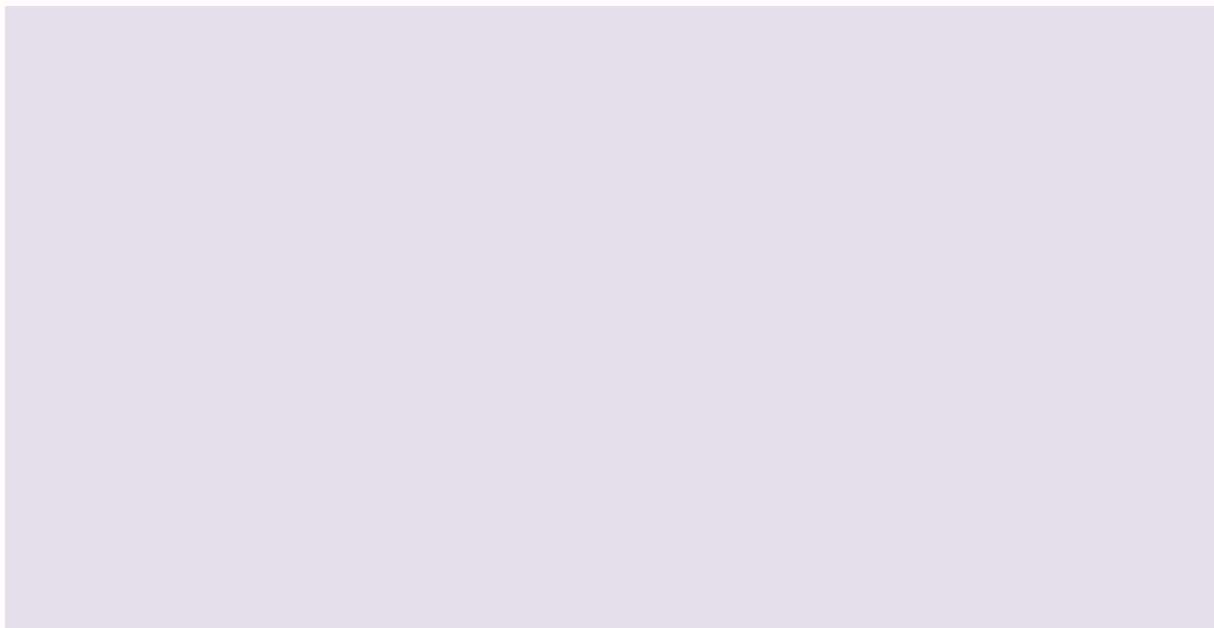
VÝPISKY:

¹⁸³ Tamtéž, s. 52.

¹⁸⁴ Tamtéž, s. 53

¹⁸⁵ Tamtéž, s. 57 – 60.

1.2 Nyní vymyslete *dramatickou scénku*, v níž zobrazíte hlavní myšlenky, které jste si vypsalí. Některé z těchto myšlenek ovšem ztvárněte CHYBNĚ (tedy ne tak, jak je zákon vyžaduje, ale tak, jak např. může být pochybeno v reálné praxi apod.) Je nutné, aby se do ztvárnění i vymýšlení *scénky* zapojili všichni členové skupiny.

Vaši spolužáci budou později odkrývat hlavní myšlenky i chybně zobrazené hlavní myšlenky, které ve *scénce* byly, dejte si proto záležet, aby ze *scénky* byla jasná problematika věci, jíž se zabýváte!

1.3 Po pokynu učitele předved'te vaši *scénku* před ostatními. Po každé provedené *scénce* mají ostatní spolužáci ve skupinách čas na to, aby se domluvili, jaké hlavní myšlenky a zákonné skutečnosti vaše *scénka* zobrazovala a píší je společně na 1 arch papíru. Zároveň odhalené skutečnosti odhadem dělí na ty, co byly zobrazeny správně a na ty, které byly zobrazeny chybně.

1.4 Každá skupina vyřkne jednu myšlenku, jeden zásadní bod, který *scénka* zobrazovala a rovnou dodá, zda byl zobrazen dle zákona správně, či chybně. Pokud chybně, pokusí se formulovat jeho opravu. Při této činnosti skupinka, která předváděla *scénku*, uznává odpovědi, doplňuje či opravuje výroky týkající se hlavního obsahu textu. Všechny ostatní skupiny si tyto „zkontrolované“ hlavní body textu vypisují do učebnice pod jednotlivá zadání A-F.

2. Nyní se vaše třída stává součástí obce Kotěhůlky, kde je právě 3000 obyvatel, kteří splňují kritéria pro to, aby mohli podepsat petici a jejich podpis byl relevantní, platný. Mezi tyto obyvatele patří každý žák vaší třídy.

2.1 Vymysli takový podnět, připomínku či žádost, která by měla navrhnout takovou změnu podmínek, které by zlepšily fungování vaší třídy, usnadnila by práci, zpříjemnila prostředí, výuku apod. V kreativité se meze nekladou.

2.2 Následně *sestav kvalifikovanou žádost/podnět/připomínku* pro zastupitelstvo obecního úřadu. Využij poznatky z úkolu 1. (především z textu A).

Nezapomeň, že každá žádost musí mít své náležitosti (adresa žadatele, obecního úřadu, uvedené datum a místo podepsání, nadpis, v němž je popsán předmět žádosti, popis problematiky, podpis). Pokud si nejsi jistý, jak vytvořit dokument, který budou moci podepisovat ostatní občané, podívej se na §4 a §5 zákona č. 85/1990 Sb. o právu petičním. Pracuj samostatně.

2.4 Nyní pracujte metodou *sněhové koule*. Utvořte dvojice a vyberte jednu z napsaných žádostí. Měla by to být ta, která asi bude mít pro všechny spolužáky (tedy obyvatele Kotěhůlek) zajímavější a lukrativnější obsah. Nezapomeňte zkontrolovat, zda je žádost správně formálně sestavena. Následně utvořte čtveřice a postup opakujte. Poté se spojte do osmičlenných skupin a postup opakujte.

2.5 Prezentujte vybranou žádost před celou třídou (každá osmičlenná skupina má nyní pouze jednu). Po *prezentaci* každé žádosti se přihlásí všichni ti žáci, kteří by žádost podepsali.

3. Diskutujte podle pokynů učitele metodou *Akvárium*. Otázky k diskuzi:

Jak se mi vymýšlelo téma pro žádost? Jaké téma jsem zvolil, bylo vybráno? Proč byla asi vybraná témata úspěšná/ neúspěšná? Proč dosáhla/nedosáhla 0,5% podpory obyvatel? Byla by tyto žádosti opravdu realizovatelné? Jaké skutečné problémy by bylo vhodné řešit v naší obci?

8.1.2 Metodický list – Účast a podněty na zastupitelstvu
Cíle: Žák zná svoje práva a povinnosti týkající se občanské angažovanosti na komunální úrovni. Žák promýšlí svoji zodpovědnost za veřejné dění. Žák rozvíjí schopnost spolupracovat na společných cílech. Žák interpretuje získané poznatky a argumentuje.
Rozvoj klíčové kompetence: občanská kompetence, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní.
Časová dotace: 2 hodiny.

Tab. 26. Metodický list – Účast a podněty na zastupitelstvu

1. Žáci pracují v pětičlenných skupinách na tématech níže. Každá skupina má své téma, které předem nahlásí učiteli, ten je zapíše, témata se neopakují.

Témata k výběru:

- A) Jak podat žádost či podnět zastupitelstvu, aby se jím skutečně zabývalo?
- B) Mohu se v již podané žádosti dále angažovat? A jak zjistím výsledek jejího projednání?
- C) Mohu se účastnit zasedání? Jak vůbec zjistím, že zasedání zastupitelstva bude?
- D) Může mi vůbec někdo někdy zakázat mluvit na zasedání zastupitelstva nebo mě snad dokonce vyhodit?
- E) Již se nevejdu do zasedací místnosti? A já ještě nedomluvil...
- F) Proč s sebou nosit občanský průkaz? A proč zkrátka mé požadavky nevyřídíte hned?

1.1 – 1.3 Každá skupina si společně vypíše hlavní myšlenky (tedy utvoří výpisky) ze svého textu navazující na vybrané téma a následně tyto výpisky ztvární metodou *dramatizace textu - scénkou*. *Scénka* bude obsahovat jak chybné, tak pravdivé zákonné skutečnosti. (Např. ze zákona plyne, že každý má právo svobodně se vyjádřit a žáci by jako chybu ve scénce ukázali potlačování svobody slova.)

Do vymýšlení i realizace scénky se musí zapojit všichni členové. Učitel prochází jednotlivé skupiny a dbá na to, aby nedocházelo k odpojení od tématu a naopak k zapojení se všech

členů ze skupiny do vytváření obsahu. Před sehráním jednotlivých scének učitel rozdá každé skupině arch papíru.

1.4 Po sehrání každé jednotlivé scénky učitel stanoví vhodný čas (2-4 minuty) k tomu, aby si ostatní skupiny na arch papíru zapsaly, co ve scénce viděly – jaké skutečnosti ohledně účasti a podnětů na zastupitelstvu se dozvěděly. Zároveň tyto žáci rozdělí na správné a chybné, u chybných navrhnou řešení správného postupu.

1.5 Po uplynutí stanoveného času učitel postupně vyzývá jednotlivé skupiny k tomu, aby každá řekla jeden svůj poznatek, jednu skutečnost, kterou se ze scénky dozvěděla. Kontrolu správnosti informací provádí ta skupina, která scénku sehrávala. Všichni ostatní žáci si během této fáze zapisují veškeré poznatky a informace, které byly „předvádějící“ skupinou potvrzeny, do svých učebnic.

Učitel kontroluje správnost poznatků dle ŘEŠENÍ:

A) Jak podat žádost či podnět zastupitelstvu, aby se jím skutečně zabývalo?

- Občan obce smí podávat *žádost o projednání záležitosti, připomínku* či *podnět*.
- Žádosti dělíme na *prosté* a *kvalifikované*.
- *Prostá žádost* může, ale nemusí být projednána, záleží na rozhodnutí orgánu/zastupitelstva
- *Kvalifikovaná žádost* musí mít náležitosti petice a musí ji podepsat 0,5% občanů obce.
- *Kvalifikovanou žádost* musí orgány obce vyřídit do 60 dnů, zastupitelstvo obce do 90 dnů.

B) Mohu se v již podané žádosti dále angažovat? A jak zjistím výsledek jejího projednání?

- O podání žádosti se členové orgánu, který žádáme, dozvědí na nejbližším setkání.
- Zamítnuty bývají ty žádosti, jejichž obsah se opakuje a již byl řešen dříve.
- Pokud se žádost projednává na zastupitelstvu, přítomní občané by měli mít možnost se vyjádřit.
- Orgán/zastupitelstvo musí informace uvedené v žádosti nejprve prověřit (a pokud není toto možné stihnout v zákonné lhůtě, musí o tom žadatele informovat).
- Orgán/zastupitelstvo musí k věci zaujmout stanovisko.

- Orgán/ zastupitelstvo dle zákona nemusí informovat podavatele žádosti o výsledku jejího projednání.

C) Mohu se účastnit zasedání? Jak vůbec zjistím, že zasedání zastupitelstva bude?

- Každý občan obce (který má více jak 18 let a trvalý pobyt v obci, nebo vlastní nemovitost na území katastru obce) se smí účastnit zasedání zastupitelstva.

- Ostatní orgány obce se mohou (mají) scházet neveřejně.

- Každé zasedání zastupitelstva je veřejné, není možné pořádat zasedání zastupitelstva bez možnosti přístupu veřejnosti.

- Informace týkající se doby a místa zasedání zastupitelstva musí být zveřejněny 7 dní předem na vývěsní desce obecního úřadu.

D) Může mi vůbec někdo někdy zakázat mluvit na zasedání zastupitelstva nebo mě snad dokonce vyhodit?

- Občan obce má právo vyjadřovat se zvláště ke každé projednávané věci dříve, než bude usneseno rozhodnutí o té věci.

- Občan musí hovořit pouze k projednávanému bodu. Pokud k němu nehovoří, může mu být odejmuto slovo.

- Občan, který se vyjadřuje nebo chová nepřiměřeně a to i přes upozornění. Může mu být odejmuto slovo, či může být přímo vykázan z jednací místnosti, dle platného jednacího řádu zastupitelstva.

E) Již se nevejdu do zasedací místnosti? A já ještě nedomluvil...

- Zastupitelstvo smí skrze jednací řád stanovit časový limit pro vystoupení každého občana. Limit ale nesmí znemožňovat občanovi vystoupit.

- Velikost jednací místnosti nesmí být překážkou pro možnost občanů zúčastnit se zasedání zastupitelstva.

- Občan smí na jednání pořizovat zvukový i obrazový záznam, ale nesmí jeho pořizováním narušovat zasedání. Výjimku tvoří natáčení osobnostních projevů jedinců.

F) Proč s sebou nosit občanský průkaz? A proč zkrátka mé požadavky nevyřídíte hned?

- Pokud žadatel podá žádost jinému orgánu, než pod jaký žádost spadá, orgán předá žádost na místo, kde bude vyřízena.

- Občan nemůže vznášet požadavky na zařazení bodů k projednání na právě probíhajícím zasedání – toto je umožněno zastupitelům obce, či představitelům různých orgánů obce.

- Zastupitelstvo obce může legitimovat občana, pokud má důvodné pochybnosti o tom, že je jeho právem zapojit se do diskuze o jednotlivých bodech.

- Účastnit se zastupitelstva můžou všichni, nejen občané obce.

2. Učitel žáky motivuje k následujícímu úkolu: Celá vaše třída se nyní stává součástí obce Kotěhůlky o 3000 obyvatelích, kteří mají petiční podpisové právo (tedy je jim více jak 18 let a další podmínky, které již znáte). Mezi tyto obyvatele s podpisovým právem patří nyní všichni žáci dané třídy.

2.1 Úkolem žáků je vymyslet *podnět, připomínku* či *žádost*, která se bude týkat zlepšení života v jejich třídě (může se týkat jakékoliv věci).

Např. Zvýšení signálu wifi v naší třídě.

2.2 Žáci sestavují *kvalifikovanou žádost (podnět, připomínku)* pro zastupitelstvo, přičemž využívají poznatky z úkolu 1., především z textu A.

Učitel je při této aktivitě žákům pomoci vyhledat příslušné znění zákonu a celkově poradit s tvorbou kvalifikované žádosti.

Součástí žádosti musí být i formální náležitosti, tj. adresa žadatele, obecního úřadu, uvedené datum a místo podepsání, nadpis, v němž je popsán předmět žádosti, popis problematiky, podpis,...

Příklad řešení:

Josef Novák

Novákova 1, Kotěhůlky, 123 45

kontaktnie-mail@mail.cz

Městský úřad Kotěhůlky

Ludvíkovo nám. 2, Kotěhůlky, 123 45

1. 1. 2020, Kotěhůlky

Věc: Žádost o zesílení signálu wi-fi ve třídě 1.A

Vážená paní, vážený pane,

žádám vás o zesílení signálu wi-fi v učebně 352, Základní škola Na Stezce, Burdova 3, Kotěhůlky 123 45. Navrhuji navýšení zesílení ze stávajících 50 Mbps alespoň na 200 Mbps.

Důvodem pro tuto žádost je především nemožnost realizovat úkoly a cíle výuky dostatečně kvalitním způsobem. V současné době signál wi-fi obvykle při hodině vypadává, tudíž jakékoliv metody a aktivity týkající se práce s internetem, jsou značně ztíženy či zcela znemožněny, v klasickém počtu žáků ve třídě.

Pro naléhavost této žádosti přikládám list se jmény, adresami a podpisy občanů, kteří, včetně mě, podporují projednání a doufají v kladné vyřízení žádosti.

Předem děkuji za projednání a kladné vyřízení mé žádosti.

S pozdravem

Josef Novák

(podpis)

2.3 Žáci pracují metodou *sněhové koule*, jejíž průběh jim učitel vysvětlí: Žáci utvoří dvojice a vzájemně si přečtou své žádosti a posoudí jejich obsahové i formální zpracování, jejich důležitost, realizovatelnost. Jednu z nich vyberou a používají dále. Následně se vždy dvě

dvojice spojí (tedy vzniknou čtveřice) a postup výběru žádosti opakují. Po této fázi se vždy spojí dvě čtveřice, tedy vzniknou skupiny po osmi. Opět se vybírá mezi dvěma žádostmi.¹⁸⁶

2.4 Na pokyn učitele žáci prezentují vybranou žádost (každá skupina vybrala pouze jednu). Po prezentaci vydá učitel pokyn, aby se přihlásili Ti žáci, kteří by žádost podpořili svým podpisem a pomohli tak autorovi získat 0,5% podpisů, čímž by se žádost stala kvalifikovanou. Jelikož Kotěhůlky, ve kterých se nacházíme, mají 3000 obyvatel, je tedy nutné získat 15% podpisů (zde podpisy znázorňujeme zvednutýma rukama). Podpisy je možné sbírat, vzhledem k povaze aktivity, pouze v této třídě.

3. Žáci diskutují metodou *Akvárium* podle pokynů učitele. Žáci utvoří dva kruhy o podobném počtu účastníků a sednou si na zem tak, aby byl vytvořen kruh vnější a vnitřní. V první fázi diskutuje pouze vnitřní kruh na otázky níže, vnější kruh mlčí a naslouchá:

Jak se mi vymýšlelo téma pro žádost? Jaké téma jsem zvolil, bylo vybráno? Proč byla asi vybraná témata úspěšná/ neúspěšná? Proč dosáhla/nedosáhla 0,5% podpory obyvatel? Byla by tyto žádosti opravdu realizovatelné? Jaké skutečné problémy by bylo vhodné řešit v naší obci?

Ve druhé fázi se oba kruhy vymění. Venkovní kruh opět mlčí a naslouchá, nynější vnitřní kruh hodnotí předchozí diskuzi vnitřního kruhu a přidává k ní vlastní názory.¹⁸⁷

Po celou dobu učitel diskuzi vhodně směřuje, klade další otázky, snaží se rozvést odpovědi,...

---

¹⁸⁶ ČAPEK, Robert. *Moderní didaktika: lexikon výukových a hodnotících metod*. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada), s. 409. ISBN 978-80-247-3450-7.

¹⁸⁷ JINDRA, Jaroslav. Skupinové řešení problémů – metody vedoucí k rozhodnutí. *Metodický portál: Články* [online]. 15. 12. 2008, [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/2805/SKUPINOVE-RESENI-PROBLEMU---METODY-VEDOUCI-K-ROZHODNUTI.html>. ISSN 1802-4785.

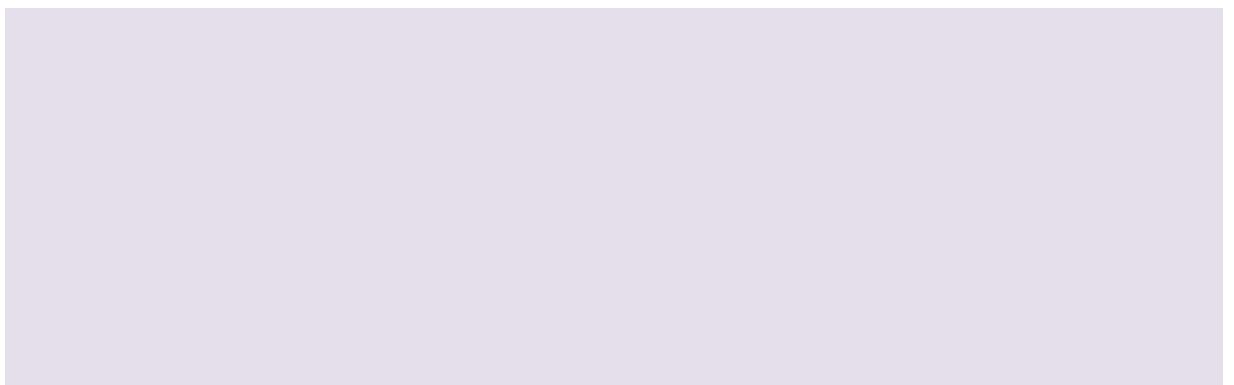
8.1.3 TÉMA: *FORMY PROTESTU*

1.1 Utvořte čtveřice a vyhledejte na internetu slogany, jimiž se lidé brání proti různým veřejným či společenským skutečnostem, tedy je používají při protestech, nebo přímo názvy těchto jednotlivých seskupení. Slogany a názvy si vypište:

1.2 Diskutujte ve čtveřici o tom, zda podle vás má smysl za dané věci bojovat, popř. co vede lidi k tomu, aby za věc bojovali (a jaké asi volili způsoby, zda to bylo účinné,...)

1.3 Společně se zamyslete nad tím, s čím ve svém okolí (kraji, republice) nesouhlasíte, či co byste zlepšili vy a vytvořte několik vlastních sloganů (příp. názvů seskupení), které vyjadřují váš nesouhlas, nebo vaše prosby o změnu:

2. Do textu níže samostatně doplň vhodná slova:

Nápověda: žádost, obce, stanoviska, petice, svoboda projevu, veřejnému, podpisové archy, vyřízení, bydliště, shromažďovat, demonstrace, petiční výbor, shromažďovat, plnoletosti, petiční výbor, písemná, petici, komunikaci

Každý člověk se smí svobodně obracet na státní orgány proto, aby podal stížnost, _____ či nějaký návrh týkající se společného veřejného zájmu. K projevení těchto žádostí, návrhů či stížností slouží různé _____, která ale nikdy nesmí zasahovat do nezávislosti soudů, či nabádat k porušování ústavních a jiných zákonů, včetně *Listiny základních práv a svobod*. Pokud _____ podává více lidí, je nutné vytvořit _____ a určit osobu starší 18 let, která bude _____ zastupovat při komunikaci s úřady.

Petice musí být _____ a musí obsahovat celé jméno a _____ toho, kdo ji podává (v případě petičního výboru všech členů výboru) a informace o tom, kdo zastupuje petiční výbor v _____ s úřady. _____ musí obsahovat buď samotný text petice, nebo jiné označení, z něhož je jasné, o kterou petici jde. Lidé, kteří chtějí petici podpořit, musí do podpisového archu uvést celé jméno, bydliště a podpis.

Po odevzdání petice příslušnému úřadu musí úřad do 30 dnů písemně odpovědět a vysvětlit svá _____ a způsob _____.

Kromě práva vyjádřit se k _____ dění peticemi, má občan právo pokojně se _____ s ostatními lidmi. Běžně se shromažďují kolegové na schůzích, členové církvi na náboženských obřadech, rodiny a přátelé při příležitosti všemožných oslav, či jiných setkání. Stejně tak se mohou _____ občané k tomu, aby veřejně vyjádřili své postoje a stanoviska k veřejným záležitostem. Takovým shromážděním, která veřejně vyjadřují svá stanoviska k veřejným záležitostem, říkáme _____, jimiž mají občané možnost veřejně uplatnit _____, ale i další ústavní práva.

K tomu, abychom mohli uspořádat demonstraci, je nutné být dosáhnout _____ a mít povolení _____ (příp. toho územního celku, na jehož úrovni budou demonstrace probíhat, tedy i např. pověřenému obecního úřadu, či krajskému úřadu, Ministerstvu vnitra.) Více informací k peticím i k povolení a průběhu demonstrací se dozvíte v následujících řádcích.

3. Utvořte dvojice a společně si vyberte z tabulky jedno z témat 1 - 17 (jde o části zákona č. 84/1990 Sb.¹⁸⁸ a č. 85/1990 Sb.¹⁸⁹). Téma nahlaste učiteli. Každé téma může být vybráno maximálně jednou. Zpracujte toto téma metodou *tvorby komiksu* na velký papír. Komiks musí mít alespoň čtyři části (obrázky).

1.	Svolavatel smí svolávat shromáždění a zvat k účasti na shromáždění písemně i jiným způsobem.
2.	Pokud má svolavatel důvodné obavy z narušování shromáždění, může požádat úřad nebo Policii ČR o ochranu, svolavatel musí plnit pokyny, které mu dává úřad a Policie ČR. Zároveň má svolavatel povinnost udělovat pokyny k zajištění průběhu svolaného shromáždění.
3.	Svolavatel musí zajistit dostatek pořadatelů starších 18 let a dávat jim závazné pokyny. Je nutné, aby svolavatel shromáždění byl přítomen na shromáždění, dbal o to, aby shromáždění bylo pokojné a shromáždění také ukončil.
4.	Pokud se svolavateli nedaří zajišťovat pokojnost shromáždění, urychleně žádá úřad nebo Policii ČR o pomoc. Tyto orgány se postarají o obnovení poklidného průběhu shromáždění.
5.	Účastníci shromáždění nesmí mít u sebe takové předměty, kterými lze ublížit na zdraví, nebo mají sloužit k zastrašování. Jde např. o střelné zbraně, výbušniny, pyrotechnické výrobky,...
6.	Lidé, kteří se chtějí účastnit shromáždění, nesmí mít obličej zakrytý takovým způsobem, aby byla znemožněna či ztížena jejich identifikace.
7.	Úřad, který povoluje shromáždění, může svolavateli nařídit ukončení shromáždění v takovou hodinu, aby nedošlo k rušení nočního klidu.
8.	Úřad nesmí povolit taková shromáždění, která by vedla k popírání nebo omezování politických či osobních svobod. Toto se týká především hanobení rasy, národnosti, pohlaví, původ, náboženské vyznání či sociální postavení apod.
9.	Úřad nesmí povolit takové shromáždění, které by vedlo k násilí nebo hrubým neslušnostem či jiným způsobem porušovalo <i>Ústavu</i> a zákony ČR.
10.	Úřad zakazuje shromáždění, pokud na místě shromáždění může hrozit nebezpečí lidem, kteří by se shromáždění účastnili, nebo se na stejném místě ve stejný čas koná jiné

¹⁸⁸ Zákon č. 84/1990 Sb. o právu shromážděovacím.

¹⁸⁹ Zákon 85/1990 Sb. o právu petičním.

	shromáždění. Pokud nelze zjistit, který ze svolavatelů akce podal oznámení jako první, to, komu bude povoleno pořádat shromáždění, se vybere losováním.
11.	Pokud by shromážděním byla omezena doprava nebo zásobování a zároveň bylo možné konat shromáždění na jiném místě (aniž by tím byl postihnut účel shromáždění), úřad shromáždění zakáže.
12.	Pokud se koná shromáždění i přesto, že je úřad zakázal, úřad vyzve k jeho okamžitému ukončení. Pokud shromáždění nebylo oznámeno, je možné jej ukončit pouze, pokud jsou k tomu důvodné okolnosti stanovené zákonem.
13.	V případě, že se shromáždění odchyluje od svého účelu, který byl předem oznámen, smí být rozpuštěno.
14.	Pokud lidé, účastníci se shromáždění páchají trestné činy a zákrok proti těmto nebyl účinný, shromáždění smí být rozpuštěno.
15.	Pokud je rozpouštěno shromáždění, musí být tato skutečnost srozumitelně oznámena všem účastníkům spolu s důvody vedoucí k tomuto kroku a zároveň s následky neuposlechnutí příkazu.
16.	Mluvíme-li o petici, petiční výbor je oprávněn vyzývat občany o podpoření petice svým podpisem. Zároveň je nutné, aby každý podepisující měl šanci se se zněním petice důkladně seznámit. Nikdo nesmí druhého občana nutit k podpisu petice.
17.	Ke shromažďování podpisů může být pověřena osoba starší 16 let. Místo pro sběr podpisů může být kdekoliv na veřejném místě, kde nebude rušen veřejný pořádek, omezování provozu vozidel.

Tab. 27. Části zákona 84/1990 Sb.¹⁹⁰ a č. 85/1990 Sb.¹⁹¹

4.1 Pracujte metodou *Návštěva galerie*.¹⁹² Vytvořený komiks položte na svou lavici spolu s čistým papírem pro hodnocení vaší práce.

4.2 Obcházejte ve dvojici po třídě, prohlédněte si výtvořky ostatních a na *hodnotící archy* přepisujte komentáře či hodnocení.

4.3 Po prohlédnutí všech děl se vraťte na své místo a přečtěte si vaše *hodnotící archy* a zamyslete se nad tím, co byste mohli na své práci příště zlepšit.

¹⁹⁰ Zákon č. 84/1990 Sb. o právu shromažďovacím.

¹⁹¹ Zákon 85/1990 Sb. o právu petičním.

¹⁹² ČAPEK, Robert. *Moderní didaktika: lexikon výukových a hodnoticích metod*. Praha: Grada, 2015, s. 571. ISBN 978-80-247-3450-7.

5. Utvořte čtveřici ve stejném složení účastníků jako na počátku tohoto tématu, kdy jste společně vymýšleli skutečnosti, za něž by bylo dobré projevit váš zájem veřejně, tedy ve cvičení 2. Vaše skupina se nyní stává protestním spolkem, který se rozhodl bojovat za nějakou skutečnost. Z vašich návrhů nyní vyberte jednu skutečnost, do jejíž oblasti chcete zasahovat a komunikovat o ní s úřady i veřejností. Nezapomeňte si určit váš hlavní cíl.

Název spolku:

Hlavní cíl(e):

Slogany:

6. Přečtěte znění §5 zákona č. 84/1990 Sb.¹⁹³ a sestavte oznámení o vámi pořádané demonstraci.

„(1) Svolavatel je povinen shromáždění oznámit úřadu tak, aby úřad oznámení obdržel alespoň 5 dnů předem. Úřad může v odůvodněných případech přijmout oznámení i v kratší lhůtě. Za právnickou osobu podá oznámení ten, kdo ji v této věci zastupuje.

(2) K oznámení, které svolavatel podá dříve než 6 měsíců přede dnem konání shromáždění, se nepřihlíží.

(3) V oznámení musí svolavatel uvést:

a) účel shromáždění, den a místo jeho konání a dobu zahájení; jde-li o shromáždění na veřejném prostranství, též předpokládanou dobu jeho ukončení;

b) předpokládaný počet účastníků shromáždění;

c) opatření, která provede, aby se shromáždění konalo v souladu se zákonem, zejména potřebný počet pořadatelů starších 18 let, které k organizaci shromáždění určí, a způsob jejich označení;

d) má-li jít o průvod, výchozí místo, cestu a místo ukončení;

e) jméno, popřípadě jména, příjmení, datum narození, dále adresu místa trvalého pobytu nebo adresu místa hlášeného pobytu, jde-li o cizince (dále jen „adresa místa pobytu“), a adresu pro doručování, neshoduje-li se s adresou místa pobytu svolavatele, a rovněž adresu pro zasílání

¹⁹³ Zákon č. 84/1990 Sb. o právu shromažďovacím.

informací elektronickou poštou, telefonní číslo nebo jiný dostupný kontaktní údaj; u právnické osoby její název a sídlo a jméno, popřípadě jména, příjmení, datum narození, adresu místa pobytu a adresu pro doručování, neshoduje-li se s adresou místa pobytu, a rovněž adresu pro zasílání informací elektronickou poštou, telefonní číslo nebo jiný dostupný kontaktní údaj toho, kdo ji v této věci zastupuje;

f) jméno, popřípadě jména, příjmení, datum narození, adresu místa pobytu a adresu pro zasílání informací elektronickou poštou, telefonní číslo nebo jiný dostupný kontaktní údaj toho, kdo je zmocněn jednat v zastoupení svolavatele, je-li zastoupen nebo jde-li o skupinu osob.

(4) Má-li se shromáždění konat pod širým nebem mimo veřejná prostranství, je svolavatel povinen k oznámení přiložit písemný souhlas toho, kdo je vlastníkem, případně uživatelem pozemku.“¹⁹⁴

OZNÁMENÍ O DEMONSTRACI:

¹⁹⁴ Zákon č. 84/1990 Sb. o právu shromažďovacím.

7.1 Přečtěte si v tabulce níže, jaké jsou např. možnosti občanských aktivit, kterými člověk může projevit veřejně svůj názor. Očíslujte tyto aktivity podle toho, jakou si myslíte, že mohou mít ve věci účinnost. Na čísla se musí shodnout celá skupina.

Vpisujte do zeleného políčka u každé z aktivit. 1 bod značí nejvyšší účinnost, 12 bodů nejnižší účinnost, každou bodovou hodnotu lze udělit pouze jedenkrát.

7.2 Napište kde, kdy a jakým způsobem byste realizovali různé druhy občanských aktivit a protestů, aby právě vaše čtveřice upozornila na skutečnost, změnila vámi vybranou skutečnost, kterou se váš spolek zabývá. Volte vhodná místa, časy a způsoby především vzhledem ke skutečnosti, za kterou protestujete.

Protesty vsedě:		Dopisy:		Hesla:	
Demonstrativní odchod:		Hlídkování:		Lobování:	

Vloupání:		Osobní změna:		Petice
Telefonáty:		Demonstrace:		Hrozba bombovým útokem:

Tab. 28. Druhy občanských aktivit a protestů.

7.3 Ve skupině se společně domluvte na pořadí aktivit, které byste nejvíce/nejméně rádi vykonali (1 znamená „nejraději bych vykonal“, 12 znamená „nejméně rád bych vykonal“). Opět lze každé pořadí přiřadit pouze jedenkrát. Zapisujte do oranžové části tabulky.

8. Nahlaste učiteli bodové údaje, na něž se ptá, a vyčkejte na výsledek efektivity vaší skupinové protestní aktivity.

9. Přichystejte si psací potřebu k následující *diskuzi* a dále postupujte dle pokynů učitele.

Otázky k diskusi: Je vhodné při boji za některé věci využít aktivit, které jsou v rozporu se zákonem? Souhlasíte s mínění skupin? Opravdu vám věc, za níž jste bojovali, přišla tak důležitá, že byste se do boje pustili i v reálném životě?

8.1.4 Metodický list – <i>Formy protestu</i>
<p>Cíle: Žáci se naučí, jaké formy protestu existují a jak tyto formy uplatnit.   Žáci se naučí kriticky vyhodnotit přijatelné a nepřijatelné druhy protestů (tedy promýšlí svá práva a povinnosti, zodpovědnost za věc.)   Žáci se naučí stanovovat své cíle vzhledem k vlastním zájmům, možnostem a schopnostem.</p>
<p>Rozvoj klíčové kompetence: občanská kompetence, kompetence sociální a personální, kompetence k učení.</p>
<p>Časová dotace: 2 vyučovací hodiny.</p>
<p>Pomůcky: učebnice, velký arch papíru do dvojice, wifi, nebo přístup k internetu na PC, tablety (popř. telefony žáků).</p>

Tab. 29. Metodický list – *Formy protestu*.

1. 1. Žáci tvoří čtveřice a vypisují si z internetu slogany týkající se protestních akcí nebo názvy organizací, spolků, jež protesty pořádají.

1.2 Žáci ve čtveřicích (stejných jako v úkolu 1.1) diskutují:

- a) Má smysl bojovat za dané věci, za daná témata, vypsána výše?
- b) Co vede lidi k tomu, aby za tyto věci bojovali?
- c) Jaké formy protestu lidé zvolili a bylo to účinné?

1.3 Žáci ve čtveřici vypisují vlastní témata, za která by v jejich okolí (kraji, republice), bylo vhodné bojovat. Zároveň vytvoří slogany, které by na tato témata upozorňovaly.

Řešení, např.:

Bylo by vhodné bojovat za zachování aleje stromů, vedoucí z vesnice Malá Lhota do vesnice Velká Lhota.

Slogany: Stop kácení aleje! Zachovejte památku na naše předky! Lhoty, bojujme za alej!

2. Žáci doplňují slova do textu.

Řešení (doplňovaná slova jsou zvýrazněna tučně):

Každý člověk se smí svobodně obracet na státní orgány proto, aby podal stížnost, **žádost** či nějaký návrh týkající se společného veřejného zájmu. K projevení těchto žádostí, návrhů či stížností slouží různé **petice**, které ale nikdy nesmí zasahovat do nezávislosti soudů, či nabádat k porušování ústavních a jiných **zákonů**, včetně *Listiny základních práv a svobod*. Pokud **petici** podává více lidí, je nutné vytvořit **petiční výbor** a určit osobu starší 18 let, která bude **petiční výbor** zastupovat při komunikaci s úřady.

Petice musí být **písemná** a musí obsahovat celé jméno a **bydliště** toho, kdo ji podává (v případě *petičního výboru* všech členů výboru) a informace o tom, kdo zastupuje petiční výbor v **komunikaci** s úřady. **Podpisové archy** musí obsahovat buď samotný text petice, nebo jiné označení, z něhož je jasné, o kterou petici jde. Lidé, kteří chtějí petici podpořit, musí do *podpisového archu* uvést celé jméno, bydliště a podpis.

Po odevzdání petice příslušnému úřadu musí úřad do 30 dnů písemně odpovědět a vysvětlit svá **stanoviska** a způsob **vyřízení**.

Kromě práva vyjádřit se k **veřejnému** dění peticemi, má občan právo pokojně se **shromažďovat** s ostatními lidmi. Běžně se shromažďují kolegové na schůzích, členové církví na náboženských obřadech, rodiny a přátelé při příležitosti všemožných oslav, či jiných setkání. Stejně tak se mohou **shromažďovat** občané k tomu, aby veřejně vyjádřili své postoje a stanoviska k veřejným záležitostem. Takovým shromážděním, která veřejně vyjadřují svá stanoviska k veřejným záležitostem, říkáme **demonstrace**, jimiž mají občané možnost veřejně uplatnit **svobodu projevu**, ale i další ústavní práva.

K tomu, abychom mohli uspořádat demonstraci, je nutné být dosáhnout **plnoletosti** a mít povolení **obce** (příp. toho územního celku, na jehož úrovni budou demonstrace probíhat, tedy i např. pověřenému obecnímu úřadu, či krajskému úřadu, Ministerstvu vnitra.) Více informací k peticím i k povolení a průběhu demonstrací se dozvíte v následujících řádcích.

3. Žáci utvoří dvojice, učitel jim rozdá velké archy. Každá dvojice učiteli nahlásí téma, jež zpracuje metodou *komiksu*, nejméně o 4 obrázcích.

Učitel témata zapisuje, kontroluje, aby každé téma měla pouze jedna dvojice. Zadání jednotlivých témat vychází ze zákonů *O právu shromažďovacím*¹⁹⁵ a *O právu petičním*.¹⁹⁶

---

¹⁹⁵ Zákon č. 84/1990 Sb. o právu shromažďovacím.

¹⁹⁶ Zákon č. 85/1990 Sb. o právu petičním.

Prostor pro zápis jmen:

1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	
11.	
12.	
13.	
14.	
15.	
16.	
17.	

Tab. 30. Tabulka pro zápis jmen – metoda tvorby komiksu.

Témata k výběru:

1.	Svolavatel smí svolávat shromáždění a zvát k účasti na shromáždění písemně i jiným způsobem.
2.	Pokud má svolavatel důvodné obavy z narušování shromáždění, může požádat úřad nebo Policii ČR o ochranu, svolavatel musí plnit pokyny, které mu dává úřad a Policie ČR. Zároveň má svolavatel povinnost udělovat pokyny k zajištění průběhu svolaného shromáždění.
3.	Svolavatel musí zajistit dostatek pořadatelů starších 18 let a dávat jim závazné pokyny. Je nutné, aby svolavatel shromáždění byl přítomen na shromáždění, dbal o to, aby shromáždění bylo pokojné a shromáždění také ukončil.
4.	Pokud se svolavateli nedaří zajišťovat pokojnost shromáždění, urychleně žádá úřad nebo Policii ČR o pomoc. Tyto orgány se postarají o obnovení poklidného průběhu shromáždění.
5.	Účastníci shromáždění nesmí mít u sebe takové předměty, kterými lze ublížit na zdraví, nebo mají sloužit k zastrašování. Jde např. o střelné zbraně, výbušniny, pyrotechnické výrobky,...
6.	Lidé, kteří se chtějí účastnit shromáždění, nesmí mít obličej zakrytý takovým způsobem, aby byla znemožněna či ztížena jejich identifikace.
7.	Úřad, který povoluje shromáždění, může svolavateli nařídit ukončení shromáždění v takovou hodinu, aby nedošlo k rušení nočního klidu.
8.	Úřad nesmí povolit taková shromáždění, která by vedla k popírání nebo omezování politických či osobních svobod. Toto se týká především hanobení rasy, národnosti, pohlaví, původ, náboženské vyznání či sociální postavení apod.
9.	Úřad nesmí povolit takové shromáždění, které by vedlo k násilí nebo hrubým neslušnostem či jiným způsobem porušovalo ústavu a zákony ČR.
10.	Úřad zakazuje shromáždění, pokud na místě shromáždění může hrozit nebezpečí lidem, kteří by se shromáždění účastnili, nebo se na stejném místě ve stejný čas koná jiné shromáždění. Pokud nelze zjistit, který ze svolavatelů akce podal oznámení jako první, to, komu bude povoleno pořádat shromáždění se vybere losováním.
11.	Pokud by shromážděním byla omezena doprava nebo zásobování a zároveň šlo konat shromáždění na jiném místě (aniž by tím byl postihnut účel shromáždění), úřad shromáždění zakáže.
12.	Pokud se koná shromáždění i přesto, že je úřad zakázal, úřad vyzve k jeho okamžitému

	ukončení. Pokud shromáždění nebylo oznámeno, je možné jej ukončit pouze pokud jsou k tomu důvodné okolnosti stanovené zákonem.
13.	V případě, že se shromáždění odchyluje od svého účelu, který byl předem oznámen, smí být rozpuštěno.
14.	Pokud lidé, účastníci se shromáždění páchají trestné činy a zákrok proti těmto nebyl účinný, shromáždění smí být rozpuštěno.
15.	Pokud je rozpuštěno shromáždění, musí být tato skutečnost srozumitelně oznámena všem účastníkům spolu s důvody vedoucí k tomuto kroku a zároveň s následky neuposlechnutí příkazu.
16.	Mluvíme-li o petici, petiční výbor je oprávněn vyzývat občany o podpoření petice svým podpisem. Zároveň je nutné, aby každý podepisující měl šanci se se zněním petice důkladně seznámit a nikdo nesmí občana nutit petici podepsat.
17.	Ke shromažďování podpisů může být pověřena osoba starší 16 let. Místo pro sběr podpisů může být kdekoliv na veřejném místě, kde nebude rušen veřejný pořádek, omezování provozu vozidel

Tab. 31. Části zákona 84/1990 Sb.¹⁹⁷ a č. 85/1990 Sb.¹⁹⁸ – verze učitel.

4.1 Žáci pracují metodou *Návštěva galerie*.¹⁹⁹ Učitel rozdá žákům do dvojice čisté papíry. Žáci nechají na svém pracovním místě položený jak komiks, tak čistý papír, který bude sloužit jako hodnotící arch.

4.2 Žáci ve dvojici obcházejí třídu a přepisují komentáře k jednotlivým komiksům. Učitel žáky předem poučí o vhodných vyjádřeních pro tento projekt – používání pouze slušných slov, věcné vyjadřování, konstruktivní kritika.

4.3 Po prohlédnutí a okomentování všech komiksů se dvojice vrátí na své místo a proče si hodnocení, zamýšlí se, co by příště na své práci mohla zlepšit.

5. Žáci utvoří čtveřice ve stejném složení, jako v úkolu 2. Nyní se žáci stávají protestním spolkem, který má za úkol vybrat jeden z návrhů z úkolu č 2., určí si název skupiny, slogan skupiny a hlavní cíl, kterého chtějí dosáhnout.

Např.

¹⁹⁷ Zákon č. 84/1990 Sb. o právu shromažďovacím.

¹⁹⁸ Zákon 85/1990 Sb. o právu petičním.

¹⁹⁹ ČAPEK, Robert. *Moderní didaktika: lexikon výukových a hodnoticích metod*. Praha: Grada, 2015, s. 571. ISBN 978-80-247-3450-7.

Název a slogan pro vybraný protest:

Název: Zachraňme přírodu

Slogan: Stop plánovanému koupališti! Zachraňme bledule! Bledule jsou vzácné, chraňme je!
Koupaliště bledule nenahradí!

Hlavní cíl: Zamezit vystavění nového koupaliště na pozemku, kde rostou chráněné rostliny.

6. Žáci si přečtou znění zákona §5 *O právu shromažďovacím*²⁰⁰ a dle požadavků zákona sestaví oznámení o demonstraci, kterou pořádá jejich spolek.

Oznámení o demonstraci – příklad:

Josef Novák

nar. 1. 1. 1990

Novákova 1, Příbyslav, 582 22

kontaktne-mail@mail.cz

Městský úřad Příbyslav

Bechyňovo nám. 1, Příbyslav, 582 22

1. 1. 2020, Příbyslav

Věc: Oznámení o shromáždění

V souladu s § 5 zákona č. 84/1990 Sb., o právu shromažďovacím, oznamuji, že dne 1. 3. 2020 od 14:00 do 16:00 hodin, mám v úmyslu uspořádat na Bechyňově náměstí v Příbyslavi demonstraci za účelem vyjádření veřejného nesouhlasu s výstavbou nového koupaliště na louce, kde rostou chráněné rostliny, na což při plánování výstavby nebyl dosud brán ohled. Shromáždění bude probíhat pokojným způsobem, plánovány jsou krátké výstupy několika odborníků, zabývající se danou problematikou.

Předpokládá se účast až 1000 osob. K zajištění pokojného a zákonného průběhu budou provedena tato opatření:

---

²⁰⁰ Zákon č. 84/1990 Sb. o právu shromažďovacím.

zajištění nejméně 50 pořadatelů, kteří budou označeni zelenými reflexními vestami,

účastníci na začátku akce budou informováni o povinnostech vyplývajících ze zákona o právu shromažďovacím.

Svolavatelem shromáždění je spolek Zachraňme přírodu, v zastoupení Josefa Nováka, bydlištěm Novákova 1, Příbrav, 582 22.

S pozdravem

Josef Novák

(podpis)

7.1 Žáci pracují metodou *Aktivní občané*.²⁰¹ Žáci si přečtou v tabulce níže, jaké jsou například možnosti občanských aktivit, či forem protestu. Po shodě celé skupiny očísloví jednotlivé položky body 1-12, (1 bod značí nejvyšší účinnost, 12 bodů nejnižší účinnost, každou bodovou hodnotu lze udělit pouze jedenkrát.) Čísla žáci vpisují do zelených (horních) okének u každé jednotlivé protestní aktivity.

7.2 Žáci píší způsoby, jak by realizovali jejich občanské aktivity či protesty. Je důležité dbát na to, aby jejich způsob realizace vhodně naplňoval zvolený cíl skupiny.

Např.

Protesty vsedě:		Dopisy:		Hesla:	
Na louku, na níž by mělo být vyhloubeno koupaliště, si před přijetím bagrů sedneme na zem a budeme odmítat hnout se z místa.					

²⁰¹ ČAPEK, Robert. *Moderní didaktika: lexikon výukových a hodnoticích metod*. Praha: Grada, 2015, s. 139-141. ISBN 978-80-247-3450-7.

<p>Demonstrativní odchod:</p> <p>Budeme se účastnit jednání zastupitelstva města. Ve chvíli, kdy přijde řeč na hloubení koupaliště, všichni se beze slova zvedneme a odejdeme z místnosti.</p>		<p>Hlídkování:</p>		<p>Lobování:</p>	
<p>Vloupání:</p>		<p>Osobní změna:</p>		<p>Petice</p>	
<p>Telefonáty:</p>		<p>Demonstrace:</p>		<p>Hrozba bombovým útokem:</p>	

--	--	--	--	--	--

Tab. 32. Druhy občanských aktivit a protestů – verze učitel

7.3 Po dopsání příkladů aktivit do jednotlivých okének žáci utvoří konsenzus pořadí aktivit, které by nejvíce/nejméně rádi vykonali. Opět jednotlivým formám protestu přiřadí body, tentokrát do oranžového (spodního) políčka, přičemž 1 znamená „nejraději bych vykonal,“ 12 bodů značí „nejméně rád bych vykonal.“ Opět lze každou bodovou hodnotu 1-12 použít pouze jednou.

8. Je vhodné, aby si učitel předem (např. během úkolu 7.) nakreslil tabulku dle následujícího vzoru na tabuli (popř. je možné promítnout ji na interaktivní tabuli) a vyplnil názvy jednotlivých skupin (A – H, dle počtu skupin):

	název skupiny	1. protest	A	B	C	D	E	F	G	H	výsledek
A			x								
B				x							
C					x						
D						x					
E							x				
F								x			
G									x		
H										x	

Tab. 33. Tabulka pro vyhodnocení závěrů z metody *Aktivní občané*.²⁰²

Po konečném obodování všech kategorií nahlásí jednotlivé skupiny žáků jejich čísla u jednotlivých protestních aktivit následujícím způsobem:

²⁰² ČAPEK, Robert. *Moderní didaktika: lexikon výukových a hodnoticích metod*. Praha: Grada, 2015, s. 141. ISBN 978-80-247-3450-7.

Učitel se zeptá skupiny A, do které formy protestu by se nejraději pustili – žáci tedy nahlásí tu aktivitu, u níž mají v oranžovém políčku číslo 1. Učitel ji zapíše do oranžové kolonky (1. protest).

Skupiny B-H se učitel zeptá, jak je podle nich daná protestní metoda účinná – tedy jaké číslo mají napsané v zeleném rámečku u dané metody, kterou si skupina A zvolila jako 1. protest. Každé číslo učitel zapíše.

Stejným způsobem se opakuje u všech dalších skupin, přičemž pokud skupina diktuje svůj první protest (1. z oranžové tabulky), už se neúčastní sdělování čísla ze zeleného části.

Po zapsání všech údajů do tabulky každá skupina sečte svůj (vodorovný) řádek a její zástupce číslo do tabulky zapíše, do kolonky „výsledek.“ Skupina, která bude mít v této výsledné kolonce NEJMÉNĚ bodů, zvolila nejefektivnější strategii protestování/ boje za nějakou věc.

9. Učitel řídí diskuzi metodou *Pera doprostřed*.²⁰³ Žáci se posadí do kruhu a vezmou si jednu psací potřebu. Psací potřeba symbolizuje jeden názor žáka, jednu možnost zapojit se do diskuze. (Každý žák má tedy právo vyjádřit se pouze jedenkrát.) Poté, co žák domluví, položí psací potřebu před sebe, čímž dává najevo, že již mluvil.

Otázky k *diskuzi*: Je vhodné při boji za některé věci využít aktivit, které jsou v rozporu se zákonem? Souhlasíte s míněním ostatních skupin? Opravdu vám věc, za níž jste bojovali, přišla tak důležitá, že byste se do boje pustili i v reálném životě?

Učitel při *diskuzi* podporuje jednání v mezích zákona, varuje před trestnou činností a sankcemi s ní spojené.

---

²⁰³ Tamtéž, s. 273.

8.1.5 TÉMA: *PODÁNÍ TRESTNÍHO OZNÁMENÍ*

1. Poslechni si krátký příběh od učitele.

1.1 Utvořte šestice. Každá skupina obdrží obálku s materiálem. Úkolem skupiny je zjistit, co skrývá obsah, co znamenají jednotlivé věci, jaký dohromady tvoří příběh a další otázky, které se dozvíte z učitelova příběhu. Vaše poznatky si запиšte:

1.2 Svou teorii prezentujte ostatním skupinám dle pokynů učitele.

1.3 Poslechni si další část příběhu od učitele

1.4 Pracuj metodou *diskuzní pavučiny*. Do připravené tabulky si zapisuj argumenty, proč podat či nepodat *trestní oznámení*. Jde o samostatnou práci. V druhé fázi, kdy jednotliví členové dopsali, si v původní šestičlenné skupině vzájemně sdělte své argumenty. Komu se líbí nápady druhého, poznamená si je k vlastním. Po dopsání všech těchto argumentů pracuje opět sám a rozhodni se, zda bys trestní oznámení podal, či nepodal.

PODAT OZNÁMENÍ:		NEPODAT OZNÁMENÍ:
	<p data-bbox="673 546 1062 680"><i>Trestní oznámení</i> – proč jej podat/ nepodat? (přemýšlej i pohledem Lucie)</p>	

Tab. 34. Tabulka pro *diskuzní pavučinu*.

1.5 Utvořte ve třídě dvě skupiny dle vašeho názoru – na ty, co by *trestní oznámení* podali a na ty, co by jej nepodali. V této velké skupině diskutujte o vašich důvodech k podání či nepodání (pouze o těch, do jejichž názorové skupiny patříte). Sdělte si vaše veškeré důvody. Komu se líbí nápady druhých, opět si je zapíše.

1.6 Ve skupině, utvořené dle názoru (pro/proti podání) vyberte jednoho mluvčího. Ten prezentuje vaši argumentaci pro vybraný postoj před ostatními žáky.

2. Poslechněte si další část příběhu od učitele.

2.1 Na internetu zjisti, proč je (krom již vyřčených morálních důvodů) tak důležité podat *trestní oznámení*. Více informací obdržíš, v případě potřeby, od učitele.

Dle zjištěných informací označ jako pravdivé (P) nebo nepravdivé (N) následující výroky. Pracuj samostatně.

- A) Pokud člověk neoznámí trestný čin (např. nelidské, kruté zacházení s člověkem), může být potrestán odnětím svobody až na tři roky.
- B) Člověk neoznámí trestnou činnost, (např. ublížení na zdraví), protože by tím mohl způsobit smrt osoby, na níž je ona činnost páchána. I tak může být potrestán odnětím svobody až na tři roky.
- C) Některé druhy trestné činnosti není třeba oznamovat. Mezi tyto patří např. závažné majetkové a hospodářské trestné činy.
- D) Pokud člověk ví o tom, že někdo plánuje trestný čin, je nutné tuto skutečnost nahlásit.
- E) Pokud člověk ví o trestné činnosti, ale nezná pachatele, nic nahlašovat nemusí.
- F) Advokát, jeho spolupracovníci a kněží, kteří se dozvědí o trestné činnosti, mají povinnost vždy nahlásit trestný čin.
- G) U některých trestných činů lze zahájit trestní stíhání jedině se souhlasem poškozeného.
- I) Bránění nahlášené trestní činnosti nespadá pod činnost policejních orgánů.
- J) V případě, že se člověk dozví o plánovaném teroristickém útoku (či vyzvědačství, bezpečnostním ohrožení republiky apod.) a nenahlásí skutečnost policii, může být trestně stíhán i v případě, že věc nenahlásil proto, že by tím mohl uvést blízkou osobu v nebezpečí.²⁰⁴

2.2 Znovu pracuj v původní šestičlenné skupině. Jasně formulujte, proč bylo pro aktéry příběhu tak důležité, aby byla trestná činnost oznámena. Každá skupina určí jednoho mluvčího, který danou problematikou dvěma větami shrne.

3. Poslechni si další část příběhu.

3.1 V šestičlenné skupině sestavte *trestní oznámení*. V první fázi nepoužívejte internet. Z vlastních zkušeností, informací z obálky apod. vyjmenuje a vypište metodou *brainstormingu* veškeré body, které by mělo trestní oznámení obsahovat. Pracujte společně, ale každý si zapisuje do své učebnice.

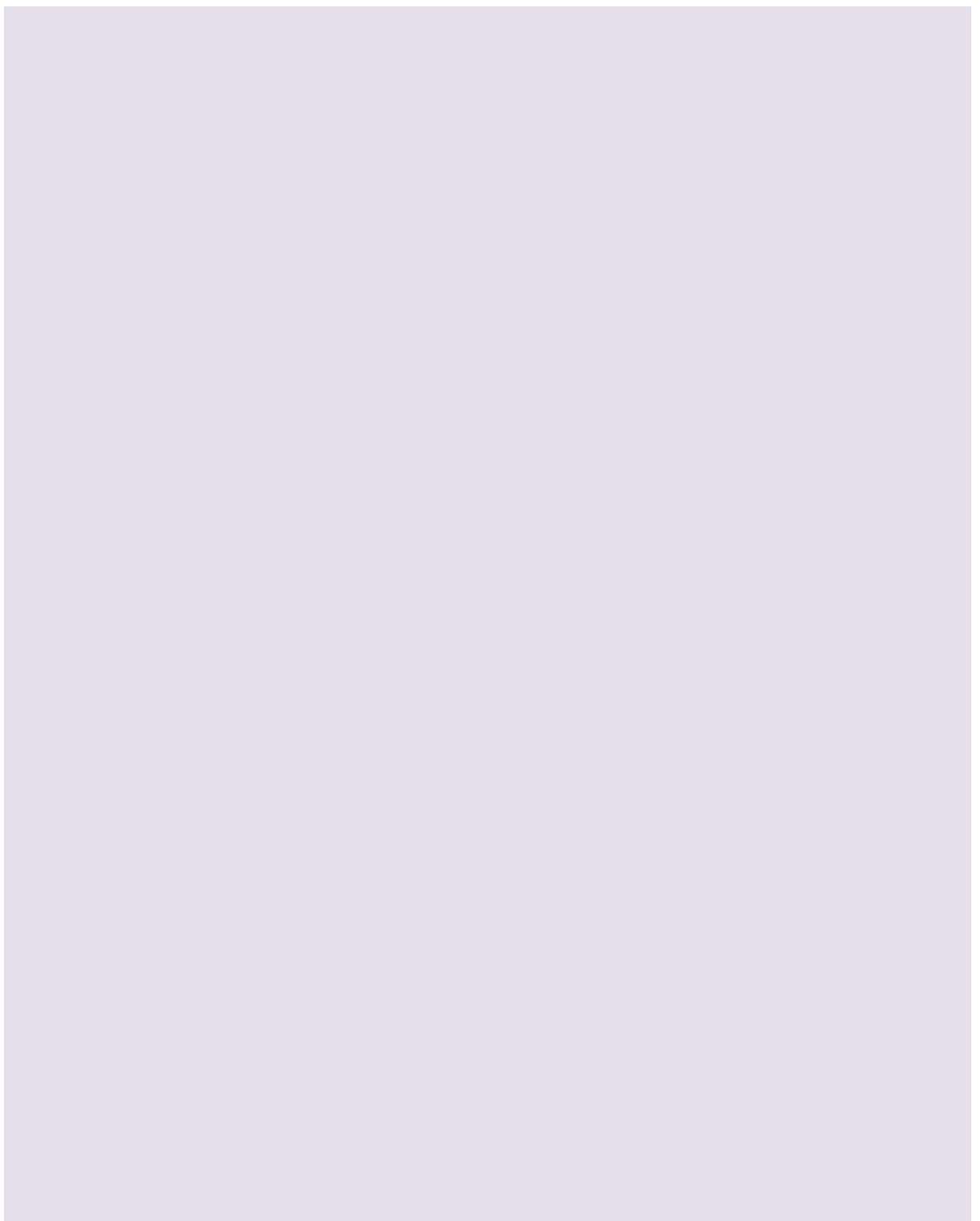
²⁰⁴ Policie České republiky. *Oznamovací povinnost, neoznámení a nepřekažení trestného činu. Oznámení trestného činu* [online]. Policie ČR, © 2021 [cit. 31. 3. 2021]. Dostupné z <https://www.policie.cz/clanek/oznameni-trestneho-cinu.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d>.

PROSTOR PRO BRAINSTORMING:

3.2 Nyní obdržíte od učitele správný postup podání *trestního oznámení*. Body, které ve vašem *brainstormingu* chybí, si dopište.

3.3 Sepište *trestní oznámení* dle získaných poznatků. Je nutné, aby se veškeré obsahové informace shodovaly s informacemi z obálky. Nyní pracujte samostatně.

MÍSTO PRO ZÁPIS TRESTNÍHO OZNÁMENÍ:

4. Poslechněte si poslední část příběhu od učitele.

5. Zhodnoťte veškeré aktivity této kapitoly i svoje vlastní počínání při práci pomocí *SWOT analýzy*. Do jednotlivých polí vpisujte zadané aspekty.

S (strengths) silné stránky	W (weakness) slabé stránky
O (opportunities) příležitosti	T (threats) hrozby

Tab. 35. *SWOT analýza.*

8.1.6 Metodický list – Podání trestního oznámení
Cíle: Žáci se naučí napsat <i>trestní oznámení</i> dle platných požadavků. Žáci procvičují analytické myšlení pomocí metody problémového vyučování. Žáci posilují zodpovědnost za své činy a morální rozhodnutí.
Rozvoj klíčové kompetence: kompetence k řešení problémů, kompetence občanská, kompetence sociální a personální.
Časová dotace: 1 vyučovací hodina.
Pomůcky: učebnice, wifi, školní počítače/tablety/telefon pro každého žáka, nachystané obálky se zadaným obsahem pro každou skupinu (při třídě 30 žáků 5 obálek), postup podávání trestního oznámení pro každou skupinu.

Tab. 36. Úvod pro metodický list – *Podání trestního oznámení*.

1. Učitel žákům převede motivační úryvek, úvod metody *problémového vyučování*:

„Před několika lety se na území naší republiky stala velmi zvláštní událost. Kamarádi, studenti jedné VŠ se domluvili, že další akademický rok chtějí bydlet spolu, v jedné buňce na studentských kolejích. Jejich žádosti vedení kolejí vyhovělo. Při stěhování panovala veselá nálada. Rozbalovali věci, rozmísťovali je po pokojích, povlékali povlečení... A v jedné z postelí našli zastrčený malý, velmi úzký sešit. Samozřejmě se do něj hned podívali a našli v něm zmeř obrázků, fotek, textu... obsah obrázků i textu je ale zaskočil. Pochopili, že jde o velmi intimní deník, který někdo zanechal v posteli omylem. Proto se po prozkoumání deníku rozhodli kontaktovat jejího majitele... Tento příběh měl samozřejmě pokračování a je již nějakým způsobem vyřešen. My se pokusíme ten příběh zrekonstruovat. Proto pro vás mám obálku přesně s takovým obsahem, jaký v sobě ukrýval deník. Přijdete na to, o co šlo? Proč se studenti rozhodli kontaktovat majitele deníku?“

1.1 Učitel rozdává skupinám po 6 žácích každé jednu obálku, v níž jsou připraveny obrázky a texty z *Přílohy 1*. Žáci pracují metodou *Vynálezčova truhlice*.²⁰⁵ Jejich úkolem je prohlédnout si obsah a přijít na to, co ten obsah asi mohl znamenat, proč se rozhodli studenti kontaktovat majitele. Svoje nápady a teorie si zapisují do učebnice.

²⁰⁵ ČAPEK, Robert. *Moderní didaktika: lexikon výukových a hodnoticích metod*. Praha: Grada, 2015, s. 369. ISBN 978-80-247-3450-7.

1.2 Po vhodném časovém limitu k prozkoumání obálky každá skupina v pár větách řekne svou teorii – co značí obrázky, co se asi stalo, proč kontaktovat majitele apod. Pokud žádná skupina (či celý kolektiv) nepřijde na správné řešení, učitel se může rozhodnout pro variantu a nebo b: a) žákům šetrně napoví, b) nechá žáky přemýšlet dál a znovu prozkoumávat materiály. K dalšímu bodu učebnice se lze posunout až po správném vyřešení.

Řešení: Lucie se stala obětí trestného činu – vydírání, sexuální násilí, ublížení na zdraví. Známe jméno pachatele (Lukáš), časové rozmezí (říjen 2019) i místo (Brno, Čápkova 22), kde k trestnému činu došlo. Máme kontakt na babičku aktérky, tudíž můžeme zjistit totožnost Lucie a kontaktovat přímo ji.

1.3 Učitel vypráví další příběh problémového motivačního textu:

„Studenti z příběhu, který vám vyprávím, rozluštili informaci z obsahu deníků stejným způsobem jako vy a měli stejné podezření, jako vy. Proto se rozhodli kontaktovat majitelku obálky – Lucii. Vzhledem k tomu, že kontaktní údaje byly součástí deníku, nebyl to celkem problém. Lucie do telefonu zněla dost vyděšeně a ostýchavě, skoro nemluvila. Samozřejmě chtěla deník vrátit. Protože všem docházela vážnost situace, rozhodli se, že na schůzku se dostaví všichni a zjistí, co má obsah znamenat. Bohužel se potvrdila domněnka, kterou měli a kterou nyní máte i vy: Lucie je skutečně obětí trestného činu. Co víc, tato kapitola jejího života stále neskončila. Odmítá ale celou věc nahlásit na policii a podat *trestní oznámení*. Vaším úkolem nyní je přesvědčit Lucii o tom, že by *trestní oznámení* měla podat. Je nutné si připravit argumenty pro i proti, pomocí nichž byste vyjádřili empatii a porozumění situaci.“

1.4 Žáci jednotlivě pracují metodou *diskuzní pavučiny*.²⁰⁶ Do připravené tabulky dopisují argumenty pro to, proč podat oznámení, či proč jej nepodat. Poté, co sepíší své argumenty, je konzultují v původní šestičlenné skupině. V této fázi dochází k zaznamenávání si zajímavých nápadů ostatních spolužáků. Následně se každý jedinec samostatně rozhodne, proč by oznámení podal, či proč by jej nepodal.

1.5 Žáci se nyní rozdělí na dvě skupiny – na ty, co by podali oznámení a na ty, co by jej nepodali. V těchto skupinách všichni znovu společně konzultují své postoje a argumenty, dopisují další.

1.6 Probíhá fáze *prezentace názorů*: obě skupiny si určí svého mluvčího, který za ně prezentuje argumenty jejich názoru.

---

²⁰⁶ Tamtéž, s. 74.

Příklad řešení:

PODAT OZNÁMENÍ:		NEPODAT OZNÁMENÍ:
<ul style="list-style-type: none"> - podáním zabráním další trestné činnosti – ochráním sebe i jiné - přání, aby byl pachatel potrestán - náprava situace, popř. náhrada způsobené škody²⁰⁷ 	<p><i>Trestní oznámení</i> - proč jej podat/ nepodat? (přemýšlej i pohledem Lucie)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - domnění, že nejde o závažnou věc, stává se to lidem běžně - policie s mým oznámením stejně nebude nic dělat, nebo nemůže nic dělat - policie mi nebude věřit, že mluvím pravdu - obava z reakce okolí člověka - pocity viny a studu - obava z toho, že po podání oznámení už není věc v rukou oběti - strach z pomsty od pachatele²⁰⁸

Tab. 37. Tabulka pro *diskuzní pavučinu* – verze učitel.

2. Učitel pokračuje motivačním příběhem: „Lucii bohužel tyto a podobné argumenty nedokázaly přesvědčit, prostě se bála. Vysokoškoláci, kteří objevili její deník, ale věděli, že ji musí přesvědčit, neboť neoznámení této věci by Lucii mohlo stát život, nebo v budoucnu také soudní řízení. Mimo jiné si uvědomovali, že by také mohli stát před soudem oni.“

2.1 Úkolem žáků je nyní zjistit, proč bylo (krom morálních důvodů) klíčové, aby Lucie nahlásila trestný čin, popř. proč se sami vysokoškoláci obávali, že by také mohli stanout před soudem. Učitel zadá žákům pokyn, aby tuto skutečnost zjistili na internetu. (Pokud si žáci nebudou vědět rady, je možné jim říci, aby si vyhledali §367 a §368 trestního zákoníku.) Jde o samostatnou práci.

V návaznosti na tento úkol žáci označí jako pravdivé (P) nebo nepravdivé (N) výroky níže. Jde o samostatnou práci.

²⁰⁷ Policie České republiky. *Dilema – oznámit či neoznámit. Oznámení trestného činu* [online]. Policie ČR, © 2021 [cit. 31. 3. 2021]. Dostupné z <https://www.policie.cz/clanek/oznameni-trestneho-cinu.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>.

²⁰⁸ Tamtéž.

Řešení:

- A) Pokud člověk neoznámí trestný čin (např. nelidské, kruté zacházení s člověkem), může být potrestán odnětím svobody až na tři roky. (P)
- B) Člověk neoznámí trestnou činnost (např. ublížení na zdraví), protože by tím mohl způsobit smrt osoby, na níž je ona činnost páchána. I tak může být potrestán odnětím svobody až na tři roky. (N)
- C) Některé druhy trestné činnosti není třeba oznamovat. Mezi tyto patří např. závažné majtkové a hospodářské trestné činy. (N)
- D) Pokud člověk ví o tom, že někdo plánuje trestný čin, je nutné tuto skutečnost nahlásit. (P)
- E) Pokud člověk ví o trestné činnosti, ale nezná pachatele, nic nahlašovat nemusí. (N)
- F) Advokát, jeho spolupracovníci a kněží, kteří se dozvědí o trestné činnosti, mají povinnost vždy nahlásit trestný čin. (N)
- G) U některých trestných činů lze zahájit trestní stíhání jedině se souhlasem poškozeného. (P)
- I) Překažení nahlášené trestní činnosti nespadá pod činnost policejních orgánů. (N)
- J) V případě, že se člověk dozví o plánovaném teroristickém útoku (či vyzvědačství, rozvracení republiky apod.) a nenahlásí skutečnost policii, může být trestně stíhán i v případě, že věc nenahlásil proto, že by tím mohl uvést blízkou osobu v nebezpečí.²⁰⁹ (P)

2.2 Nyní ve skupině na základě předchozích zjištění žáci jasně formulují, proč bylo pro Lucii a vysokoškoláky tak klíčové, aby byla trestná činnost oznámena na policii. Každá skupina si určí jednoho mluvčího, který problematiku ve dvou větách shrne.

Příklad řešení: Pro aktéry příběhu bylo důležité tuto věc oznámit nejen z morálních důvodů, ale také ze zákonných, neboť dle trestního zákoníku jsou povinni podat *trestní oznámení*, vědí-li o trestné činnosti. V případě, že by toto trestní podání nepodali, může jim hrozit trest odnětí svobody.

---

²⁰⁹ Policie České republiky. *Oznamovací povinnost, neoznámení a nepřekažení trestného činu. Oznámení trestného činu* [online]. Policie ČR, © 2021 [cit. 31. 3. 2021]. Dostupné z <https://www.policie.cz/clanek/oznameni-trestneho-cinu.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d>.

3. Učitel pokračuje motivačním příběhem: „Na základě §367 a §368 zákonů trestního zákoníku se skupině vysokoškoláků, stejně jako vám, podařilo zjistit důležité právní informace, které Lucii přesvědčily o správnosti oznámit trestnou činnost a ukončit utrpení, které prožívala a stále prožívá. Lucie ale bohužel odmítá sestavit písemné *trestní oznámení*, nebo alespoň dojít na policii, protože pachatel trestného činu ji někdy sleduje, jindy jí prohledává počítač. *Trestní oznámení* navíc nikdy nesesťavovala a tak samozřejmě neví, jak na to. Vzhledem k tomu, že Lucie pochopila, že parta vysokoškoláků ji opravdu chce pomoci, poprosila je o sestavení *trestního oznámení*, které by mohla podat.“

3.1 Úkolem žáků nyní je sestavit *trestní oznámení*. Žáci pracují stále v 6 členných skupinách. V první fázi sestavování *trestního oznámení* žáci nemají k dispozici internet, ani jinou pomůcku, podle které by mohli oznámení sestavit. Ze zkušeností které mají (a také z obálky, z podrobností, které získali) jsou žáci schopni sestavit *trestní oznámení* víceméně odpovídající. Žáci metodou *brainstormingu* vypíší předpokládaný obsah *trestního oznámení*.

3.2 V druhé fázi aktivity žáci od učitele obdrží správný postup podání *trestního oznámení* (příloha 5.) a doplní si ve svém *brainstormingu* chybějící.

3.3 Žáci sepíší *trestní oznámení* dle postupů získaných z předchozího *brainstormingu*. Tato fáze je samostatnou prací. Veškeré údaje se musí přesně shodovat s údaji zjištěnými z obálky.

Návrh řešení:

Lucie Nováková

nar. dne 1. 1. 1997

Kulíková 1

Brno - střed

602 00

Policie ČR – Krajské ředitelství policie Jihomoravského kraje

Kounicova 687

Brno – střed

602 00

Dne 1. prosince 2019, Brno

Věc: Podání trestního oznámení

Vážená paní/ vážený pane,

V průběhu měsíce října 2019 došlo k několika trestným činům páchaným na mé osobě. Byla jsem vydírána, sexuálně obtěžována, došlo i k ublížení na zdraví (zlomenina ruky při snaze utéct.) K těmto trestným činům došlo na ulici Čápkova v Brně, ve sklepení domu č. p. 22, ve večerních hodinách. V těchto prostorech byl trestný čin na mé osobě páchán 17. 10. a 22. 10. 2019.

Do sklepení tohoto domu jsem byla pozvána na schůzku. Můj tehdejší partner po mně chtěl, abych se svlékla. Odpírala jsem, ale protože mi vyhrožoval ublížením, i ublížením nožem, svolila jsem. Pachatel si dokonce utvořil několik fotografií, kterými mě později přes SMS zprávy vydíral a vyhrožoval mi, že fotky zveřejní na internetu. Toto vyhrožování vedlo k mé druhé návštěvě místa, kdy byl tehdejší partner opilý. Situace se opakovala, tentokrát vyžadoval pohlavní styk, protože byl ale opilý, dokázala jsem utéct. Při útěku ale došlo k potyčce a při ní mi tehdejší partner zlomil ruku.

Mladého muže jsem znala velmi krátce, nevím, proč k činu došlo. Na prvních schůzkách se jevil spíše sympaticky. Od první schůzky měl ovšem zájem o to, aby mě navštívil doma, což jsem odmítala.

Bohužel neznám příjmení ani adresu muže. Křestním jménem se jmenoval Lukáš, telefon, kterým se mnou komunikoval: 600 000 000, věk 24 let. Po celém incidentu si ovšem nejsem jista jménem ani věkem pachatele.

Přeji si být informována o výsledku šetření v této záležitosti.

Lucie Nováková

Tel. 123 456 789

4. Učitel pokračuje motivačním příběhem: „Po úspěšném sepsání *trestního oznámení* bylo toto doručeno do rukou policie. Ta podnikla zákonem stanovené kroky a případ vyřešila a uzavřela. Jistě vás zajímá jak? Zjistilo, se že pachatel činu byl již několikrát stíhaný muž, který měl na kontě poměrně mnoho trestních deliktů týkajících se agrese vůči okolí a sexuálního nátlaku na ženy i děti, některé z těchto probíhaly i v době vyšetřování. Vzhledem k těmto skutečnostem dostal nepodmíněný trest odnětí svobody ve výši dvou let. Tím, že studenti pochopili morální závažnost věci a podařilo se jim Lucii přesvědčit, byli schopni vyhledat si legislativu a sestavit trestní oznámení, bylo pravděpodobně zabráněno další trestné činnosti. Zde část příběhu, který jste měli rozluštit, končí. Je skvělé, že i vám se podařilo vyřešit jej tak, jako byl vyřešen před lety.“

5. Žáci reflektují aktivitu a svoji práci ve skupině pomocí *SWOT analýzy*.²¹⁰ Do jednotlivých okének vpisují dané aspekty aktivity i svého počínání během aktivit. Učitel může zvolit vhodnou formu sdělení těchto skutečností – např. každý žák může říci jednu věc, kterou si zapsal, do kteréhokoliv pole.

S (strengths) silné stránky	W (weakness) slabé stránky
O (opportunities) příležitosti	T (threats) hrozby

Tab. 38. *SWOT analýza 1.*

²¹⁰ ČAPEK, Robert. *Moderní didaktika: lexikon výukových a hodnoticích metod*. Praha: Grada, 2015, s. 572. ISBN 978-80-247-3450-7.

8.1.7 TÉMA: KDY SE MOHU OBRÁTIT NA OMBUDSMANA?

1. Vyměň si svoji učebnici s kamarádem. Tvým úkolem nyní je vyhledat si webovou stránku *veřejného ochránce práv (ombudsmana)* a najít čím se ochránce zabývá. Webová adresa: <https://www.ochrance.cz/>

1.1 Následně si zvolíš 5 témat z níže uvedených a každou vypíšeš do jednoho políčka pod nadpisem „téma“. Ke každé z kategorií vypíšeš dva příklady případů, které se váží k tématu. Háček je v tom, že vypíšeš takové případy, které ombudsman řeší i takové případy, které ombudsman neřeší. K jedné kategorii můžeš vypsát dva příklady, které řeší, nebo i dva příklady, které ombudsman neřeší, není nutné tvořit případy 1:1. (V prvním řádku je uveden příklad.) Nezapomeň si poznamenat správné odpovědi!

Témata k výběru: diskriminace, zacházení s lidmi omezenými na svobodě, problémy kvůli handicapu, problémy s úřady a institucemi, oblasti: bydlení, cestování a cizinci, dluhy a exekuce, finance a zboží, ochrana zvířat, pozemky, stavby, cesty, práce, právní pomoc a poradenství, rodina a děti, školství, sociální pomoc, soudy, státní správa a samospráva, vězeňství, zdravotnictví školství.

téma	případ (tvrzení)	Případ (tvrzení)
vězeňství	Ombudsman chodí navštěvovat jednotlivé věznice, aby zjistil, jak je s vězni zacházeno.	Ombudsman může znovu prošetřovat odsouzení jednotlivých vězňů a přimlouvat se za ně v novém trestním řízení

Tab. 39. Tabulka pro zjištění předmětu práce ombudsmana.

1.2 Po dopsání vrátíš učebnici majiteli. Jeho úkolem je zeleně označit to, co by ombudsman řešil a červeně to, co není v jeho kompetenci řešit.

1.3 Po označení jednotlivých odpovědí zkontroluj odpovědi spolužáka a případně mu napověz, kde je chyba. Oba si opravte.

2. Vyberte si jeden z příkladů (nezáleží na tom, zda by jej ombudsman ve skutečnosti řešil, či ne.) Tento příklad předložte ombudsmanovi – tedy vyplňte formulář přiložený níže. Pokud nejsou zřejmé některé podrobnosti případu, domyslete si je tak, aby byly v souladu s původním zeleným či červeným označením.

„Podnět veřejnému ochránci práv

1. Stěžovatel:

Jméno a příjmení: _____

Bydliště: _____

Telefon: _____

Telefonní číslo uvádějte vždy! Pomůžete tak rychlejšímu vyřešení Vašeho problému.

E-mail: _____

(nebo)

Název právnické osoby: _____

Jméno a příjmení osoby oprávněné k jednání za ni: _____

Sídlo právnické osoby: _____

Telefon/fax: _____

Telefonní číslo uvádějte vždy! Pomůžete tak rychlejšímu vyřešení Vašeho problému.

E-mail: _____

Podáváte-li podnět jako zástupce (za jiného):

Jméno a příjmení zástupce: _____

Bydliště: _____

Telefon: _____

E-mail: _____

Vždy uveďte také jméno, bydliště a telefon stěžovatele, kterého zastupujete. Zmocnění k jednání doložte níže uvedenou plnou mocí:

Plná moc:

.....

.....

Zmocnitel

Zmocněnec

(ten, kdo plnou moc uděluje)

(ten, kdo na základě plné moci jedná)

„2. PODNĚT SMĚŘUJE PROTI: (označte příslušný úřad či zařízení)

- ministerstvo _____
- krajský úřad _____
- obec (obecní úřad) _____
- jiný správní úřad (např. stavební, sociálně-právní ochrany dětí) _____
- Česká správa sociálního zabezpečení _____
- Úřad práce ČR _____
- zdravotní pojišťovna _____
- Policie ČR _____
- služební orgán Armády ČR (Hradní stráž) _____
- Vězeňská služba ČR (věznice) _____
- zařízení, kde se vykonává ochranná nebo ústavní výchova _____
- zařízení, kde se vykonává ochranné léčení _____
- orgán státní správy soudu nebo státního zastupitelství (předseda soudu, vedoucí státního zastupitelství) _____
- Česká národní banka _____
- Rada pro rozhlasové a televizní vysílání _____

jiný úřad či instituce _____

Případné doplňující údaje k příslušnému úřadu (zařízení) - název a sídlo, příp. jméno a příjmení nebo jiná identifikace konkrétního úředníka:

---

3. Co je předmětem Vašeho podnětu:

(stručné vylíčení podstatných okolností věci; v čem konkrétně podle Vašeho názoru úřad pochybil?)

---

4. Čeho chcete podáním veřejnému ochránci práv dosáhnout?

(např. vydání, změny nebo zrušení rozhodnutí, příp. co by bylo pro Vás ideálním řešením?)

---

5. Komu (jakému úřadu či instituci) byla věc předložena před tím, než jste se obrátil/a na veřejného ochránce práv? Vyzval/a jste některé z nich k nápravě? V případě, že ano, kdy a jakým způsobem se tak stalo, co Vám bylo odpovězeno?

---

6. Seznam příloh, které k objasnění podnětu připojujete, a všechna rozhodnutí, jichž se Váš podnět týká (kopie, nikoliv originály):

<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> Datum: _____ Podpis: _____ „211
--

2.1 Obsah žádosti prezentuj spolužákům, neříkej ale správné řešení (zda by se jím ombudsman zabýval nebo ne). Spolužáci hlasují zvednutím ruky pro „ano“ či „ne.“ Po hlasování prozrad' správný výsledek. Soused, který zná Tvé výsledky, se do hlasování nezapojuje.

3. Pracujte ve dvojicích s textem metodou *Čtení s otázkami*. Nejprve si přečtete první tři odstavce a poté si na přeskáčku vzájemně pokládejte otázky a odpovídejte na ně. Snažte se vymyslet těchto otázek co nejvíce a odpovídat co nejpřesněji. Znovu opakujte s následujícími třemi odstavci.

Po podání podnětu, který by měl ombudsman řešit, je přijat a posouzen z hlediska možných kompetencí ochránce práv (tedy zda se ombudsman smí podnětem zabývat).

Pokud ombudsman vyhodnotí, že tento podnět je v jeho působnosti, informuje stěžovatele (člověka, podávajícího podnět) a zahajuje šetření v této skutečnosti. Ombudsman může oslovovat úřady, vyžadovat od nich různé dokumenty, doplňující informace apod. Postupně jsou tak shromažďována data potřebná k vyhodnocení a rozhodnutí o výsledku šetření.

Když má ombudsman všechny důležité poznatky, shrne právní názor na poznatky a uveřejní je ve *Zprávě o výsledku*, kde jasně uvede, zda daný úřad či instituce pochybila. Následně je tato zpráva rozeslána všem prošetřovaným úřadům i stěžovateli.

²¹¹ Kancelář veřejného ochránce práv. *Podějte podnět. Podání stížnosti* [online]. Kancelář veřejného ochránce práv: ©2021 [cit. 31. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/podejte-stiznost/>.

Pokud podaný podnět není v kompetencích ombudsmana, ombudsman doporučí možné řešení situace a musí stěžovateli písemně vysvětlit, proč v dané věci nemůže zasahovat.

Pokud úřad pochybil, ombudsman jej žádá o napravení chybného stavu. Na vyrozumění o opravných krocích, které úřad podnikne, má lhůtu 30 dnů. Jsou-li opatření dostačující, ombudsman kauzu ukončí a opět to oznámí úřadům i podavateli podnětu.

Pokud úřad pochybil, ale jím podniknutá opatření nejsou dostačující, ombudsman vydá *Závěrečné stanovisko*. V tomto stanovisku ombudsman doporučí a požádá o splnění jím navržených opatření. Úřad opět musí do 30 dnů na vyjádření ombudsmanovi. V případě, že úřad stále nejedná tak, aby došlo k vhodné nápravě, může ombudsman informovat nadřazené úřady a případ medializovat.²¹²

4. Reflektujte výuku týkající se veřejného ochránce práv. Zamyslete se a vyplňte následující otázky:

Co by mě dále o tématu zajímalo?

Co bych chtěl zjistit? Co mi není jasné?

V čem pro mě bylo téma týkající se veřejného ochránce práv přínosné?

Co jsem se během výuky tohoto tématu naučil?

Jakým způsobem využiji získané poznatky ve vlastním životě?²¹³

²¹² Kancelář veřejného ochránce práv. *Jak probíhá šetření?* [online]. Kancelář veřejného ochránce práv: ©2021 [cit. 31. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/setreni/>.

²¹³ ČAPEK, Robert. *Moderní didaktika: lexikon výukových a hodnoticích metod*. Praha: Grada, 2015, s. 563. ISBN 978-80-247-3450-7.

8.1.8 Metodický list – Kdy se mohu obrátit na ombudsmana?
<p>Cíle: Žák se naučí, v jakých případech se lze obrátit na ombudsmana, popř. ví, kde tyto informace získat.   Žák se naučí jakým způsobem se obracet na ombudsmana.   Žák se učí přijímat vlastní zodpovědnost za věci, hájit práva svá i práva druhých.</p>
<p>Rozvoj klíčové kompetence: kompetence občanská, kompetence k řešení problému, kompetence sociální a personální.</p>
<p>Časová dotace: 2 vyučovací hodiny.</p>
<p>Pomůcky: učebnice, wifi a školní tablety, nebo počítače s připojením k internetu.</p>

Tab. 40. Úvod k metodickému listu – *Kdy se mohu obrátit na ombudsmana?*

1. V prvním úkolu si žáci vyměňují učebnici se spolužákem a prozkoumávají webovou stránku *ombudsmana ČR (veřejného ochránce práv)*. Žáci hledají, čím se ombudsman zabývá.

Webová adresa: <https://www.ochrance.cz/>

1.1 – 1.3 Žáci si zvolí 5 témat z uvedených a vypíšou návrhy případu/tvrzení dle vzoru uvedeného v prvním řádku. Není nutné, aby byly vždy uvedené případy v rovnováze pravda: nepravda, je možné tvořit v jednom řádku i pouze pravdivé/ i pouze nepravdivé. Žáci si zaznamenávají správné odpovědi na papír. Po dopsání do „cizí“ učebnice vrátí žák učebnici, výsledky nesdělují. Úkolem majitele učebnice je označit zeleně to, co je v kompetenci ombudsmana a červeně to, co v kompetenci ombudsmana není. Po označení přichází kontrola spolužáka, který úlohy vytvářel a případná oprava.

Témata k výběru: diskriminace, zacházení s lidmi omezenými na svobodě, problémy kvůli handicapu, problémy s úřady a institucemi, oblasti: bydlení, cestování a cizinci, dluhy a exekuce, finance a zboží, ochrana zvířat, pozemky, stavby, cesty, práce, právní pomoc a poradenství, rodina a děti, školství, sociální pomoc, soudy, státní správa a samospráva, vězeňství, zdravotnictví, školství.²¹⁴

Návrh řešení:

téma	případ (tvrzení)	Případ (tvrzení)
------	------------------	------------------

²¹⁴ Kancelář veřejného ochránce práv. *Potřebuji pomoc* [online]. Kancelář veřejného ochránce práv: ©2021 [cit. 31. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/>.

vězeňství	Ombudsman chodí navštěvovat jednotlivé věznice, aby zjistil, jak je s vězni zacházeno.	Ombudsman může znovu prošetřovat odsouzení jednotlivých vězňů a přimlouvat se za ně v novém trestním řízení.
Diskriminace	Člověk, který je členem strany KSČM, byla žádost o zaměstnání u firmy ABC zamítnuta pro jeho politickou aktivitu v této straně.	Ombudsman se může zabývat případem, kdy je člověk diskriminován (např. nedostane hypotéku) pro vysoký počet dětí.
Práce	Ombudsman se může zastat toho člověka, který není do práce přijat z důvodu pokročilého, ale nedůchodového věku.	Pokud je člověk na pracovišti šikanován nadřízeným (např. zvýšeným počtem úkolů, pomlouváním,...) je to případ, kterým se ombudsman zabývá.
Rodina a děti	Člověk, který je obětí domácího násilí, žádá ombudsmana o urovnání rodinných vztahů či právní radu. Ombudsman mu vyhoví.	Ombudsman může posoudit, zda chování policistů k výjezdu případu domácího násilí bylo správné.
Zdravotnictví	Ombudsman může, na žádost osoby, nařídít nemocnici, aby danou osobu přestala léčit, pokud nechce být léčena.	Pokud osoba podá stížnost na zdravotnické zařízení, ombudsman tuto žádost může prověřit.
školství	Osobě se nepodařilo domluvit se s příslušnými orgány vysoké školy, proto podala stížnost ombudsmanovi. Řešení případu patří do kompetencí ombudsmana.	Ombudsman nemůže na žádost osoby prověřit chybné konání České školní inspekce, protože jde o případ nesouvisející s kompetencemi ombudsmana.

Tab. 41. Tabulka pro zjištění předmětu práce ombudsmana – verze učitel.

2. Žáci si vyberou jeden z příkladů, které jim napsal jejich spolužák a pokusí se v této věci kontaktovat ombudsmana – tedy vyplnit formulář. Žáci si domýšlí příběh a detaily situace, vycházejí z jednotlivého případu. Důležité ale je, aby jejich podrobnosti nezměnily fakt, zda se jimi ombudsman zabývá, či nezabývá.

2.1 Učitel vybere několik dobrovolníků, kteří budou ve zkratce ochotni prezentovat svoji žádost. Ostatní žáci se po vyřčení participují hlasováním o tom, zda by se touto věcí ombudsman zabýval, či nezabýval. (Samozřejmě soused, který případ psal, se do hlasování nezapojuje.)

3. Žáci pracují ve dvojici metodou *Čtení s otázkami*.²¹⁵ Žáci utvoří dvojice a přečtou si první tři odstavce textu. Následně si na přeskáčku kladou otázky týkající se obsahu textu a odpovídají na ně s co největší přesností. Po dokončení pokládání otázek opakují tuto činnost s následujícími třemi odstavci.

Návrh řešení – otázky:

1. část:

Co se stane poté, co stěžovatel podá podnět? (Odpověď: ombudsman jej přijme a rozhodne, zda je případ v jeho kompetenci.)

Koho musí informovat ombudsman, pokud uzná, že podnět k řešení je v jeho kompetenci? (Odpověď: stěžovatele.)

Jak ombudsman může získávat další informace o případu? (Odpověď: oslovením úřadů a popř. žádostí o vydání některých dokumentů.)

Co je to *Zpráva o výsledku*? (Odpověď: Zpráva o výsledku je zpráva, která shrnuje učiněné závěry ve věci.)

Komu se odesílá *Zpráva o výsledku*? (Odpověď: Odesílá se stěžovateli a veškerým úřadům, které souvisí s rámcem podnětu.)

Musí ombudsman ve věci vůbec nějak rozhodnout? (Odpověď: Ano, právě ve *Zprávě o výsledku*.)

2. část:

Co učiní ombudsman, usoudí-li, že podnět není v jeho kompetenci? (Odpověď: Vysvětlí stěžovateli, proč se věci nemůže zabývat a navrhne mu řešení situace.)

Může ombudsman sdělit tuto skutečnost ústně, telefonicky? (Odpověď: Ne, pouze písemně.)

Pokud ombudsman nazná, že úřad pochybil, co se děje dál? (Odpověď: Ombudsman jej žádá o napravení chybného stavu.)

Co je to *Závěrečné stanovisko*? (Odpověď: Stanovisko, kterým ombudsman ukončuje řešení podnětu.)

---

²¹⁵ ČAPEK, Robert. Moderní didaktika: lexikon výukových a hodnoticích metod. Praha: Grada, 2015, s. 301. ISBN 978-80-247-3450-7.

Může ombudsman doporučovat úřadům, co mají dělat? (Odpověď: Ano, v případě, že samy neodstraní své pochybení dostačujícím způsobem.)

Pokud úřad neopraví dostatečně svoje pochybení, může být sankcionován? (Odpověď: Ano, informováním úřadů jemu nadřazených či medializací celého incidentu.)

4. Po tomto tématu učitel zařadí aktivitu *Sebehodnocení individuální práce*.²¹⁶ Cílem aktivity je, aby si každý žák písemně zodpověděl na otázky níže a došlo tak k sebereflexi vlastního počínání i znalostí. Učitel může zvolit prezentaci některých odpovědí a podle nich zaměřit své další téma ve třídě.

Otázky k reflexi:

Co by mě dále o tématu zajímalo?

Co bych chtěl zjistit? Co mi není jasné?

V čem pro mě bylo téma týkající se veřejného ochránce práv přínosné?

Co jsem se během výuky tohoto tématu naučil?

Jakým způsobem využiji získané poznatky ve vlastním životě?²¹⁷

---

²¹⁶ ČAPEK, Robert. Moderní didaktika: lexikon výukových a hodnoticích metod. Praha: Grada, 2015, s. 563. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3450-7.

²¹⁷ Tamtéž.

8.2 blok *Občan jako volič*

8.2.1 TÉMA: *VOLBY V ČR*

1. Napiš všechna slova, nebo slovní spojení, která se Ti vybaví, když se řekne „volby.“ Tato slovní spojení či slova spolu nemusí nijak souviset, zapiš si vše, co tě napadne.

2. Aby sis ujasnil souvislosti, mezi tím, co znáš, utvoř z vypsanych slov souvislý text (stačí několik vět, jež na sebe budou navazovat.).

3. Pracuj s textem pomocí metody *INSERT*: přečti text níže a zapisuj si k němu následující značky:

✓	ROZUMÍM textu, už jsem jej znal
?	NEROZUMÍM textu, potřebuji jej vysvětlit (např. i slovo).

!	PŘEKVAPILO MĚ/ ZDŮRAZŇUJI tuto informaci.
+	SOUHLASÍM s textem.
-	NESOUHLASÍM s textem.

Tab. 42. INSERT značky.

VOLBY

V České republice se od roku 1989 uplatňuje forma vlády, již říkáme *zastupitelská demokracie*. Při uplatňování této formy vlády mají občané starší 18 let, jež jsou způsobilí k právním úkonům, aktivní volební právo: formou tajného hlasování volí své zástupce, kteří budou zastupovat jejich preference, názory a hodnoty. Hlasování občanů je, krom již zmíněné tajnosti, všeobecné, rovné, svobodné a dobrovolné. Hlasování probíhá vždy ve stanovené datum, obvykle to bývá některý podzimní pátek (14:00 – 22:00) a sobota (8:00 – 14:00).

V současné době existuje v České republice 6 druhů politických voleb. Jedná se o volby *komunální, volby krajské, volby do poslanecké sněmovny, volby do senátu, prezidentské volby a volby do Evropského parlamentu*. Každé z těchto voleb mají svá specifická pravidla a opakují se s různou četností.

Volby do obecního zastupitelstva (tedy *komunální*) vyhlašuje prezident a konají se každé 4 roky, počet členů zastupitelstva je dán velikostí obce. Pasivní volební právo (tedy právo být volen) je na hranici 18 let. Počet hlasů voliče se odvíjí od počtu mandátů, tedy kolik mandátů, tolik hlasů.

Volič při *komunálních volbách* může volit rovnou třemi způsoby. První ze způsobů je zakřížkování jednotlivých jmen z různých *kandidátních listin* (např. 12 mandátů – volič zakřížkuje 12 jmen.) Druhý ze způsobů je zvolení celé *kandidátní listiny* (tzn. volič neoznačuje pomocí křížků, pouze do urny vhodí pouze jednu tzv. *kandidátku*). Třetí způsob kombinuje oba předchozí: volič může křížkovat jména z různých *kandidátek* a zároveň přidat celou *kandidátku* (volič tedy označí křížkem např. 4 kandidáty z různých *kandidátních listin*. Dále vybere *kandidátní listinu* jedné strany. Ve výsledku tedy dává hlas prvním 8 lidem z vybrané *kandidátní listiny* a zbylé čtyři hlasy patří zvlášť označeným kandidátům z různých *kandidátek*.)

Krajské volby probíhají ve 13 krajích ČR, vyjma Prahy a to každé 4 roky. Obsazuje se různý počet mandátů, dle velikosti kraje. Volič při volbách hlasuje dvěma způsoby: V prvním

případě může označit až 4 kandidáty (ale pouze z jedné *kandidátní listiny!*). V druhém případě může vybrat celou *kandidátní listinu* (opět pouze jednu).

Volby do poslanecké sněmovny vyhlašuje prezident a konají se každé 4 roky ve stálých volebních okrscích. V každém z volebních okrsků se volí určitý počet mandátů, celkový počet volených mandátů je 200, pasivní volební právo má občan starší 21 let. Volič volí stejným způsobem jako u *krajských voleb*.

Ve *volbách komunálních, krajských i ve volbách do poslanecké sněmovny* se uplatňuje tzv. *poměrný* (nebo také *proporční*) *volební systém*. Tento systém je založen na principu poměrného rozdělení hlasů, kdy kandidát nebo strana získávají poměrný počet mandátů vzhledem k počtu získaných hlasů. Pokud má některá z volených stran (*kandidátních listin*) v součtu menší procento hlasů, než např. 5%, nezískává žádný mandát. (Pozn. procentuální hranice jsou nastaveny různě při různých druzích voleb, pro koalice, apod.)

Senátní volby probíhají každé dva roky ve třetině z 81 volebních okresů a mandát senátora má platnost 6 let, přičemž se senátorem může stát občan starší 40 let. Třetina senátních mandátů je obnovována každé dva roky, ale volby probíhají pouze v jedné třetině volebních okresů a v každém z volebních obvodů je volen jeden senátor. Volič volí vybráním jedné *kandidátní listiny* (na každé listině je pouze jeden uchazeč o místo senátora). Protože se uplatňuje *většinový volební systém*, musí kandidát získat více než 50% hlasů voličů. Protože situace, kdy by jeden kandidát získal nadpoloviční většinu hlasů, nenastává často, konají se běžně druhá kola *senátních voleb*, při nichž se vybírá mezi dvěma uchazeči, kteří měli nejvíce hlasů v předchozím kole.

Prezidentské volby probíhají jednou za pět let, prezident je volen přímo. Věková hranice kandidátů, *většinový volební systém* i způsob volby zůstávají stejné jako u *voleb senátorských*, volba neprobíhá za různé obvody, ale za celou ČR.

Volby do Evropského parlamentu probíhají jednou za pět let a Česká republika volí celkem 21 mandátů. K rozdělení mandátů slouží *poměrný volební systém*, český občan může kandidovat pouze za předpokladu, že v den voleb mu bude nejméně 21 let.

4. Tabulka níže zobrazuje přehledně číselné údaje týkající se voleb. Dopln chybějící dle textu výše.

Volby:	pasivní volební právo	počet členů	délka mandátu
<i>komunální</i>		dle velikosti obce	
<i>krajské</i>	18		4 roky
<i>do poslanecké sněmovny</i>		200	
<i>senátní</i>	40		6 let
<i>prezidentské</i>		1	5 let
<i>do evropského parlamentu</i>	21	21 (v ČR)	

Tab. 43. Číselné údaje týkající se voleb.

5. Nyní se znovu podívej na své nápady – slova a slovní spojení v úkolu č. 1. Bylo by možné tyto nápady použít jako *klíčová slova* k jednotlivým odstavcům?

ANO: Pokud je možné již vymyšlené nápady použít, přiřaď vždy 1-2 slova k odstavcům.

NE: Pokud není možné již vymyšlené nápady použít, vymysli nová vhodná *klíčová slova* k jednotlivým odstavcům (ke každému 1-2).

6. Porovnej své značky *INSERT* a svá *klíčová slova* se sousedem v lavici. Zkontrolujte, zda existuje místo, v němž byste si dokázali vzájemně pomoci, tedy zodpovědět to, co druhý neví.

7. Následuje *reflexe* s učitelem, při níž se zodpoví dosud nezodpovězené dotazy (informace z textu označené „?“) a také správné výsledky tabulky v úloze 4.

8. Myslíš, že chodit k volbám je důležité, nebo zbytečné, tedy má smysl či nemá smysl? Rozmysli si svůj názor a debatuj s ostatními podle pokynů učitele.

MÍSTO NA ZÁPIS NÁZORŮ A ARGUMENTŮ:

9. Zhodnot' předchozí debatu pomocí *SWOT analýzy*. Do jednotlivých čtverců si zapiš požadované charakteristiky právě realizované *diskuze*. Tuto reflexi proved' ze dvou pohledů:

I. Já v diskuzi, sebehodnocení.
II. Forma a obsah diskuze.

S (strenghts – silné stránky)	W (weaknesses – slabé stránky)
O (opportunities – příležitosti)	T (threats – hrozby)

Tab. 44. *SWOT analýza 3.*

8.2.2 Metodický list – Volby v ČR
Cíle: Rozvoj vědomostí o možnosti podílení se na veřejném životě obce, regionu, státu. Osvojování demokratických principů ve veřejných záležitostech. Rozvoj schopnosti diskutovat a přijmout odlišný názor v návaznosti na společenskovední témata.
Rozvoj klíčové kompetence: občanská kompetence, kompetence komunikativní, kompetence k řešení problémů, kompetence k učení.
Časová dotace: 2 vyučovací hodiny.
Pomůcky: učebnice.

Tab. 45. Úvod k metodickému listu – *Volby v ČR*.

Metody a organizační formy výuky:

1. Žáci pracují formou individuálního *brainstormingu* na téma „volby“. Učitel stanovuje vhodný čas (např. 2-3 minuty), dle potřeby. Po ukončení tohoto času přecházejí žáci na pokyn učitele k druhému úkolu.
2. Žáci pracují formou *clusterignu* I.,²¹⁸ při němž sestavují z vymyšlených pojmů z předchozího úkolu souvislý text. Jde o samostatnou práci.
3. Žáci pracují s textem pomocí metody *INSERT*, tedy připisují k textu následující značky:

✓	ROZUMÍM textu, už jsem jej znal
?	NEROZUMÍM textu, potřebuji jej vysvětlit (např. i slovo)
!	PŘEKVAPILO MĚ/ ZDŮRAŽŇUJI tuto informaci
+	SOUHLASÍM s textem
-	NESOUHLASÍM s textem

Tab. 46. *INSERT* značky – verze učitel.

4. Žáci doplňují tabulku týkající se číselných údajů, spojených s volbami.
5. Žáci k odstavcům doplňují *klíčová slova* – užívají slova z úvodního *brainstormingu*, či vymýšlí nová, pokud se původní nehodí.

²¹⁸ ČAPEK, Robert. *Moderní didaktika: lexikon výukových a hodnoticích metod*. Praha: Grada, 2015, s. 36. ISBN 978-80-247-3450-7.

6. Žáci porovnávají své *INSERT* značky a *klíčová slova* ve dvojici. Pokud je to v jejich silách, zodpoví si na otázky a nejasnosti.

7. Následuje *reflexe* s učitelem, při níž se zodpoví dosud nezodpovězené dotazy (informace z textu označené „?“). Dále se učitel může ptát na různé odstavce a označené texty (např. kdo znal/ porozuměl prvnímu odstavci, kdo nesouhlasí s...), žáci zvedají ruce.

Dále by měla proběhnout *kontrola správného vyplnění tabulky* s číselnými údaji. Správné řešení je níže:

Volby:	pasivní volební právo	počet členů	délka mandátu
<i>komunální</i>	18	dle velikosti obce	4 roky
<i>krajské</i>	18	dle velikosti kraje	4 roky
<i>do poslanecké sněmovny</i>	21	200	4 roky
<i>senátní</i>	40	81	6 let
<i>prezidentské</i>	40	1	5 let
<i>do evropského parlamentu</i>	21	21 (v ČR)	5 let

Tab. 47. Číselné údaje týkající se voleb - verze učitel.

8. Každý žák se sám zamyslí nad tím, zda je užitečné, nebo zbytečné chodit k volbám a své argumenty si poznamená. Následně žáci pracují metodou *debaty*. Učitel nechá žáky veřejně hlasovat o tom, kdo si myslí, že:

- a) chodit k volbám má smysl
- b) chodit k volbám nemá smysl
- c) nejsem pevně rozhodnutý.

I. část: Podle hlasování se žáci rozdělí do těchto tří odlišně názorových skupin a v každé skupině mezi sebou debatují o tom, proč zastávají tento postoj následujícím způsobem a dojdou k určitému konsenzu (5-6 vět obsahující plnohodnotné a smysluplné argumenty), který si zapíší.

II. část: Každá ze skupin (resp. její vybraný zástupce) prezentuje argumenty skupiny před celou třídou. Následně se mohou žáci z ostatních skupin doptávat, či pokládat protiargumenty. Tyto si zapisuje skupina, která právě prezentovala, na tabuli.

III. část: Každá skupina znovu zvlášť debatuje a snaží se najít určitý konsenzus mezi protiargumenty a svými názory, odpovídá na položené dotazy.

IV. část: Znovu probíhá prezentace před celou třídou, tentokrát jsou zodpovídaný pouze otázky a probíhá reakce na protiargumenty. Cílem této IV. části je částečný konsenzus všech skupin, tolerance, pochopení a přijetí odlišného názoru.

9. Následuje reflexe diskuze metodou *SWOT analýzy*.²¹⁹ Žáci do jednotlivých čtverců zapisují požadované charakteristiky realizované debaty. Reflexi provádějí ze dvou pohledů:

I. Já v diskuzi, sebehodnocení.

II. Forma a obsah diskuze.

Učitel je nápomocen pomoci žákům klást si otázky např. následujícím způsobem:

a) Jaké jsou mé silné a slabé stránky při debatě? Nese mé chování při ní nějaké hrozby? Jaké jsou pro mě další příležitosti při diskuzi, v čem se mohu zlepšit?

b) Jaké měla diskuze klady, co mi přinesla? Co se nepovedlo, jaké byly její slabé stránky? Jaké další příležitosti a možnosti přináší? Jaké hrozby přináší?

S (strengths – silné stránky)	W (weaknesses – slabé stránky)
O (opportunities – příležitosti)	T (threats – hrozby)

Tab. 48. *SWOT analýza 3.* – verze učitel.

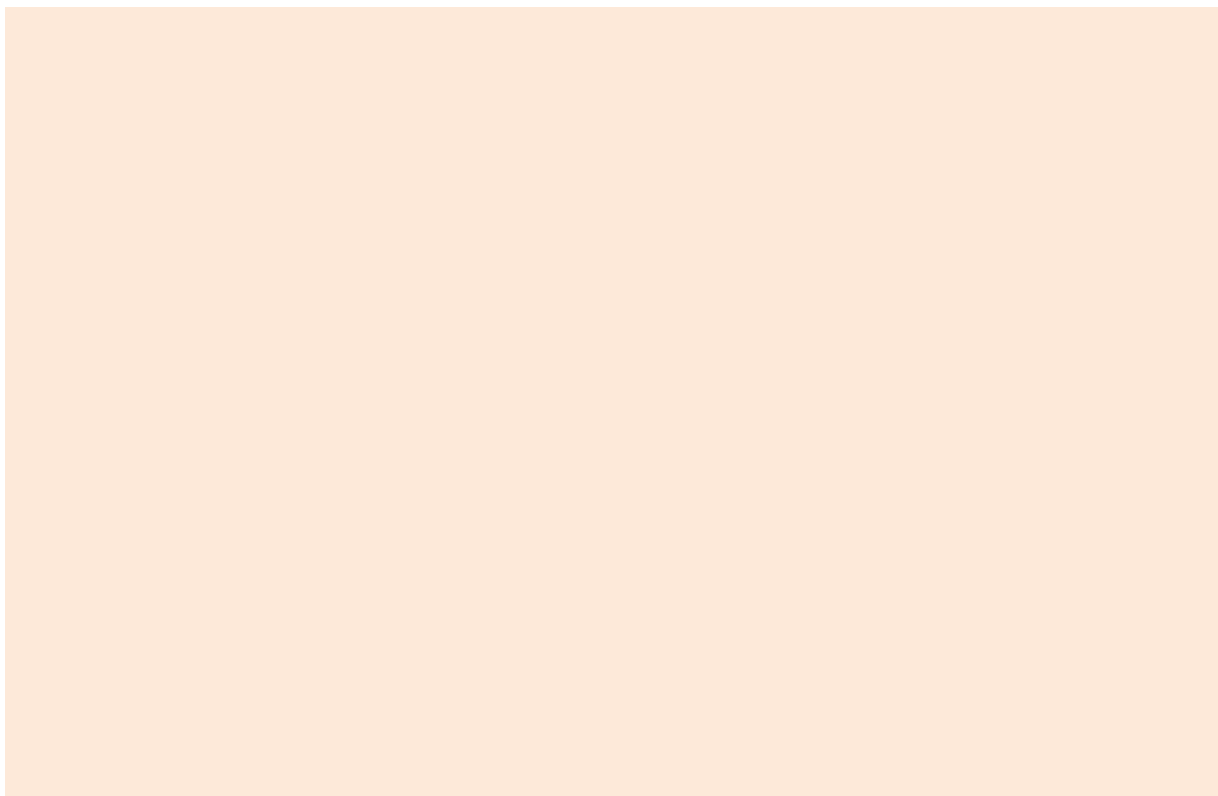
Po této činnosti učitel nechá dobrovolníky podělit se o některé charakteristiky, které vypsali.

²¹⁹ Tamtéž, s. 572.

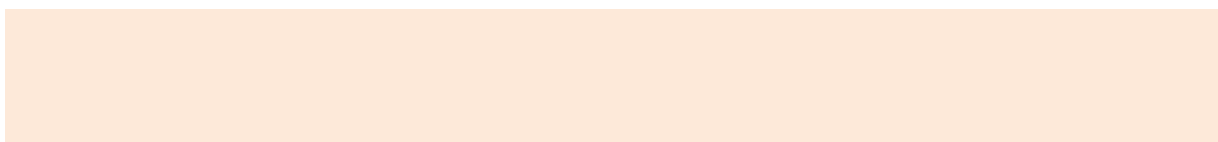
8.2.3 TÉMA: KOMUNÁLNÍ VOLBY – OBČAN JAKO VOLIČ A KANDIDÁT

1. Zorganizujte ve třídě *volby* dle pokynů učitele. Během celé aktivity si postupně zapisuj odpovědi na následující otázky:

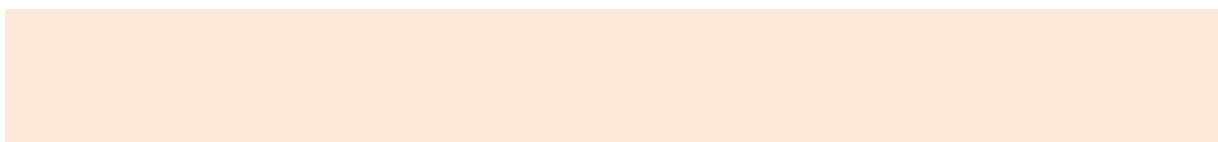
1.1 Co je potřeba k tomu, aby mohly proběhnout volby?

1.2 Tvoje vylosovaná role:

1.3 Zde sestav pořadí nápadů na zlepšení života ve městě:

1.4 Označ teze jako pravdivé (P) nebo nepravdivé (N). Nepravdivé teze oprav.

Ve volební místnosti smí stále probíhat volební kampaň.

Volili jsme tři zastupitele proto, že byly právě tři volební strany.

Komise kontroluje také to, jakou stranu občan volí.

Obálky jsou pro hlasování naprostým plýtváním: stačilo by, aby občan vhodil vybrané kandidátky do urny.

Nemůže se stát, že by občan hlasoval u voleb vícekrát, správnost kontroluje ustanovená volební komise.

Ten volič, který nechce, nemusí jít za zástěnu (plentu) a stranu si smí vybrat veřejně, před komisí.

Pokud zakroužkují více kandidátů, než je počet volených členů zastupitelstva, volba je neplatná.

Konání komunálních voleb vyhláší příslušný obecní úřad.

1.5 Na pokyn učitele utvořte skupiny po čtyřech a zkontrolujte si správnost vašich odpovědí ve cvičení 1.1 a 1.4.

8.2.4 Metodický list – Komunální volby – občan jako volič a kandidát
<p>Cíle:</p> <p>Rozvoj zodpovědnosti za sebe jako člena společenství a ochoty podílet se na veřejném životě obce.</p> <p>Rozvoj schopnosti diskutovat o veřejných záležitostech, rozvoj schopnosti zaujímat vlastní stanoviska.</p> <p>Utváření realistické zkušenosti ve společenskovedních jevech.</p>
<p>Rozvoj klíčové kompetence: kompetence občanská, kompetence komunikativní, kompetence k podnikavosti.</p>
<p>Časová dotace: 2 vyučovací hodiny.</p>
<p>Pomůcky: učebnice, rozstříhané lístečky s rolemi žáků, cca 2 – 3 papíry formátu A3 pro metodu Delto, několik bílých papírů A4 na tvorbu programů a kandidátních listin, zmenšené nakopírované kandidátní listiny třídy pro možnost svobodné volby každého žáka, sešívačka nebo obálka pro každého žáka, „volební urna“ (krabice), krabice určená na nepotřebné hlasovací lístky, zástěna/plenta (příp. lze použít dveře).</p>

Tab. 49. Úvod k metodickému listu – *Komunální volby – občan jako volič a kandidát*.

1. Žáci dle pokynů učitele organizují ve třídě *volby*.²²⁰ Během jednotlivých fází si doplňují informace do svých učebnic – viz úkoly v učebnici 1.1 – 1.5.

2. Motivace a diskuze: Učitel vede monolog, následně diskusi: Prezident před nedávnou dobou vyhlásil *komunální volby*. V naší obci (obec/ volební obvod, místní část/ město, ...kde sídlí škola), existují tři strany, které se ucházejí o to, aby tvořili zastupitelstvo města. Nyní je 85. den před volbami a my již víme, že zastupitelstvo naší obce budou tvořit tři členové (pozor, v realitě je nejmenší možný počet zastupitelů 5). Co je nutné stanovit před tím, než budou volby? Co je k nim potřeba?

Diskuzí se učitel dobere těchto poznatků:

- a) Sestavit kandidátky a volební program stran.
- b) Uskutečnit volební kampaň, která bude ukončena před volbami.
- c) Stanovit den voleb a přichystat potřebné materiály.

²²⁰ Dle TOMEK, Karel. Volby a voliči. In *Metodický portál: Články* [online]. 03. 11. 2008, [cit 24. 2. 2021]. Dostupné z WWW: <<https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/1865/VOLBY-A-VOLICI.html>>. ISSN 1802-4785.

3. Učitel požádá žáky, aby znovu sestavili své *mateřské skupiny*, z předchozích úkolů. Následně vybere/vylosuje 3 mateřské skupiny, které se utkají ve volbách do místního zastupitelstva. (*Kandidátní listiny* těchto skupin učitel do příští hodiny okopíruje zmenšené tak, aby každý žák měl k dispozici všechny tři *kandidátky*.)

Ostatní žáky nechá učitel losovat o tom, jaká je jejich role ve společnosti (viz *Příloha 2.*). Žáci se od této chvíle vžívají do vylosované role a uvědomují si její potřeby, za které bojují v dalších aktivitách.

4. Práce na *volebních programech*:

a) Žáci, kteří jsou členy stran, tvoří *volební program* jejich uskupení. Program se opírá o nápady ostatních žáků (viz níže) a obsahuje 4-6 silných tezí, kterými chce strana voliče získat.

b) Žáci, kteří nejsou členy stran, přemýšlejí o konkrétních oblastech, věcech a možnostech toho, co je potřeba v jejich městě opravit/vybudovat/ zrušit formou skupinového *brainstormingu – metody Delto*.²²¹ Metoda je průzkumem pro zjištění preferencí a názorů jednotlivých občanů města.

4.1 Žáci se rozdělí do dvou skupin (cca po 10 členech, počítáme-li s plným obsazením třídy). Žáci si určí svého zapisovatele, jenž na větší formát papíru stručně zapisuje veškeré nápady, které se týkají zlepšení jejich žití ve městě (nezapomínejme na vylosované role). Každý nápad se na papíře objevuje pouze jednou. Každý žák má právo sdělit maximálně jeden - dva nápady.

4.2 Po fázi sběru nápadů si všichni žáci opíšou jednotlivé nápady a seřadí je od jedničky do desítky (podle počtu nápadů). Jednotlivé nápady obodují dle důležitosti, tedy jeden bod nejméně, deset bodů nejvíce. Tato fáze je samostatnou prací, při které by se žáci neměli vzájemně ovlivňovat, ale především myslet na svoji roli a její prospěch, na to, co je pro ně stěžejní.

4.3 Ve třetí fázi žáci ve skupině sečtou jednotlivé „body“ a utvoří tak jakýsi žebříček preferencí občanů města. Protože skupiny máme nejméně dvě, vzniknou dva takové žebříčky, které zajistí rozmanitost. Po celou dobu aktivity mají dobrovolníci, jež jsou kandidáty

---

²²¹ ČAPEK, Robert. *Moderní didaktika: lexikon výukových a hodnoticích metod*. Praha: Grada, 2015, s. 50. ISBN 978-80-247-3450-7.

politických *volebních stran*, možnost se doptávat kohokoliv ze třídy na jeho názor, poslouchat diskuze jednotlivých skupin i nahlížet do preferenčního bodování jednotlivců i skupiny.

5. Presentace programů a volby:

5.1 Každá z *volebních stran* představí voličům svůj program (3 min). Může vymyslet a zrealizovat cokoliv, co je v jejich silách (samozřejmě respektujeme školní řád). Po každé prezentaci mohou ostatní žáci položit několik otázek kandidátům. Učitel vhodným způsobem tuto část moderuje.

5.2 Následně probíhají volby, při nichž již nesmí probíhat propagace žádné strany, (což učitel zdůrazní). Je tedy nutné, aby veškeré prvky připomínající *volební strany* byly odstraněny z části třídy, kde probíhají volby.

5.4 Každý z žáků dostane tři lístky – malé kopie vytvořených *kandidátek* tří mateřských skupin, které kandidují. (Pokud není v silách učitele připravit tento materiál, postačí i žáky vyrobené lístečky s názvem strany. Ochudíme se zde ovšem o možnost kroužkovat jednotlivé kandidáty.) Mezitím učitel zvolí *volební komisi* (3 žáky) kteří dbají na průběh voleb. Tito dostanou seznam žáků a pečlivě zaznamenávají, kdo se dostaví k volbám.

Každý občan, který chce hlasovat (hlasování je svobodné!), jde za zástěnu (nebo za dveře, nemáme-li k dispozici zástěnu), kde zvolí své favority stejným způsobem, jako při komunálních volbách. (Do našeho zastupitelstva volíme 3 zastupitele.) Následně žák vhodí do připravené krabice *kandidátní listiny*, které již nebude potřebovat (tedy je nechce volit). Žákovi zůstávají v ruce ty *kandidátky*, které chce volit. Pokud k volbě používá více *kandidátek* než jednu, sešije listiny sešívačkou, která je připravena za plentou, aby bylo možné spočítat hlasy. (Učitel upozorní žáky na skutečnost, že by bylo správnější používat obálky, ale s těmi roste finanční náročnost projektu a plýtvání přírodními zdroji. Pokud ovšem máme přebytečné obálky, neváháme je použít.)

Vybrané *kandidátní listiny* žák vhadzuje do volební urny (krabice), která je před komisí.

6. Po skončení voleb komise sečte hlasy. Při sčítání hlasů je nutno vzít na vědomí, že každý z voličů měl 3 hlasy a podle toho je třeba dané hlasy sčítat. Princip by žáci již měli chápat z textu, s nímž pracovali pomocí metody *INSERT*.

7. Během sčítání hlasů si žáci ve skupinách po 4 zkontrolují správnost svých zapsaných výsledků v učebnici, popř. se zeptají učitele. Aby komise sčítající hlasy nebyla ochuzena o

kontrolu svých učebnic, je možné, aby některé skupiny kontrolovali kromě svých učebnic ještě jednu navíc – tu, která patří komisařům, popř. tyto učebnice může zkontrolovat učitel.
Správné výsledky:

1.1 Co je potřeba k tomu, aby mohly proběhnout volby?

Vyhlásit volby, sestavit kandidátní listiny, určit program stran, vymezit dny, v nichž mohou volitelné politické strany či hnutí pořádat volební kampaň, určit den a čas voleb, nachystat vše tak, aby mohly volby proběhnout demokraticky, tajně, rovně apod.

1.4 Označ teze jako pravdivé (P) nebo nepravdivé (N):

Ve volební místnosti smí stále probíhat volební kampaň. – LEŽ, nesmí

Volili jsme tři zastupitele proto, že byly právě tři volební strany. – LEŽ. Tři zastupitele jsme volili, protože tak rozhodl obecní úřad 85 dní před volbami.

Komise kontroluje také to, jakou stranu občan volí. – LEŽ, hlasování je tajné.

Obálky jsou pro hlasování naprostým plýtváním: stačilo by, aby občan vhodil vybrané kandidátky do urny. – LEŽ. Kdyby nebyly hlasy jednoho člověka v obálce (či v našem případě spojeny sešívačkou), nebylo by možné spravedlivě sečíst hlasy pro jednotlivé volební strany a kandidáty.

Nemůže se stát, že by občan hlasoval u voleb vícekrát, správnost kontroluje ustanovená volební komise. – PRAVDA

Ten volič, který nechce, nemusí jít za zástěnu (plentu) a stranu si smí vybrat veřejně, před komisí. – LEŽ, hlasování je tajné, proto volič musí jít za plentu.

Pokud zakroužkují více kandidátů, než je počet volených členů zastupitelstva, volba je neplatná. – PRAVDA

Konání komunálních voleb vyhláší příslušný obecní úřad. – LEŽ, konání komunálních voleb vyhláší prezident, nikoliv obecní úřad.

8. Vyhlášení výsledků a reflexe aktivity:

Komise slavnostně vyhlásí výsledky voleb a učitel následně vede *reflexivní diskuzi*:

Odhadli jste správně, která strana zvítězí, nebo se vaše očekávání lišilo? Jakým způsobem se lišilo? Proč tomu tak asi bylo?

Podle čeho jste se rozhodli, pro kterou stranu budete hlasovat? Co pro vás bylo při tomto rozhodování stěžejní?

Jak se volebním týmům spolupracovalo? Máte dojem, že jste názory voličů znali dostatečně, nebo spíš jen obrysově, nedostatečně?

Jak jste vybírali to, co bude ve vašem programu? Dohodli jste se snadno na tom, co bude ve vašem programu?

Jak jste se cítili ve své roli? Dokázali jste celou dobu aktivity hrát ve své roli? Proč to pro vás bylo těžké?

8.2.5 TÉMA: JAK SE STÁT ČLEMEM ZASTUPITELSTVA?

1. Zjistěte, jak se stát zastupitelem obce, podle následujících pokynů, metodou *mateřských a expertních skupin*:

1.1 Utvořte skupiny po třech (tato skupina je nyní vaše *mateřská skupina*.) Rozdělte mezi své členy bloky úkolů 1. – 3., jež jsou vypsány níže. Každý je nyní zodpovědný za správné vyplnění jednotlivé části a stává se expertem na tuto část.

1.2 Expert na část 1. vyhledá ve třídě experty stejného zaměření (na blok 1.) a vytvoří s nimi skupinu (skupinu odborníků – *expertní*). Stejně tak experti části 2. a 3.

1.3 V *expertní skupině*, do níž patříte, společně vyhledejte na internetu požadované odpovědi na váš blok otázek. Pro vyhledání informací využívejte důvěryhodné webové stránky – např. web ministerstva vnitra České republiky, nebo přímo čerpejte ze zákona č. 491/2001 Sb.²²²

1.4 Po pokynu učitele se vraťte do svých *mateřských skupin* a vzájemně si předejte a запиšte zjištěné informace.

1. BLOK – ZÁKLADNÍ ÚDAJE

1. a) Kde a kdy se konají volby do zastupitelstev?

1. b) Jací jednotlivci nebo uskupení mohou být volební stranou, zapsanou v *kandidátní listině*?

1. c) Vysvětli, co to znamená „*nezávislý kandidát*.“

1. d) Vysvětli, co to znamená „*sdržení nezávislých kandidátů*“

²²² Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů.

1. e) Co vše musí splňovat kandidát na člena zastupitelstva?

2. BLOK – DOPLŇUJÍCÍ INFORMACE

2. a) Jak a kdy zjistíme, kolik členů bude do zastupitelstva obce voleno?

2. b) Kolik kandidátů smí být na *kandidátní listině*?

2. c) U jakého orgánu probíhá „registrace“ a kdo ji potřebuje? (Mluvíme-li o kandidátech a jednotlivých uskupeních, které mohou mít kandidátní listinu.)

2. d) Aby sdružení kandidátů, nebo nezávislý kandidát mohl kandidovat do *komunálních voleb*, musí mít podepsanou petici. Zjistí:

- Kdo může petici podepsat?
- Kolik členů musí danou petici podepsat?
- Kdy se mohou sbírat podpisy na petici?

2. e) Pokud se kandidát rozmyslí a nechce kandidovat do zastupitelstva, kdy může své rozhodnutí změnit, je-li již podána *kandidátní listina*?

3. BLOK – POVINNOSTI KANDIDÁTŮ

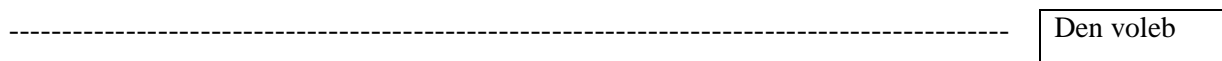
3. a) Co musí kandidáti či nezávislá sdružení kandidátů odevzdat, chtějí-li mít možnost být zvoleni?

3. b) Dopiš k jednotlivým bodům výše, jaké jsou náležitosti těchto dokumentů, tedy jak musí dané dokumenty vypadat, co musí obsahovat.

3. c) Kam a kdy tyto náležitosti odevzdat?

3. d) Je možno tyto náležitosti po jejich odevzdání měnit nebo opravovat?

2. V sesbíraných informacích se nachází mnoho čísel – dat. Utvořte v *mateřské skupině* jejich chronologickou časovou přímku:

Obr. 3. Časová přímká důležitých termínů týkajících se voleb

3. Vyplňte společně (v mateřské skupině) kandidátní listinu²²³ a prohlášení kandidáta:²²⁴

PROSTOR PRO POZNÁMKY:

---

²²³ Ministerstvo vnitra České republiky. *Všeobecné volby do zastupitelstev obcí konané na podzim roku 2018. Kandidatura volební strany typu nezávislý kandidát a sdružení nezávislých kandidátů ve volbách do zastupitelstev obcí.* [online]. Odbor všeobecné správy, 16. 11. 2017, [cit 24. 2. 2021]. Dostupné z <https://www.mvcr.cz/clanek/kandidatura-volebni-strany-typu-nezavisly-kandidat-a-sdruzeni-nezavislych-kandidatu-ve-volbach-do-zastupitelstev-obci.aspx>.

²²⁴ Tamtéž.

Vzor 6
Kandidátní listina
pro volby do zastupitelstva
obce (města, městského obvodu, městské
části) x) .....
konané ve dnech (dne) .....
Volební obvod č. .... xx)

.....
Název volební strany a označení, o jaký typ volební strany jde, xxx)
s uvedením názvu politických stran a politických hnutí

Kandidáti:|

1. ....
jméno, příjmení, pohlaví, věk ..... povolání

.....
část obce, nečlenil-li se
na části, obec x), kde je
kandidát přihlášen k
trvalému pobytu

.....
název politické strany
nebo politického hnutí,
jehož je kandidát členem,
nebo údaj "bez politické
příslušnosti"

.....
jde-li o koalici, název
politické strany nebo
politického hnutí, které
kandidáta navrhlo; jde-li
o sdružení politických
stran nebo politických
hnutí a nezávislých
kandidátů, označení
politické strany nebo
politického hnutí, které
kandidáta navrhlo nebo
označení, že jde o
nezávislého kandidáta

2. ....

3. ....

.....
Zmocněnec volební strany
jméno, příjmení, místo,
kde je přihlášen
k trvalému pobytu

Obr. 4. Vzor kandidátní listiny, část I. ²²⁵

²²⁵ Tamtéž.

.....
Náhradní zmocněnce
jméno, příjmení, místo,
kde je přihlášen
k trvalému pobytu

.....
podpis zmocněnce

.....
jméno, příjmení a
označení funkce a podpis
osoby/osob
oprávněné/oprávněných
jednat jménem politické
strany nebo politického
hnutí popř. organizační
jednotky xxxx)

.....
u nezávislého kandidáta
podpis kandidáta xxxxx)

V ..... dne .....

- x) Uvede se odpovídající
- xx) Uvede se v případě, že volební obvody jsou vytvořeny
- xxx) § 20 odst. 1 zákona č. 491/2001 Sb.
- xxxx) V případě, že volební stranu tvoří koalice politických stran nebo sdružení politických stran a nezávislých kandidátů, uvedou se osoby oprávněné jednat jejich jménem, popřípadě jménem organizační jednotky, je-li ustavena, všech politických stran, které ji tvoří
- xxxxx) V případě, že volební stranu tvoří nezávislý kandidát, neuvádí se údaje o zmocněnci

Obr. 5. Vzor kandidátní listiny, část II. ²²⁶

---

²²⁶ Tamtéž.

Příloha ke vzoru 6

Příloha ke kandidátní listině pro volby do zastupitelstva obce
(města, městského obvodu, městské části)x
konané ve dnech (dne)

Prohlášení kandidáta

"Já níže podepsaný(á) ....., narozen(a)
jméno a příjmení
trvale bytem .....
prohlašuji, že souhlasím se svou kandidaturou; nejsou mi známy
překážky volitelnosti / překážka ..... pomine ke
dni voleb do zastupitelstva obce (města, městského obvodu, městské
části)x; nedal(a) jsem souhlas k tomu, abych byl(a) uveden(a) na
jiné kandidátní listině pro volby do téhož zastupitelstva.

V ..... dne .....
podpis kandidáta

x) Uvede se odpovídající

Obr. 6. Prohlášení kandidáta.²²⁷

---

²²⁷ Tamtéž.

8.2.6 Metodický list – <i>Jak se stát členem zastupitelstva?</i>
Cíle: Osvojení si možného způsobu ovlivňování společenského a politického dění v obci. Osvojení si způsobu participace občana v životě obce. Pochopení průběhu a důležitosti komunálních voleb.
Rozvoj klíčové kompetence: občanská kompetence, kompetence sociální a personální.
Časová dotace: 1 vyučovací hodina.
Pomůcky: učebnice, školní tablety, nebo počítače (popř. telefony žáků), přístup k internetu.

Tab. 50. Úvod k metodickému listu – *Jak se stát členem zastupitelstva?*

1. Žáci zjišťují, jak se stát zastupiteli obce. Pracují *metodou mateřských a expertních skupin (tzv. skládkové učení)*.²²⁸ Žáci se rozdělí do trojic (*mateřské skupiny*), každý se postará o jeden blok otázek. Tyto jednotlivé bloky žáci vypracovávají v *expertních skupinách*, které jsou vždy tvořeny těmi žáky, kteří mají za úkol vypracovat stejnou část (tzn. *expertní skupina*, kde se řeší 1. blok, atd.) Případně je možné každou *expertní skupinu* rozdělit do dvou – třech menších skupinek, s ohledem na vysoký počet žáků ve třídě. (Poté by tedy dvě - tři skupiny řešily blok 1. atd.)

Informace zjišťují žáci z internetu. Vhodné je využít stránky Ministerstva vnitra České republiky, kde se nachází aktuální informace,²²⁹ nebo zákon č. 491/2001 Sb.²³⁰

Po společném vypracování otázek jsou *expertní skupiny* rozpuštěny a žáci se znovu přesouvají do svých mateřských skupin, kde si vzájemně předají zjištěné informace.

Učitel během celé aktivity kontroluje její průběh: prochází třídou, sleduje správnost odpovědí, radí, kde je třeba, motivuje žáky k práci.

Řešení jednotlivých bloků:

1. BLOK – Základní údaje

1. a) Kde a kdy se konají volby do zastupitelstev?

²²⁸ ČAPEK, Robert. *Moderní didaktika: lexikon výukových a hodnoticích metod*. Praha: Grada, 2015, s. 329. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3450-7.

²²⁹ Ministerstvo vnitra České republiky. *Všeobecné volby do zastupitelstev obcí konané na podzim roku 2018. Kandidatura volební strany typu nezávislý kandidát a sdružení nezávislých kandidátů ve volbách do zastupitelstev obcí*. [online]. Odbor všeobecné správy, 16. 11. 2017, [cit 24. 2. 2021]. Dostupné z <https://www.mvcr.cz/clanek/kandidatura-volebni-strany-typu-nezavisly-kandidat-a-sdruzeni-nezavislych-kandidatu-ve-volbach-do-zastupitelstev-obci.aspx>.

²³⁰ Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů.

Volby do zastupitelstva se obvykle konají každé 4 roky. Konají se v obcích, městech (i těch se zvláštním postavením), v hlavním městě, v městských částech či obvodech.

1. b) Jací jednotlivci nebo uskupení mohou být volební stranou, zapsanou v kandidátní listině?

Může jít o nezávislého kandidáta, sdružení nezávislých kandidátů, politické hnutí či politickou stranu nebo může jít o jejich koalici.

1. c) Vysvětli, co to znamená „nezávislý kandidát.“

Nezávislý kandidát je takový člověk, který splňuje všechny kritéria k tomu, aby se mohl stát členem zastupitelstva, a zároveň není v žádné politické straně, ani politickém hnutí.

1. d) Vysvětli, co to znamená „sdružení nezávislých kandidátů“

Sdružení nezávislých kandidátů je uskupení kandidátů, které je vytvořené pouze pro tyto volby, nikde se tedy neregistruje, jde spíše o formální skupinu kandidátů.

1. e) Co vše musí splňovat kandidát na člena zastupitelstva?

- nejpozději v den voleb dosáhnout 18 let
- musí mít trvalé bydliště v obci
- musí jít o státního občana ČR, nebo občana členského státu EU
- musí mít aktivní volební právo: tedy nesmí být ve výkonu trestu a musí být svéprávný

12. BLOK – Doplnující informace

2. a) Jak a kdy zjistíme, kolik členů bude do zastupitelstva obce voleno?

Počet volených členů stanovuje zastupitelstvo obce. Rozhodnutí musí být učiněno nejméně 85 dní před volbami a nejméně 83 dní před volbami musí být vyvěšeno na úřední desce obecního úřadu.

2. b) *Kolik kandidátů smí být na kandidátní listině?*

Na jedné *kandidátní listině* smí být tolik kandidátů, kolik členů zastupitelstva bude voleno. Speciální pravidlo existuje pro menší obce: pokud je voleno členů zastupitelstva 7 a méně, může být počet kandidátů zvýšen o třetinu a zaokrouhlen směrem dolů, na celé číslo. Pokud se tedy volí:

7 kandidátů – na *kandidátní listině* smí být až 9 kandidátů

6 kandidátů – na *kandidátní listině* smí být až 8 kandidátů

5 kandidátů – na *kandidátní listině* smí být až 6 kandidátů

2. c) *U jakého orgánu probíhá „registrace“ a kdo ji potřebuje? (Mluvíme-li o kandidátech a jednotlivých uskupeních, které mohou mít kandidátní listinu.)*

Registrace probíhá u Ministerstva vnitra. Potřebují ji politická hnutí a strany, nepotřebují ji nezávislí kandidáti a sdružení nezávislých kandidátů.

2. d) *Aby sdružení kandidátů, nebo nezávislý kandidát mohl kandidovat do komunálních voleb, musí mít podepsanou petici. Zjistí:*

Kdo může petici podepsat?

Pouze volič (tedy člověk, který je starší 18 let a je občanem ČR, nebo občanem EU s přihlášením k trvalému pobytu v obci).

Kolik členů musí danou petici podepsat?

Liší se dle počtu obyvatel obce následujícím způsobem:²³¹

Počet obyvatel obce	Hranice potřebných podpisů voličů pro nezávislého kandidáta	Hranice potřebných podpisů voličů pro sdružení nezávislých kandidátů
do 500	5%	7%
500 - 3000	4% (nejméně 25 podpisů)	7%

²³¹ Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů.

3000 - 10000	3% (nejméně 120 podpisů)	7%
10000 - 50000	2% (nejméně 600 podpisů)	7%
50000 - 150000	1% (nejméně 1000 podpisů)	7%
Více než 150000	0,5% (nejméně 1500 podpisů)	7%

Tab. 51. Kolik občanů musí podepsat petici k tomu, aby kandidát mohl kandidovat v komunálních volbách.

Kdy se mohou sbírat podpisy na petici?

Lhůta pro sběr podpisů není zákonem stanovena.

2. e) *Pokud se kandidát rozmyslí a nechce kandidovat do zastupitelstva, kdy může své rozhodnutí změnit, je-li již podána kandidátní listina?*

Kandidát může písemně zrušit svou kandidaturu nejpozději 48 hodin před začátkem voleb.

3. BLOK – Povinnosti kandidátů

3. a) *Co musí kandidáti či nezávislá sdružení kandidátů odevzdat, chtějí-li mít možnost být zvoleni?*

3. b) *Dopiš k jednotlivým bodům jaké jsou náležitosti těchto dokumentů – tedy jak musí to, co kandidáti odevzdávají vypadat, co musí obsahovat.*

- *kandidátní listinu* (vzor je v učebnici). *Listina* musí obsahovat: název obce, do níž kandidát kandiduje, datum, kdy se uskutečňují volby, (příp. volební obvod), název volební strany a určení o jaký typ volební strany jde, celá jména kandidátů, pohlaví, věk a jejich povolání, část obce, v níž jsou přihlášení k trvalému pobytu, určení politické příslušnosti kandidáta k politické straně (nebo „bez politické příslušnosti“), označení, kdo navrhuje kandidáta, určení zmocněnce strany a jeho podpis (nebo podpis nezávislého kandidáta, datum a místo sepsání.
- *prohlášení kandidáta* – vzor je v učebnici. Musí obsahovat: datum voleb, název obce, jméno kandidáta, datum narození, trvalé bydliště, datum a místo sepsání, podpis kandidáta. V *prohlášení* se kandidát zavazuje, že nekandiduje ve více obcích, není zapsán ve více kandidátních listinách a nemá překážky ke kandidování (nebo pominou do voleb).

- *petici s podpisy voličů* – na rozdíl od předchozích dvou dokumentů, pro tuto petici neexistuje žádný formulář. Aby byla petice platná, musí každá její strana obsahovat název volební strany, název zastupitelstva obce a rok konání voleb. Voliči, kteří tuto petici podepisují, musí uvést celé jméno, datum narození a místo trvalého bydliště. Podpisy kandidátů uvedených v kandidátní listině se nezapočítávají.

3. c) Kam a kdy tyto náležitosti odevzdat?

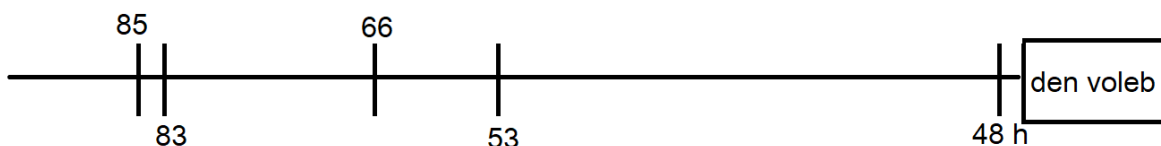
Tyto dokumenty se odevzdávají nejméně 66 dnů před zahájením voleb registračnímu úřadu: pověřený obecní úřad zveřejní 85 dnů před volbami místo, kde podat dané dokumenty (bude to buď přímo pověřený obecní úřad, nebo příslušný pověřený obecní úřad. První varianta nastane v případě, kdy na daném obecním úřadě jsou alespoň dva odbory.)

3. d) Je možno tyto náležitosti po jejich odevzdání měnit nebo opravovat?

Ano, do 53 dnů před volbami včetně.

2. Žáci pracují v *mateřských skupinách* na časové přímce, která shrnuje a zpřehledňuje uvedené časové informace.

Řešení:

Obr. 7. Časová přímka důležitých termínů týkajících se voleb – verze učitel.

Do 85 dnů OÚ rozhoduje o počtu volených zastupitelů.

Do 83 dnů OÚ zveřejňuje počet volených zastupitelů.

Do 66 dnů kandidáti podávají potřebné dokumenty registračnímu úřadu.

Do 53 dnů kandidáti opravují/mění kandidátní listinu.

Do 48 hodin před začátkem voleb má kandidát možnost písemně zrušit svou kandidaturu.

3. Ve třetím úkolu žáci doplňují vzor *kandidátní listiny a prohlášení kandidáta*, veškeré informace o tom, jak listinu vyplnit, jsou uvedeny přímo v dokumentech.

8.3 blok *Systémové a antisystémové rozhodování a preference*

8.3.1 TÉMA: DEMOKRACIE VERSUS AUTOKRACIE A TOTALITA

Životní osud:	Můj životní příběh či životní situace postihnuté osudem a ztrátou práv:
Práva, o něž jsem náhle přišel:	

Tab. 52. Tabulka k aktivitě inspirované metodou *Život*.

1. Zaškrtni na škále, jak moc souhlasíš či nesouhlasíš s daným politickým názorem.

Legenda:

A: ano, souhlasím,

?: nevím, váhám, je mi to jedno, podřídím se

N: ne, nesouhlasím

A) Rodina je nejdůležitější sociální sítí, základ, na kterém jednotlivec může stavět.	A-----?-----N
B) Všichni, kdo jsou ve finanční nouzi z jakéhokoli důvodu, si zaslouží finanční podporu.	A-----?-----N
C) Každý si zaslouží takovou lékařskou pomoc, jakou je schopen si zaplatit.	A-----?-----N
D) DPH za zboží je v současné době příliš nízké.	A-----?-----N
E) Na důchod by si každý měl šetřit sám a od státu nic neočekávat.	A-----?-----N
F) Povinná školní docházka by měla být zrušena, každý by měl mít možnost se rozhodnout, zda se chce vzdělat či ne.	A-----?-----N
G) Pro zvýšení bezpečnosti by bylo lepší, aby se nedalo nikam vycestovat bez schválených víz.	A-----?-----N
H) Protože má státní správa příliš mnoho úřadů, bylo by dobré zrušit senát.	A-----?-----N
CH) Ekologie a péče o životní prostředí nejsou témata, kterými by se měl zabývat státní aparát, stačí péče občanských hnutí.	A-----?-----N
I) Evropská unie je pro nás velice prospěšná, protože dotuje věci, které bychom si jinak jako	A-----?-----N

stát nemohli dovolit.	
J) Hromadnou dopravu by měli využívat pouze Ti, kteří se nejeví pro společnost nebezpečnými.	A-----?-----N
K) Pro běžence, uprchlíky a migranty není v naší zemi místo.	A-----?-----N
L) Bylo by dobré vystavět další jaderné elektrárny, jsou účinnější než ty, které využívají přírodních zdrojů.	A-----?-----N

Tab. 53. Tabulka k metodě škálování.

2. Podívej se znovu na svůj životní osud (pouze na vylosovaný osud, nikoliv na uzmutá práva). Představ si situaci, kdy s Tebou stát nesouhlasí, ale Ty bojuješ za své názory. Napiš tři stupně *perzekuce*, jak by se přímo s Tebou mohl stát vypořádat. Pokud neznáš význam slova „*perzekuce*“, nebo Tě nenapadá, jaké formy perzekuce od státu by mohly přijít, podívej se na internet.

1.

2.

3.

3. Dopln vhodně do textu chybějící slova, jež jsou pod textem.

3.1 CO JE TO PRÁVNÍ STÁT?

Nápověda: života, svobodný, právním, povinnost, *Ústavu*, vázán, zákonnost, svobody

„*Právní stát* je především ústavním státem. _____ považuje za zdroj veškerého práva. (...) Stát vydávající zákony, které jsou trvale v rozporu s *Ústavou*, není státem _____. Stát, který je demokratickým právním státem, uznává _____ svého ústavního sebeomezení. (...) Stát je tvůrcem práva, ale vzniklým právem je i _____. Každá státní

činnost musí být opřena o právní zmocnění, (...). Stát nejen dodržuje _____, ale sám si klade meze v používání práva při mocenském zasahování do sféry individuálního _____ občanů. Občan je zásadně _____ a právní předpisy jeho _____ omezují jen v míře společensky nezbytné.²³²

3.2 CO JE TO POLITICKÝ PLURALISMUS?

Nápověda: stavovský, mnohost, diskriminovat, soutěž, svobodně, jedné, více

V *Ústavě* je zakotveno, že základem politického systému je volná _____ politických stran, které vznikly _____. (Žádný subjekt nesmí nikoho nutit k založení politické strany, či jeho účasti v ní.) *Ústava* odmítá _____ systém i systém vlády _____ politické strany. Podstata *politického pluralismu* tkví v existenci _____ politických stran: právě tyto zabezpečují _____ názorů. Je zakázáno upřednostňovat, či naopak _____ nějakou politickou stranu.²³³

²³² PAVLÍČEK, Václav, HŘEBEJK, Jiří a VYDROVÁ, Michaela. *Ústava a ústavní řád České republiky. Sv. 1: Ústava České republiky*. Praha: Linde, 1994, sv. 1, s. 38 – 39. ISBN 80-85647-38-9. Dostupné také z: <https://ndk.cz/view/uuid:55cbe4b0-cdb1-11e6-8032-005056827e52?page=uuid:66572be0-d8e8-11e6-9964-005056825209>.

²³³ Tamtéž, s. 48.

8.3.2 Metodický list – <i>Demokracie versus autokracie a totalita</i>
Cíle: Žák rozpozná rozdíl mezi demokratickým a autoritativním zacházením s právy člověka a formou vlády celkově. Žák objasní podstatu politického pluralismu a jeho významů.
Rozvoj klíčové kompetence: kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence občanská.
Časová dotace: 2 vyučovací hodiny.
Pomůcky: pracovní list pro každého žáka, předem vytištěné a rozstříhané přílohy 1. a 2. připravená v sáčku/krabici, několik hracích kostek, provázek nebo křída.

Tab. 54. Úvod k metodickému listu – *Demokracie versus autokracie a totalita*

1. Učitel představí libreto k aktivitě, která je inspirována aktivitou *Život*: Nyní máte šanci prožít život někoho jiného. Vylosováním vám bude přidělena nová identita. Náhlým vlivem změny politického režimu ale každý z vás přichází o nějaká práva, což mu značně komplikuje běžný život. Vaším úkolem je „prožít“ tento život plný nerovností.

2. Každý žák si vylosuje lístky ze dvou sáčků. Předem upozorníme na to, aby nikdo svoje vylosované lístky neukazoval ostatním.

První sáček obsahuje lístky se jmény osob a jejich životními specifiky (příloha 3.). Žák si losuje 1 lístek.

Druhý sáček obsahuje práva, o něž osoby náhle přišly tím, že se změnil režim v jejich státě (příloha 4.). Žák si losuje tolik práv, jaký počet hodí na hrací kostce (tzn. žák hodí číslo 3: losuje si tři práva). Každý žák hází pouze jedenkrát.

3. Žák se stává „vylosovaným jedincem“ a sestavuje svůj životní příběh, nebo popisuje alespoň několik situací v životě, kdy se konkrétně projevuje absence práv a přidělená životní specifika, jež si vylosoval. Kritéria pro psaní příběhu jsou následující:

- Psát příběh „sám za sebe“ v ich-formě (tzn. já, např.: jmenuji se Anna a bydlím v...)
- Nepoužívat obraty, ve kterých by byla přímo vyzrazena práva, o něž člověk přišel. (Špatně je tedy napsat např.: „Protože jsem v zemi, kde je zakázáno vyjadřovat vlastní názor, nemůžu ostatním říct, co si myslím.“ Správně je napsat např. „Nedaří se mi

ovlivnit dění ve své zemi, minule jsem řekl příteli svůj názor na současnou politiku a bohužel mě slyšel někdo jiný v autobuse a udal mě, skončil jsem pak u výslechu.“)

- Příběh psát do pracovního listu, k němu vlepit i charakteristiky osoby a práva, o která osoba přišla

Pokud žáci nevědí jak začít, je možné jim pomoci otázkami: „Co jsem dosud prožil? Co ještě prožiji? Co si nejvíce přeji, čeho chci dosáhnout? Může se mi to splnit? Jaký mám vlastně život? V jaké jsem rodinné a osobní situaci? Co prožívám každý den? Co mě nejvíce omezuje? Co bych chtěl změnit ve svém životě?“

4. Po čase přiměřeném k vypracování životního příběhu/situací života následuje *reflexe* aktivity. Na tuto se žáci rozdělí do skupin po 2-4, připraví si do skupiny papír a psací potřeby.

4.1 Každý ze skupiny přečte ostatním členům skupiny svůj příběh. Ostatní diskutují o tom, která práva jsou porušována a jak je to v příběhu nastíněno. Následně si každá skupina vybere jednoho dobrovolníka, který přečte svůj příběh nahlas celé třídě. Kritéria, která pomohou žákům vybrat nejzajímavější příběh, mohou být: množství porušovaných práv, nejednoznačnost jevů (lépe, aby porušování práv bylo zakomponováno do hloubky a na první pohled ne zcela jasné), autenticita či poutavost příběhu, originalita,...

4.2 Každá skupina vybere jednoho žáka – dobrovolníka, který přečte svůj příběh. Ostatní žáci ve skupinách poslouchají a snaží se odhalit, v čem se skrývá nespravedlnost, nerovnost a absence právního státu v životě onoho občana, cílem je sepsat jich co nejvíce těchto nerovností, nespravedlností, nejlépe všechny, které se v příběhu vyskytly. Po každém přečteném příběhu žáci dostanou čas 1-2 minuty, aby se poradili. Skupina s dobrovolníkem, jenž četl, se samozřejmě do sepisování těchto bodů nezapojuje.

4.3 Každá ze skupin může říci jednu právní nerovnost, nespravedlnost, kterou zaznamenala. Žák, který četl příběh, odsouhlasí správné odpovědi. Pokud na některé nerovnosti ostatní skupiny nepřijdou, žák, jenž příběh četl, je sdělí sám a zároveň řekne, jaký maximální počet bodů bylo možné dosáhnout (podle počtu vylosovaných práv). Každá skupina si počítá body, za správné odpovědi (veškeré, které napsali, nejen ta, co byla vyřčena).

Pokud se některé žákovské odpovědi ohledně právní nerovnosti budou týkat nikoliv práv člověka a zákonů, ale životního osudu, učitel nápad zapíše na tabuli. Do bodů se tento nápad samozřejmě nepočítá.

4.4 Poté, co se tímto způsobem vystřídají všechny skupiny, každá sečte své body. Skupinu, která měla nejvyšší počet bodů, je vhodné odměnit jinak než známkou za aktivitu (známku za aktivitu v hodině si zaslouží všichni žáci, kteří pracovali.)

5. Učitel vede *řízenou diskuzi* týkající se pojmů vypsanych na tabuli:

- Jak bychom označili jevy na tabuli jedním slovem?

(očekávaná odpověď: jinakost, nerovnost, nespravedlnost, rozdílnost, odlišnost,...)

- Jak souvisí s politikou země?

(očekávaná odpověď: nesouvisí)

- Jde o právní nerovnosti?

(očekávaná odpověď: nejde, jde spíše o jakési osobní rozdíly mezi lidmi, které se často vyskytly bez možnosti výběru, nebo vlivem těžko ovlivnitelných či nepříznivých okolností.)

- Můžeme je tedy považovat za důsledek demokracie či totality?

(Očekávaná odpověď: nemůžeme, vyskytují se napříč státy bez ohledu na politiku státu.)

- V jakém případě by mohly souviset s politikou státu?

(Očekávaná odpověď: v případě, že stát by byl totalitní: potom by tito lidé s jistými odlišnostmi mohli být perzekuováni právě pro svoji rozdílnost.)

Diskuze by se měla dobrat k tomuto výsledku: Jisté nerovnosti, které zůstaly vypsány na tabuli, jsou dány přirozeně se vyskytujícími rozdíly mezi lidmi, nikoliv nerovností zapříčiněnou přímo absencí právního státu a demokracie, jejich problematika souvisí především s nastavením společnosti a kultury, tyto rozdíly mezi lidmi tedy není možné označit za důsledek demokracie nebo totality. Je ovšem dobré si uvědomit, že v totalitě se tyto rozdíly lehce mohou stát důvodem k nerovnosti a nespravedlnosti (vzpomeňme si např. na nacismus, který likvidoval židy – etnickou menšinu).

5.1 Následuje krátký *výklad*: „To, co se vám nyní stalo v roli jednotlivých lidí – absence práv, útlak, právní nerovnost, se nemůže stát ve státě, který je tzv. právním státem, demokratickým státem. Naopak státy a jejich vedení, ve kterém můžete zažívat utlačování podobné takovému, které jste zažili nyní, jsou tzv. autokratické, totalitní. Samozřejmě nesvoboda a nespravedlnost

nejsou jedinými znaky autoritativního či totalitního režimu.“ (Shrnutí demokratických a autoritativních, popř. totalitních znaků se věnujeme v příští kapitole.)

6. Nyní proběhne aktivita *Názorová škála*. Žáci ve svých pracovních listech mají napsané jednotlivé politické teze. Podle vlastního uvážení se mají rozhodnout na škále, zda s tezemi souhlasí, či ne.

7. Žáci vypíší tři způsoby možné perzekuce jejich osoby státem.

8. Učitel vybere jednoho dobrovolníka z řady žáků. (Dobrovolník předem neví, co bude dělat.) Tento dobrovolník se stává autoritářem, který přesně určuje, který politický názor je ten správný.

Aktivita probíhá následujícím způsobem: Ve třídě vytvoříme dost velký prostor pro pohyb žáků. Na jednu stranu třídy přilepíme nápis „ANO,“ na druhou „NE.“ Křídou či provázkem rozdělíme třídu na polovinu, do tohoto místa zároveň pověsíme vytištěný otazník.

Učitel čte jednotlivé teze, jež žáci škálovali již v pracovním listě. Po každé přečtené tezi si žáci stoupnou ve třídě zhruba tam, kde označili svůj názor na škále. Přesouvá se i autoritář. Ti žáci, kteří stojí na odlišné polovině třídy, než autoritář se dostávají odlišností názoru do problému: za každý názor, který je odlišný od názoru autoritáře, se dostávají do dalšího stupně perzekuce. Ten, kdo vyčerpá všechny tři stupně, v aktivitě skončil, protože je např. „pro stát nebezpečný či nepoužitelný.“

9. Následuje krátká diskuze v celé třídě. Otázky pro navození diskuze:

„Co vám asi tato aktivita měla ukázat? Jak jste se při ní cítili? Kdo byl zvýhodněn? Kdo znevýhodněn? Měl se lépe ten, který byl bez názoru? Kdybyste neškálovali předem, ale až fyzicky pohybem ve třídě, myslíte, že by vás ovlivnilo to, kde stojí autoritář, nebo byste se rozhodovali dále svobodně i za cenu možných perzekucí? Je podle vás důležité smět mít vlastní názor? Nebo je přijatelné mít pouze jeden společný názor?“

(Očekávané výsledky: Uvědomění si problematiky vlády jednoho názoru a následků s touto vládou spojených.)

10. Závěrem výuky žáci vhodně *doplní nabízená slova do textu* dle zkušeností získaných při předchozích aktivitách. Následuje *reflexe ve dvojici*.

Řešení (doplňovaná slova jsou zvýrazněna tučně):

Co je to *právní stát*?

„*Právní stát* je především ústavním státem. **Ústavu** považuje za zdroj veškerého práva. (...) Stát vydávající zákony, které jsou trvale v rozporu s Ústavou, není státem **právním**. Stát, který je demokratickým právním státem, uznává **povinnost** svého ústavního sebeomezení. (...) Stát je tvůrcem práva, ale vzniklým právem je i **vázán**. Každá státní činnost musí být opřena o právní zmocnění, (...). Stát nejen dodržuje **zákonost**, ale sám si klade meze v používání práva při mocenském zasahování do sféry individuálního **života** občanů. Občan je zásadně **svobodný** a právní předpisy jeho **svobody** omezují jen v míře společensky nezbytné.“²³⁴

Co je to *politický pluralismus*?

V *Ústavě* je zakotveno, že základem politického systému je volná **soutěž** politických stran, které vznikly **svobodně**. (Žádný subjekt nesmí nikoho nutit k založení politické strany, či jeho účasti v ní.) Ústava odmítá **stavovský** systém i systém vlády **jedné** politické strany. Podstata *politického pluralismu* tkví v existenci **více** politických stran: právě tyto zabezpečují **mnohost** názorů. Je zakázáno upřednostňovat, či naopak **diskriminovat** nějakou politickou stranu.²³⁵

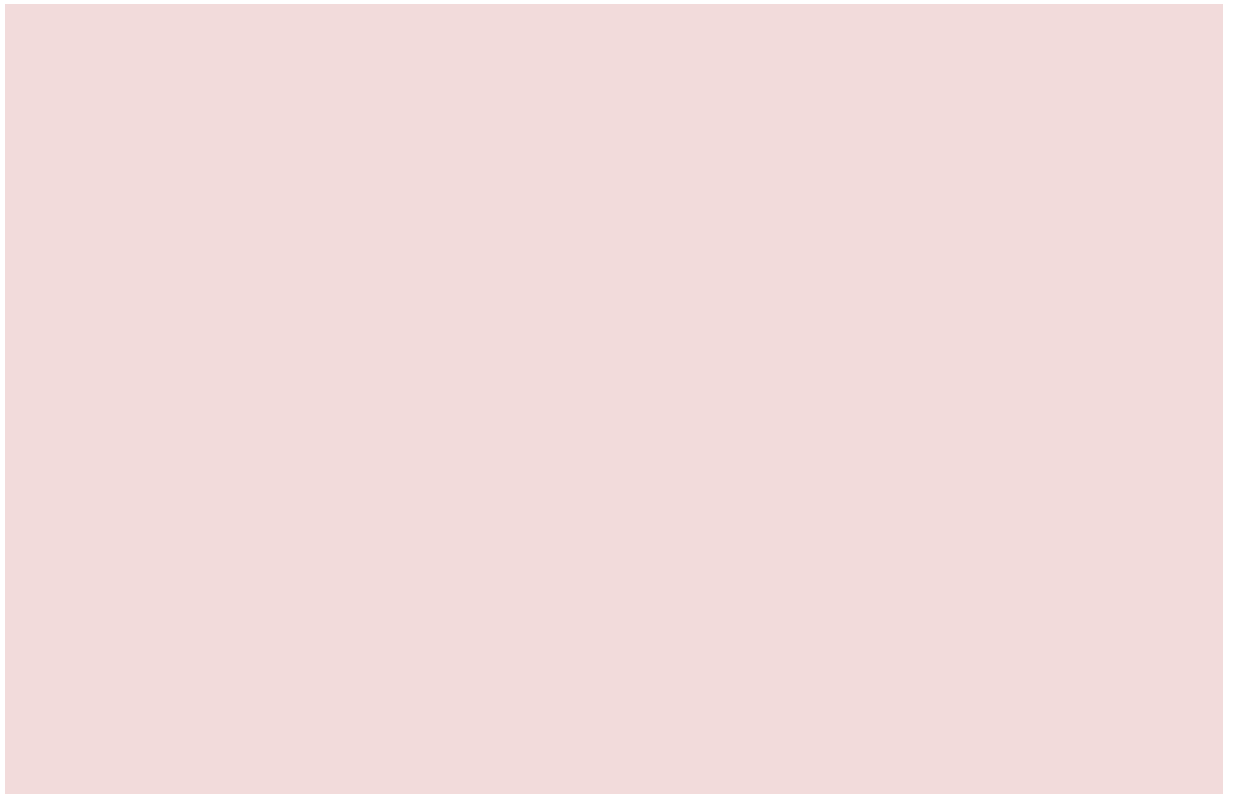
---

²³⁴PAVLÍČEK, Václav, HŘEBEJK, Jiří a VYDROVÁ, Michaela. *Ústava a ústavní řád České republiky. Sv.1: Ústava České republiky*. Praha: Linde, 1994, sv. 1, s. 38 – 39. ISBN 80-85647-38-9. Dostupné také z: <https://ndk.cz/view/uuid:55cbe4b0-cdb1-11e6-8032-005056827e52?page=uuid:66572be0-d8e8-11e6-9964-005056825209>.

²³⁵ Tamtéž, s. 48.

8.3.3. TÉMA: JAK ROZPOZNAT AUTORITÁŘE A TOTALITÁŘE

1. Vzhledem k tomu, že jste jistě již mnoho slyšeli z médií, ve škole či v rodině, zamyslete se ve skupině nad tím, jakými rysy se vyznačuje *demokracie* a jakými rysy *totalita* (popř. *autokracie*). Všechny nápady запиšte, stačí pouze jednotlivá slova či sousloví.

2. Opište si z tabule veškeré nápady, které jste výše neuvedli.

3. Chyťte do *LASA* (barevně zakroužkujte) veškeré nápady – zelenou barvu používejte pro ty myšlenky, které se vztahují k demokracii, červenou barvu pro ty myšlenky, které se vztahují k totalitě (autokracii).

4. Nyní víš, jaké myšlenky prosazuje demokracie a jaké myšlenky autokracie (totalita). Jak se ale projevují dané rysy v běžném životě? V ukázkách najdeš autentické příklady, ve kterých lze objevit náznaky demokratické myšlenky, či totalitní/autokratické myšlenky. Napiš pod každý z příspěvků:

a) zda je text podporující spíše myšlenku demokracie, nebo totality

b) na jakých myšlenkách, uvedených v textu, můžeme doložit náležitost k jednomu ze směrů

4.1. „Při výběru částí natočeného rozhovoru, jež mají být použity v pořadí, je třeba vždy zajistit, aby nedošlo k chybám, například aby odpověď respondenta nebyla vztažena k jiné otázce nebo aby při střihu nedošlo k pozměnění nebo obsahovému zkreslení vyjádření respondenta.“²³⁶

a)

b)

4. 2. „Bývalý předseda a nynější soudce Nejvyššího správního soudu Josef Baxa cítí velké zklamání z toho, jak se prezident Miloš Zeman a jeho kancléř Vratislav Mynář chovají vůči justici. Hrad mu podle něj opakovaně dával najevo, jak má v některých kauzách správní soud rozhodnout.“²³⁷

a)

b)

4.3. „To je fakt síla. Šestnáctiletou dívku z Terezína včera odporně znásilnil na poli u Lukavce v Ústeckém kraji africký migrant. A redaktorka Českého rozhlasu Zdeňka Trachtová (na snímku) mě před pár minutami požádala o rozhovor na toto téma. Myslel jsem, že v rozhovoru tento čin odsoudíme a budeme se bavit o příčinách a návrzích řešení. Místo toho na mě deset minut v rozhovoru jen útočila, co jsem si prý dovolil, že jsem napsal, že se jedná o migranta z Afriky!!! A že prý tím, že jsem o tomto činu jako první včera napsal na sociální síti a odsoudil jsem to, tak prý vzbuzuji strach vůči migrantům!!! A že prý je v ČR mnoho jiných znásilnění a proč jsem prý napsal zrovna o tomto!!!“²³⁸

a)

²³⁶ ČT, 2003 [online]. Kodex ČT, Čl. 16. *Pravidla při natáčení, Obecná pravidla* [cit. 17. 10. 2020]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/kodex-ct/cl-16-pravidla-pri-nataceni/>.

²³⁷ ČTK, iDNES.cz, 2019 [online]. Hrad mi doporučoval, jak „správně“ rozhodnout, prozradil soudce Baxa. [cit. 17. 10. 2020]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/prezident-zeman-baxa-nejvyssi-spravni-soud-mluvci-ovcacek.A190117_150445_domaci_lesa.

²³⁸ TOMIO OKAMURA – SPD. *Facebookový příspěvek, bez názvu* [online]. Tomio Okamura – SPD, facebookový profil, 19. 6. 2019, [cit. 17. 10. 2020]. Dostupné z <https://www.facebook.com/tomio.cz/posts/2634348536575945>.

b)

4.4. „Zuzana Tvarůžková, moderátorka:

Po těch zkušenostech, které máte, pane ministře, pořád si myslíte, že parlament je žvanárna, jak jste to nazval?

Andrej Babiš, ministr financí /ANO/:

Tak ano, tam jsou poslanci, kteří se tam předvádějí, mluví stále o něčem. A mám pocit, že jim nejde o věc, ale aby se dostali do médií, aby byli někde propagováni. A mám pocit, že ta debata často není racionální.“²³⁹

a)

b)

4. 5. „Židovská obec se stejně jako Muzeum romské kultury a sdružení Konexe ohradila proti slovům Tomia Okamury o bývalém koncentračním táboru pro Romy v Letech. Předseda SPD předminulý týden v rozhovoru pro DVTV uvedl, že objekt nebyl oplocen, nikdo jej nehlídal a lidé v něm měli volný pohyb. Za část svého výroku se později omluvil. Už v prosinci hovořil poslanec SPD Miroslav Rozner o táboře v Letech jako o neexistujícím pseudokoncentráku...“²⁴⁰

a)

b)

---

²³⁹ ČT24, MFČR. *Rozhovor s Andrejem Babišem, ministrem financí. In Interview ČT24* [online]. ČT24, 2014 [cit. 1. 11. 2020]. <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/v-mediich/2014/ministr-financi-andrej-babis-v-interview-18780>.

²⁴⁰ SATTLE, Robert. *Neexistující pseudokoncentrák, miní Rozner o Letech. Míří na něj trestní oznámení* [online]. Lidovky.cz, 5. 8. 2018 [cit. 10. 11. 2020]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/tomio-okamura-spd-miroslav-rozner-koncetracni-tabor-lety-romove.A180205_101937_in_domov_rsa.

8.3.4 Metodický list – <i>Jak rozpoznat autoritáře a totalitáře</i>
Cíle: Žák zná rysy demokracie a autoritářství či demokracie. Žák umí odhalit autoritářské či totalitářské rysy v běžných výrociích či článcích.
Rozvoj klíčové kompetence: kompetence občanská, kompetence k řešení problémů.
Časová dotace: 1 hodina.
Pomůcky: učebnice.

Tab. 55. Úvod k metodickému listu – *Jak rozpoznat autoritáře a totalitáře*.

1. Žáci pracují pomocí metody *brainstormingu*, nejlépe ve skupinách v rozmezí 3-5 členů. Každý člen zapisuje nápady do svého manuálu. Když žáci dokončí, vyberou si zástupce každé skupiny. Ten na tabuli opíše veškeré nápady skupiny.

2. Ostatní členové skupiny si doplňují do svých listů nápady, které vidí na tabuli, ale v jejich seznamech chybí. V případě, že by učitel zaznamenal, že nebyly zmíněny důležité rysy jednotlivých pojmů (demokracie, autokracie/totalita), sám je doplní napsáním na tabuli.

Mezi nejdůležitější rysy ideologií patří kritika stávajícího uspořádání, vize budoucí společnosti, teorie společenské změny. Všechny z ideologií míří jak k činům, tak k myšlení (přičemž míra zaměření k jednomu či druhému se liší).²⁴¹

3. Po dopsání veškerých nápadů (rysů) žáci pracují ve skupině metodou *LASO*. Rozřadí tak různobarevným kroužkováním jevy patřící k demokracii a jevy, patřící k totalitě. Opět každý žák pracuje se svým manuálem, skupina zde funguje jako podpůrné prostředí.

3.1 Následuje *reflexe správných odpovědí*: každá skupina vybere nového zástupce, ten na tabuli barevně (opět zeleně a červeně) vyznačuje nápady, které psala jejich skupina v předchozí aktivitě. Učitel kontroluje správnost zařazení jevů na tabuli, pokud se vyskytne chybné označení, upozorní na to a vysvětlí problematiku, aby si i žáci opravili.

4. Učitel žákům ponechává vhodný časový prostor pro přečtení článků a vypracování odpovědí. Následně organizuje výuku pomocí metody *sněhové koule* po dvou, čtyřech a osmi lidech.

²⁴¹ HEYWOOD, Andrew. *Politické ideologie*. 4. vyd. Přeložil Zdeněk MASOPUST. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 30 - 31. ISBN 978-80-7380-137-3.

Ve chvíli, kdy máme skupiny po osmi žácích, necháme je vyslovit jejich výsledek k jednotlivým ukázkám ze cvičení 4., čímž zajistíme správnost výsledků – případné chyby opravíme, vysvětlíme problematiku jevu.

Řešení (možné interpretace):

4.1 První odstavec je z hlediska demokratických nároků zcela v pořádku.

4.2 Ve druhém výroku čteme o jevu, který můžeme nazvat ovlivňováním nezávislého soudnictví, což se neslučuje s demokratickým smýšlením či chováním.

4.3 Třetí ze článků útočí na novinářku, která měla podle autora nepatřičné dotazy. Autor ovšem celou výpověď podává tak nešťastným způsobem, že působí jako označování nepřítele (snad i veřejného, vezmeme-li v potaz, že výpověď psal velmi známý politik). Označování člověka, či skupiny lidí, za veřejného nepřítele, kterého bychom měli odsoudit, taktéž není slučitelný s myšlenkou demokracie.

4.4 Andrej Babiš, té doby ministr financí, dle článku opakovaně označuje poslaneckou sněmovnu za žvanírnu a tento výrok se snaží omlouvat tvrzením o zviditelnění se v médiích. Výrok o žvanírně je jasně autoritativní, pohrdající poslaneckou sněmovnou a omezující moc demokracie, neboť právě diskuze má v demokracii své výsadní postavení: právě skrze diskuzi je možno prezentovat žádanou pluralitu názorů.

Andrej Babiš ovšem není prvním politikem, jenž označuje poslaneckou sněmovnu za pouhou žvanírnu. Jeho výrok můžeme srovnat s výrokem V. I. Lenina z roku 1917: „V parlamentech se pouze žvaní, a to jen proto, aby prostý lid byl voděn za nos.“²⁴² Nebo s výrokem A. Hitlera z roku 1925: „Tím odpadá jakákoliv praktická odpovědnost, neboť ta může spočívat pouze v závazku jednotlivce a nikoliv na parlamentní žvanírně.“²⁴³ Oba výroky můžeme označit taktéž za nedemokratické, co hůře, jejich autory za totalitáře.

4.5 Poslední z textů hrubě překrucuje historická fakta o koncentračním táboře v Letech, který byl určen především pro obyvatele romského etnika. Zlehčování situace, jež panovala v tomto koncentračním táboře, můžeme hodnotit jako ultrapravicové (tudíž autoritářské) až neofašistické.

---

²⁴² LENIN, Vladimír Iljič. *Stát a revoluce: učení marxismu o státu a úkoly proletariátu v revoluci. 2.*, autoriz. vyd. Praha: Svoboda, 1949, s. 56.

²⁴³ HITLER, Adolf. *Mein Kampf*. (Vydavatelství neuvedeno), 1924. Dostupné z: <http://files.nepovinnacetba.webnode.cz/200000026-1d3dc1e37f/M%C5%AFj%20boj.pdf>.

5. Necháme žáky přemýšlet nad dopady jednotlivých rysů demokracie a totality samostatně. Po dopsání dobrovolníci mohou přečíst své názory. Učitel vhodně usměrní případné nevhodné názory (vedoucí k extremismu, či chyby v interpretaci toho vybraného rysu).

8.3.5 TÉMA: PROJEVY EXTREMISMU A TRESTNÍ PRÁVO

1. Vystříhni obrázky a úryvky. Následně tyto roztríd' do tří kategorií:

- a) výstřižky týkající se fašismu a nacismu,
- b) výstřižky týkající se komunismu,
- c) výstřižky týkající se rasismu.

Pokud si nebudeš vědět rady, použij internet. Pracuj samostatně.

* Údaje k obrazovým a textovým pramenům zahrnují částečné vyobrazení výsledku samostatné práce, proto je doporučeno zobrazit si je až po zpracování materiálu.

 <p>SE SOUDRUHEM GOTTWALDEM VPŘED K SOCIALISMU</p> <p>IX. SJEZD KOMUNISTICKÉ STRANY ČESKOSLOVENSKA PRAHA 25.-29. V. 1949</p>	 <p>MANEATER</p> <p>France, Rumania, Poland, Greece, Yugoslavia, Belgium</p> <p>Reprinted from the original design presented to Lord Beveridge on the instruction of W. D. Hall</p>	 <p>You never know who's listening!</p> <p>CARELESS TALK COSTS LIVES</p>
Obr. 8.*	Obr. 9.*	Obr. 10.*

Tab. 56. Tabulka s výstřižky týkajícími se ideologií I.

Obr. 11.*

Na případ minulý rok upozornil server Aktuálně.cz. Staník podle některých svědků incidentu loni v říjnu poslal ve sněmovní restauraci příslušníky menšin do plynu. „Židé, homosexuálové i cikáni by měli jít do plynu,“ zaznělo podle řady očitých svědků.

Staník údajně vyzýval k tomu, aby se všichni homosexuálové, Romové a Židé střeleli už po narození.

Obr. 12.*

Obr. 13.*

luxus lidské společnosti. Socialismus je rovnost nejen v zákonech, ale především rovnost ve věcech.

Socialismus nemůže trpět travičů studní. Socialismus nemůže dovolovat, aby kdokoli hlásal, co mu napadne, aby kdokoli psal a tiskl, co mu napadne, aby kdokoli z čehokoli a na čemkoli slepoval strany a organizace. Socialismus je plán a řád, které musí být všemi dodržovány. Socialismus není volná soutěž, socialismus je soutěž v práci podle pevného plánu.

Socialismus nemůže podporovat individualismus ve výrobě ani v odvětvích nadstavby. Socialismus zná jen osobnost, která chápe smysl a nutnost toho, aby plán a řád byly všemi dodržovány, a která je také dobrovolně dodržuje. Socialismus odmítá individualistickou zvlí, potřebuje ukázněných individuí a ukázněných individualit.

Socialismus není tedy měšťácká svoboda, socialismus není liberalismus, socialismus je kázeň.

Obr. 14.*

Komunistická politička Semelová od roku 2006 do konce minulého volebního období zasedala v zastupitelstvu hlavního města, od roku 2010 do 2017 byla rovněž poslankyní za KSČM. Mediální pozornost a kritiku vyvolaly její výroky týkající se minulého režimu. Zpochybnila například fakt, že přiznání Milady Horákové ve vykonstruovaném procesu, který vedl k její popravě, bylo vynucené a okupaci Československa z roku 1968 označila za internacionální pomoc. Kvůli výrokům političku zažaloval právník a člen TOP 09 Michal Kincl. Pražský městský soud ale rozhodl, že Semelová se omlouvat nemusí.

Obr. 15.*

Martin

To dá rozum, soudruzi jsou proslululí svou špičkovou péčí o památky, s úctou a respektem, ze zámku udělat třeba dobytčák. Historické centra jen vzkvétaly. 😊
Dále se mi líbí to mentální nastavení: VYVLASTNOVAT soukromý majetek a hrát při tom na city a srdíčko. 😊 To neumíte zajistit dostupné bydlení vlastní iniciativou, než krást jiným lidem jejich majetek? No našťestí pro vás, je tu stále spousta lidí co rádo volí hlupáky a zloděje.

To se mi líbí · Odpovědět · 1 d · Upraveno

Obr. 16.*

Miluj svou rasu!

Lidská kultura a civilizace jsou na této zemi spojeny s existencí arijců. Rasová otázka je nejen klíčem ke světovým dějinám, ale k celé lidské kultuře. Germánský člověk je nejvyšším obrazem Pána (Boha). Nábožensko-mravní vyznání musí být uvedeno v soulad s rasovým sebevědomím a jeho svérázností. Církev, které nesouhlasí s germánsko-duchovním rasovým svérázním, nebudou v Třetí říši trpěny. Svoboda a nevázanost duše (rasové) i vůči Bohu a odmítání každého nátlaku, také od Boha, je nejnvtírnější podstatou naší rasy a naší kultury.

To byl program (vyňatý z Hitlerova a Rosenbergova spisu) před dobytím moci. Nelze upřítí důslednost: program byl uskutečňován. Proč narazil právě u katolíků?

Obr. 17.*

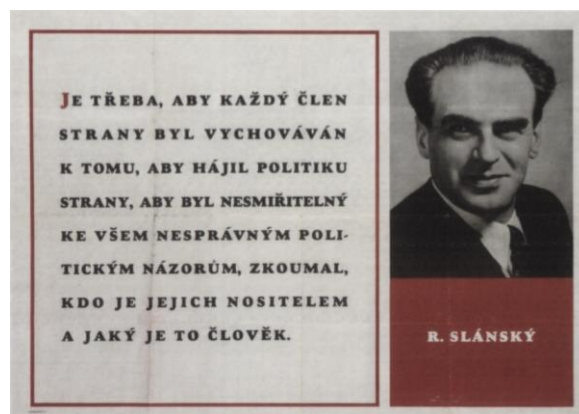
Obr. 18.*

„Nechci vidět, že budete žrát nějaký čínský přejetý psy, kebaby u těch cikánů smradlavejch, špinavejch tam,“ říká trenér v proslovu, [jehož nahrávku](#) zveřejnila minulý týden některá média.

Obr. 19.*

Obr. 20.*

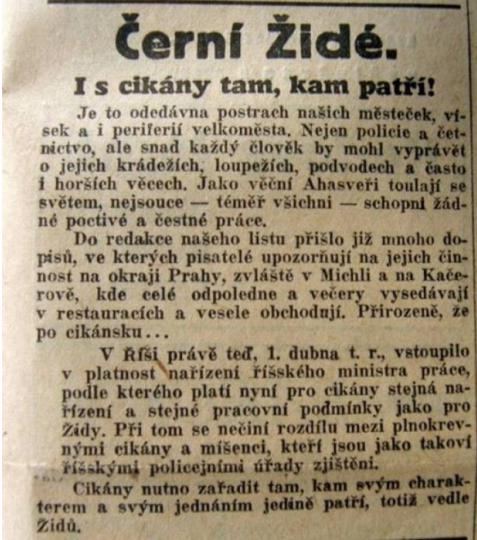
Obr. 21.*

Milan

S touhle podrasou jsou jen problémy a ještě nás pěkně vodírají o peníze.

To se mi líbí · Odpovědět · 5 r

Obr. 22.*

 <p>Černí Židé. I s cikány tam, kam patří!</p> <p>Je to odedávna postrach našich městeček, vsí a i periferií velkoměsta. Nejen policie a četnictvo, ale snad každý člověk by mohl vyprávět o jejich krádežích, loupežích, podvodech a často i horších věcech. Jako věční Ahasveři toulají se světem, nejspíše — téměř všichni — schopni žádné poctivé a čestné práce.</p> <p>Do redakce našeho listu přišlo již mnoho dopisů, ve kterých pisatelé upozorňují na jejich činnost na okraji Prahy, zvláště v Míchli a na Kačerově, kde celé odpoledne a večery vysedávají v restauracích a vesele obchodují. Přirozeně, že po cikánsku...</p> <p>V Říši právě teď, 1. dubna t. r., vstoupilo v platnost nařízení říšského ministra práce, podle kterého platí nyní pro cikány stejná nařízení a stejné pracovní podmínky jako pro Židy. Při tom se nečiní rozdíl mezi plnokrevnými cikány a míšenci, kteří jsou jako taková říšskými policejními úřady zjištěni.</p> <p>Cikány nutno zařadit tam, kam svým charakterem a svým jednáním jediné patří, totiž vedle Židů.</p>	<p>Marcela .. Uz malo staci k tomu vyjit do ulic nebat se a normalne je dobit... Svinstvo hnusny co to k nam sakra leze a stat je pdoporuje!!! Je mi na bliti ze takovej humus nekdo podporuje a jeste dovoluje se to mnozit!!! Vim ze takivy nejsou vsichni ale cikani takovy jsou proste!!! Hnusny nechutny spinavy nepracujici... Nakupujou si ve sportu za tisice a jiny na to musj makat jak dlouho!! Kde je spravlnost ? Co se to sakra deje ? Ze my jsme rasisti? Kdybychom k tomu nedostavali duvod a oni zmenili svoje chovani a postoj ke vsemu tak zadnej rasismus neni!! To oni si za to muzou sami ze je nesnasime a jeste delaju vse proto aby nas nasrali!! Nechapu ze jim to jeste nekdo schvali je to fakt humus jsme hnusnej cernej spinavej stat. Z normalnich lidi tahat penize a zivit tyhle negramoty.. Jsme vazne hloupy 😊 je to strasny!!!</p> <p>To se mi líbí · Odpovědět · 5 r</p> <p>↳ 17 odpovědí</p>
<p>Jozef 17 listopad byla domluvená šaškarna připravovaná dlouho předem a od té doby začal konec pro poctivé lidi</p> <p>To se mi líbí · Odpovědět · 5 d</p>	<p>Jindřich Ježíši kde je armáda, tanky zbraně buldozery a do 3 dnů je Švédsko čistý a všichni ti bubáci břichama nahoru v moři! Jenom to chce se nesrat!</p>
<p>Henry No zkrátka paltil na ně jen Hit.... s nimi se nedá vyjednávat, domluvat jen razatně vyhostit ze země do Indie..bez výjimky....PRYČ---, vždy na ně budeme vydělávat...tak je to po staletí....a bude dále...Pane Okamuro ..bojujte...jsme s vámi....</p> <p>To se mi líbí · Odpovědět · 5 r</p>	

Tab. 57. Tabulka s výstřižky týkajícími se ideologií II.

Fašismus je silně antisocionální směr považující za střed nikoliv myšlení, ale činy. Místo rozumu se tento směr obrací k pudům, k duševnímu cítění a k uskutečňování kolektivního cíle. Tento směr chápe válku jako dobro, přirozenost, typickým rysem je tedy i boj, vůdcovství, vytváření elity.²⁴⁴ „Ideálem fašismu je „nový člověk“, hrdina motivovaný povinnostmi, ctí a sebeobětováním, připravený zasvětit svůj život slávě svého národa nebo své rasy a na slovo poslouchat nejvyššího vůdce.“²⁴⁵

Nacismus je ultrapravicová totalitní ideologie, která „vznikla spojením rasového antisemitismu se sociálním darwinismem.“²⁴⁶ Základním bodem je nauka o nerovnosti a hierarchizaci ras, které mezi sebou soutěží o životní prostor, což nacisté zdůvodňují pseudovědecky.²⁴⁷ Nacisté považují za cíl nadvládu árijské rasy nad ostatními rasami a domnívají se, že jiné rasy, než rasu nadřazenou, je třeba si porobit nebo úplně zlikvidovat.²⁴⁸ Nacisté propagují stranu jedné ideologie s jedním vůdcem.²⁴⁹

Neonacismus je založen analogicky na nadvládě bělochů nad ostatními rasami, Neonacisty lze identifikovat dle výroků, které např. přejí nějaké menšině smrt (např. výroky typu „Židé, Muslimové, Cikáni do plynu.“). Ultrapravicové kruhy jsou též rozpoznatelné útoky na demokraticky smýšlející občany a představitele státu, útoky na stoupence právního státu a občany bojující proti zneužívání demokracie. Tito bývají častovány výrazem „Sluníčkáři“.

²⁴⁴ HEYWOOD, Andrew. *Politické ideologie*. Praha: Eurolex Bohemia, 2005. S. 212 – 214. ISBN: 80-86861-71-6. Dostupné také z: <https://ndk.cz/view/uuid:48a4abf0-43d4-11e9-8854-005056827e51?page=uuid:fc0b66c0-6c96-45b6-8084-5120adf5c3ea>.

²⁴⁵ HEYWOOD, Andrew. *Politické ideologie*. 4. vyd. Přeložil Zdeněk MASOPUST. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 219. ISBN 978-80-7380-137-3.

²⁴⁶ Tamtéž, s. 238.

²⁴⁷ Tamtéž, s. 238.

²⁴⁸ MILLER, David L (David Leslie). *Blackwellova encyklopedie politického myšlení*. Vyd. 2., dotisk. Brno: Barrister & Principal, 2003, s. 318. ISBN 80-85947-56-0.

²⁴⁹ Tamtéž, s. 319.

2. KOMUNISMUS

Komunismus je ultra-levicová ideologie, která vychází z předpokladu, že zdrojem konfliktu ve společnosti je majetková nerovnost a vykořisťování třídy pracujících třídou vlastníků.

Komunismus si klade za cíl odstranit sebeodcizení člověka, jež může proběhnout pouze při neexistenci soukromého majetku (výrobních prostředků), čímž bude nastolena beztřídní společnost,²⁵⁰ čehož lze ovšem dosáhnout pouze revolucí. Dle ideologie komunismu vede odstranění nerovností k vytvoření dobrých vztahů mezi lidmi navzájem,²⁵¹ ve skutečnosti je ale tento proces provázen terorem,²⁵² neboť „k tomu, aby bylo dosaženo nejvyšších cílů beztřídní společnosti, je nezbytným prostředkem absolutní moc strany.“²⁵³ Důležitým ideálem komunismu je svoboda, která ale není chápána jako nezasahování státu do práv jednotlivce, ale je chápána v zúženém slova smyslu jako absence vykořisťování a útlaku.²⁵⁴

---

²⁵⁰ Tamtéž, s. 214 – 215.

²⁵¹ Tamtéž, s. 214 – 215.

²⁵² ARON, Raymond. *Demokracie a totalitarismus*. 2. vyd. Brno: Atlantis, 1993, s. 151. ISBN 80-7108-064-0.

²⁵³ Tamtéž, s. 130.

²⁵⁴ MILLER, David L (David Leslie). *Blackwellova encyklopedie politického myšlení*. Vyd. 2., dotisk. Brno: Barrister & Principal, 2003, s. 215. ISBN 80-85947-56-0.

3. RASISMUS

Rasismus je politická ideologie založená na tvrzení, „že z představy, podle níž je lidstvo rozděleno na biologicky navzájem odlišné „rasy“, lze vyvodit politické či sociální závěry. Rasistické teorie vycházejí tudíž ze dvou předpokladů. Prvním je tvrzení, že mezi lidmi existují zásadní genetické rozdíly, které mají charakter rozdílů druhových. Druhým je tvrzení, že tyto genetické rozdíly se projevují v rozdílech kulturních, intelektuálních a, resp. nebo morálních, tudíž že tyto genetické rozdíly mají politický nebo sociální význam.“²⁵⁵ Rasismus poznáme dle žádostí o segregaci jednotlivých ras, vydáváním doktrín o nadřazenosti či podřazenosti jedné krve.²⁵⁶

---

²⁵⁵ HEYWOOD, Andrew. *Politické ideologie*. 4. vyd. Přeložil Zdeněk MASOPUST. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 236. ISBN 978-80-7380-137-3.

²⁵⁶ Tamtéž, s. 236.

Názvy obrázků z tématu *Projevy extremismu a trestní právo:*

Obr. 8.* IV. sjezd komunistické strany Československa. Pirdek Miloš.²⁵⁷

Obr. 9.* Lidožrout. Neznámý autor.²⁵⁸

Obr. 10* Lehkomyšlné mluvení stojí životy. Fougasse.²⁵⁹

Obr. 11.* The Two Platforms, The Democratic Platform Is For The White Man, Democratic Party.²⁶⁰

Obr. 12.* Židy a Romy by posílal do plynu. Soud teď bývalého tajemníka SPD Staníka potrestal. ČTK, Seznam.cz.²⁶¹

Obr. 13.* V době největší nouze si Hindenburg zvolil Adolfa Hitlera za říšského kancléře, volte také vaše č. 1 Autor neznámý.²⁶²

Obr. 14.* Nové zpěvy: Rudé zpěvy: Anti-Gide. Neumann Stanislav Kostka, Čivrný Lumír, Špačková-Ehrlichová Lída a Skreček Rudolf.²⁶³

---

²⁵⁷ PIRDEK, Miloš. IV. sjezd Komunistické strany Československa [plakát]. 1949. In: ZELNÍČEK, Jakub, TŘEŠTÍK, Jan a Galerie U Křížovníků (Praha, Česko). *Moc obrazů, obrazy moci: politický plakát a propaganda*. Galerie U Křížovníků 26.1. – 30.3. 2005 = Power of images, image of power: political poster and propaganda: Gallery U Křížovníků 26.1. – 30.3. 2005 : [katalog výstavy. Praha: Galerie U Křížovníků, 2005]. S. 92. ISBN: 802394310-3. Dostupné také z: <https://ndk.cz/view/uuid:cb2083a0-603f-11e5-bc53-005056827e52?page=uuid:d9bf5d30-8f9e-11e5-ac67-005056827e51>.

²⁵⁸ NEZNÁMÝ AUTOR. *Lidožrout* [plakát]. 1941 - 1942. In AULICH, James. *Válečné plakáty, zbraně hromadné komunikace*. Praha: Naše vojsko, 2009. S. 172. ISBN 978-80-206-1048-5. Dostupné také z: <https://ndk.cz/view/uuid:d226a8c0-c756-11e2-8b87-005056827e51?page=uuid:a181ca70-ddd0-11e2-a0b3-5ef3fc9bb22f>.

²⁵⁹ FOUGASSE. *Lehkomyšlné mluvení stojí životy* [plakát]. 1942. In AULICH, James. *Válečné plakáty, zbraně hromadné komunikace*. Praha: Naše vojsko, 2009. S. 172. ISBN 978-80-206-1048-5. Dostupné také z: <https://ndk.cz/view/uuid:d226a8c0-c756-11e2-8b87-005056827e51?page=uuid:a181ca70-ddd0-11e2-a0b3-5ef3fc9bb22f>.

²⁶⁰ DEMOCRATIC, party. *The Two Platforms, The Democratic Platform Is For The White Man* [plakát]. In Wikimedia Commons, the free media repository [online]. Poslední změna 26. 3. 2020 10:38, [cit. 17. 11. 2020]. Dostupné z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:The_Two_Platforms,_The_Democratic_Platform_Is_For_The_White_Man.png.

²⁶¹ ČTK, Seznam.cz, 2018. *Židy a Romy by posílal do plynu. Soud teď bývalého tajemníka SPD Staníka potrestal* [článek]. In: Seznamzpravy.cz. [online]. Poslední změna 31. 7. 2018 16:45 [cit. 17. 11. 2020]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/zidy-a-romy-by-posilal-do-plynu-soud-ted-byvaleho-tajemnika-spd-stanika-potrestal-53049>.

²⁶² NEZNÁMÝ AUTOR. *V době největší nouze si Hindenburg zvolil Adolfa Hitlera za říšského kancléře, volte také vaše č. 1*. [plakát]. 1933. In AULICH, James. *Válečné plakáty, zbraně hromadné komunikace*. Praha: Naše vojsko, 2009. S. 172. ISBN 978-80-206-1048-5. Dostupné také z: <https://ndk.cz/view/uuid:d226a8c0-c756-11e2-8b87-005056827e51?page=uuid:a181ca70-ddd0-11e2-a0b3-5ef3fc9bb22f>.

²⁶³ NEUMANN, Stanislav Kostka, ČIVRNÝ, Lumír, ŠPAČKOVÁ-EHRLICHOVÁ, Lída a SKŘEČEK, Rudolf. *Nové zpěvy: Rudé zpěvy: Anti-Gide*. Praha: Orbis, 1953. s. 308. Dostupné také z: <https://ndk.cz/view/uuid:820b48a0-f9c4-11e2-9923-005056827e52?page=uuid:a87315d0-3b6f-11e3-9dde-5ef3fc9bb22f>.

Obr. 15.* Semelová kvůli výroku o Miladě Horákové skončí ve čtyřech školských radách. ČT24,apm.²⁶⁴

Obr. 16.* Facebookový komentář. Martin.²⁶⁵

Obr. 17.* Miluj svou rasu. Peroutka Ferdinand.²⁶⁶

Obr. 18.* Racism. Quine Thomas.²⁶⁷

Obr. 19.* Klub se za trenérovy rasistické výroky neomluví. Brno chce podobné excesy zohlednit při udělování dotací. Jan Moláček.²⁶⁸

Obr. 20.* Nepojmenovaný. Henrion Frederick Henri Kay.²⁶⁹

Obr. 21.* Rudolf Slánský. Anonym.²⁷⁰

Obr. 22.* Facebookový komentář. Milan.²⁷¹

Obr. 23.* Černí Židé. I s cikány tam, kam patří. Autor neznámý.²⁷²

---

²⁶⁴ ČT24, apm. *Semelová kvůli výroku o Miladě Horákové skončí ve čtyřech školských radách* [článek]. In CT24.ceskatelevize.cz [online]. Poslední změna 26. 8. 2019 [cit. 17. 11. 2020]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2906762-semelova-kvuli-vyrokum-o-milade-horakove-skonci-ve-ctyrech-skolskych-radach>.

²⁶⁵ MARTIN. [Facebookový komentář] [textový obrázek.] In: Příspěvek Facebookového účtu KSČM – Komunistická strana Čech a Moravy [online]. Publikováno 21. 11. 2020, [cit. 21. 11. 2020]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/komunistickastranacehamoravy>.

²⁶⁶ PEROUTKA, Ferdinand. *Miluj svou rasu!* [článek]. In: *Přítomnost, nezávislý týdeník* [online]. 26. 2. 1936, roč. 13., čís. 8, 113 [Cit. 10. 11. 2020]. ISSN 1805 - 2924 Dostupné z: <https://ndk.cz/view/uuid:f6cb4410-e9f0-11e9-a329-005056827e51?page=uuid:7564d090-ea08-11e9-8f23-5ef3fc9bb22f&fulltext=katolicismu>.

²⁶⁷ QUINE, Thomas. *Racism*[foto]. In: flickr.com [online]. Poslední změna 28. 11. 2009. [cit. 18. 11. 2020] Dostupné z: https://www.flickr.com/photos/x-ray_delta_one/15402205166/in/album-72157622160036906/.

²⁶⁸ MOLÁČEK, Jan. *Klub se za trenérovy rasistické výroky neomluví. Brno chce podobné excesy zohlednit při udělování dotací* [článek]. In: deníkn.cz [online]. Poslední změna 18. 6. 2020 7:00. [Cit. 21. 11. 2020]. Dostupné z: <https://denikn.cz/381341/klub-se-za-trenerovy-rasisticke-vyroky-neomluvi-brno-chce-podobne-excesy-zohlednit-pri-udelovani-dotaci/>.

²⁶⁹ HENRION, Frederick Henri Kay. *Nepojmenovaný* [plakát].1944. In AULICH, James. *Válečné plakáty, zbraně hromadné komunikace*. Praha: Naše vojsko, 2009. S. 42. ISBN 978-80-206-1048-5. Dostupné také z: <https://ndk.cz/view/uuid:d226a8c0-c756-11e2-8b87-005056827e51?page=uuid:a181ca70-ddd0-11e2-a0b3-5ef3fc9bb22f>.

²⁷⁰ ANONYM. *Rudolf Slánský* [foto]. Okolo roku 1950. In: ZELNÍČEK, Jakub, TŘEŠTÍK, Jan a Galerie U Křížovníků (Praha, Česko). *Moc obrazů, obrazy moci: politický plakát a propaganda: Galerie U Křížovníků 26.1. – 30.3. 2005 = Power of images, image sof power: political poster and propaganda: Gallery U Křížovníků 26.1. – 30. 3. 2005* : [katalog výstavy. Praha: Galerie U Křížovníků, 2005]. S. 179. ISBN: 802394310-3. Dostupné také z: <https://ndk.cz/view/uuid:cb2083a0-603f-11e5-bc53-005056827e52?page=uuid:de123c90-8f9e-11e5-ac67-005056827e51>.

²⁷¹ MILAN. [Facebookový komentář] [textový obrázek.] In: Příspěvek Facebookového účtu Tomio Okamura – SPD [online]. Publikováno 16. 3. 2015, [cit. 20. 11. 2020]. Dostupné z <https://www.facebook.com/tomio.cz/posts/972127362798079>.

²⁷² Autor neznámý, *Černí Židé. I s cikány tam, kam patří* [článek]. In Vlajka, 9. 4. 1942. Foto SCHUSTER, Michal. In www.modernidejiny.cz, [online]. Poslední změna 28. 10. 2017 13:22. [Cit. 10. 11. 2020]. Dostupné z: <http://www.moderni-dejiny.cz/clanek/fotogalerie-romove-v-ceskych-zemich-ve-20-stol/>.

Obr. 24.* Facebookový komentář. Marcela.²⁷³

Obr. 25.* Facebookový komentář. Jozef.²⁷⁴

Obr. 26.* Facebookový komentář. Jindřich.²⁷⁵

Obr. 27.* Facebookový komentář. Henry.²⁷⁶

---

²⁷³ MARCELA. [*Facebookový komentář*] [textový obrázek.] In: Příspěvek Facebookového účtu Tomio Okamura – SPD [online]. Publikováno 16. 3. 2015, [cit. 10. 11. 2020]. Dostupné z <https://www.facebook.com/tomio.cz/posts/972127362798079>.

²⁷⁴ JOZEF. [*Facebookový komentář*] [textový obrázek]. In: Příspěvek Facebookového účtu KSČM – Komunistická strana Čech a Moravy [online]. Publikováno 16. 11. 2020, [cit. 21. 11. 2020]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/komunistickastranacehamoravy>.

²⁷⁵ JINDŘICH. [*Facebookový komentář*] [textový obrázek]. In: Příspěvek Facebookového účtu Tomio Okamura – SPD [online]. Publikováno 8. 10. 2020, [cit. 10. 11. 2020]. Dostupné z https://www.facebook.com/tomio.cz/posts/3806338362710284?comment_id=3815933105084143.

²⁷⁶ HENRY. [*Facebookový komentář*] [textový obrázek.] In: Příspěvek Facebookového účtu Tomio Okamura – SPD [online]. Publikováno 16. 3. 2015, [cit. 20. 11. 2020]. Dostupné z <https://www.facebook.com/tomio.cz/posts/972127362798079>.

8.3.6 Metodický list – <i>Extremistické postoje a trestní právo.</i>
Cíle: Rozvoj analytického a kritického myšlení. Rozvoj schopnosti argumentace pro určitý názor. Rozvoj dovednosti hájit právo své i cizí, vystupování proti utlačování práv.
Rozvoj klíčové kompetence: kompetence k řešení problémů, kompetence občanská.
Časová dotace: 2 vyučovací hodiny.
Pomůcky: pracovní listy pro každého žáka, přístup k internetu pomocí tabletu/PC.

Tab. 58. Úvod k metodickému listu – *Extremistické postoje a trestní právo.*

1. Žáci rozstříhají obrázkovou část učebnice podle linií. Každý tak získá 19 výstřížků, jež má za úkol rozřadit do tří skupin:

1. výstřížky týkající se fašismu a nacismu,
2. výstřížky týkající se komunismu,
3. výstřížky týkající se rasismu.

Žáci pracují samostatně, k vyhledávání mohou použít internet.

2. Ve druhé fázi úkolu žáci ve dvojicích diskutují o správnosti vlastního zařazení jednotlivých výstřížků k jednotlivým ideologiím (myšlenkovým proudům) a o tom, jak by jednotlivé plakáty pojmenovali. Mezi žáky probíhá výměna vědomostí a zkušeností s jednotlivými ideologiemi a jejich projevy.

3. Pokud žáci dokončili porovnávání svých odpovědí, učitel vede *řízenou diskuzi, reflexi aktivity*, následujícím způsobem:

3.1 Pedagog vybere ideologii, jíž se budou zabývat, a ptá se, co k této ideologii patří za ikony a texty. Po vyjmenování správných odpovědí je vhodné, aby si žáci nalepili veškeré výstřížky patřící do jedné kategorie vždy na jeden list (tyto volné listy jsou součástí manuálu).

3.2 Pedagog se ptá na jednotlivé výstřížky, co znamenají a proč jsou zařazeny právě do této kategorie, jaký typický rys žákům při zařazení výstřížku napověděl. Žáci též komentují a rozebírají význam výstřížku, především to, jaký postoj v něm daná ideologie má.

V této fázi se při komentování důsledků ideologií pedagog (a žáci pod jeho vedením) neopírají o legislativu, ale o zprostředkované historické zkušenosti – známé následky ideologií v praxi.

4. V poslední části kapitoly týkající se extremistických názorů se žáci rozdělí do tří skupin, dle zájmu. Každá ze skupin žáků se stává obhájci obětí jedné z kategorií (fašismus a nacismus, komunismus, rasismus).

Úkolem každé skupiny žáků je vyhledat *Listinu základních práv a svobod* a vypsát si z ní ta práva, která jsou porušována (v souvislosti s ideologií, kterou se zaobírá). Nejvíce se týkají tématu první tři hlavy, pro zkrácení doby vyhledávání stačí práce s těmito. Žáci využívají telefon/tablet/ počítač s internetem.

Práce probíhá následujícím způsobem: žáci samostatně vypisují práva, jež jsou porušována. Po této fázi ve skupině diskutují o tom, proč jsou porušována, jakým způsobem (např. „Zdá se, že dle *Listiny základních práv a svobod* idea rasismu porušuje právo na zachování osobní cti a dobré pověsti. Je to zřejmé z těch textových výstřižků, které o Romech tvrdí, že nepracují a nedodržují běžné hygienické návyky.“ Nebo „je to zřejmé z těch obrázků, které nazývají bílou rasu „bílými drčkami“. Učitel navštěvuje jednotlivé skupiny a poslouchá diskuze žáků, případně je vhodně usměrní, doplní.

5. Po skončení diskuze a sepsání porušovaných práv si žáci ve skupině vyhledají trestní zákoník: část 2., hlava X., díl 5., zákony §352 - §356 Zákona o trestných činech narušujících soužití lidí. Učitel je připraven pomoci jednotlivcům s vyhledáním daného dokumentu. Z tohoto si žáci k jednotlivým právům poznamenají trestní sazbu za jejich porušení.

6. Po stanoveném limitu představují zástupci skupin právní problematičnost jimi zpracovávané idey a stručně ji odůvodní. Všichni žáci si v této fázi zapisují práva, jež jsou porušována u jednotlivých ideologií. Učitel je v roli pozorovatele, zasahuje až po přednesu každé ze skupin a pouze v případě omylu, chybné interpretace.

Řešení:

1. Fašismus a nacismus:

1.1 Obrázky a texty patřící k ideologiím a jejich možná interpretace:

Obr. 9. Lidožrout. Autor neznámý.

Plakát můžeme zařadit do ideologie nacismu: na první pohled je to zřejmé z bílé pásky s hákovým křížem, kterou má jediný živý muž (můžeme se domnívat, že to měl být snad A. Hitler) na levé paži.

Tento velmi brutální plakát zobrazuje krvelačnou, chtivou likvidaci jednotlivých národů, jež jsou symbolizovány lidskými lebkami a nápisy (Belgium, Poland, Rumania...), pomocí ideologie nacismu.

Není divu, že u tohoto plakátu je autor neznámý: v případě uvedení autorství by byl v době vydání plakátu (1941-1942) s vysokou pravděpodobností velmi rychle odpraven, neboť plakát je silně anti propagandistický, zobrazující odvrácenou tvář ideologie nacismu.

Obr. 10. Lehkomyslné mluvení stojí životy. Fougasse.

„Lehkomyslné mluvení stojí životy, Nikdy nevíš, kdo poslouchá.“ Plakát odkazuje k ideologii nacismu a fašismu především rokem svého vydání (rok 1942), ale zařadit bychom jej mohli i k ideologii socialismu a komunismu. Obě dvě z ideologií totiž využívaly mimo jiné i informátory, kteří se vzhledově nelišili od běžné veřejnosti: nešlo o vojáky, policisty nebo armádu, ale o obyčejné lidi, kteří udávali. Tito buď s vládnoucí ideologií spolupracovali dobrovolně a přijímali za to jisté odměny, nebo byli přinuceni vyzradit informace pod různými hrozbami. Svoboda slova samozřejmě v těchto ideologiích neměla své místo.

Obr. 12. Židy a Romy by posílal do plynu. Soud teď bývalého tajemníka SPD Staníka potrestal. ČTK, Seznam.cz.

Výrok, který člen SPD Staník pronesl, jasně odkazuje na ideologii nacismu. Spojitost lze vidět právě v touze likvidovat příslušníky některých menšin – Romy, Židy, homosexuály.

Obr. 13. V době největší nouze si Hindenburg zvolil Adolfa Hitlera za říšského kancléře, volte také vaše č. 1. Autor neznámý.

Silně propagandistický plakát souznící s ideologií nacismu. I bez znalosti historického kontextu či jmen, jako Hindenburg a Adolf Hitler, lze odhadnout, kterou ideologii plakát podporuje. Číslo 1 přímo „vyrůstá“ z hákového kříže, který nacisté využívali jako svůj symbol. Každému voliči tento plakát tedy spolehlivě napoví, která strana je ona pověstná „jednička“. Tento plakát také můžeme chápat jako jistý úkaz elitářství a vyobrazení kultu vůdce: na plakátě není pouze znak nacismu, ale také dva, nechvalně známí, muži. I k nim onu jedničku můžeme vztahovat.

Obr. 17. Miluj svou rasu! Ferdinand Peroutka.

Pozn.: Žáky je nutno upozornit, že tato ukázka článku je vytržena z kontextu. Ferdinand Peroutka byl ikonou demokratické žurnalistiky, statečný odpůrce ultrapravice a pozdější vězeň koncentračního tábora. Asociace tohoto jména s ultrapravicí by tedy byla zcela chybná. Článek byl vybrán nikoliv za účelem určování politického smýšlení původce, ale kvůli vynikajícímu zobrazení pravicového smýšlení, které pravděpodobně bylo Ferdinandem Peroutkou vytvořeno jako satirické, či bylo citováno.

Elitářství jednoho národa a jeho svazování se samotnou možností existence civilizace, tedy silné povyšování jedné rasy nad jiné značí příslušnost k ideologii nacismu. V textu se navíc mluví o tzv. Třetí říši, kterou chtěl Adolf Hitler vybudovat právě s pomocí ideologie nacismu. Výrokem „miluj svou rasu!“ článek útočí na citovou, emoční stránku člověka, čímž bychom jej mohli zařadit k ideologii fašismu. V praxi tedy vidíme to, jak se nacismus fašismem inspiroval.

Obr. 20. Nepojmenovaný. Frederick Henry Kay Henrion.

Hákový kříž lze bezesporu přiřadit k ideologii nacismu, která si jej zvolila za svůj symbol. Vzhledem k tomu, že je hákový kříž roztržený, zničený, jde o anti propagandistický plakát, bojující za zničení nacismu. Plakát odkazuje k síle společenství zemí (Velká Británie, SSSR, USA, Francie), ke společnému úsilí o zničení působení nacistické ideologie.

Obr. 26. Facebookový komentář. Jindřich.

Tento facebookový komentář propaguje válku, boj a zabití jako rychlý a účinný způsob očištění (švédské) společnosti od lidí s tmavou barvou pleti. Tento názor je možno bezesporu označit jako fašisticko – nacistický: boj propaguje jako dobro, navrhuje likvidaci rasy a emočně nabitě pobídnutí k rychlosti „jenom to chce se nes***!“ lze považovat také za typický znak fašismu.

1.2 Práva, jež jsou ideologiemi porušována v souvislosti s použitým textovým a obrazovým materiálem, či mají nějakou souvislost s uvedenými ukázkami:

- Právo na svobodu a důstojnost, právo na nezadatelnost, nezcizitelnost, nepromlčitelnost a nezrušitelnost základních práv a svobod.²⁷⁷
- Právo na nevázanost státu k ideologii.²⁷⁸
- Právo všech lidí na základní práva a svobody bez rozdílu rasy, barvy pleti, národního a sociálního původu, příslušnosti k etnické menšině.²⁷⁹
- Právo na život, právo nebýt zbaven života.²⁸⁰
- Právo nebýt podroben krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení/trestu.²⁸¹
- Právo na zachování lidské důstojnosti, osobní cti a dobrého jména.²⁸²
- Právo občana zůstat ve své vlasti.²⁸³
- Právo na vyjádření názoru, svoboda projevu.²⁸⁴
- Právo postavit se na odpor proti nedemokratickému smýšlení.²⁸⁵ (v konotaci s antipropagandou)
- Právo být příslušníkem národnostní či etnické menšiny bez případného vzniku újmy.²⁸⁶

1.3 Z hlediska trestního práva jde např. o:

- Užití násilí nebo vyhrožování násilím pro příslušnost k etnické skupině či národnosti – trestní sazba 6 měsíců až tři léta odnětí svobody.²⁸⁷
- Veřejné hanobení národa či rasy – trestní sazba až dvě léta odnětí svobody.²⁸⁸
- Veřejné podněcování k nesnášenlivosti vůči národu, rase, či etnické skupině – trestní sazba až dva roky odnětí svobody.²⁸⁹

²⁷⁷ Předsednictvo České národní rady. *Listina základních práv a svobod*. Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb. České republiky. Česká republika, 16. 12. 1992, čl. 1. Dostupné z: <https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>.

²⁷⁸ Tamtéž, čl. 2.

²⁷⁹ Tamtéž, čl. 3.

²⁸⁰ Tamtéž, čl. 6.

²⁸¹ Tamtéž, čl. 7.

²⁸² Tamtéž, čl. 10.

²⁸³ Tamtéž, čl. 14.

²⁸⁴ Tamtéž, čl. 17.

²⁸⁵ Tamtéž, čl. 23.

²⁸⁶ Tamtéž, čl. 24.

²⁸⁷ §352 zákona č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník, Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci.

²⁸⁸ §353 zákona č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník, Nebezpečné vyhrožování.

²⁸⁹ §356 zákona č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník, Podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod.

2. Komunismus

2. 1 Obrázky a texty patřící k ideologii a jejich možná interpretace:

Obr. 8. IV. sjezd Komunistické strany Československa. Pirdek Miloš.

Na propagandistickém plakátě na první pohled zaujme především postava ženy. Pokud bychom chtěli pojmenovat její emoce a celkový postoj, můžeme konstatovat, že je rozhodnutá k činu, urputně bojující, snad lze rozpoznat z tváře i záblesk radosti z vítězství ideologie. Její pohled směřuje výše: jakoby nahlížela do zářné budoucnosti národa, kterou může zajistit jedině socialismus a komunismus. Na plakátě je sice přímo napsáno, za co žena bojuje, ale nacházíme zde i typické znaky, kterými je možné poznat ideologii i bez přečtení samotných nápisů. Jsou jimi srp a kladivo (znak dělnictva a později znak socialismu) a rudé zbarvení postavy ženy (rudá barva byla barvou, jíž se ideologie socialismu často prezentovala.)

Obr. 14. Rudé zpěvy, nové zpěvy, Anti-Guide. Stanislav Kostka Neumann a další.

Tento text poeticky, s důrazem na slovo „socialismus“ jasně vymezuje to, co socialismus je a co není. Hlavní myšlenka textu tkví v socialismu pojímaném jako řádu, plánu. Se znalostí historického kontextu můžeme říci, že řád a přesný dlouhodobý plán, především v hospodářství, v praxi nebyl použitelný: za dob socialismu v ČSR a ČSSR často v obchodech nebyl k dostání např. toaletní papír či běžný textil, ale těžký průmysl kvetl.

Obr. 15. Semelová kvůli výroku o Miladě Horákové skončí ve čtyřech školských radách. ČT24, apm.

V textovém obrázku č. 11 zpochybňuje politička Marta Semelová doložené historické fakty úzce související s praktikováním ideologií socialismu a komunismu a zastává ideologicky zkreslený názor totožný s názory socialistů, publikovaných v době totality (1948 – 1989). Z morálního hlediska můžeme konstatovat, že tvrzení Semelové o Miladě Horákové je také jistou formou neúcty k obětem socialistické ideologie, především těm, kteří nesli odlišný politický názor.

Obr. 16. Facebookový komentář. Martin.

Autor v příspěvku oslovuje jistou skupinu lidí jako „soudruhy.“ Označování lidí za své bratry, sestry či soudruhy, je znakem socialistické ideologie, komentář cílí právě k této. Dalším znakem ideologie, který autor komentuje, je tzv. vyvlastňování: jde o zabírání soukromého

vlastnictví pro účely státu. Ve své podstatě se tak projevovала původní myšlenku socialismu a komunismu: společné vlastnictví věcí. Mimo to, že se tato praxe neblaze proslavila za minulého totalitního režimu, je vyvlastňování problematickým především z hlediska práva na soukromý majetek.

Obr. 21. Rudolf Slánský. Anonym.

Pěstování názorové jednoty, zakazování plurality názorů a částečně i poukazování na „třídního nepřítele,“ může odkazovat jak k ideologii nacismu, tak k ideologii socialismu a komunismu. Text přímo vybízí jeho čitatele, aby vyhledával tyto nepřátele jednotného názoru, což by, kdybychom mluvu převedli do méně korektní, mohlo znamenat např.: „dávejte si na nepřátele pozor!“ či snad „odhalte nepřátele a podrobte je zkoumání!“ V tomto případě ukázka patří k ideologii socialistické (např. vzhledem k životu R. Slánského). Důležité ale je, že jde o extremistický přístup k věci.

Obr. 25. Facebookový komentář. Jozef.

Autor komentáře reaguje na 17. listopad 1989, který je dnem pádu komunistického režimu. Nejenže prokazatelně potlačuje historická fakta a nazývá demonstrace za základní lidské svobody šaškárnou, ale též nepřímou nazývá demokracii režimem, který stojí proti poctivosti. Právě z těchto důvodů konstatujeme, že autor je přikloněn k ideologii komunismu nebo socialismu.

2.2 Práva, jež jsou ideologiemi porušována v souvislosti s použitým textovým a obrazovým materiálem, či mají nějakou souvislost s uvedenými ukázkami:

- Právo na svobodu a rovnost v důstojnosti i právech. Právo na nezadatelnost, nezcižitelnost, nepromlčitelnost a nezrušitelnost práv.²⁹⁰
- Právo na to, aby stát stál na demokratických hodnotách, nikoliv na ideologii.²⁹¹
- Práva a svobody pro každého bez rozdílu víry, náboženství či politického smýšlení.²⁹²
- Právo na život, právo nebýt usmrcen.²⁹³
- Právo vlastnit majetek. (Vyvlastnění povoleno pouze v zákonně stanovených případech a za náhradu.)²⁹⁴

---

²⁹⁰ Předsednictvo České národní rady. *Listina základních práv a svobod*. Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb. České republiky. Česká republika, 16. 12. 1992, čl. 1. Dostupné z: <https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>.

²⁹¹ Tamtéž, čl. 2.

²⁹² Tamtéž, čl. 3.

²⁹³ Tamtéž, čl. 6.

- Právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého života.²⁹⁵
- Právo na svobodu náboženského vyznání.²⁹⁶
- Právo na svobodu projevu, právo na vyjadřování vlastních názorů (slovem, tiskem, obrazem)... a jejich rozšiřování.²⁹⁷
- Právo na svobodné sdružování se v různých sdruženích či spolcích.²⁹⁸
- Právo postavit se na odpor tomu, kdo by odstraňoval demokracii.²⁹⁹

2.3 Z hlediska trestního práva jde např. o:

- Užití násilí nebo vyhrožování násilím pro příslušnost k některému politickému názoru – trestní sazba 6 měsíců až tři léta odnětí svobody.³⁰⁰
- Veřejné hanobení pro politické přesvědčení – trestní sazba až dvě léta odnětí svobody.³⁰¹
- Veřejné podněcování k nesnášenlivosti nebo k omezování práv a svobod vzhledem vůči vyznávání politického názoru – trestní sazba až dva roky odnětí svobody.³⁰²

3. Rasismus:

3. 1 Obrázky a texty patřící k ideologii a jejich možná interpretace:

Obr. 11. The Two Platforms. Democratic Party.

Nápis na plakátě říká „Dvě platformy. Demokratická platforma je pro bělochy, Republikánská platforma pro černochoy.“ Jde o politický plakát Demokratické strany, vydaný roku 1925, jasně se vymezující proti příslušníkům s tmavou pletí.

Poměrně zajímavé je zobrazení člověka s bílou pletí v kontrastu se zobrazením člověka s pletí tmavou: zatímco člověk s bílou pletí vypadá jako učenec, filozof, tváří se vážně a celkově je podobizna na plakátě srovnatelná s běžným člověkem ve stejných letech a stejném postavení, podobizna člověka s tmavou pletí je reálnému vzhledu lidí s tmavou pletí velmi vzdálena –

²⁹⁴ Tamtéž, čl. 10.

²⁹⁵ Tamtéž, čl. 10.

²⁹⁶ Tamtéž, čl. 16.

²⁹⁷ Tamtéž, čl. 17.

²⁹⁸ Tamtéž, čl. 20.

²⁹⁹ Tamtéž, čl. 23.

³⁰⁰ §352 zákona č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník, Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci.

³⁰¹ §353 zákona č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník, Nebezpečné vyhrožování.

³⁰² §356 zákona č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník, Podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod.

např. postavení očí, jejich tvar, velikost rtů, ani napřimění těla, (které lze odhadovat z postavení ramen), není odpovídající, jde spíše o karikaturu, která přehnaně zdůrazňuje některé genetické rysy lidí s tmavou pletí.

Z tohoto důvodu lze konstatovat, že tento plakát hanobí lidi s tmavou pletí, jde o projev rasismu.

Obr. 18. Rasismus. Tom Quine.

Na straně jedné nemalá skupina oranžových lebek, na straně druhé jedna černá lebka. Obrázek metaforicky odkazuje na ideologii rasismu – většina se stejným rysem vylučuje menšinu, s rysy odlišnými. Zde za odlišný prvek považujeme barvu pleti, nicméně, v praxi se rasismus může projevovat i vzhledem k jiným rysům menšin. Černá barva segregované lebky může též odkazovat na opakovaný problém 20. století, kdy právě lidé s tmavou barvou pleti byli různými způsoby hanobeni.

Obr. 19. Klub se za trenérovy rasistické výroky neomluví. Brno chce podobné excesy zohlednit při udělování dotací. Jan Moláček.

Autor výpovědi se dopouští slovního hanobení majitelů rychlého občerstvení s kebabem, kteří tradičně bývají z jižních zemí: poukazuje tedy na tmavší barvu jejich pleti v nelichotivé konotaci. V tomto případě jde o ukázkou rasismu.

Obr. 22. Facebookový komentář. Milan.

Autor mluví o určitém etniku jako o podrase a existenci tohoto etnika považuje za problémovou. Výrazy jako podrasa poukazují na povýšený přístup jiné rasy, komentář bychom tedy mohli zařadit buď k ideologii rasismu, nebo k ideologii nacismu.

Obr. 23. Černí Židé. I s cikány tam, kam patří! Autor neznámý.

Článek veřejně hanobí romské etnikum, nebere v potaz individualitu lidí, ale obecně označuje tuto rasu (se svým charakterem) jako špatnou (nepracující, tuláckou, zlodějskou,...). Kdybychom dočetli pouze do konce dvou prvních odstavců, mohli bychom tyto řádky považovat za rasistické. (V posledních dvou odstavcích je ale řeč o vládních nařízeních vypořádávajících se s touto rasou: se znalostí historického kontextu můžeme říci, že pokud Romové patřili vedle Židů, jakoby autor řekl „Kromě Židů do koncentračních táborů patří také Romové.“ Z tohoto hlediska bychom příspěvek mohli zařadit k nacistické ideologii.)

Obr. 24. Facebookový komentář. Marcela.

Tento facebookový komentář bezesporu útočí proti romské menšině, jde tedy o projev rasismu. Jako sporný se může jevit výrok o „dobití“ menšiny a výrok týkající se plození potomstva: tyto svým obsahem kopírují smýšlení podobné nacistické ideologii.

Obr. 27. Facebookový komentář. Henry.

Autor komentáře se v úvodu dovolává vlády A. Hitlera. Z dějinného hlediska bychom tedy názor mohli považovat za příslušný ideologii nacismu. Zbytek komentáře ovšem nepropaguje likvidaci rasy, nýbrž odsun rasy do jiné země. Z tohoto pohledu řadíme příspěvek k ideologii rasismu.

3. 2 Práva, jež jsou ideologií porušována v souvislosti s použitým textovým a obrazovým materiálem, či mají nějakou souvislost s uvedenými ukázkami:

- Právo na svobodu a rovnost v důstojnosti i právu. Právo na nezadatelnost, nezczizitelnost, nepromlčitelnost a nezrušitelnost práv a svobod.³⁰³
- Právo na svobodu bez rozdílu rasy, barvy pleti, národního či sociálního původu, příslušnosti k národnostní či etnické menšině.³⁰⁴
- Právo na to patřit k některé národnosti, právo nebýt vystaven nátlaku směřujícího k odnárodňování.³⁰⁵
- Právo na to, aby se člověkem nebylo zacházeno nelidsky nebo ponižujícím způsobem.³⁰⁶
- Právo na zachování lidské důstojnosti, osobní cti, dobré pověsti a ochrana jména.³⁰⁷
- Právo na ochranu před zasahováním do soukromého života i do rodinného života.³⁰⁸
- Právo na svobodu pohybu a pobytu. Právo nebýt nucen opustit vlast. (Cizinec může být vyhoštěn pouze v případech stanovených zákonem.)³⁰⁹
- Právo na to, aby příslušnost člověka k národnostní či etnické menšině nebyla na újmu.³¹⁰

---

³⁰³ Předsednictvo České národní rady. *Listina základních práv a svobod*. Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb. České republiky. Česká republika, 16. 12. 1992, čl. 1. Dostupné z: <https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>.

³⁰⁴ Tamtéž, čl. 3.

³⁰⁵ Tamtéž, čl. 3.

³⁰⁶ Tamtéž, čl. 7.

³⁰⁷ Tamtéž, čl. 10.

³⁰⁸ Tamtéž, čl. 10.

³⁰⁹ Tamtéž, čl. 14.

³¹⁰ Tamtéž, čl. 24.

- Právo na zajištění v hmotné nouzi (nezbytné pro zajištění základních životních podmínek), právo na hmotné zajištění při ztrátě živitele.³¹¹

3.3 Z hlediska trestního práva jde např. o

- Užití násilí nebo vyhrožování násilím pro příslušnost k etnické skupině či národnosti – trestní sazba 6 měsíců až tři léta odnětí svobody.³¹²
- Veřejné hanobení národa či rasy – trestní sazba až dvě léta odnětí svobody.³¹³
- Veřejné podněcování k nesnášenlivosti vůči národu, rase, či etnické skupině – trestní sazba až dva roky odnětí svobody.³¹⁴

---

³¹¹ Tamtéž, čl. 30.

³¹² §352 zákona č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník, Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci.

³¹³ §353 zákona č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník, Nebezpečné vyhrožování.

³¹⁴ §356 zákona č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník, Podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod.

9. Učebnice: 3. část. *Občan, jehož stát je součástí mezinárodních struktur*

9.1 TÉMA: EVROPSKÁ UNIE

1. Utvořte dvojice, pracujte metodou *Zrcadlového čtení* a zjistěte základní informace o *Evropské unii*. Následně se rozhodněte, který z vás přečte „text A“, který „text B.“ Následně začněte číst svoji část (A či B) a přečtete pouze jeden odstavec. Ve chvíli, kdy oba žáci ze dvojice mají dočteno, sdělí si navzájem informace, které zjistili. Vždy jeden mluví, druhý si dopisuje. Po zvládnutí prvního odstavce postup opakujte.

TEXT A

Prvním pilířem, na němž stojí *Evropská unie* je tzv. *Evropské společenství*. První pilíř se zabýval posláním Evropského společenství, mezi něž patří bezproblémové fungování jednotného trhu, udržitelný rozvoj hospodářských činností, rozvoj zaměstnanosti, sociální ochrany a genderové rovnosti. Druhý pilíř *EU (společná zahraniční a bezpečnostní politika)* vymezoval potřebu bezpečností politiky uskutečněnou mezinárodní politikou, přičemž hlavními cíli bylo chránit společné hodnoty a zájmy, posilovat bezpečnost, mezinárodní spolupráci, rozvíjet demokracii a právní stát, dodržovat lidská práva.³¹⁵

Hlavními cíli Evropské unie ale zůstává prosazování míru, zajišťování svobody a bezpečnosti, zajišťování spravedlnosti a boj proti diskriminaci či sociálnímu vyloučení. *Evropská unie* stále dbá na udržitelný rozvoj, který realizuje přes vyvážený hospodářský růst, zvyšování konkurenceschopnosti, snahou o plnou zaměstnanost, sociální pokrok i ochranu životního prostředí. Mezi další cíle patří respektování kulturního bohatství i rozmanitosti členských států či podpora vědy a techniky.³¹⁶

³¹⁵ Evropská unie. Základní informace o EU [online]. Evropská unie: aktual. 10. 6. 2021, [cit. 12. 6. 2021]. Dostupné z: https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-in-brief_cs.

³¹⁶ Tamtéž.

Evropská unie je financována příspěvky členských zemí, dovozními cly, jež jsou uvaleny na výrobky produkované z neunijních států a pokutami, jež musí platit podniky, jež nedodrží předpisy EU.³¹⁷ Mnoho lidí jistě rozvažuje, zda je pro nás členství v *Evropské unii* výhodné. Po stránce finanční tomu tak jistě je. V následujících grafech si představíme „čistou pozici“ ČR vůči EU. Čistou pozicí se rozumí rozdíl mezi penězi odvedenými EU a penězi, které od EU jako stát získáváme.

TEXT B

Třetí pilíř EU (*spolupráce v oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí*) stál na spolupráci států zajišťující bezpečí občanům. Zabýval se především stanovováním předpisů při překročení vnějších hranic EU, bojem proti terorismu, obchodem s drogami, mezinárodním podvodům a jiným závažným trestným činům, mezinárodní soudní spolupráci, boji proti nelegálnímu přistěhovalectví a azylovou politikou.³¹⁸ Pilíře, jež byly stanoveny *Maastrichtskou smlouvou*,

³¹⁷ Evropská unie. Z jakých zdrojů je EU financována [online]. Evropská unie: aktual. 10. 6. 2021, [cit. 12. 6. 2021]. Dostupné z: https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-budget/revenue-income_cs.

³¹⁸ Tamtéž.

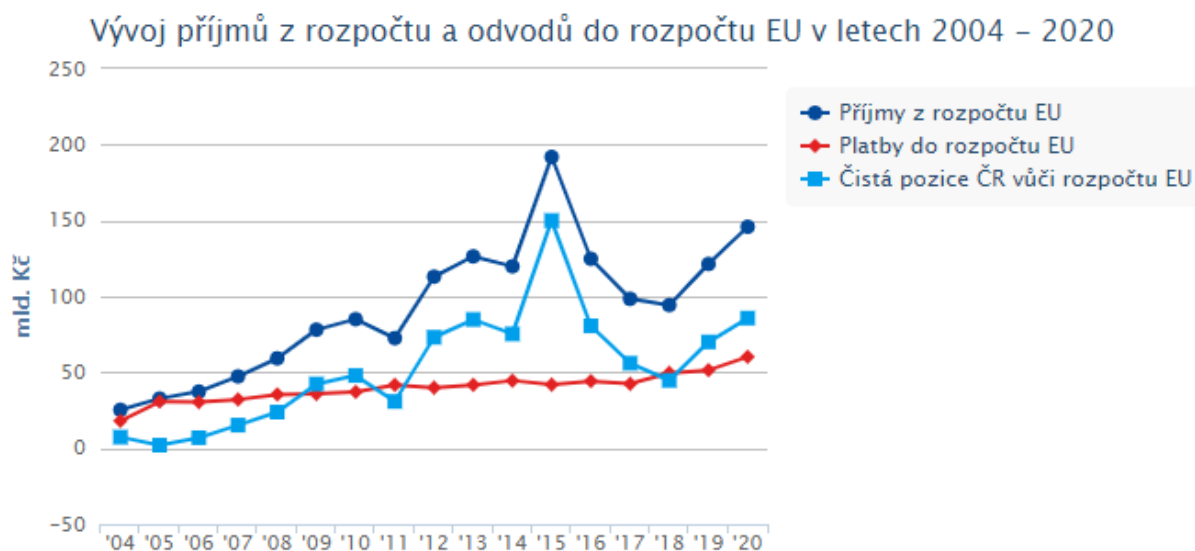
byly později upraveny a rozšířeny *Amsterodamskou smlouvou*, která především rozšiřovala pravomoci EU, posilovala úlohu mezinárodní spolupráce a rozvíjela myšlenku demokracie.

Hlavní hodnoty, na nichž je vystavěna EU, jsou lidská důstojnost, lidská práva, fungování na principu právního státu, svoboda, rovnost a demokracie. Mezi symboly Evropské unie patří *Evropská vlajka* (modrá s 12 žlutými hvězdami uspořádanými do kruhu), *Evropská hymna* (melodie z části 9. Symfonie od Ludwiga van Beethovena, přestože k této části existují slova, nejsou součástí evropské hymny) a *motto EU* („Jednotná v rozmanitosti“). Mezi jisté symboly EU patří též tzv. *Den Evropy*, který se slaví 9. května.

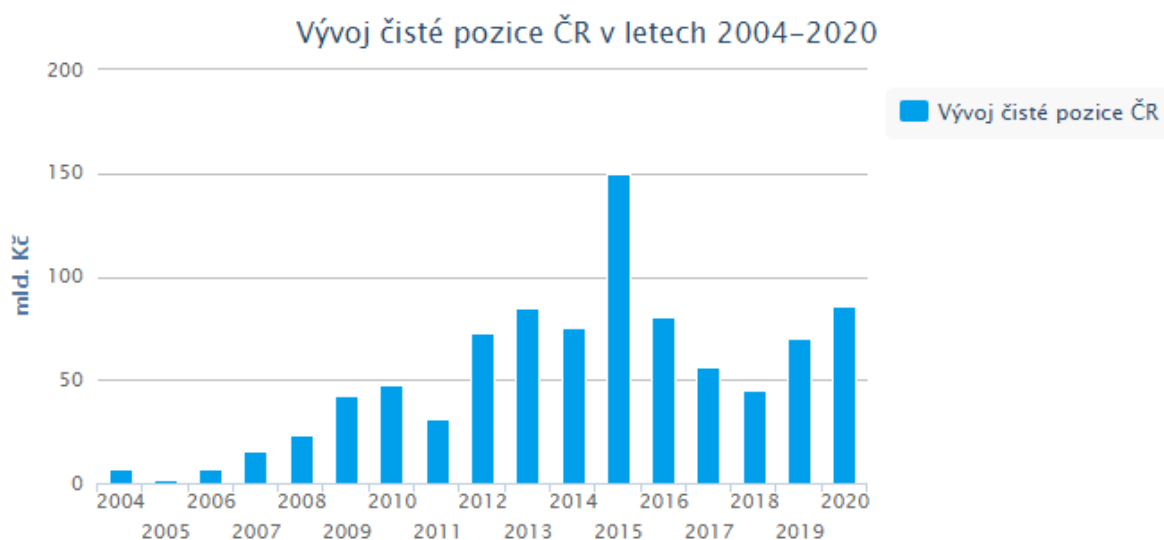
ČR získala od svého vstupu do Evropské unie (1. května 2004) do 31. prosince 2020 celkem 1,57 bilionu korun, do rozpočtu EU ale přispěla pouze 667 mld. Kč.³¹⁹ „Kladné saldo čisté pozice České republiky ve vztahu k rozpočtu EU tak souhrnně dosáhlo 896,4 mld. Kč. Za pozitivní čistou pozicí ČR k evropskému rozpočtu stojí především příjmy ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti a příjmy ze Společné zemědělské politiky EU.“³²⁰

³¹⁹ ŽUROVEC, Michal. *Čistá pozice ČR vůči EU loni dosáhla +85,7 miliardy, jde o historický druhý nejlepší výsledek* [online]. Ministerstvo financí České republiky, 2. 2. 2021, [cit. 12. 6. 2021]. Dostupné z <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2021/cista-pozice-cr-vuci-eu-loni-dosahla-857-40792>.

³²⁰ Tamtéž.

Obr. 28. Graf „Vývoj příjmů z rozpočtu a odvodů do rozpočtu EU v letech 2004 – 2020.“³²¹

Obr. 29. Graf „Vývoj čisté pozice ČR v letech 2004 – 2020.“³²²

2. Jedním z důležitých právních dokumentů Evropské unie je *Listina základních práv Evropské unie*, jíž se musí řídit všechny členské státy. Dodržování jednotlivých článků po celém světě není vůbec běžné. Proto nyní zjisti, co se v jiných zemích světa děje, ale v zemích Evropské unie ne (nebo by se to alespoň dít nemělo).

Vyber si jedno z témat níže a nahlas učiteli, o který článek se jedná. Každý ze článků smí být vypracován maximálně jedenkrát.

³²¹ Tamtéž.

³²² Tamtéž.

Čl. 1 - Lidská důstojnost.	Čl. 25 - Práva starších osob.
Čl. 2 - Právo na život.	Čl. 26 - Začlenění osob se zdravotním postižením.
Čl. 3 - Právo na nedotknutelnost lidské osobnosti.	Čl. 27 - Právo pracovníka na informování a na projednávání v podniku.
Čl. 4 - Zákaz mučení a nelidského či ponižujícího zacházení anebo trestu.	Čl. 29 - Právo na přístup ke službám zaměstnanosti.
Čl. 5 - Zákaz otroctví a nucené práce.	Čl. 30 - Ochrana v případě neoprávněného propuštění.
Čl. 6 - Právo na svobodu a bezpečnost.	Čl. 31 - Slušné a spravedlivé pracovní podmínky.
Čl. 7 - Respektování soukromého a rodinného života.	Čl. 32 - Zákaz dětské práce a ochrana mladých lidí při práci.
Čl. 8 - Ochrana osobních údajů.	Čl. 33 - Rodinný a pracovní život.
Čl. 9 - Právo uzavřít manželství a právo založit rodinu.	Čl. 34 - Sociální zabezpečení a soc. pomoc.
Čl. 10 - Svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání.	Čl. 35 - Ochrana zdraví.
Čl. 11 - Svoboda projevu a informací.	Čl. 36 - Přístup ke službám obecného hospodářského zájmu.
Čl. 12 - Svoboda shromažďování a sdružování.	Čl. 37 - Ochrana životního prostředí.
Čl. 13 - Svoboda umění a věd.	Čl. 38 - Ochrana spotřebitele.
Čl. 14 - Právo na vzdělání.	Čl. 40 - Právo volit a být volen v obecních volbách.
Čl. 15 - Právo svobodné volby povolání a právo pracovat.	Čl. 41 - Právo na řádnou správu.
Čl. 16 - Svoboda podnikání.	Čl. 42 - Právo na přístup k dokumentům.
Čl. 17 - Právo na vlastnictví.	Čl. 44 - Petiční právo.
Čl. 18 - Právo na azyl.	Čl. 45 - Volný pohyb a pobyt.
Čl. 19 - Ochrana v případě vystěhování, vyhoštění nebo vydání.	Čl. 46 - Diplomatická a konzulární ochrana.
Čl. 20 - Rovnost před zákonem.	Čl. 47 - Právo na účinnou právní ochranu a

	spravedlivý proces.
Čl. 21 - Zákaz diskriminace.	Čl. 48 - Presumpce nevinny a právo na obhajobu.
Čl. 22 - Kulturní, náboženská a jazyková rozmanitost.	Čl. 49 - Zásady zákonnosti a přiměřenosti trestných činů a trestů.
Čl. 23 - Rovnost žen a mužů.	Čl. 50 - Právo nebýt dvakrát trestně stíhán nebo trestán za stejný trestný čin ³²³
Čl. 24 - Práva dítěte.	

Tab. 59. Práva z Listiny základních práv Evropské unie.

Následně si otevři na internetu Listinu základních práv Evropské unie, odkaz: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:12012P/TXT&from=CS>

.Zjisti a vypiš si, čím přesně se daný článek Listiny zabývá.

2.1 Pracuj samostatně na počítači. Otevři si stránku, přes kterou budeš moci vytvořit sérii krátkých obrázků (krátký *komiks*). Učitel ti řekne, v jakých aplikacích je možné úkol zpracovat.

Podmínky k vypracování *komiksu*:

Použij 3-6 obrázků/ textových polí.

Najdi a představ ve zkratce kauzu porušování daného článku (v zemi nepatřící do EU).

Vysvětli/zobraz, co je na dané kauze špatného.

Zmiň číslo i znění článku *Listiny*, jež je na daném příkladu porušována.

2.2 Vypracovaný komiks zašli učiteli podle jeho pokynů. Učitel jej následně promítne. Každý z komiksů si prohlédni a ohodnoť přes webový nástroj mentimeter. Postupuj dle pokynů učitele.

Pokyn k hodnocení: hodnotíme především to, zda jsou splněny podmínky komiksu, dále nápaditost, kreativitu, grafické zpracování.

³²³ EUR – Lex. *Listina základních práv Evropské unie* [online]. EUR – Lex, Úřední věstník Evropské unie, 26. 10. 2012, [cit. 12. 6. 2021]. Dostupné z <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:12012P/TXT&from=CS>.

3. EU dbá také na udržitelný rozvoj, což znamená, že usiluje o naplnění potřeb lidí právě žijících na planetě a zároveň zachování zdrojů a zlepšení podmínek žití pro příští generace.³²⁴ Mezi hlavní cíle udržitelného rozvoje patří body v tabulce na následující straně. Přečti si je a pracuj dál dle pokynů v úkolu 3.1.

3.1 Utvoř čtyřčlennou skupinu. Ve skupině si společně vyberte 5 cílů a navrhnete způsoby a nástroje, jimiž by *Evropská unie* měla dosáhnout stanovených cílů. Řešení hledejte společně, do učebnice si zapisují všichni.

1. cíl:

2. cíl:

3. cíl:

4. cíl:

5. cíl:

---

³²⁴ Evropská komise. *Přístup EU k problematice udržitelného rozvoje* [online]. Evropská komise: Generální ředitelství pro komunikaci: nedatováno, [cit. 12. 6. 2021]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/strategy/international-strategies/sustainable-development-goals/eu-approach-sustainable-development_cs.

Cíl č. 1: Vymýtit chudobu ve všech jejích formách všude na světě.
Cíl č. 2: Vymýtit hlad, dosáhnout potravinové bezpečnosti a zlepšení výživy, prosazovat udržitelné zemědělství.
Cíl č. 3: Zajistit zdravý život a zvyšovat jeho kvalitu pro všechny v jakémkoli věku.
Cíl č. 4: Zajistit rovný přístup k inkluzivnímu a kvalitnímu vzdělání a podporovat celoživotní vzdělávání pro všechny.
Cíl č. 5: Dosáhnout genderové rovnosti a posílit postavení všech žen a dívek.
Cíl č. 6: Zajistit všem dostupnost vody a sanitačních zařízení a udržitelné hospodaření s nimi.
Cíl č. 7: Zajistit přístup k cenově dostupným, spolehlivým, udržitelným a moderním zdrojům energie pro všechny.
Cíl č. 8: Podporovat trvalý, inkluzivní a udržitelný hospodářský růst, plnou a produktivní zaměstnanost a důstojnou práci pro všechny.
Cíl č. 9.: Vybudovat odolnou infrastrukturu, podporovat inkluzivní a udržitelnou industrializaci a inovace.
Cíl č. 10: Snížit nerovnost uvnitř zemí i mezi nimi.
Cíl č. 11: Vytvořit inkluzivní, bezpečná, odolná a udržitelná města a obce.
Cíl č. 12: Zajistit udržitelnou spotřebu a výrobu.
Cíl č. 13: Přijmout bezodkladná opatření na boj se změnou klimatu a zvládnání jejích dopadů.
Cíl č. 14: Chránit a udržitelně využívat oceány, moře a mořské zdroje pro zajištění udržitelného rozvoje.
Cíl č. 15: Chránit, obnovovat a podporovat udržitelné využívání suchozemských ekosystémů, udržitelně hospodařit s lesy, potírat rozšiřování pouští, zastavit a následně zvrátit degradaci půdy a zastavit úbytek biodiverzity.
Cíl č. 16: Podporovat mírové a inkluzivní společnosti pro udržitelný rozvoj, zajistit všem přístup ke spravedlnosti a vytvořit efektivní, odpovědné a inkluzivní instituce na všech úrovních.
Cíl č. 17: Oživit globální partnerství pro udržitelný rozvoj a posílit prostředky pro jeho uplatňování.

Tab. 60. *Cíle EU* týkající se udržitelného rozvoje.³²⁵

³²⁵ Evropská komise. *Sdělení komise Evropskému parlamentu, radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a výboru regionů, Další kroky k udržitelné evropské budoucnosti Evropské úsilí v oblasti udržitelnosti* [online]. EUR – Lex, 22. 11. 2016, [cit. 12. 6. 2021]. Dostupné z <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=COM%3A2016%3A739%3AFIN#footnote43>.

3.2 Prezentujte vybraná řešení dle pokynů učitele.

3.3 Vyhledejte na internetu, jaké způsoby a nástroje používá EU pro splnění stanovených cílů a porovnejte je s vašimi návrhy.

POZNÁMKY:

4. Jedním z důvodů, proč je pro ČR a její obyvatele výhodné být členskou zemí *EU*, jsou dotace a fondy, které *EU* poskytuje. Pracuj s oficiální webovou stránkou zabývající se dotacemi a fondy a odpověz na otázky níže. Odkaz: <https://www.dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr>.

a) Co jsou to *Evropské dotační fondy* a na jak dlouhá období vypisují své programy?

b) Jaké oblasti fondy EU dotují?

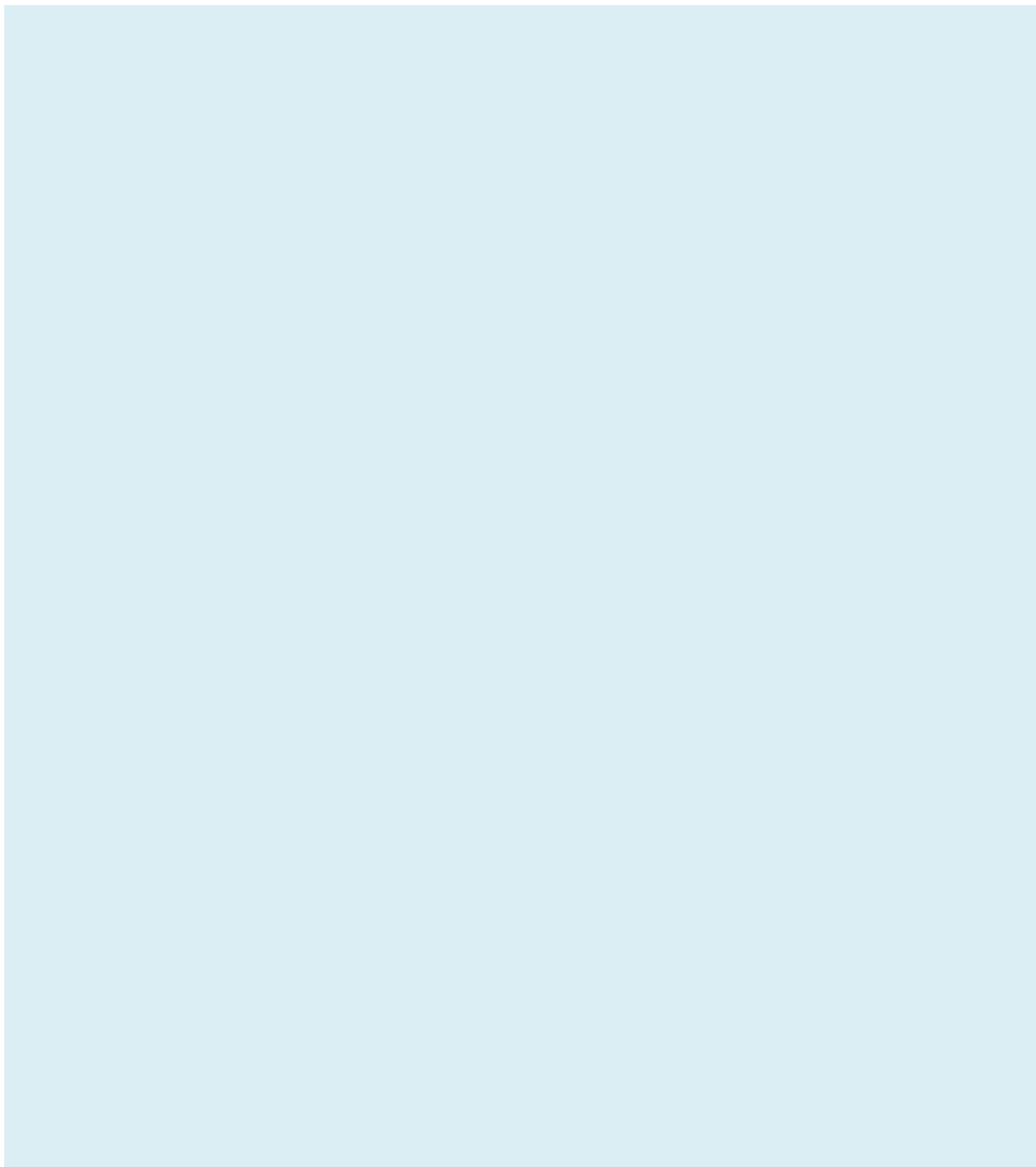
c) Zjisti, kdo může čerpat z fondů EU.

d) Vyber si dvě skutečnosti, které již byly za podpory fondů zrealizovány a představ je. Součástí představení je i procentuální a číselný údaj, kolik peněz fondy na projekt přispěly.

e) Vyber si jeden z projektů, který je v současné době realizován za podpory fondů a představ jej.

f) Zjisti, na co lze například v současné době získat dotace.

g) Sepiš postup, jakým způsobem získat (a udržet si) dotaci:

4.1 Vrať se zpět do čtyřčlenné skupiny a zkontrolujte si vzájemně odpovědi na otázky z úkolu 4.

5. Nyní si prohlédni a přečti následující články a obrázky. Dále postupuj a diskutuj dle pokynů učitele.

Obr. 30. STOP! KVŮLI RAKOVINĚ. Autor Johana Hovorková.³²⁶

5) Za malého zájmu se v EU opět stává aktuální otázka migrace. Opět se hovoří o systému, který by přerozděloval migranty mezi členské státy EU pod heslem „povinné solidarity“. Jak se k této otázce staví SPD?

To hnutí SPD naprosto odmítá. EU nepomáhá, ale škodí. Musíme z EU odejít, nebo nám Brusel vnutí imigranty! My jsme proti tomu rozjeli petici, prosím podpořte nás podpisem: <https://www.saveurope.cz/>

Již v říjnu nám hrozí i v naší republice reálné nebezpečí, jelikož koalice Pirátů a STAN má v programu přijímání migrantů a eura. To samé prosazuje koalice SPOLU (ODS, KDU-ČSL a TOPO09) a ČSSD. Pakliže by z těchto uskupení vznikla vláda, bude to pro naši republiku ekonomická a sociální katastrofa.

6) Co říkáte výzvě europoslance za Piráty Mikuláše Peksy, který prostřednictvím sociálních sítí vyzval občany, aby při sčítání lidu do kolonky národnosti uváděli – EVROPSKÁ?

To je zcela zcestný názor prosazovaný novodobými neomarxisty a globalisty. Je vidět, že cílem globalistů a Pirátů je konec evropských národů i našeho státu, čehož nástrojem je i masová imigrace. Předseda Pirátů Ivan Bartoš se zúčastnil demonstrace „Uprchlíci vítějte“, Adéla Šípová, která je nyní senátorkou Pirátů, zase uvedla, že je pro kvóty na imigranty a že se na imigranty těší.

Obr. 31. Facebookový příspěvek. Autor Tomio Okamura - SPD.³²⁷

Hnutí SPD je velkým kritikem EU. Je něco, co vás v poslední době naštválo?

Ano. Náš europoslanec Ivan David například upozornil na to, že od 1. ledna 2021 je v EU zakázána porážka hospodářských zvířat v drobných chovech. Tento návrh je důsledkem snahy nadnárodních korporací, které jsou skutečnými vládci Evropské unie, učinit přítrž drobnému hospodaření a samozásobitelství. Zatím u nás korporace ovládají asi 80 % trhu, ale snaží se ovládnout 100 %, aby mohly ještě účinněji diktovat ceny. Drobní chovatelé a zemědělci o tom možná ani nevědí. Zatím nepřišli na řadu sankce. Vidíme, že EU nepomáhá, ale škodí. Čím dříve z ní odejdeme, tím lépe!

Odezva na toto nařízení je natolik negativní, že Evropská komise pravděpodobně ustoupí v případě drůbeže a králiků. Naprosto však nehodlá ustoupit v případě prasat, ovcí, koz a hovězího dobytka. Trvá na tom, že bude nanejvýš možné provést domácí porážku za přítomnosti veterináře, aby bylo garantováno náležité zabití zvířete, ale pak musí být zabitá zvířata transportována na jatka, která mají příslušnou akreditaci, kde bude zvířata zpracována, a chovatel si pak zpracované maso může odvézt.

Obr. 32. SPD je velkým kritikem EU. Autor TN.cz.³²⁸

³²⁶ HOVORKOVÁ, Johana. *Brusel chce zakázat hranolky a chleba aneb Lži blesku na titulní straně* [online]. FORUM24, 2. 8. 2017, [cit. 12. 6. 2021]. Dostupné z <https://www.forum24.cz/brusel-chce-zakazat-hranolky-a-chleba-aneb-lzi-blesku-na-titulni-strane/>.

³²⁷ TOMIO OKAMURA – SPD. *Facebookový příspěvek, bez názvu* [online]. Tomio Okamura – SPD, facebookový profil, 31. 3. 2021, [cit. 12. 6. 2021]. Dostupné z <https://www.facebook.com/tomio.cz/posts/4311407785536670>.

Další zákaz z EU! Skončí silnější vysavače. Proč?

Zdroj: Thinkstockphotos

Téma: [Na vaší straně](#)

Už za necelé čtyři týdny začne platit další z rozporuplných nařízení Evropské unie. Od září totiž zakázala prodávat výkonnější vysavače. Ty s příkonem nad 1600 W tak zmizí z regálů obchodů. V roce 2017 už pak koupíme jen vysavače pod 900 W. Otázkou je, jestli s nimi něco vysajeme? Je to další nesmysl z dílny EU?

Obr. 33. Další zákaz z EU! Skončí silnější vysavače. Proč? Autor TN.cz.³²⁹

Evropská komise žaluje Česko a Polsko za porušování volebních práv

9. 6. 2021, 12:43 – Brusel • Aktualizováno 9. 6. 2021, 16:11 – drk, [Novinky](#), ČTK

Evropská komise ve středu zažalovala Česko a Polsko u soudního dvora Evropské unie kvůli tomu, že nedovolují cizincům z EU vstupovat do politických stran. Podle unijní exekutivy tím obě země omezují jejich právo kandidovat v evropských volbách a ve volbách do zastupitelstev za stejných podmínek, jaké mají čeští a polští občané. Komise o tom informovala na svém webu. České ministerstvo vnitra potvrdilo, že členem politického subjektu se mohou stát pouze Češi.

Obr. 34. Evropská komise žaluje Česko a Polsko za porušování volebních práv. Autor [Novinky.cz](#).³³⁰

Tab. 61. Články týkající se Evropské unie.

³²⁸ TN.cz. *Další zákaz z EU! Skončí silnější vysavače. Proč?* [online]. TN.cz, aktual. 6. 8. 2014, [cit. 12. 6. 2021]. Dostupné z <https://tn.nova.cz/clanek/zpravy/na-vasi-strane/dalsi-zakaz-z-eu-zakazou-silnejsi-vysavace-proc.html>.

³²⁹ VOSÁHLO, Jakub. *O tom se nemluví: Co chce Brusel provést s českou zabijačkou? Okamura varuje* [online]. Parlamentní listy.cz, 3. 5. 2021, [cit. 12. 6. 2021]. Dostupné z <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/rozhovory/O-tom-se-nemluvi-Co-chce-Brusel-provest-s-ceskou-zabijackou-Okamura-varuje-662773>.

³³⁰ Novinky.cz. *Evropská komise žaluje Česko a Polsko za porušování volebních práv* [online]. Novinky.cz, 9. 6. 2021, [cit. 12. 6. 2021]. Dostupné z <https://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/clanek/evropska-komise-zaluje-cesko-a-polsko-za-porusovani-volebnich-prav-40362765>.

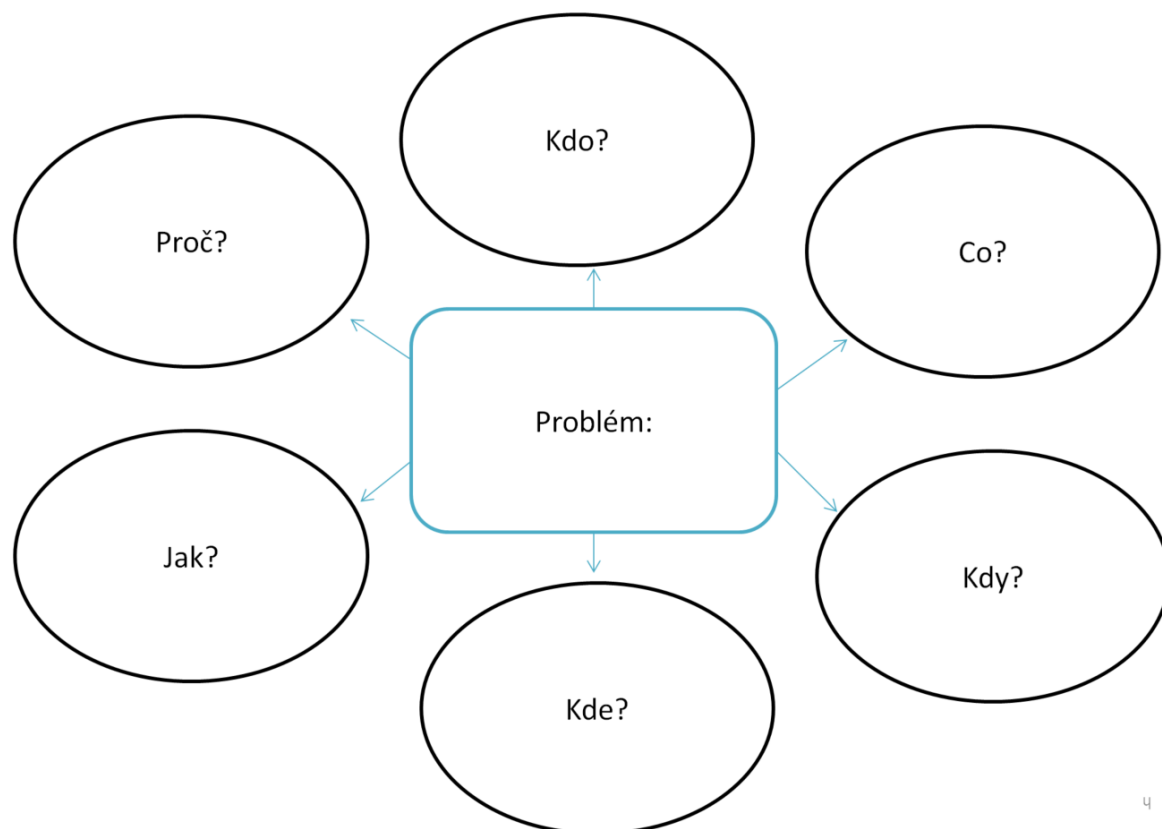
5.1 Sepište ve čtyřčlenné skupině seznam tezí a rad, jak zaručeně poznat hoax a fake news:

5.2 Prezentujte váš seznam dle pokynů učitele

6. Kromě iracionální, mytické a nepodložené kritiky EU, jež vědomě zachází s nepravdami za účelem poškození EU, existuje i racionální, kladná kritika Evropské unie, jež se týká efektivnějšího fungování EU. Do racionálního druhu kritiky patří mimo jiné, tato témata:

- a) jednomyslnost při rozhodování
- b) hrozby a absence armády
- c) tzv. demokratický deficit
- d) stěhování evropského parlamentu
- e) nízká kontrola užívání dotací

6.1 Utvořte 10 skupin po třech členech. Každá ze skupin si vybere jedno téma, se kterým bude dále pracovat (každé téma bude tedy zpracováno nejvýše 2x). Ve skupině téma zpracujte metodou *Šesti sluhů* (schéma viz níže). Vaším úkolem je komplexně představit daný problém pomocí otázek ve schématu níže. Pro zpracování informací použijte internet.

Obr. 35. Schéma pro metodu *Šest sluhů*. Obrázek autora.³³¹

6.2 Po vypracování úkolu dále pracujte metodou *Jeden zůstává – ostatní rotují*. Vyčkejte na pokyny učitele.

6.3 Zatímco „rotující“ žáci znají celkovou problematiku, ten žák, který zůstal na svém místě a prezentoval vybraný problém, neměl příležitost se seznámit s ostatními problémy. Úkolem dvou rotujících je nyní převyprávět jednotlivé problémy spolužáku, který zůstal na svém místě.

³³¹ SIEGLOVÁ, Dagmar. *Konec školní nudy: didaktické metody pro 21. století*. Praha: Grada, 2019, s. 135. ISBN 978-80-271-2254-7.

9.2 Metodický list – Evropská unie
Cíle: Žák zná základní informace o EU. Žák rozpozná základní znaky nepravdivých zpráv. Žák dokáže říci kladné i záporné přínosy členství v EU. Žák komunikuje a spolupracuje, řeší problém ve skupině.
Rozvoj klíčové kompetence: kompetence občanská, kompetence k řešení problému, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální.
Časová dotace: 4 hodiny.
Pomůcky: učebnice, počítače/tablety s přístupem k internetu pro všechny žáky, projektor.

Tab. 62. Úvod k metodickému listu – EU.

1. Žáci utvoří dvojice a pracují metodou *Zrcadlového čtení*. Každý ze žáků čte jednu část textu (A/B) a po každém odstavci si navzájem přeříkají, co přečetli.
2. Žáci si přečtou témata níže a vybrané téma nahlásí učiteli. Každé téma smí být zpracováno pouze jedenkrát. Následně žáci pracují samostatně s internetem, vyhledávají v *Listině základních práv Evropské unie* to, co obnáší jimi vybraný článek. Žáci si hlavní body článku vypíší.

Odkaz: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:12012P/TXT&from=CS> .

Čl. 1 - Lidská důstojnost.	Čl. 25 - Práva starších osob.
Čl. 2 - Právo na život.	Čl. 26 - Začlenění osob se zdravotním postižením.
Čl. 3 - Právo na nedotknutelnost lidské osobnosti.	Čl. 27 - Právo pracovníka na informování a na projednávání v podniku.
Čl. 4 - Zákaz mučení a nelidského či ponižujícího zacházení anebo trestu.	Čl. 29 - Právo na přístup ke službám zaměstnanosti.
Čl. 5 - Zákaz otroctví a nucené práce.	Čl. 30 - Ochrana v případě neoprávněného propuštění.
Čl. 6 - Právo na svobodu a bezpečnost.	Čl. 31 - Slušné a spravedlivé pracovní podmínky.
Čl. 7 - Respektování soukromého a	Čl. 32 - Zákaz dětské práce a ochrana

rodinného života.	mladých lidí při práci.
Čl. 8 - Ochrana osobních údajů.	Čl. 33 - Rodinný a pracovní život.
Čl. 9 - Právo uzavřít manželství a právo založit rodinu.	Čl. 34 - Sociální zabezpečení a soc. pomoc.
Čl. 10 - Svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání.	Čl. 35 - Ochrana zdraví.
Čl. 11 - Svoboda projevu a informací.	Čl. 36 - Přístup ke službám obecného hospodářského zájmu.
Čl. 12 - Svoboda shromažďování a sdružování.	Čl. 37 - Ochrana životního prostředí.
Čl. 13 - Svoboda umění a věd.	Čl. 38 - Ochrana spotřebitele.
Čl. 14 - Právo na vzdělání.	Čl. 40 - Právo volit a být volen v obecních volbách.
Čl. 15 - Právo svobodné volby povolání a právo pracovat.	Čl. 41 - Právo na řádnou správu.
Čl. 16 - Svoboda podnikání.	Čl. 42 - Právo na přístup k dokumentům.
Čl. 17 - Právo na vlastnictví.	Čl. 44 - Petiční právo.
Čl. 18 - Právo na azyl.	Čl. 45 - Volný pohyb a pobyt.
Čl. 19 - Ochrana v případě vystěhování, vyhoštění nebo vydání.	Čl. 46 - Diplomatická a konzulární ochrana.
Čl. 20 - Rovnost před zákonem.	Čl. 47 - Právo na účinnou právní ochranu a spravedlivý proces.
Čl. 21 - Zákaz diskriminace.	Čl. 48 - Presumpce nevinny a právo na obhajobu.
Čl. 22 - Kulturní, náboženská a jazyková rozmanitost.	Čl. 49 - Zásady zákonnosti a přiměřenosti trestných činů a trestů.
Čl. 23 - Rovnost žen a mužů.	Čl. 50 - Právo nebýt dvakrát trestně stíhán nebo trestán za stejný trestný čin.
Čl. 24 - Práva dítěte.	

Tab. 63. Práva z Listiny základních práv Evropské unie. ³³²

³³² EUR – Lex. *Listina základních práv Evropské unie* [online]. EUR – Lex, Úřední věstník Evropské unie, 26. 10. 2012, [cit. 12. 6. 2021]. Dostupné z <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:12012P/TXT&from=CS>.

2.1 Žáci samostatně pracují s počítačem a tvoří *komiks*. Učitel musí vhodně zvolit nástroj, v němž lze tuto aktivitu provést. Je možné ji plnit v základních balíčcích office či v různých programech, které si škola zakoupila. Přínosné ale je, naučit se i s jinými aplikacemi, vhodná je např. webová aplikace Book Creator.

Podmínky k vypracování *komiksu*:

- Použít 3-6 obrázků/ textových polí.
- Najít a představit ve zkratce kauzu porušování daného článku (v zemi nepatřící do EU.)
- Vysvětlit, co je na dané kauze špatného.
- Zmínit číslo i znění článku *Listiny*, jež je na daném příkladu porušována.

2.2 Učitel sdělí žákům, kam mu mají zaslat vypracovaný *komiks*. Po zaslání *komiksů* učitel jednotlivé promítne. Po promítnutí každého jednotlivého *komiksu* učitel nechá krátkou pauzu pro ohodnocení *prezentace*.

Žáci hodnotí každý *komiks* pomocí aplikace *mentimeter.com*, jež musí učitel předem připravit. Používání aplikace je zdarma, ale je nutná registrace. Po zaregistrování učitel „vytvoří *novou prezentaci*“ a vybere slide „*scale*.“ Následně vepíše do jednotlivých škál jména žáků a určí možnou bodovou hranici *škálování* – např. 1-10 bodů, přičemž jeden bod je nejméně, 10 nejvíce. V jednom slide lze hodnotit maximálně osm žáků, je tedy nutno vytvořit *prezentaci* s více slidy. Po vytvoření *prezentace* učitel sdílí *prezentaci* (formou QR kódu nebo odkazu) se žáky, kteří mají možnost „*škálovat*“ přes počítače nebo chytré telefony.

Přestože je aplikace i vytvoření *prezentace* uživatelsky velmi jednoduché, je možno nahradit aplikaci papírovou podobou *škálování*, hlasováním apod.

Žáci hodnotí především splnění podmínek *komiksu* (viz úkol 2.1), nápaditost a kreativitu, kvalitu grafického zpracování.

3. Žáci dále pracují s myšlenkou *udržitelného rozvoje* a přečtou si hlavní body *udržitelného rozvoje*:

Cíl č. 1: Vymýtit chudobu ve všech jejích formách všude na světě.

Cíl č. 2: Vymýtit hlad, dosáhnout potravinové bezpečnosti a zlepšení výživy, prosazovat <i>udržitelné zemědělství</i> .

Cíl č. 3: Zajistit zdravý život a zvyšovat jeho kvalitu pro všechny v jakémkoli věku.
Cíl č. 4: Zajistit rovný přístup k inkluzivnímu a kvalitnímu vzdělání a podporovat celoživotní vzdělávání pro všechny.
Cíl č. 5: Dosáhnout genderové rovnosti a posílit postavení všech žen a dívek.
Cíl č. 6: Zajistit všem dostupnost vody a sanitačních zařízení a udržitelné hospodaření s nimi.
Cíl č. 7: Zajistit přístup k cenově dostupným, spolehlivým, udržitelným a moderním zdrojům energie pro všechny.
Cíl č. 8: Podporovat trvalý, inkluzivní a udržitelný hospodářský růst, plnou a produktivní zaměstnanost a důstojnou práci pro všechny.
Cíl č. 9: Vybudovat odolnou infrastrukturu, podporovat inkluzivní a udržitelnou industrializaci a inovace.
Cíl č. 10: Snižit nerovnost uvnitř zemí i mezi nimi.
Cíl č. 11: Vytvořit inkluzivní, bezpečná, odolná a udržitelná města a obce.
Cíl č. 12: Zajistit udržitelnou spotřebu a výrobu.
Cíl č. 13: Přijmout bezodkladná opatření na boj se změnou klimatu a zvládnání jejích dopadů.
Cíl č. 14: Chránit a udržitelně využívat oceány, moře a mořské zdroje pro zajištění udržitelného rozvoje.
Cíl č. 15: Chránit, obnovovat a podporovat udržitelné využívání suchozemských ekosystémů, udržitelně hospodařit s lesy, potírat rozšiřování pouští, zastavit a následně zvrátit degradaci půdy a zastavit úbytek biodiverzity.
Cíl č. 16: Podporovat mírové a inkluzivní společnosti pro udržitelný rozvoj, zajistit všem přístup ke spravedlnosti a vytvořit efektivní, odpovědné a inkluzivní instituce na všech úrovních.
Cíl č. 17: Oživit globální partnerství pro udržitelný rozvoj a posílit prostředky pro jeho uplatňování.

Tab. 64. Cíle EU týkající se udržitelného rozvoje.³³³

³³³ Evropská komise. *Sdělení komise Evropskému parlamentu, radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a výboru regionů, Další kroky k udržitelné evropské budoucnosti Evropské úsilí v oblasti udržitelnosti* [online]. EUR – Lex, 22. 11. 2016, [cit. 12. 6. 2021]. Dostupné z <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=COM%3A2016%3A739%3AFIN#footnote43>.

3.1 Žáci utvoří čtveřice a společně navrhnu řešení – resp. nástroje, způsoby, jak dosáhnout daných cílů. Toto řešení vypracují pro 5 různých cílů, bodů.

3.2 Učitel se postupně ptá na řešení k jednotlivým bodům. Nechává mluvit max. 2 – 3 skupinky k jednomu tématu a pouze, pokud mají odlišná řešení. Učitel dbá na to, aby se všechny skupiny rovnoměrně dostaly ke slovu.

3.3 Žáci vyhledávají s pomocí internetu nástroje a způsoby, jakými chce EU dojít ke splnění svých cílů, porovnávají je s vlastními návrhy. Práce ve skupině.

4. Žáci zodpovídají na položené otázky týkajících se *Evropských fondů* a dotací. Pracují přitom s webovými stránkami <https://www.dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr>. Cílem práce je zorientovat se na webových stránkách a znát postup zažádání o evropskou dotaci.

ŘEŠENÍ:

a) Co jsou to *Evropské dotační fondy* a na jaká období vypisují své programy?

Evropské dotační fondy jsou fondy, které nabízejí výraznou finanční podporu různým projektům ve vybraných oblastech. *Evropské dotační fondy* obvykle vypisují své programy na 7 let.

b) Jaké oblasti *fondy EU* dotují?

Například integrovaný záchranný systém, dopravu, podnikání a inovace, zdravotnictví, zaměstnanost a sociální oblast, rozvoj venkova, životní prostředí, rybářství, revitalizace, vzdělávání, vysoké školy a výzkum.³³⁴

c) Zjisti, kdo může čerpat z *fondů EU*.

Z *fondů EU* smí čerpat osoby právnické, ale i fyzické, záleží na vypsání programu.

d) Vyber si jednu skutečnost, které již byla za podpory fondů zrealizována a představ ji. Součástí představení je i procentuální a číselný údaj, kolik peněz fondy na projekt přispěly.

Projekt sdílené učebny informatiky a robotiky ve Dvoře Králové nad Labem. Tato učebna je umístěna na SŠ informatiky a služeb a je dostupná pro všechny základní školy na území

---

³³⁴ DotaceEU.cz. *100 000 projektů pro lepší Česko* [online]. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, ©2021, [cit. 12. 6. 2021]. Dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/cs/jak-evropske-dotace-pomahaji/jak-evropske-dotace-pomahaji>.

města Dvůr Králové nad Labem. *Evropské fondy* přispěly na realizaci částkou vyšší než 2 260 000 Kč, což z celkových finančních nákladů činilo asi 95%.³³⁵

e) Vyber si jeden z projektů, který je v současné době realizován za podpory fondů a představ jej.

Projekt obnovy parku Stromovka v Humpolci. Humpolecká stromovka je největší zelenou plochou v Humpolci, cílem projektu bylo navrhnout opatření podporující růst zeleně a vytvoření návrhu parku tak, aby zapadnul do historického centra města. *Evropská unie* přispívá k realizaci 60% finančních prostředků, částkou téměř 1 940 000 Kč.³³⁶

f) Zjisti, na co lze v současné době získat dotace.

Lze získat např. Bezúročný úvěr pro sociální podniky, který poskytuje velmi výhodné financování úvěru. Úvěr si lze vzít na takový projekt, který rozšiřuje pracovní příležitosti a bojuje s chudobou. Peníze lze využít na pořízení strojů, pořízení staveb, pořízení dlouhodobého nehmotného majetku (např. software), k financování provozu. Úvěr je poskytován až do výše 25 000 000 Kč.³³⁷

g) Sepiš postup, jakým způsobem získat (a udržet si) dotaci.

1) Vytvoření *projektového záměru*. (Na co potřebujeme peníze? Jaký je náš cíl? Na jakou cílovou skupinu je zaměřen? Kolik peněz bude potřeba a kde je vezmu?)

2) Nalezení programu financování a oblast podpory pro projektový záměr. (Existuje vhodný program pro financování mého záměru? Jaké má podmínky? Mohu o něj zažádat?)

3) Podání *žádosti o podporu*. (*Žádost* i přílohy se podávají elektronicky. Existují příručky, které poradí, jak o podporu zažádat, ale žadatelům jsou nabízeny též konzultace s odborníky.)

4) *Posouzení žádosti o podporu*. (Orgán, který posuzuje žádosti, zhodnotí žádost dle předem stanovených kritérií. Žadatel je posléze informován o výsledku hodnocení projektů.)

³³⁵ DotaceEU.cz. *Sdílená učebna informatiky a robotiky* [online]. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, ©2021, [cit. 12. 6. 2021]. Dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/cs/statistiky-a-analyzy/mapa-projektu/projekty/06-integrovaný-regionální-operacní-program/06-4-komunitně-vedený-místní-rozvoj/sdílená-ucebna-informatiky-a-robotiky>.

³³⁶ DotaceEU.cz. *Obnova parku Stromovka v Humpolci* [online]. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, ©2021, [cit. 12. 6. 2021]. Dostupné z <https://www.dotaceeu.cz/cs/statistiky-a-analyzy/mapa-projektu/projekty/05-operacní-program-zivotní-prostředí/05-4-ochrana-a-peče-o-přírodu-a-krajinu/obnova-parku-stromovka-v-humpolci>.

³³⁷ Českomoravská rozvojová a záruční banka a.s. *Bezúročný úvěr pro sociální podniky, Úvěr v programu S – podnik*. Českomoravská rozvojová a záruční banka a.s., nedatováno, [cit. 12. 6. 2021]. Dostupné z <https://www.cmzrb.cz/podnikatele/uvery/s-podnik/>.

5) Realizace projektu. (Pokud je žádání úspěšné, je podepsána smlouva a stanoveny podmínky.)

6) Zažádání o platbu. (Lze provádět zpětně i předem, nebo kombinací těchto dvou způsobů.)

7) Vyhodnocení a vyúčtování projektu. (Při projektu je třeba průběžně pořizovat fotografie a jinou dokumentaci, kterou doložíme faktury. Tato dokumentace bude zkontrolována příslušným orgánem, který vyhodnotí způsobilost/nezpůsobilost nároků.

8) Kontrola na místě realizace projektu. (Kontrola na místo realizace projektu přijít může, ale nemusí, může být plánovaná i neplánovaná. Kontrola po prohlídce dané skutečnosti sestavuje protokol s poznatky a opatřeními předcházejícími sankce.

9) Vytvořit publicitu projektu. (Každý příjemce finanční podpory z EU fondů musí jednat dle stanovených pravidel a informovat veřejnost o tom, že je projekt spolufinancován EU. Pravidla jasně stanovují velikost informačního zdroje /plakát, banner apod./)

10) Udržitelnost projektu. (Projekt musí být udržován do doby uvedené ve smlouvě i bez podpory dotací. Pokud tato podmínka není splněna, může být příjemci uložena sankce, nebo po něm může být požadováno vrácení části/všech nákladů. Nejčastěji minimálně stanovená doba udržitelnosti je 5 let.)³³⁸

4.1 Žáci se vrátí do čtyřčlenné skupiny, v níž byli během třetích úkolů a kontrolují si správnost svých odpovědí. Pokud učitel váhá, zda jsou odpovědi žáků správné, lze dále pracovat metodou *sněhové koule*, nebo *řízené diskuze*.

5. Žáci si prohlédnou a pročtou obrázky a texty v učebnici níže. Poté, co má každý žák prohlédnuto se učitel mluví ke každému obrázku zvlášť:

a) „Zvedne ruku ten, kdo si myslí, že zpráva je pravdivá b) Zvedne ruku ten, kdo si myslí, že zpráva je určitě nepravdivá. c) Zvedne ruku ten, jež si není jistý pravdivostí či nepravdivostí zprávy.“

Žáci postupně hlasují. Poté, co se tímto způsobem ohodnotí všechny obrázky a články, učitel řekne správné výsledky:

---

³³⁸ DotaceEU.cz. *10 kroků k získání dotace* [online]. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, ©2021, [cit. 12. 6. 2021]. Dostupné z <https://www.dotaceeu.cz/cs/jak-ziskat-dotaci/10-kroku-k-ziskani-dotace>.

„Obrázky 26 - 29 jsou lživé (tzv. hoaxy nebo fake news), obrázek 30 je pravdivý“. Následuje řízená diskuze ke každému obrázku zvlášť, přičemž se žáci snaží pochopit, proč je zrovna tato zpráva falešná, jaké má hlavní rysy apod. Učitel u jednotlivých lživých článků klade následující otázky:

- a) Čím se zabývá tato zpráva a jaký má cíl?
- b) Na koho zpráva cílí?
- c) Jaké emoce zpráva vyvolává?
- d) Co je na této zprávě zvlášť nápadné?
- e) Obsahuje zpráva nějaké téma, jež je pro veřejnost palčivé?
- f) Apeluje zpráva nějak na čtenáře?

5.1 Žáci ve čtyřčlenných skupinách sepisují seznam základních rad, jak zaručeně poznat hoax a fake news.

5.2 Učitel řídí *prezentaci výsledků*: První skupina, která prezentuje svůj seznam, řekne všechny body, jež si zapsala, další skupiny doplňují to, co nebylo řečeno.

Řešení – seznam rad pro rozpoznání fake news, hoaxy:

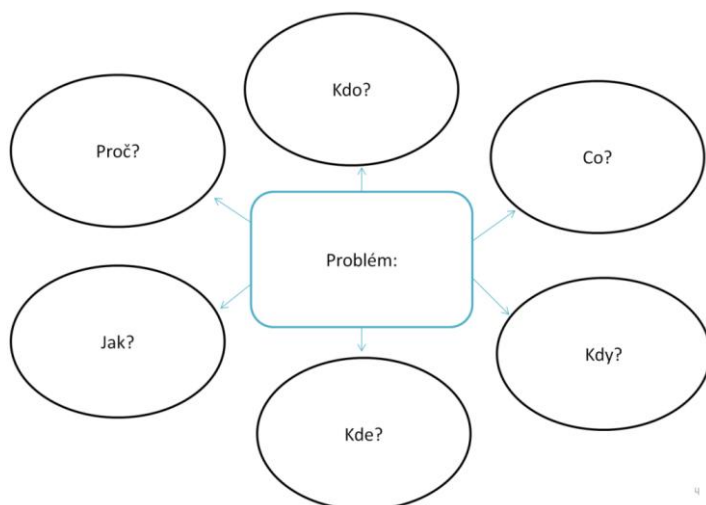
- Sledovat pouze zprávy ze seriózních médií.
- Porovnávat, zda daná zpráva vyšla i v jiných médiích.
- Zkoumat, jaký postoj má autor zprávy k informacím, o nichž píše.
- Zkoumat, zda se daná zpráva snaží cílit na city a vyvolávat silné emoce.
- Zkoumat, zda daná zpráva zobrazuje předsudky, stereotypy, palčivá témata společnosti, rasistické či xenofobní rysy.
- Pokud se zpráva opírá o výsledky vědce, výzkumu, instituce, či autoritu známé osobnosti, je třeba zjistit, zda daná instituce/osoba vůbec existuje, zda výzkum proběhl apod.
- Prohlédnout si gramatickou a stylistickou stránku textu: je-li text po stylistické stránce chudý a má gramatické nedostatky, bývá to fake news/ hoax.
- Sledovat obrazovou část zprávy, prozkoumat ji přes prohlížeče, které odhalují původní použití obrázku/video.

- Podívat se, zda daná zpráva již není na seznamu hoaxů a fake news (např. web www.hoax.cz)

6. – 6.1 Úkolem žáků je seznámit se i s racionální kritikou Evropské unie. Žáci utvoří trojice (tedy deset skupin, počítáme-li se třídou o 30 členech) a vyberou si jedno z témat racionální kritiky a nahlásí jej učiteli. Každé z témat smí být zpracováno max. dvakrát.

Dále s tématem pracují metodou *Šest sluhů*, tedy snaží se zjistit komplexní odpovědi na 6 otázek týkajících se tématu (viz. schéma níže). Pro zpracování žáci užívají internet.

- jednomyslnost při rozhodování
- hrozby a absence armády
- tzv. demokratický deficit
- stěhování evropského parlamentu
- nízká kontrola užívání dotací

Obr. 36. Schéma pro metodu *Šest sluhů* – verze učitel.³³⁹

Neexistuje jediné správné řešení, proto je níže uváděn pouze stručný nástin, od žáků se očekává komplexnější a hlubší řešení problému:

- jednomyslnost při rozhodování:

³³⁹ SIEGLOVÁ, Dagmar. *Konec školní nudy: didaktické metody pro 21. století*. Praha: Grada, 2019, s. 135. ISBN 978-80-271-2254-7.

Co? Jednomyslnost při rozhodování bývá častým předmětem kritiky *EU*. Jednomyslně musí hlasovat *Rada Evropy* o citlivých záležitostech (např. zahraniční a bezpečnostní politika, členství v *EU*, financování *EU*, apod.)³⁴⁰

Kdy? Kritika zaznívá silněji po ustanovení *Lisabonské smlouvy*, která navýšila počet témat, o nichž je potřeba hlasovat jednomyslně.

Kde? Jednomyslné hlasování probíhá v *Radě Evropy* při otázkách zmíněných výše.

Jak? Kritizující se opírají do jednomyslného hlasování především kvůli pomalosti, či kvůli tomu, že některé země schválně brzdí celkově prospěšná usnesení, jen kvůli svému většímu prospěchu. Kritizující obvykle navrhují některá jednomyslná rozhodování nahradit hlasovacím systémem kvalifikované či prosté většiny.

Proč? Jednomyslnost je kritizována především proto, že je pomalá (hledá se řešení, dokud se nenajde).

Kdo? Kritikem jednomyslnosti jsou některé osobnosti české, ale i zahraniční politiky – např. bývalý předseda evropské komise Jean - Claude Juncker.

b) hrozby a absence armády

Co? V současné době neexistuje evropská armáda, která by mohla chránit členy Evropské unie před případnými vojenskými a teroristickými hrozbami či provádět aktivní zahraniční politiku formou donucovacích prostředků nebo silou rychlé reakce.

Kdy? Problém je diskutovaný dlouhou dobu, velké změny a posuny v bezpečnostní politice se ovšem dějí především od roku 2016.³⁴¹

Kde? Kritika neexistence armády postupuje velkým množstvím členských zemí *EU*.

Jak? V případě existence evropské armády by měly dále existovat národní armády určené pro vnitřní politiku a vedle nich by existovala i evropská armáda. Znamenalo by to ovšem nutnost

---

³⁴⁰ Evropská rada, Rada evropské unie. *Systém hlasování. Jednomyslnost* [online]. Evropská rada, Rada evropské unie, aktual. 28. 1. 2020, [cit. 17. 6. 2021]. Dostupné z <https://www.consilium.europa.eu/cs/council-eu/voting-system/unanimity/>.

³⁴¹ Evropský parlament. *Evropská armáda? Kam skutečně směřuje unijní obranná politika* [online]. Evropský parlament, vyd. 28. 6. 2019, aktual. 4. 5. 2021, [cit. 17. 6. 2021]. Dostupné z <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/security/20190612STO54310/evropska-armada-myty-a-realita>.

vyššího finančního příspěvku do EU.³⁴² Mantinely pro existenci společné obrany vymezuje *Lisabonská smlouva*.³⁴³

Proč? Armáda dosud neexistuje především kvůli neschopnosti zcela opustit národní princip odpovědnosti.

Kdo? Velkými kritiky neexistence evropské armády a těmi, kteří prosazují její vznik, jsou např. francouzský prezident Macron (od roku 2017 vytvářel vlastní projekt intervenční iniciativy) nebo německá kancléřka Merkelová.

Obecně „podle průzkumu z března 2018 by 68 % Evropanů – a 71 % Čechů – chtělo, aby Unie dělala v obraně víc.“³⁴⁴

c) tzv. demokratický deficit

Co? Jako demokratický deficit se označuje vícero skutečností. „Demokratický deficit nicméně v každém pojetí rámcově znamená nedostatek demokratické legitimacy evropských institucí a jejich rozhodování.“³⁴⁵

Lze se tedy zaměřit konkrétně např. na neexistenci opravdových evropských voleb: evropský parlament není volen ale pouze „komponován“ z jednotlivých zemí. Demokratickým deficitem obecně se může též rozumět nedostatek demokracie vlivem složitosti systému a nemožnosti změnit zvolené.

Kdy? Problém je dlouhodobě diskutovaný, pro jeho zlepšení byly ustanoveny různé doplňující smlouvy, které posilují pravomoci parlamentu (jde např. o *smlouvu z Nice* či *Lisabonskou smlouvu*).³⁴⁶

---

³⁴² KUBEŠA, Milan. *Evropská armáda – utopie nebo reální budoucnost? ... aneb společné ozbrojené síly EU „jinak“*. Vojenské rozhledy, 2013, roč. 22 (54), č. 2, s. 103 – 108, ISSN 1210-3292. Také dostupné z <https://www.vojenskerohledy.cz/kategorie-clanku/vystavba-ozbrojenych-sil/evropska-armada-utopie-nebo-realna-budoucnost-aneb-spolecne-ozbrojene-sily-eu-jinak>.

³⁴³ Evropský parlament. *Evropská armáda? Kam skutečně směřuje unijní obranná politika* [online]. Evropský parlament, vyd. 28. 6. 2019, aktual. 4. 5. 2021, [cit. 17. 6. 2021]. Dostupné z <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/security/20190612STO54310/evropska-armada-myty-a-realita>.

³⁴⁴ Tamtéž.

³⁴⁵ BŘICHÁČEK, Tomáš. *Demokratický deficit EU: mýty a skutečnost* [online]. Centrum pro studium demokracie a kultury, ©2016, [cit. 17. 6. 2021]. Dostupné z <https://www.cdk.cz/demokraticky-deficit-eu-myty-skutenost>.

³⁴⁶ EUR – Lex. *Glosář shrnutí. Demokratický deficit* [online]. EUR – Lex, Přístup k právu evropské unie, nedatováno, [cit. 17. 6. 2021]. Dostupné z https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/democratic_deficit.html?locale=cs.

Kde? Problematika spočívá ve volbách do evropského parlamentu, jež se konají ve všech zemích. *Evropský parlament* zasedá v Bruselu a Štrasburku.

Jak? Projevuje se ztrátou důvěry v politický systém Evropské unie, což značí nízká účast u voleb do *Evropského parlamentu v České republice*.³⁴⁷

Proč? Lze mluvit o „komponování“ parlamentu více než o volení především z toho důvodu, že kandidáti obvykle nemají evropský program a nějakou evropskou vizi, ale spíše svůj program staví na národních potřebách. Neexistují ucelené vize vedení Evropy, ale jde o slepování jednotlivých národních cílů.

Kdo? Jedná se o problematiku všech států Evropské unie, jež je kritizována napříč všemi členskými zeměmi.

d) stěhování *Evropského parlamentu*

Co? Kritika spočívá v tom, že se *Evropský parlament* se pravidelně stěhuje mezi dvěma městy, což je velmi finančně náročné.

Kdy? *Evropský parlament* se stěhuje již od svého ustanovení, stěhování probíhá každý měsíc, obvykle je 4 dny ve Štrasburku a zbylých 26 dní v Bruselu.

Kde? Stěhování probíhá mezi Bruselem a Štrasburkem.

Jak? Každý měsíc je stěhováno asi 15 000 lidí (asistenti, překladatelé, novináři a mnoho dalších), ale i množství dokumentů a technického vybavení.

Proč? Kritika stěhování probíhá především, kvůli finanční náročnosti stěhování a špatnému využití nemovitostí. Ročně stojí stěhování *Evropského parlamentu* asi 103 milionů eur (v cenách roku 2014).³⁴⁸

Situaci je složité změnit kvůli *Smlouvě o EU* podepsané roku 1992, v níž jsou zakotveny oficiální sídla jednotlivých úřadů *EU*.³⁴⁹ Země, v nichž *Evropský parlament* působí, přináší tato skutečnost nemalé peníze a také jsou na tuto skutečnosti hrdí (především se jedná o

---

³⁴⁷ Tamtéž.

³⁴⁸ Evropský parlament. *Proč se parlament stěhuje mezi Bruselem a Štrasburkem?* [online]. Evropský parlament, nedatováno, [cit. 17. 6. 2021]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/faq/19/proc-se-parlament-stehuje-mez-bruselem-a-strasburkem>.

³⁴⁹ Tamtéž.

Francii) tudíž změna smlouvy je velmi citlivým tématem.³⁵⁰ Stěhování má též symbolický význam s ohledem na Štrasburk jako hraniční město a novodobé mírové vztahy mezi Německem a Francií.

Kdo? Kritiku věci otevřela švédská eurokomisařka Cecilia Malströmová v roce 2006 a založila kampaň „*One seat*,” pod níž se podepsal asi milion lidí. V roce 2010 byla kampaň obnovena pod názvem „*Single Seat*.”

Stěhování evropského parlamentu kritizuje z ČR např. Petr Mach (Strana svobodných občanů), europoslanec Jan Zahradil (ODS) či europoslankyně Martina Dlabajová (ANO). Z ostatních zemí se ke kritice přidává mnoho dalších europoslanců.³⁵¹

e) nízká kontrola užívání dotací

Co? V *Evropské unii* byla doposud velmi nízká (téměř žádná) kontrola čerpání a využívání dotací.

Kdy? Kritika nízké kontroly využití dotací probíhá dlouhou dobu, např. již v roce 2012 byla ČR Bruselem veřejně označena jako země s nejnižší kontrolou využívání dotací.

Kde? Jednou z klíčových zemí, kde nebylo využití dotací příliš kontrolováno je např. Česká republika.

Jak? Kontrola by měla probíhat přes finanční úřad, Nejvyšší kontrolní úřad či ministerstvo financí, úřady ale tuto funkci neplní dostatečně, a tak korupce probíhá již mnoho let. Okolo roku 2014 byla dokonce část dotací z *EU* pozastavena právě kvůli korupci a nevhodnému přerozdělování.³⁵²

Proč? Věc bývá kritizována především kvůli špatnému využití dotačních fondů, či nevhodnému nakládání se získanými dotacemi.

Kdo? Věc kritizuje přímo *Evropský parlament* i ostatní orgány *EU*, které zaznamenávají chyby ve využívání dotací. ČR bylo dokonce doporučeno zřízení protikorupčního výboru.

---

³⁵⁰ MÁNERT, Oldřich. *Parlament ve Štrasburku je miliardový nesmysl. Europoslancům navzdory* [online]. iDnes.cz, 7. 12. 2014, [cit. 17. 6. 2021]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/stehovani-evropskeho-parlamentu-a-reakce-ceskych-europoslancu.A141203_162802_zahranicni_ert.

³⁵¹ Tamtéž.

³⁵² BEDNÁROVÁ, Lucie. *Kontrola dotací EU: ČR musí vyšetřit podvody* [online]. EURACTIV, 27. 3. 2014, [cit. 17. 6. 2021]. Dostupné z <https://euractiv.cz/section/evropske-fondy/news/europoslanci-kontroluji-v-cr-dotace-011682/>.

V dnešní době se však situace mění, neboť byl vytvořen nový úřad „*evropského veřejného žalobce*“, jímž se stala Laura Codruta Kövesi, neohrožená rumunská protikorupční bojovnice.

6.2 Žáci dále pracují metodou *Jeden zůstává – ostatní rotují*. Jak název napovídá, jeden člověk z každé skupiny zůstává na svém místě a jeho úkolem bude představit daný problém „nově příchozím“ spolužákům. Zbylí dva žáci, kteří „rotují“ obcházejí postupně skupiny s odlišnými tématy a každé z nich si nechají představit. Představování se vždy děje ve trojici, nikoliv pro celou třídu či rotující z více původních trojic. Cílem je, aby všechny dvojice prošly všechna témata (nikoliv všechny skupiny!) Představování projektu i rotování je časově omezeno a přesuny koordinovány, což je hlavním z úkolů učitele. Je třeba předem oznámit čas na prezentaci (např. 3 min) a dávat pokyny k rotaci. Po skončení rotace se všichni vrátí do původních skupin.

6.3 Ti žáci, kteří rotovali, představí problematiku ostatních skupin tomu žákovi, který v předchozí aktivitě zůstával na svém místě a představoval vypracovaný problém.

9.3 TÉMA: ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ

1. V následujícím textu se zpřeházely odstavce. Text si přečti a seřaď odstavce tak, aby na sebe text smysluplně navazoval.

A) OSN ale nebyla první organizací, která by si kladla cíle míru mezi národy a mezinárodní bezpečnosti. Za předchůdkyni OSN můžeme považovat *Společnost národů*, jež byla formována za první světové války a oficiálně ustanovena v roce 1919. Svoji činnost ale ukončila, neboť se jí nepodařilo zabránit vzniku druhé světové války.³⁵³

B) Vzhledem k široké působnosti OSN existuje celkem 6 různých orgánů, které mají různé funkce a pravomoci. Patří sem *Valné shromáždění*, *Rada bezpečnosti*, *Ekonomická a sociální rada*, *Poručenská rada*, *Mezinárodní soudní dvůr* a *Sekretariát OSN*. V čele těchto orgánů stojí *generální tajemník OSN*, kterým je v současné době António Guterres.

C) Myšlenka společné bezpečnosti národů ale nebyla ztracena. Již v roce 1942 se zástupci 26 států zavázali ke společnému boji proti mocnostem *Osy*. Tento závazek byl pojmenován v *Deklaraci Spojených národů* (název *Spojené národy* navrhl F. D. Roosevelt).³⁵⁴

D) *Organizace Spojených národů* je sdružení 193 států, které si kladou za cíl udržovat mír, zvyšovat bezpečí ve světě, rozvíjet přátelské mezinárodní vztahy a celkově zlepšovat životní podmínky všech lidí (tedy řeší sociální, humanitní i ekonomické a kulturní problémy).³⁵⁵

E) Následně se v červnu roku 1945 konala *Konference Spojených národů* v San Franciscu, kde se sešli zástupci z 50 zemí a vypracovali z různých návrhů *Chartu OSN*, jež následně podepsali. *Charta OSN* byla ale ratifikována až 24. října roku 1945. Tento den je považován za oficiální den vzniku OSN a každoročně se slaví jako *Den Spojených národů*.³⁵⁶

Řazení odstavců:

1. __, 2. __, 3. __, 4. __, 5. __

³⁵³ Informační centrum OSN v Praze. *Historie* [online]. Informační centrum OSN v Praze, nedatováno [cit. 8. 6. 2021]. Dostupné z <https://www.osn.cz/osn/historie/>.

³⁵⁴ Tamtéž.

³⁵⁵ Informační centrum OSN. *Vše o OSN: historie, struktura, financování* [online]. V Praze: Informační centrum OSN, 2014, s. 5. ISBN 978-80-86348-18-6. Dostupné také z <https://www.osn.cz/knihovna/publikace/>.

³⁵⁶ Informační centrum OSN v Praze. *Historie* [online]. Informační centrum OSN v Praze, nedatováno [cit. 8. 6. 2021]. Dostupné z <https://www.osn.cz/osn/historie/>.

2. Přiřaď název orgánu *OSN* k jeho charakteristice a funkci. Jednomu z orgánů zde charakteristika chybí. Pokud si nevíš rady, použij internet.

Valné shromáždění, Rada bezpečnosti, Ekonomická a sociální rada, Poručenská rada, Mezinárodní soudní dvůr a Sekretariát OSN, generální tajemník OSN.

A) NÁZEV ORGÁNU:

„Tento orgán má patnáct členů, z toho pět stálých (Čína, Francie, Rusko, USA a Velká Británie). Zbývajících deset volí *Valné shromáždění* na dvouleté období. (...) Zasedá nepravidelně, schůze jsou svolávány podle potřeby, i ve velmi krátkých lhůtách. Členové se střídají v předsednictví po měsíci (týká se to stálých i nestálých členů). K přijetí rezoluce musí 9 členů hlasovat pro. Pokud ale i jediný z pěti stálých členů hlasuje proti, rezoluce schválena není. Tento princip je znám jako „*právo veta*“.³⁵⁷ Hlavním úkolem je projednávání nových situací vedoucích ke konfliktům, určování metod, jak dosáhnout míru a zastavit agresi.³⁵⁸

B) NÁZEV ORGÁNU:

Orgán se schází pouze v případě, když je to výslovně potřeba, nyní je jeho činnost pozastavena. Jeho hlavním úkolem dříve bylo zajistit přechod svěřeneckých, nesamosprávných celků k samostatnosti. Orgán tvoří pět členů, jež jsou voleni z *Rady bezpečnosti*.³⁵⁹

C) NÁZEV ORGÁNU:

Orgán zpracovává informace, organizuje mezinárodní konference, poskytuje překladatelské či tlumočnické služby pro účely *OSN*. „Úkoly, které plní, jsou stejně rozmanité, jako témata, jimž se *OSN* věnuje – správa mírových operací, urovnávání mezinárodních sporů, mapování sociálních a ekonomických trendů apod. (...) zodpovídá za poskytování služeb ostatním orgánům *OSN*.“³⁶⁰

D) NÁZEV ORGÁNU:

³⁵⁷ Informační centrum OSN v Praze. *Organizační struktura* [online]. Informační centrum OSN v Praze, nedatováno [cit. 8. 6. 2021]. Dostupné z <https://www.osn.cz/osn/organizacni-struktura/>.

³⁵⁸ Tamtéž.

³⁵⁹ Tamtéž.

³⁶⁰ Tamtéž.

V tomto orgánu jsou zastoupeni všichni členové *OSN* a každý z nich má jeden hlas, bez ohledu na velikost země. K usnesení se na velmi důležitých věcech (např. přijímání nových členů) je nutná 2/3 shoda, pro méně důležité nadpoloviční většina hlasů. V čele orgánu stojí předseda, jenž je volen na jeden rok. Nejčastěji řešenými tématy orgánu jsou ozbrojené konflikty, zlepšování postavení zranitelných skupin, lidská práva a udržitelný rozvoj. Orgán též rozhoduje o výši příspěvků členů do rozpočtu a o využití těchto příspěvků.³⁶¹

E) NÁZEV ORGÁNU:

Orgán, na nějž se mohou obracet členské země (nikoliv jednotlivci) se svými kauzami, které chtějí řešit. V případě, že členský stát svolí s řešením problému za pomoci tohoto orgánu, musí se jeho rozhodnutí následně podrobit. Mezi problémy, jež tento úřad dosud řešil, patří např. braní rukojmí nebo spory o hranice území. Orgán sídlí v nizozemském Haagu a rozhoduje v něm celkem 15 osob, přičemž usnesení je přijato, pokud dojde ke shodě 9 osob.³⁶²

F) NÁZEV ORGÁNU:

Tento orgán má celkem 54 členů, kteří jsou voleni na tříleté období. Pro rozhodování v tomto orgánu je třeba nadpoloviční většina. Tento orgán zve na svá zasedání i zástupce občanské společnosti. Projednává především ekonomické a sociální otázky týkající se například zlepšení životní úrovně, zvýšení zaměstnanosti či spolupráce na kulturních a vzdělávacích aktivitách.³⁶³

2.1 Napiš, který z orgánů nebyl charakterizován a vypiš k němu informace podobně, jako je tomu v předchozím úkolu. Použij oficiální internetové stránky *OSN*.

3. Níže se nachází seznam témat, jimiž se (mimo jiné) zabývá *OSN*. Utvoř trojici a vyberte si jedno téma, kterému se budete společně věnovat. Téma nahlaste učiteli a postupujte dle pokynů v úkolu 3.1.

Témata k výběru:

Udržování míru a bezpečí, mezinárodní právo.

³⁶¹ Tamtéž.

³⁶² Tamtéž.

³⁶³ Tamtéž.

Ekonomický rozvoj, dostupnost práce.

Rozvoj průmyslu a infrastruktury, udržitelné zdroje energie pro všechny.

Organizace UNESCO.

Rovnost mužů a žen, lidská práva.

Humanitární pomoc lidem v aktuální nouzi (po katastrofách, při nepříznivé situaci v místě bydliště,...).

Chudoba ve světě a vymýcení hladu, zajišťování pitné vody.

Bezpečné, přijatelné a udržitelné bydlení, zajišťování zdravého života a kvalitního životního stylu.

Zajišťování kvalitního vzdělávání.

Klimatická opatření.

Opatření pro udržitelné užívání oceánů a moří, suchozemské fauny a flory.

3.1 Zpracujte své téma podle následujících bodů. Výsledkem vaší práce budou poznámky, jež využijete při aktivitě *panelová diskuze*. Každý z vás se při ní stane odborníkem na vybrané téma, každý představí jednu část zadání (a/b/c) ostatním spolužákům. Je nezbytné, aby vaše body (a, b, c) byly propojeny a reagovaly na sebe, spolupracujte při vypracovávání. Před vypracováním úkolu si přečtěte i zadání úkolu 3.2.

a) Jaká je situace dnes? Kde se nachází problém? Co je potřeba řešit?

b) O co se snaží *OSN*? Jaký má v tomto případě program? Co je jejím cílem? Jakým způsobem jej chce dosáhnout?

c) Jak se *OSN* daří naplňovat stanovené cíle? Co se jí daří, co ne? Jak funguje prevence k tomuto problému?

3.2 Pracujte metodou *panelové diskuze*. Na představení vašeho problému budete mít tři minuty a následovat bude diskuze, buďte připraveni na otázky ostatních. Nezapomeňte, že jste odborníci k tématu – vaše řeč musí být souvislá, srozumitelná a jasná. Dále postupujte dle pokynů učitele.

MÍSTO PRO POZNÁMKY:

A large, empty light blue rectangular area intended for notes, occupying most of the page below the header.

9.4 Metodický list – Organizace spojených národů
Cíle: Žák rozumí cílům a struktuře mezinárodní organizace. Žák dokáže posoudit přínos a úspěch mezinárodní organizace <i>OSN</i> . Žák vyhledává a posuzuje vhodné informace.
Rozvoj klíčové kompetence: kompetence občanská, kompetence komunikační, kompetence k učení.
Časová dotace: 2 hodiny.
Pomůcky: učebnice, počítače/tablety s přístupem k internetu pro všechny žáky.

Tab. 65. Úvod k metodickému listu – *OSN*.

1. Úkolem žáků je seřadit zpřeházené odstavce textu tak, aby byl text koherentní.

Řešení:

D) *Organizace Spojených národů* je sdružení 193 států, které si kladou za cíl udržovat mír, zvyšovat bezpečí ve světě, rozvíjet přátelské mezinárodní vztahy a celkově zlepšovat životní podmínky všech lidí (tedy řeší sociální, humanitní i ekonomické a kulturní problémy).³⁶⁴

A) *OSN* ale nebyla první organizací, která by si kladla cíle míru a bezpečnosti. Za předchůdkyni *OSN* můžeme považovat *Společnost národů*, jež byla formována za první světové války a oficiálně ustanovena v roce 1919. Svoji činnost ale ukončila, neboť se jí nepodařilo zabránit vzniku druhé světové války.³⁶⁵

C) Myšlenka společné bezpečnosti národů ale nebyla ztracena. Již v roce 1942 se zástupci 26 států zavázali ke společnému boji proti mocnostem *Osy*. Tento závazek byl pojmenován v *Deklaraci Spojených národů* (název *Spojené národy* navrhl F. D. Roosevelt).³⁶⁶

E) Následně se v červnu roku 1945 konala *Konference Spojených národů* v San Franciscu, kde se sešli zástupci z 50 zemí a vypracovali z různých návrhů *Chartu OSN*, jež následně

³⁶⁴ Informační centrum OSN. *Vše o OSN: historie, struktura, financování* [online]. V Praze: Informační centrum OSN, 2014, s. 5. ISBN 978-80-86348-18-6. Dostupné také z <https://www.osn.cz/knihovna/publikace/>.

³⁶⁵ Informační centrum OSN v Praze. *Historie* [online]. Informační centrum OSN v Praze, nedatováno [cit. 8. 6. 2021]. Dostupné z <https://www.osn.cz/osn/historie/>.

³⁶⁶ Tamtéž.

podepsali. *Charta OSN* byla ale ratifikována až 24. října roku 1945. Tento den je považován za oficiální den vzniku *OSN* a každoročně se slaví jako *Den Spojených národů*.³⁶⁷

B) Vzhledem k široké působnosti *OSN* existuje celkem 6 různých orgánů, které mají různé funkce a pravomoci. Patří sem *Valné shromáždění*, *Rada bezpečnosti*, *Ekonomická a sociální rada*, *Poručenská rada*, *Mezinárodní soudní dvůr* a *Sekretariát OSN*. V čele těchto orgánů stojí *generální tajemník OSN*, kterým je v současné době António Guterres.

Řazení odstavců:

1. D, 2. A, 3. C, 4. E, 5. B

2. Žáci přiřazují název orgánu *OSN* k jeho charakteristice. V případě, že si nevědí rady, učitel doporučí použít internet, ve většině případů by ale žáci měli být schopni název přiřadit např. odvozením si činnosti orgánu od jeho názvu.

Řešení:

A) NÁZEV ORGÁNU: *Rada bezpečnosti*

B) NÁZEV ORGÁNU: *Poručenská rada*

C) NÁZEV ORGÁNU: *Sekretariát OSN*

D) NÁZEV ORGÁNU: *Valné shromáždění*

E) NÁZEV ORGÁNU: *Mezinárodní soudní dvůr*

F) NÁZEV ORGÁNU: *Ekonomická a sociální rada*

2.1 Úkolem žáků je charakterizovat orgán, který nebyl v předchozím úkolu charakterizován, přičemž žáci vypisují informace z oficiální webové stránky *OSN*.

Řešení: *Generální tajemník*

Generální tajemník je nejvyšším pracovníkem administrativy *OSN*. „*Generální tajemník* předkládá témata k projednání *Valnému shromáždění* nebo jinému orgánu *OSN*, upozorňuje *Radu bezpečnosti* na situace ohrožující mezinárodní bezpečnost, působí jako arbitr ve

---

³⁶⁷ Tamtéž.

sporech mezi členskými státy a slouží jako mediátor mezinárodních vyjednávání. *Generální tajemník* nemůže jednat samostatně bez podpory a souhlasu členských států.“³⁶⁸

3. Žáci utvoří trojice a vyberou si téma, které chtějí zpracovat. Téma nahlásí učiteli, ten si zapíše jména žáků a číslo tématu. Každé téma smí být zvoleno pouze jedenkrát.

Témata k výběru:

- Udržování míru a bezpečí, mezinárodní právo.
- Ekonomický rozvoj, dostupnost práce.
- Rozvoj průmyslu a infrastruktury, udržitelné zdroje energie pro všechny.
- Organizace *UNESCO*.
- Rovnost mužů a žen, lidská práva.
- Humanitární pomoc lidem v aktuální nouzi (po katastrofách, při nepříznivé situaci v místě bydliště,...).
- Chudoba ve světě a vymýcení hladu, zajišťování pitné vody.
- Bezpečné, přijatelné a udržitelné bydlení, zajišťování zdravého života a kvalitního životního stylu.
- Zajišťování kvalitního vzdělávání.
- Klimatická opatření.
- Opatření pro udržitelné užívání oceánů a moří, suchozemské fauny a flory.

3.1 Žáci zpracovávají své téma takovým způsobem, aby naplňovalo osnovu těchto tří bodů:

- a) Jaká je situace dnes? Kde se nachází problém? Co je potřeba řešit?
- b) O co se snaží *OSN*? Jaký má v tomto případě program? Co je jejím cílem? Jakým způsobem jej chce dosáhnout?
- c) Jak se *OSN* daří naplňovat stanovené cíle? Co se jí daří, co ne? Jak funguje prevence k tomuto problému?

Výsledkem práce žáků budou poznámky. Tyto využijí při *panelové diskuzi*, přičemž každý z žáků bude prezentovat jednu zpracovanou část (a/b/c) tématu.

Je nutné dbát na to, aby žáci spolupracovali všichni na bodech a, b, c. Jedině tak dojde k plnému propojení problematiky tématu.

---

³⁶⁸ Tamtéž.

3.2 Učitel a žáci pracují metodou *panelové diskuze*. Učitel předem vytvoří vhodný prostor pro *panelovou diskuzi* – před tabulí předsune lavici a tři židle, na nichž budou odborníci sedět. Učitel určí pořadí, v němž skupiny budou prezentovat své téma.

Každá skupina žáků má na představení své problematiky pouze 3 minuty. Učitel tento čas stopuje. Po představení problematiky mohou spolužáci klást přednášejícím (tzv. *panelistům*) otázky. Učitel vhodně moderuje tuto aktivitu. Učitel dbá na to, aby probíhající komunikace byla odborného rázu, srozumitelná, souvislá, jasná a slušná.

9.5 TÉMA: SEVEROATLANTICKÁ ALIANCE (NATO)

1. Přečtěte si text a z poznatků vytvořte *myšlenkovou mapu* (tedy vypište si nejdůležitější pojmy a ty vztahujte významově k sobě):

NATO (North Atlantic Treaty Organization) je organizace, která vznikla 4. dubna 1949 podepsáním *Washingtonské dohody*. Mezi zakládající země *NATO* patřily Belgie, Dánsko, Francie, Island, Itálie, Kanada, Lucembursko, Nizozemsko, Norsko, Portugalsko, USA a Velká Británie. Důvodem pro vznik této organizace „bylo odstrašit sovětskou expanzi, zamezit oživení nacionalistického militarismu v Evropě silnou americkou přítomností na kontinentu a povzbudit politickou integraci Evropy.“³⁶⁹ *NATO* bylo od roku 1949 do roku 2020 celkem 8x rozšířeno o nové členy a jeho úloha se částečně proměnila.

V současné době je hlavním cílem *NATO* zajišťování svobody a bezpečnosti svých členů, čehož dosahuje přes dva hlavní prostředky: první z nich jsou politické prostředky, které stojí na hodnotách demokracie a umožňují členům konzultace a spolupráci v oblasti bezpečnosti a předcházení konfliktům. Druhým prostředkem jsou vojenské prostředky a to i přes skutečnost, že *NATO* prosazuje mírové řešení sporů: v případě, že diplomatické snahy nefungují, *NATO* využívá vojenské síly.³⁷⁰

NATO má v současné době celkem 30 členů, kteří jsou chráněni *principem kolektivní obrany*. *Kolektivní obrana* je princip, který chápe napadení jednoho člena jako útok proti všem členům. Vzhledem k tomu, že mezi členy *NATO* nepatří pouze státy evropské, ale také státy americké, dochází k transatlantickému spojení, které umožňuje diskutovat a spolupracovat na krizových operacích.³⁷¹ Kromě členských zemí *NATO* existují i tzv. *partnerské země*, které nemají stejná práva, ale jsou otevřena dialogu, míru a vzájemné spolupráci. *NATO* rozhoduje jednomyslně, kolektivní vůlí všech 30 států.³⁷²

³⁶⁹ Jagello 2000. *Historie NATO* [online]. Natoaktual.cz. Portál informačního centra o NATO v Praze, nedatováno, [cit. 16. 6.2021]. Dostupné z: <https://www.natoaktual.cz/zpravy/lvzniknato>.

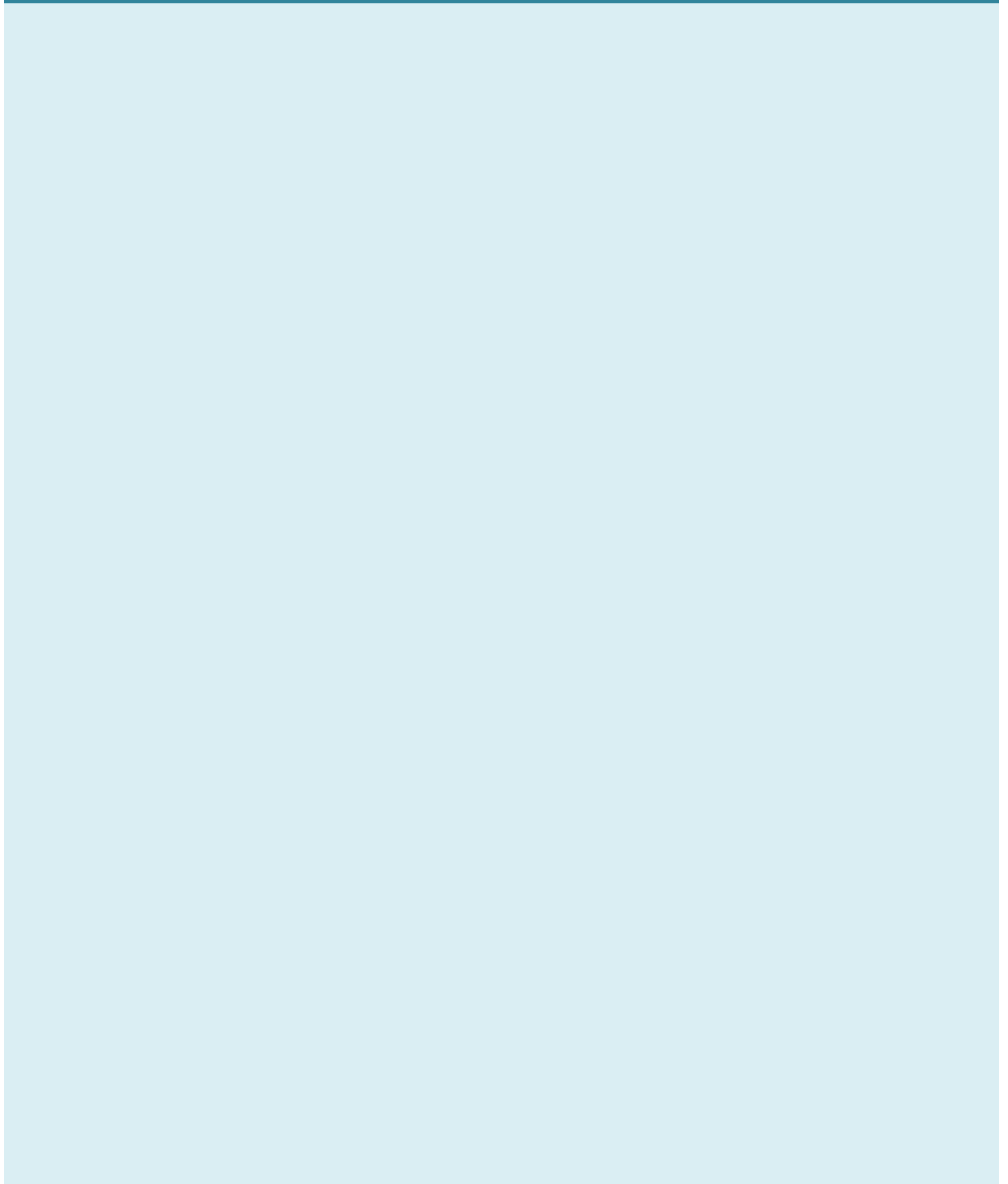
³⁷⁰ NATO. *Politická a vojenská aliance. Základní body* [online]. NATO: nedatováno, [cit. 16. 6.2021]. Dostupné z: https://www.nato.int/nato-welcome/index_cz.html.

³⁷¹ NATO. *Transatlantické spojení. Základní body* [online]. NATO: nedatováno, [cit. 16. 6. 2021]. Dostupné z: https://www.nato.int/nato-welcome/index_cz.html.

³⁷² NATO. *Přehled NATO* [online]. NATO: nedatováno, [cit. 16. 6. 2021]. Dostupné z: https://www.nato.int/nato-welcome/files/checklist_cz.pdf.

Mezi důležité konflikty, na jejichž řešení se *NATO* podílelo, patří např. korejská válka 50. let, studená válka, řízení krizové situace v Bosně a Hercegovině (rok 1995), teroristické útoky na území Ameriky v roce 2001, či zapojení se do války v Afghánistánu (rok 2013).

MYŠLENKOVÁ MAPA:

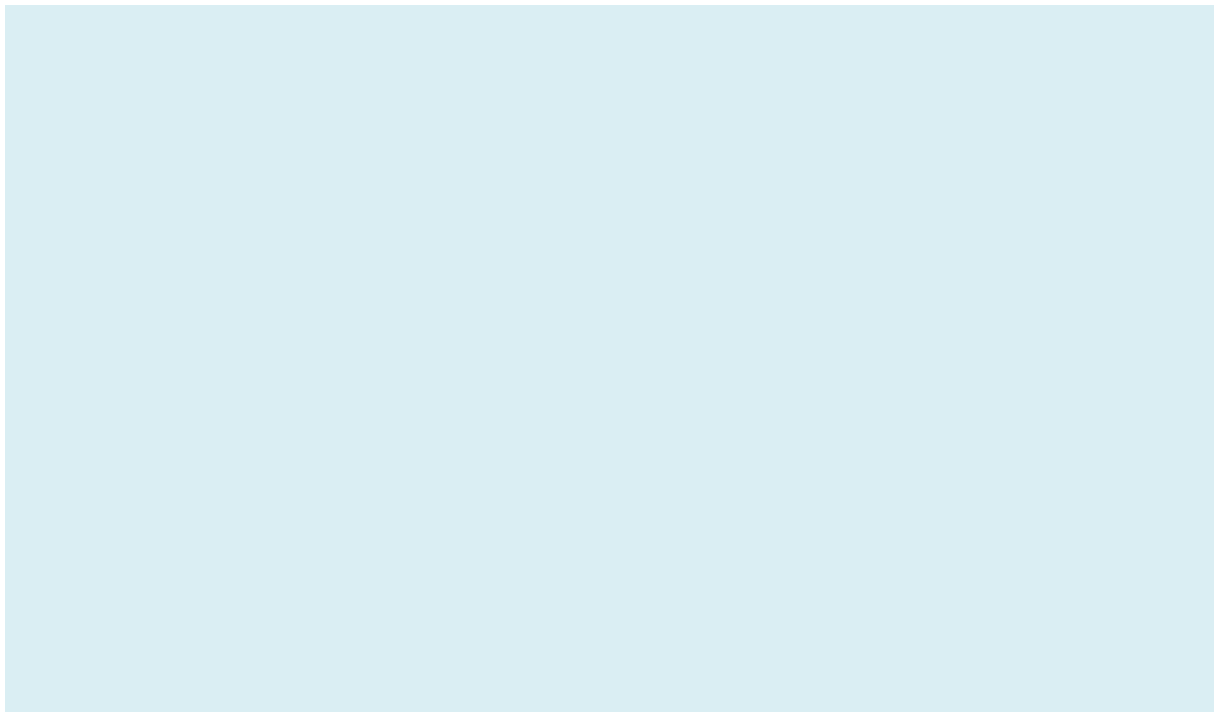

2. Podívej se na video o *Varšavské smlouvě*, která měla být protiváhou organizace *NATO* a odpověz na otázky níže:

VIDEO: <https://edu.ceskatelevize.cz/video/4294-varsavska-smlouva-jako-protivaha-nato>

- a) Co je to *Varšavská smlouva* a kdy vznikla a zanikla?
- b) Proč *Varšavská smlouva* vznikla?
- c) Porovnej cíl *NATO* a cíl *Varšavské smlouvy*.
- d) Vypiš alespoň 4 zakládající země *Varšavské smlouvy*:
- e) Snažilo se někdy SSSR o rozpuštění *NATO*? Kdy a jak bylo úspěšné?
- f) Co se stalo roku 1956 v rámci zemí *Varšavské smlouvy*?
- g) Jaká byla největší vojenská akce zemí *Varšavské smlouvy*?
- h) V jakém roce daná akce proběhla a která země *Varšavské smlouvy* se jí odmítla zúčastnit?
- ch) Proč největší vojenská akce *Varšavské smlouvy* proběhla?
- i) Napadla vojska *Varšavské smlouvy* či *NATO* vlastního člena, členskou zemi?

3. Nyní se budeme zabývat nepřáteli *NATO* a členských zemí, ale předem je potřeba znát jistá pravidla tvorby textů. Proto nyní utvořte 4 členné skupiny a pracujte formou *brainwritingu*, tedy sepište si všechny jevy, o kterých můžeme říci, že jde o *plagiáty*:

3.1 Každá ze skupin nyní nahlásí jeden jev učiteli a zapíše jej na tabuli.

3.2 Nyní si poslechněte výklad učitele.

4. Stáváte se redaktorem úspěšného seriózního deníku a vaším úkolem je zpracovat zprávu do novin. Bohužel, jediné informace, které máte, jsou ty, které vám dal učitel. Vaším úkolem je sestavit smysluplný novinový článek za následujících podmínek:

Podmínky:

- Zcela se vyhněte plagiátorství a vhodně odkazujte na zdroje.
- Zachovejte náležitosti novinového článku. (Nadpis, perex, úvod, stať, závěr.)
- Dbejte na stylistiku a používejte vhodné výrazy.

4.1 Po dopsání článku si vyměň svoji práci s prací spolužáka. Vypiš pod jeho práci alespoň 5 bodů hodnocení (co se povedlo, co se nepovedlo). Kontroluj podmínky stanovené výše.

MÍSTO PRO ČLÁNEK:

9.6 Metodický list – Severoatlantická aliance (NATO)
Cíle: Žák zná základní informace o vzniku a cílech <i>NATO</i> . Žák umí vysvětlit souvislost <i>NATO</i> s <i>Varšavskou smlouvou</i> . Žák dokáže napsat článek na stanovené téma, vhodně využívat zdroje a odkazovat na ně.
Rozvoj klíčové kompetence: kompetence občanská, kompetence k učení.
Časová dotace: 1 hodina.
Pomůcky: učebnice, počítače/tablety s přístupem k internetu pro všechny žáky, projektor, vytištěné články pro každého žáka.

Tab. 66. Úvod k metodickému listu – *NATO*.

1. Žáci si přečtou text v učebnici o vzniku, rozšiřování a cílech *NATO*. Následně samostatně zpracují myšlenkovou mapu.
2. Učitel žákům pustí vzdělávací video na téma *Varšavská smlouva* (protiváha *NATO*). Žáci sledují a odpovídají na otázky níže.

Odkaz: <https://edu.ceskatelevize.cz/video/4294-varsavska-smlouva-jako-protivaha-nato>

Řešení:

- a) Co je to *Varšavská smlouva* a kdy vznikla a zanikla?

Varšavská smlouva vznikla v roce 1955 a zanikla v roce 1991. *Varšavská smlouva* byl vojenský pakt 8 východních zemí, které v podstatě ovládala SSSR.

- b) Proč vůbec *Varšavská smlouva* vznikla?

Varšavská smlouva vznikla v reakci na *Pařížské dohody* (1954) a vstup Německa do *NATO*. Chtěla sama vytvořit bezpečný evropský prostor³⁷³

- c) Porovnej cíl *NATO* a cíl *Varšavského paktu*.

Zatímco *NATO* vznikla s cílem zachování svobody, bezpečí a míru, *Varšavská smlouva* vznikla především jako nástroj politické moci SSSR, ovšem měla se jevit jako mírová organizace.

³⁷³ Česká televize, LÁNÍK, Jaroslav. *Varšavská smlouva jako protiváha NATO*. In *Studio 6* [televizní pořad]. Česká televize, 14. 5. 2015. Dostupné také z <https://edu.ceskatelevize.cz/video/4294-varsavska-smlouva-jako-protivaha-nato>.

d) Vypiš alespoň 4 zakládající země *Varšavské smlouvy*:

Albánie, Bulharsko, Československo, Maďarsko, NDR, Polsko, Rumunsko, SSSR.

e) Snažilo se někdy SSSR o rozpuštění *NATO*? Kdy a jak bylo úspěšné?

Snažilo, v roce 1954, ovšem zcela neúspěšně. SSSR pořádalo konferenci, která předpokládala rozpuštění *NATO*, západní země ji ale zcela ignorovaly.

f) Co se stalo roku 1956 v rámci zemí *Varšavské smlouvy*?

Došlo k útoku SSSR proti Maďarsku (resp. maďarským povstalcům). Přestože nemuselo jít zcela o akci *Varšavské smlouvy*, lze konstatovat, že vedoucí země *Varšavské smlouvy* (SSSR) napadla svého vlastního člena, což je historicky nevídaný jev.

g) Jaká byla největší vojenská akce zemí *Varšavské smlouvy*?

Okupace Československa.

h) V jakém roce daná akce proběhla a která země *Varšavské smlouvy* se jí odmítla zúčastnit?

Proběhla 21. 8. 1968, odmítlo se jí zúčastnit Rumunsko.

ch) Proč největší vojenská akce *Varšavské smlouvy* proběhla?

Aby zastavila přílišnou svobodu a kritiku socialismu projevující se na území Československa. Opět tedy SSSR napadlo člena stejné bezpečnostní skupiny.

i) Napadla vojska *Varšavské smlouvy* či *NATO* vlastního člena, členskou zemi?

Vojska *Varšavské smlouvy* vlastní členy napadla, konkrétně Maďarsko a Československo. *NATO* vlastní členy nikdy nenapadlo, *Washingtonská deklarace* takové jednání zakazuje. Cílem *NATO* je skutečná ochrana, nikoliv politická manipulace.

3. Žáci utvoří skupiny o 4 členech a pracují formou *brainwritingu*. Téma: *co je plagiát*. Učitel sleduje práci žáků a věnuje jí vhodný čas.

3.1 Každá ze skupin učitelé hlásí jeden jev a zapíše jej na tabuli. Lze několikrát opakovat.

Na tabuli by neměly chybět tyto body (řešení):

Plagiátorství lze chápat jako napodobení či převzetí duševního díla někoho jiného, bez uvedení zdrojů.

Za plagiát označujeme:

- „použití výsledků někoho jiného a jejich prezentování jako výsledků vlastních,
- překlad či parafrázi jiného díla a jeho prezentování jako díla původního,
- nepřiznané využití vlastní dříve publikované práce (autoplagiátorství),
- nesprávné citování a odkazování na zdroje,
- nepřiznání cizího příspěví k prezentované práci,
- nepřiznání vytvoření díla jinou osobou (contract cheating).“³⁷⁴
- Tzv. mozaikové plagiátorství, kdy autor v textu vyjímá krátké úseky z různých publikací a vzájemně je prokládá.
- „přebírání ucelených částí práce bez uvedení odkazu na původní zdroj myšlenky nebo uvedení takovým způsobem, který znemožňuje posoudit rozsah takto přebíraných částí. Pokud například žák zkopíruje několik odstavců slovo od slova bez uvozovek a odkaz na zdroj uvede až na konec zkopírované části, není jasný rozsah přebíraného textu.
- Obdobný problém je, pokud je odkaz uveden pouze na začátku kapitoly, přitom daná kapitola z tohoto zdroje čerpá na více místech.“³⁷⁵

3.2 Následuje výklad učitele ohledně správného odkazování na zdroje:

Mezi dvě nejpoužívanější citační normy patří asi *harvardský styl citování* a citační norma *ČSN ISO 690:2011*. Jsou si velmi podobné, my se naučíme citovat dle druhé jmenované normy. Vzhledem k dnešnímu úkolu nám bude stačit naučit se citovat článek. Obecný vzor pro jeho citaci je:

„Dominantní tvůrce. *Název*. **Vedlejší názvy** [online]. **Další tvůrce**. Místo: nakladatel, datum publikování. Datum aktualizace [cit. DD. MM. RRRR]. Dostupné z: (webová adresa)“³⁷⁶

---

³⁷⁴ Kolektiv autorů. Podoby plagiátorství in *Příručka pro akademické pracovníky*. Praha, Univerzita Karlova: Karolinum, 2020, nestránkováno. ISBN 978-80-246-4786-9 (pdf). Dostupné také z: <https://www.akademickaetika.cz/prirucka-pro-akademicke-pracovniky/4-podoby-plagiatorstvi/>.

³⁷⁵ Tamtéž.

³⁷⁶ FIRŠTOVÁ, Zdeňka. *Elektronické informační zdroje. Elektronické zdroje – citace webu* [online]. Nová citační norma ČSN ISO 690:2011 – Bibliografické citace, nedatováno, [cit. 16. 6. 2021]. Dostupné z: <https://sites.google.com/site/novaiso690/schema-a-priklady/elektronick-zdroje>.

Zeleně zvýrazněné body jsou nepovinné, černé body povinné. Podle tohoto vzoru vytvoříte i vy citace článků, ze kterých budete čerpat.

4. Učitel vybere vhodné a především aktuální texty týkající se nepřátel *NATO* a členských zemí, ze kterých žáci budou čerpat pro vlastní článek. Ať již učitel vybere jakékoliv články, jistě by bylo vhodné dotknout se problematiky Ruska, neboť ta je, ve vztahu k *EU*, dlouho trvající. Aktuální výběr článků by mohl být např.:

<https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/2757113-nato-a-rusko-se-stale-vnimaji-jako-souperi-snahy-o-sblizeni-opakovane-selhavaji>

<https://www.armadninoviny.cz/hybridni-valky-podle-valerije-gerasimova.html>

<https://www.respekt.cz/komentare/nato-rusko-je-oficialne-nepritel-a-cina-systemova-hrozba-svetu>

Žáci se stávají redaktory seriózního deníku a jejich úkolem je zpracovat *novinový článek* z informací, které učitel rozdal. Již se předpokládá znalost tvorby publicistického stylu z výuky ČJ.

Podmínky: Žáci by se měli zcela vyhnout plagiátorství, vhodně odkazovat na zdroje, zachovávat náležitosti novinového článku a celkově dbát na jazykový projev a stylistiku.

4.1 Žáci po vyhotovení vymění svoji práci s prací spolužáka a hodnotí ji dle podmínek stanovených výše. Úkolem žáků je napsat alespoň 5 hodnotících bodů (klady i zápory) práce.

Při kontrole článků spolužáky učitel napíše na tabuli správné uvedení stanovených zdrojů, aby si mohli být žáci jisti správností uvedení zdrojů.

Závěr

Tato diplomová práce se zabývala vytvořením praktické učebnice občanské výchovy, tedy manuálu občana. V počátku práce byla popsána důležitost problematiky tvorby učebnic a návaznost na rámcový vzdělávací program. Poměrně složitým úkolem bylo sestavení rozvětvené kapitoly o učebnici, neboť množství odborné literatury pojednávající o této problematice není příliš široké, nebo je staršího data vydání, což přináší nižší aktualitu problematiky.

Skrze srovnání deseti běžně dostupných učebnic občanské nauky či společenských věd byla odhalena problematická místa v současnosti používaných učebnic. Z výsledků analýzy učebnic (kapitola 3.5) vyplývá, že teorie a požadavky na tvorbu učebnice a jejich praktické zpracování jsou v rozporu. Kapitoly zabývající se důvody výběru výukových metod a organizačních forem v samotné učebnici jsou teoreticko-praktickou syntézou, neboť reflektují teorii stanovené požadavky a zároveň dokazují praktickou účinnost metod, jež jsou užity v učebnici. Zmíněné kapitoly též úzce souvisí se stanovením didaktických zásad, bez nichž by nebylo možné realizovat edukaci efektivním způsobem, přičemž ten, kdo s didaktickými zásadami zachází, je učitel: proto byla do práce zařazena kapitola o roli učitele ve výuce, jež je klíčová i pro práci s učebnicí, neboť učitel je odbornou literaturou považován za právoplatného uživatele učebnice, stejně tak, jako žáci (viz kap. 4.).

Hlavní cíl diplomové práce, jímž bylo sestavení praktické učebnice občanské výchovy, jež by žáky naučila občanským rolím, byl naplněn sestavením šestnácti obsahových jednotek, uspořádanými do tří částí podle vzájemné souvislosti. V první části učebnice věnující se ekonomické stránce občana získá žák potřebné informace jako začít podnikat, získat živnostenské oprávnění, jak založit firmu s.r.o nebo a.s. Žák získává potřebné vědomosti o sociálních funkcích státu a umí si zažádat o finanční podporu v tíživých životních situacích.

Druhá část učebnice, jež se věnuje aktivnímu politickému konání občana, je členěna do tří samostatných bloků. V prvním z bloků žáci získají vědomosti o problematice účasti na zastupitelstvu, právu na protest a získají potřebné vědomosti a dovednosti k podání trestního oznámení i oslovení ombudsmana. V druhém z bloků se žáci naučí základní informace o fungování voleb, možnosti být zvolen i podmínky pro to, kdy je možné volit. Třetí z bloků žáky naučí rozpoznat z textu i obrázků demokratické ideje od autoritářských nebo totalitářských, rozpoznat extremistické chování a vhodně jej pojmenovat.

Poslední, třetí část učebnice s názvem *Občan, jehož stát je součástí mezinárodních struktur* učí žáky nejen základním vědomostem, ale také čerpání důvěryhodných informací z vhodných zdrojů o *Evropské unii*, *Organizaci spojených národů* a *Severoatlantické alianci*, jimiž je naše země členem. Žáci se v této kapitole též naučí rozpoznávat přínosy i kritiku zmíněných organizací a rozpoznat, zda je tato založena na pravdě.

Dílčím cílem práce bylo vytvoření metodických listů pro učitele příslušejících k jednotlivým obsahovým jednotkám učebnice. Tyto metodické listy obvykle obsahují detailněji vysvětlené postupy pro užití zvolených metod a forem, především však přináší řešení jednotlivých cvičení a pomáhají učitelům se stanovením naplněných klíčových kompetencí i očekávaných výstupů, jež stanovuje Rámcový vzdělávací program.

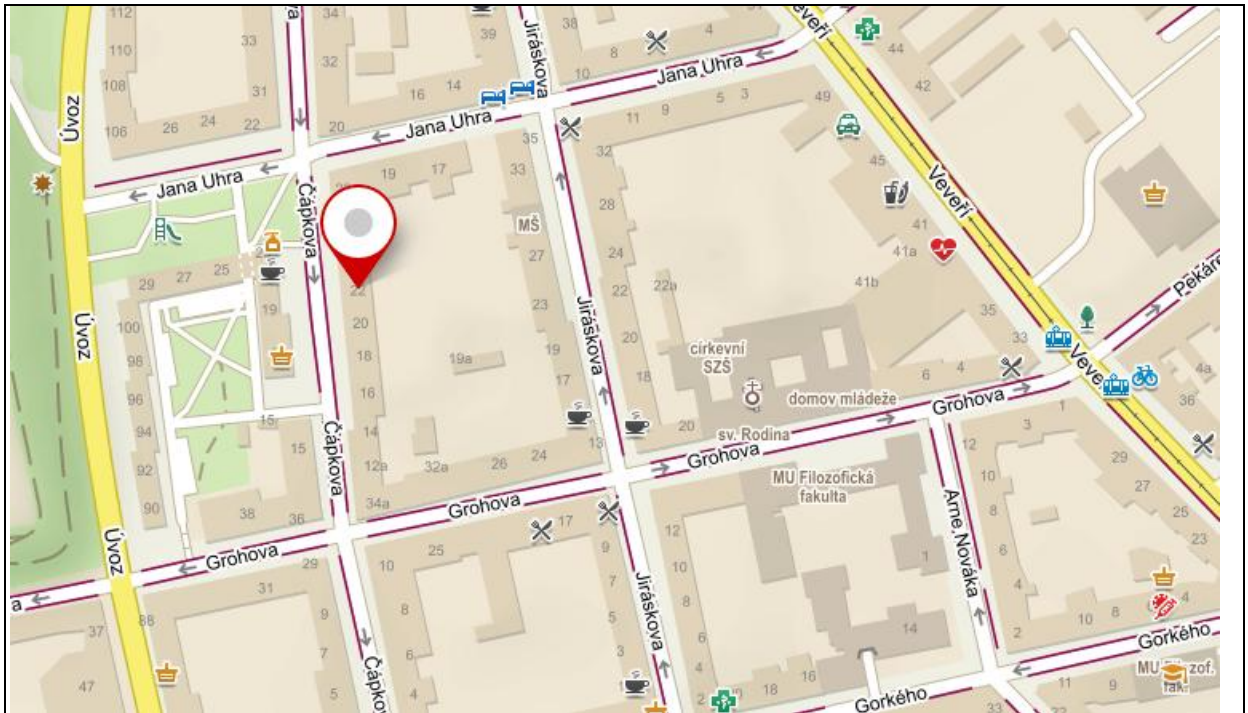
Přínos této učebnice spočívá především v jejím inovativním pojetí, které se týká hned několika skutečností. První ze skutečností je hojně užívání moderních aktivizačních výukových metod (a organizačních forem), které zaručují rozvoj klíčových kompetencí a výuku, která je méně statická, více podnětná a atraktivní. Další ze skutečností je praktické zaměření učebnice, kdy je reflektována potřeba nejen znalostí, ale též dovedností a schopností, které potřebuje každý člověk k tomu, aby mohl být aktivním občanem a orientoval se ve světě. Třetí a poslední skutečností inovativního přístupu této učebnice je častá práce s oficiálními (webovými) prameny, jež žáky učí pracovat s informacemi a zároveň jim vysílá signály o vhodnosti užívání jednotlivých zdrojů.

Přínos metodických listů spočívá především v urychlení a zjednodušení práce učitele, neboť učebnice i metodické listy jsou až na několik výjimek sestaveny tak, aby jejich užívání nevyžadovalo žádnou další přípravu. Vzhledem k tomu, že se učebnice i metodické listy opírají o teoretické poznatky, reflektují požadavky na učebnici, RVP a další důležité aspekty, jejich užíváním by mělo dojít ke zvýšení efektivity výuky.

I přes nadstandardní délku diplomové práce zdaleka nebylo možné obsáhnout všechna témata, jež jsou aktuální a velmi důležitá pro život každého člověka, občana naší společnosti, čímž se otevírá možnost zpracování dalších témat týkajících se např. podání daňových příznání, problematiky finančních půjček, leasingů a hypoték, výběru výhodného pojištění, výhodných možností spoření, fungování podpory v nezaměstnanosti a Úřadu práce obecně, nebo složitější téma týkající se vyřízení povolení ke stavbě domu.

Přílohy

Příloha 1. Obrazový materiál. Příloha k tématu – *Jak podat trestní oznámení?*

Obr. 37. Mapa části města. Mapy.cz³⁷⁷

Obr. 38. Orthopedics. Autor sferrario1968.³⁷⁸

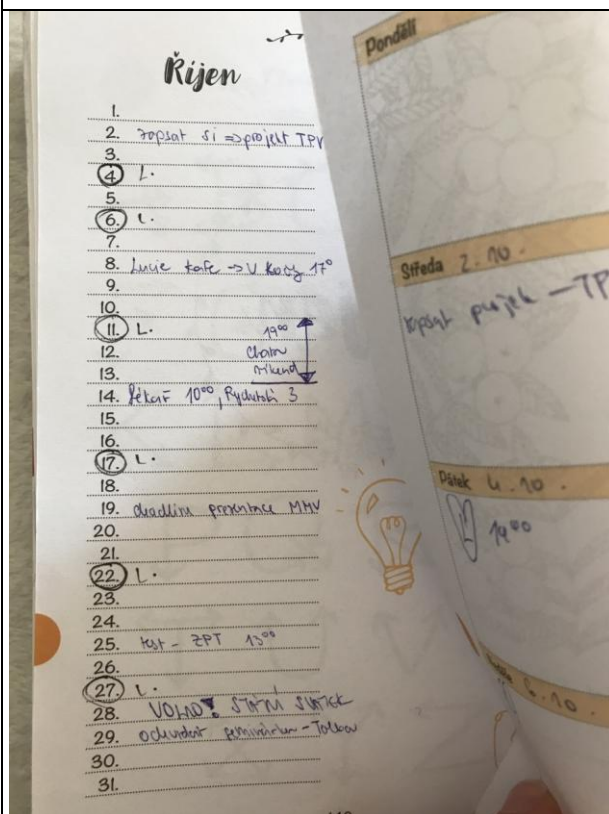
³⁷⁷ Mapy.cz. *Screenshot mapy: Základní* [online mapa]. © Seznam.cz a.s., © OpenStreetMap, 2021, [cit. 13. 7. 2021]. Dostupné z <https://mapy.cz/zakladni?x=16.5946745&y=49.2016143&z=17&source=addr&id=8899880>.

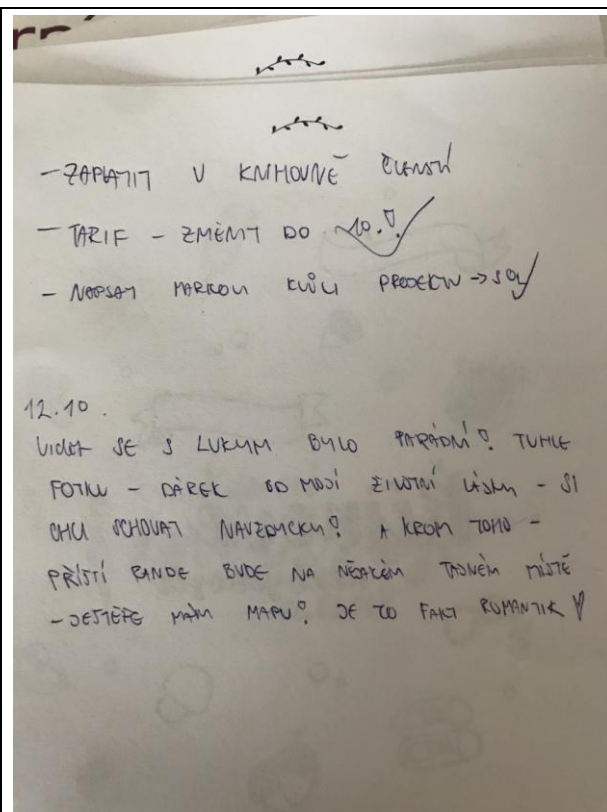
Tab. 67. Příloha I. k tématu *Trestní oznámení*.

Obr. 39. Kníže. Autor PublicDomainPictures³⁷⁹

Obr. 40. Deníkový záznam I. Foto autor.

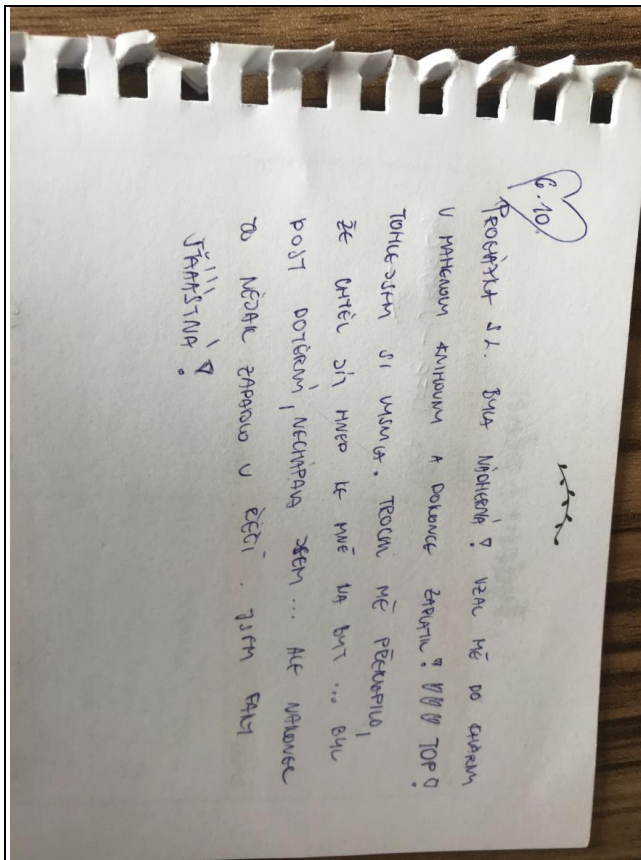

Obr. 41. Deníkový záznam II. Foto autor.

³⁷⁸ Sfferrario1968. *Orthopedics* [obr]. In: Pixabay.com, 8. 7. 2018 [online]. [Cit. 21. 3. 2021] Dostupné z: <https://pixabay.com/cs/photos/ortopedie-obvaz-ruka-k%C5%99%C3%ADda-3536790/>

³⁷⁹ PublicDomainPictures. *Kníže* [obr]. In: Pixabay.com, 5. 4. 2014 [online]. [Cit. 21. 3. 2021] Dostupné z: <https://pixabay.com/cs/photos/n%C5%AF%C5%BE-bodnut%C3%AD-zab%C3%ADt-vra%C5%BEda-%C4%8Dlov%C4%9Bk-316655/>.

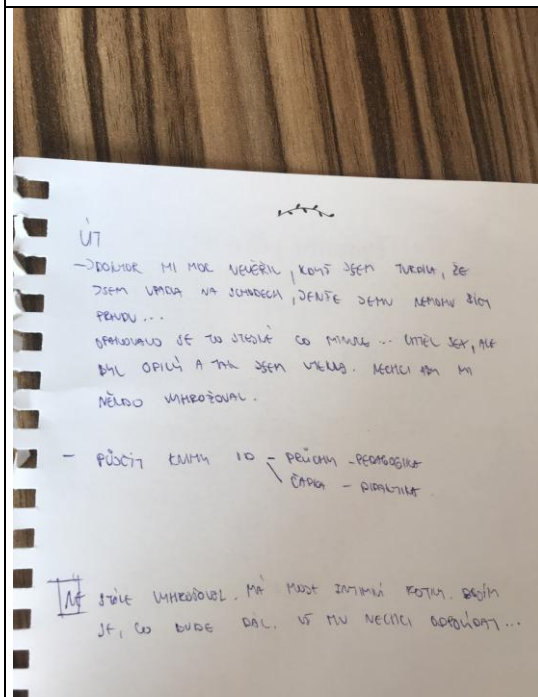
Tab. 68. Příloha II. k tématu *Trestní oznámení*.

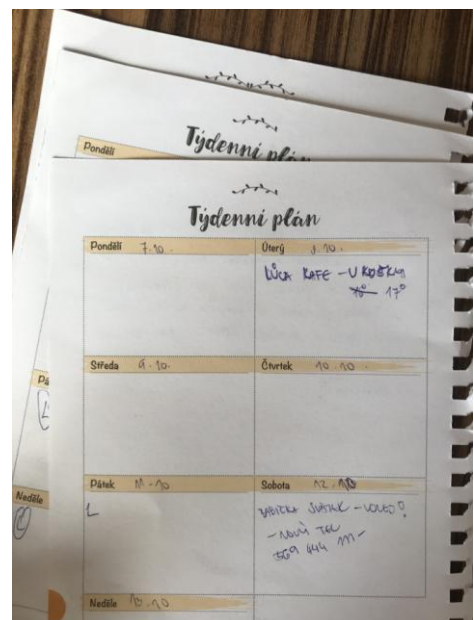
Obr. 42. Deníkový záznam III. Foto autor.

Obr. 43. Růže. Foto autor.

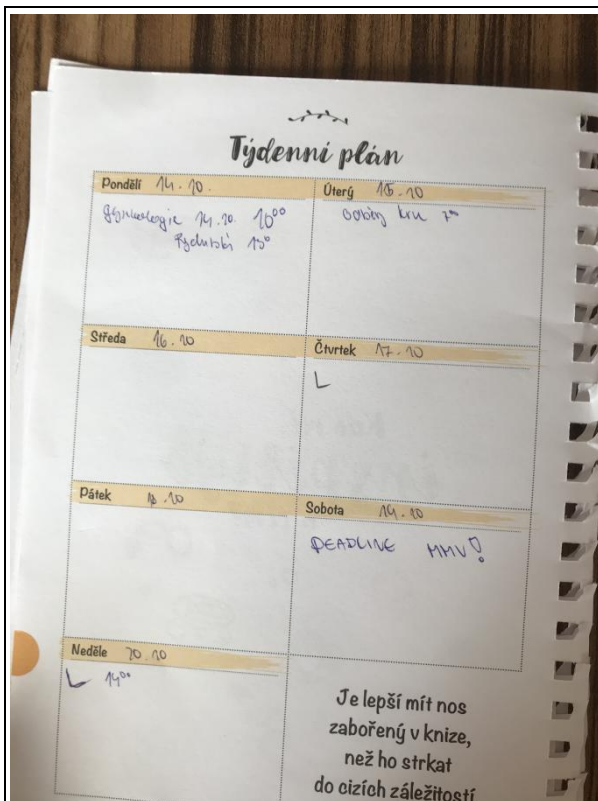
Obr. 44. Deníkový záznam IV. Foto autor.

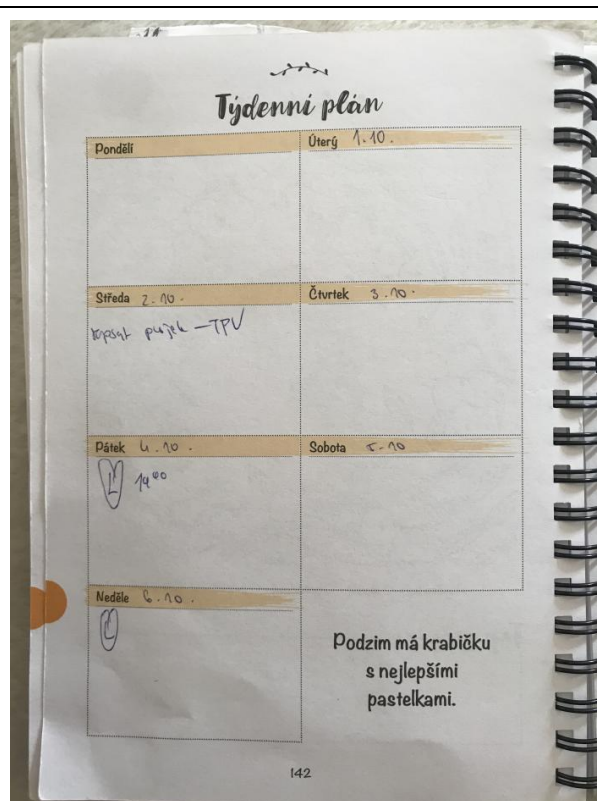
Obr. 45. Deníkový záznam V. Foto autor.

Tab. 69. Příloha III. k tématu *Trestní oznámení*.

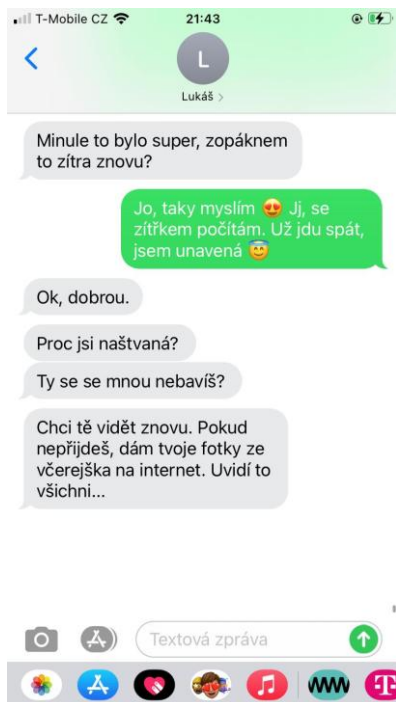

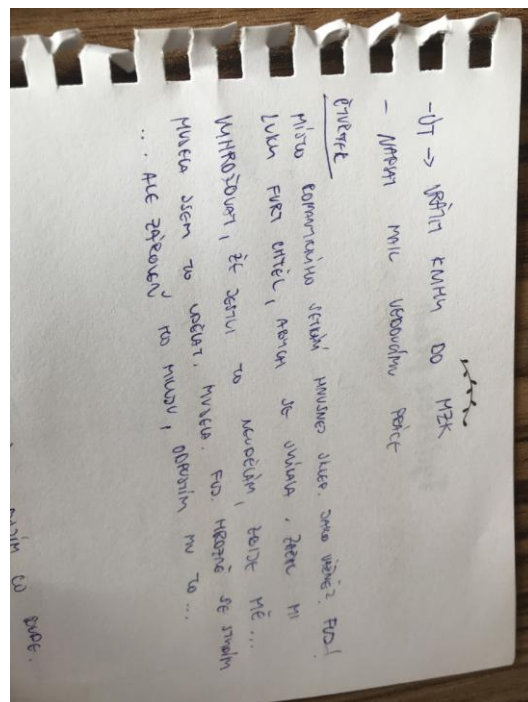
Obr. 46. Deníkový záznam VI. Foto autor.

Obr. 47. Deníkový záznam VII. Foto autor.

Obr. 48. SMS korespondence. Foto autor.

Obr. 49. Deníkový záznam VIII. Foto autor.

Příloha 2. Sociální role. Příloha k tématu *Komunální volby – občan jako volič a kandidát.*

zedník	popelář	knihkupec
učitel	ředitel velké firmy	soukromý podnikatel
vysokoškolský student	uklízečka	mladý invalidní důchodce
programátor	traktorista	zahradník
matka samoživitelka	úředník	velkopodnikatel
důchodce	personalista	šéf nadnárodní korporace
kněz	důchodkyně	manažer
řeholní sestra	středoškolský žák	muzikant na volné noze
lékař	nezaměstnaný mladý muž	pokladní v supermarketu
truhlář	zemědělec	žebrák

Tab. 71. Povolání, sociální role. Příloha k tématu *Komunální volby – občan jako volič a kandidát.*

Příloha 3. Osudy lidí. Příloha k tématu – *Demokracie versus autokracie a totalita.*

<p>Alex, 13 let Rád běhám venku s míčem. Sním o tom, že budu jednou fotbalista. Pocházím z romské rodiny a tak nemám mezi vrstevníky moc přátel.</p>	<p>Josef, 15 let Právě se rozhoduji, jakou střední školu studovat. Chtěl bych být špičkovým lékařem se soukromou klinikou, ale nevím, zda je možné toho dosáhnout.</p>	<p>Joe, 18 let Můj otec zemřel při našem útěku z vlasti a tak jsem vyrůstal jen s matkou. Nikdy jsem neměl moc přátel, protože jsem se nedokázal dobře naučit jazyk.</p>	<p>Francesco, 19 let Právě úspěšně zakončuji část studia. Od dětství jsem cítil náklonnost spíše k chlapcům než k dívkám. Snažím se to ale tajit ze strachu před reakcí okolí.</p>
<p>Artyom, 38 let Pocházím z Ukrajiny. V Česku jsem proto, abych dokázal pro svou rodinu vydělat peníze, dostanu zde mnohem více, než v naší vlasti. Někdy mám dojem, že na mě ostatní lidé koukají jako na opilce nebo zloděje.</p>	<p>Marianna, 23 let Nyní studuji filozofickou fakultu a jsem ráda, že poznámky jako na střední škole se neopakují. Pořád jsem musela poslouchat, že se hodím leda tak za pult, jako moje vietnamská rodina...</p>	<p>Johan, 33 let Jsem úspěšný podnikatel a domnívám se, že bych byl ještě úspěšnější, kdybych neprojevil svou sexuální orientaci, poněkud odlišnou od té, která se ode mě očekává. Několik klientů se od mé firmy proto odklonilo...</p>	<p>Connor, 36 let Pocházím z Číny a jsem vyznáním křesťan. Utekl jsem, protože tamější režim mě pronásledoval pro moji víru. Zde v ČR opakovaně žádám o azyl, ale neúspěšně. Dokonce se domnívám, že i zde jsem sledován.</p>
<p>Ariana, 20 let Nedostala jsem se na vysokou školu, chci se ale hlásit znovu. Mám nějaké specifické poruchy učení, ale myslím si,</p>	<p>Liliana, 25 let Nedokázala jsem dokončit vysokou školu, protože jsem se vlivem nešťastných událostí stala matkou</p>	<p>Adam, 29 let Jsem otcem dvou malých dětí, mám manželku a skvělou práci, díky které dokážu bez problémů zabezpečit rodinu.</p>	<p>Prokop, 31 let Žiju docela obyčejným způsobem. Mám rodinu, domek, rád sportuji a zajímám se o politické dění</p>

že to nebrání mému studiu.	samoživitelkou. Žiji v dost chudých poměrech.	Myslím, že mě čeká skvělá budoucnost.	v zemi. Jsem členem zastupitelstva místní samosprávy.
Oliver, 76 let Měl jsem dobré zaměstnání a nyní si užívám dost vysoký důchod. Jsem zdravý a cítím se opravdu dobře. Vzhledem k výši mých příjmů si mohu dovolit často věci, které ostatní nemohou...	Thui, 44 let Přistěhoval jsem se do ČR před několika lety a podařilo se mi zde prosadit vlastní značku oblečení. Mám tmavou barvu pleti a někdy se mi to jeví jako překážka...	Etahan 45 let Jsem běženec, nedokážu si představit návrat do své vlasti, kde probíhá válka. Chtěl bych zůstat v Evropě, abych byl v bezpečí.	Edumu, 47 let Pocházím z Barmy. Spolu s dětmi jsme odtud odešli kvůli nevyhovujícím životním podmínkám. Je tu pro mě všechno nové, ale lidé se chovají opravdu přátelsky.
Andrea, 52 let Vystudovala jsem politologii a dlouhé roky pracuji jako politická analytička a kritička. Mám velmi radikální názory proti autoritativnímu vedení státu.	Karel, 55 let Zastávám funkci poslance ve sněmovně za velmi oblíbenou politickou stranu. Mám mnoho povinností, ale jsem se svým životem spokojený.	Mario, 56 let Mám velkou rodinu a moje manželka potřebuje pomoci s péčí o děti, proto nechodím do práce a žijeme ze sociálních dávek. Jsme romského původu, společnost na nás kouká skrz prsty...	Scott, 62 let Přestěhoval jsem se z Británie za manželkou. Celý život pracuji jako dělník ve firmě na výrobu oken a těším se do důchodu na zasloužený odpočinek.
Chloe, 65 let Žila jsem běžným životem do té doby, než jsem jednou v mlze srazila chodce a dostala se	Katie, 70 let Měla jsem opravdu velkou rodinu, kterou jsem milovala. Nyní jsem sama... ale žiji sama...	Shannon, 30 let Jsem ortodoxní muslimkou, tuto svou životní víru si nesu z rodiny. Chodím zahalená, a	Zita, 40 let Žila jsem velmi aktivní život do té doby, než se mi stal ošklivý úraz. Skončila jsem na

do vězení. Nechtěla jsem ublížit. Okolí mě ale odsoudilo...		proto si mě lidé prohlížejí dost nedůvěřivě...	invalidním vozíku a vše se musím učit znova.
Julie, 80 let Narodila jsem se za druhé světové války. Vlivem války jsem brzy osiřela a vychovala mě susedka. Moji opravdovou rodinu mi ale vynahradiť nemohla...	Rebecca, 21 let Jsem studentkou přírodovědecké fakulty a právě jsem dokončila bakalářské studium s červeným diplomem. Můj výzkum buněk by mohl pomoci při léčbě...	Tobiáš, 24 let Založil jsem občanské hnutí pro podporu demokracie. Chystáme několik demonstrací, protože se domníváme, že demokracie je vážně ohrožena.	Petr, 10 let Moji rodiče se doma pořád hádají. Ve škole mám špatné známky, protože doma nemám počítač, ani klid na domácí přípravu. Štve mě to, chtěl bych se stát pilotem a potřebuji dobré známky.
Oskar, 26 let Pracuji jako zástupce ředitele organizace hájící mír a lidská práva v celém světě. Zdá se, že situace ohledně dodržování těchto, se pomalu zhoršuje.	Bethany, 34 let Živím se jako redaktorka týdeníku reflektujícího politické dění v republice. Naše názory nejsou nijak cenzurované, proto patříme mezi nejoblíbenější tisk v zemi...	Caitlin, 17 let Byla jsem znásilněna a následně otěhotněla. Dítě jsem si nechala, protože si myslím, že každý má právo na život. Mám ale nyní velké finanční potíže...	Robbie, 16 let Bydlím s rodiči v malém domku. Moji největší zálibou je autorská tvorba hudby, ale zajímám se i o umění celkově, rád chodím na koncerty, do galerie i do divadla.

Tab. 72. Tabulka *Osudy lidí*.

Příloha 4. – Práva člověka. Příloha k tématu – *Demokracie versus autokracie a totalita.*

Právo na vyjadřování vlastního názoru.	Právo nebýt hanoben pro svou barvu pleti, rasu, národ.	Právo svobodně volit v politických volbách.
Právo vlastnit soukromý majetek.	Právo na vzdělání.	Právo na to patřit k nějaké národnosti, etnické menšině.
Právo být odsouzen pouze v soudním řízení.	Právo rozhodnout se svobodně o velikosti svojí rodiny.	Právo na ochranu života.
Právo na listovní tajemství.	Právo na zachování života.	Právo na citlivé zacházení (opakem je nelidské, kruté).
Právo svobodně se pohybovat po republice.	Právo bydlet ve vlastním obydlí.	Právo na lidskou důstojnost, čest, dobrou pověst.
Právo svobodně vycestovat.	Právo pobývat ve své vlasti.	Právo projevovat své náboženské vyznání.
Právo vyjadřovat nesouhlas (petiční právo).	Právo na udržování vlastní národnostní kultury.	Právo na mzdu.
Právo být volen v politických volbách.	Právo na svobodný výběr povolání.	Právo na dobré životní prostředí.
Právo zastávat politické názory, jež jsou odlišné od státních politických názorů.	Právo podnikat/hospodařit.	Právo číst necenzurované texty.
Právo na přiměřené zabezpečení.	Právo na pokládání povinností pouze v mezích zákona.	Právo na svobodnou tvorbu ve vědě a umění.

Tab. 73. Tabulka práva člověka.³⁸⁰

³⁸⁰ Předsednictvo České národní rady. *Listina základních práv a svobod*. Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb. České republiky. Česká republika, 16. 12. 1992. Dostupné z: <https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>.

Příloha 5. Správný postup podávání *trestního oznámení*. Příloha k tématu *Jak podat trestní oznámení?*

„Kdo může podat trestní oznámení?“

Oznámení může podat kdokoli, nikoli tedy pouze poškozený.

Jakou formou lze oznámení podat?

ústně do protokolu o trestním oznámení, písemně (je vhodné odeslat ho doporučeně, příp. při osobním doručení si nechat potvrdit převzetí), elektronicky s elektronickým podpisem, telegraficky, telefaxem nebo dálnopisem.

Kde lze oznámení podat?

U kteréhokoli policejního orgánu – oznámení je možné podat na kterémkoliv oddělení policie, ideální je podat ho na službu kriminální policie a vyšetřování v místě, kde došlo ke spáchání trestného činu, na státním zastupitelství, trestní oznámení může být učiněno i ústně u soudu. O takovém oznámení se sepíše protokol, který soud zašle neprodleně státnímu zástupci.

Jak vypadá ústní oznámení?

Příslušný orgán (policie, státní zástupce nebo soud) sepíše podání oznámení do protokolu. Oznamovatel je vyslechnut o věci, ve které podává oznámení, např. o okolnostech, za nichž byl čin spáchán, o osobních poměrech toho, na něhož se oznámení podává, o důkazech a o výši škody způsobené oznámeným činem; je-li oznamovatel zároveň poškozeným nebo jeho zmocněncem, musí být vyslechnut také o tom, zda žádá, aby soud rozhodl v trestním řízení o jeho nároku na náhradu škody nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení. Výslech je proveden tak, aby byl získán podklad pro další řízení.

Jaké informace by mělo obsahovat písemné oznámení?

Kterému orgánu činnému v trestním řízení je podání určeno (adresát), kdo oznámení podává (oznamovatel) – uvedení totožnosti (jméno, příjmení, datum narození) a adresy, popis skutku (co se stalo?), místo spáchání skutku (kde k události došlo?), doba spáchání skutku (kdy k události došlo?), popis jednání všech zúčastněných osob (jak k události došlo?), popis použitých zbraní či nástrojů, pokud byly použity (čím byl trestný čin spáchán?), motiv pachatele (proč se podle názoru oznamovatele trestný čin stal?), následky trestného činu pro oběť (např. újma na zdraví, majetku).

Pokud chce být oznamovatel vyrozuměn o učiněných opatřeních v oznamované věci, uvede tak v oznámení, např. „Přeji si být informován(a) o výsledku šetření v této záležitosti.“ (policie pak vyrozumí oznamovatele do 30 dnů),

datum sepsání oznámení a podpis oznamovatele.“³⁸¹

---

³⁸¹ Policie České republiky. *Postup při podání trestního oznámení. Oznámení trestného činu* [online]. Policie ČR, © 2021 [cit. 31. 3. 2021]. Dostupné z <https://www.policie.cz/clanek/oznameni-trestneho-cinu.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>.

Seznam obrázků a grafů

Obr. 1. Obrázek I. k metodě <i>hamburger</i>	95
Obr. 2. Obrázek II. k metodě <i>hamburger</i>	95
Obr. 3. Časová přímka důležitých termínů týkajících se voleb.....	182
Obr. 4. Vzor kandidátní listiny, část I.....	184
Obr. 5. Vzor kandidátní listiny, část II.....	185
Obr. 6. Prohlášení kandidáta.....	186
Obr. 7. Časová přímka důležitých termínů týkajících se voleb – verze učitel.....	191
Obr. 8.*	208
Obr. 9.*	208
Obr. 10.*	208
Obr. 11.*	209
Obr. 12.*	209
Obr. 13.*	209
Obr. 14.*	209
Obr. 15.*	209
Obr. 16.*	209
Obr. 17.*	210
Obr. 18.*	210
Obr. 19.*	210
Obr. 20.*	210
Obr. 21.*	210
Obr. 22.*	210
Obr. 23.*	211
Obr. 24.*	211
Obr. 25.*	211
Obr. 26.*	211
Obr. 27.*	211
Obr. 28. Graf „Vývoj příjmů z rozpočtu a odvodů do rozpočtu EU v letech 2004 – 2020.“ ..	232
Obr. 29. Graf „Vývoj čisté pozice ČR v letech 2004 – 2020.“.....	232
Obr. 30. STOP! KVŮLI RAKOVINĚ. Autor Johana Hovorková.....	240
Obr. 31. Facebookový příspěvek. Autor Tomio Okamura - SPD.....	240
Obr. 32. SPD je velkým kritikem EU. Autor TN.cz.....	240

Obr. 33. Další zákaz z EU! Skončí silnější vysavače. Proč? Autor TN.cz.....	241
Obr. 34. Evropská komise žaluje Česko a Polsko za porušování volebních práv. Autor Novinky.cz.....	241
Obr. 35. Schéma pro metodu <i>Šest sluhů</i> . Obrázek autora.....	243
Obr. 36. Schéma pro metodu <i>Šest sluhů</i> – verze učitel.....	252
Obr. 37. Mapa části města. Mapy.cz.....	278
Obr. 38. Orthopedics. Autor sferrario1968.....	278
Obr. 39. Knife. Autor PublicDomainPictures.....	279
Obr. 40. Deníkový záznam I. Foto autor.	279
Obr. 41. Deníkový záznam II. Foto autor.	279
Obr. 42. Deníkový záznam III. Foto autor.....	280
Obr. 43. Růže. Foto autor.	280
Obr. 44. Deníkový záznam IV. Foto autor.	280
Obr. 45. Deníkový záznam V. Foto autor.....	280
Obr. 46. Deníkový záznam VI. Foto autor.	281
Obr. 47. Deníkový záznam VII. Foto autor.	281
Obr. 48. SMS korespondence. Foto autor.....	281
Obr. 49. Deníkový záznam VIII. Foto autor.....	281

Seznam tabulek

Tab. 1. Vybrané prvky napomáhající didaktické efektivnosti v přepočtu na jednu stranu učebnice.	34
Tab. 2. Důvody pro výběr metod – <i>Občan jako bytost ekonomická</i>	38
Tab. 3. Důvody pro výběr metod - <i>Občan na komunální úrovni</i>	42
Tab. 4. Důvody pro výběr metod - <i>Občan jako volič</i>	45
Tab. 5. Důvody pro výběr metod - <i>Systémové a antisystémové rozhodování a preference</i>	48
Tab. 6. Důvody pro výběr metod - <i>Občan, jehož stát je součástí mezinárodních struktur</i>	51
Tab. 7. Důvody pro výběr org. formy – <i>Občan jako bytost ekonomická</i>	53
Tab. 8. Důvody pro výběr org. formy – <i>Občan na komunální úrovni</i>	56
Tab. 9. Důvody pro výběr org. formy - <i>Občan jako volič</i>	57
Tab. 10. Důvody pro výběr org. formy – <i>Systémové a antisystémové rozhodování a preference</i>	59
Tab. 11. Důvody pro výběr org. formy – <i>Občan, jehož stát je součástí mezinárodních struktur</i>	60
Tab. 12. Úvod k metodickému listu <i>Jak začít podnikat?</i>	78
Tab. 13. Tabulka k sestavení plánu činnosti.....	84
Tab. 14. Hodnotící tabulka pro metodu <i>PLUS MÍNUS</i>	85
Tab. 15. Tabulka porovnání <i>s.r.o.</i> a <i>a.s.</i> – k vyplnění	85
Tab. 16. Úvod k metodickému listu <i>Jak založit firmu?</i>	86
Tab. 17. Tabulka k sestavení plánu činnosti – verze učitel	87
Tab. 18. Základní informace – <i>Jak založit s.r.o.?</i>	88
Tab. 19. Hodnotící tabulka pro metodu <i>PLUS MÍNUS</i> – verze učitel.....	91
Tab. 20. Tabulka porovnání <i>s.r.o.</i> a <i>a.s.</i> – verze učitel	92
Tab. 21. Hodnotící arch	98
Tab. 22. Metodický list – <i>Jak získat státní příspěvky?</i>	99
Tab. 23. Výše <i>přídavku na dítě</i> za kalendářní měsíc.	102
Tab. 24. Výše měsíčního příspěvku pro osoby mladší 18 let.	103
Tab. 25. Výše měsíčního příspěvku pro osoby starší 18 let.	103
Tab. 26. Metodický list – <i>Účast a podněty na zastupitelstvu</i>	115
Tab. 27. Části zákona 84/1990 Sb. a č. 85/1990 Sb.	124
Tab. 28. Druhy občanských aktivit a protestů.	128
Tab. 29. Metodický list – <i>Formy protestu</i>	130

Tab. 30. Tabulka pro zápis jmen – metoda <i>tvorby komiksu</i>	132
Tab. 31. Části zákona 84/1990 Sb. a č. 85/1990 Sb. – verze učitel.	134
Tab. 32. Druhy občanských aktivit a protestů – verze učitel.....	138
Tab. 33. Tabulka pro vyhodnocení závěrů z metody <i>Aktivní občané</i>	138
Tab. 34. Tabulka pro <i>diskuzní pavučinu</i>	141
Tab. 35. <i>SWOT analýza</i>	145
Tab. 36. Úvod pro metodický list – <i>Podání trestního oznámení</i>	146
Tab. 37. Tabulka pro <i>diskuzní pavučinu</i> – verze učitel.	148
Tab. 38. <i>SWOT analýza 1</i>	152
Tab. 39. Tabulka pro zjištění předmětu práce ombudsmana.	154
Tab. 40. Úvod k metodickému listu – <i>Kdy se mohu obrátit na ombudsmana?</i>	161
Tab. 41. Tabulka pro zjištění předmětu práce ombudsmana – verze učitel.....	162
Tab. 42. <i>INSERT</i> značky.....	166
Tab. 43. Číselné údaje týkající se voleb.	168
Tab. 44. <i>SWOT analýza 3</i>	169
Tab. 45. Úvod k metodickému listu – <i>Volby v ČR</i>	170
Tab. 46. <i>INSERT</i> značky – verze učitel.	170
Tab. 47. Číselné údaje týkající se voleb - verze učitel.	171
Tab. 48. <i>SWOT analýza 3</i> . – verze učitel.....	172
Tab. 49. Úvod k metodickému listu – <i>Komunální volby – občan jako volič a kandidát</i>	175
Tab. 51. Úvod k metodickému listu – <i>Jak se stát členem zastupitelstva?</i>	187
Tab. 52. Kolik občanů musí podepsat petici k tomu, aby kandidát mohl kandidovat v komunálních volbách.	190
Tab. 53. Tabulka k aktivitě inspirované metodou <i>Život</i>	193
Tab. 54. Tabulka k metodě <i>škálování</i>	195
Tab. 55. Úvod k metodickému listu – <i>Demokracie versus autokracie a totalita</i>	197
Tab. 56. Úvod k metodickému listu – <i>Jak rozpoznat autoritáře a totalitáře</i>	205
Tab. 57. Tabulka s výstřižky týkajícími se ideologií I.....	208
Tab. 58. Tabulka s výstřižky týkajícími se ideologií II.	211
Tab. 59. Úvod k metodickému listu – <i>Extremistické postoje a trestní právo</i>	218
Tab. 60. Práva z Listiny základních práv Evropské unie.....	234
Tab. 61. <i>Cíle EU</i> týkající se udržitelného rozvoje.....	236
Tab. 62. Články týkající se Evropské unie.	241
Tab. 63. Úvod k metodickému listu – <i>EU</i>	244

Tab. 64. Práva z Listiny základních práv Evropské unie.....	245
Tab. 65. <i>Cíle EU</i> týkající se udržitelného rozvoje.....	247
Tab. 66. Úvod k metodickému listu – <i>OSN</i>	263
Tab. 67. Úvod k metodickému listu – <i>NATO</i>	272
Tab. 70. Příloha I. k tématu <i>Trestní oznámení</i>	279
Tab. 71. Příloha II. k tématu <i>Trestní oznámení</i>	280
Tab. 72. Příloha III. k tématu <i>Trestní oznámení</i>	280
Tab. 73. Příloha IV. k tématu <i>Trestní oznámení</i>	281
Tab. 50. Povolání, sociální role. Příloha k tématu <i>Komunální volby – občan jako volič a kandidát</i>	282
Tab. 68. Tabulka <i>Osudy lidí</i>	285
Tab. 69. Tabulka <i>práva člověka</i>	286

Seznam příloh

Příloha 1. Obrazový materiál. Příloha k tématu – <i>Jak podat trestní oznámení?</i>	278
Příloha 2. Sociální role. Příloha k tématu <i>Komunální volby – občan jako volič a kandidát.</i> ..	282
Příloha 3. Osudy lidí. Příloha k tématu – <i>Demokracie versus autokracie a totalita.</i>	283
Příloha 4. – Práva člověka. Příloha k tématu – <i>Demokracie versus autokracie a totalita.</i>	286
Příloha 5. Správný postup podávání <i>trestního oznámení.</i> Příloha k tématu <i>Jak podat trestní oznámení?</i>	287

Zdroje

Prameny a literatura:

1. §352 zákona č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník, Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci.
2. §352 zákona č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník, Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci.
3. §353 zákona č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník, Nebezpečné vyhrožování.
4. §353 zákona č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník, Nebezpečné vyhrožování.
5. §356 zákona č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník, Podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod.
6. §356 zákona č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník, Podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod.
7. §367 zákona č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník, Nepřekážení trestného činu.
8. §368 zákona č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník, Neoznámení trestného činu.
9. ANONYM. *Rudolf Slánský* [foto]. Okolo roku 1950. In: ZELNÍČEK, Jakub, TŘEŠTÍK, Jan a Galerie U Křižovníků (Praha, Česko). *Moc obrazů, obrazy moci: politický plakát a propaganda: Galerie U Křižovníků 26.1. – 30.3. 2005 = Power of images, image of power: political poster and propaganda: Gallery U Křižovníků 26.1. – 30. 3. 2005* : [katalog výstavy. Praha: Galerie U Křižovníků, 2005]. ISBN: 802394310-3. Dostupné také z: <https://ndk.cz/view/uuid:cb2083a0-603f-11e5-bc53-005056827e52?page=uuid:de123c90-8f9e-11e5-ac67-005056827e51>.
10. ARON, Raymond. *Demokracie a totalitarismus*. 2. vyd. Brno: Atlantis, 1993. ISBN 80-7108-064-0.
11. Autor neznámý, *Černí Židé. I s cikány tam, kam patří* [článek]. In Vlajka, 9. 4. 1942. Foto SCHUSTER, Michal. In www.modernidejiny.cz, [online]. Poslední změna 28. 10. 2017 13:22. [Cit. 10. 11. 2020]. Dostupné z: <http://www.modernidejiny.cz/clanek/fotogalerie-romove-v-ceskych-zemich-ve-20-stol/>.
12. BRÁZDA, Radim a Martin DRNEK. *Společenské vědy pro střední školy*. Brno: Didaktis, ©2011. ISBN 978-80-7358-175-6.
13. ČAPEK, Robert. *Dialogy o výchově: antologie studijních textů k předmětu Teorie výchovy*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2006. ISBN 80-7041-931-8.
14. ČAPEK, Robert. *Líný učitel: kompas moderního učitele*. Praha: Raabe, 2019. ISBN 978-80-7496-344-5.

15. ČAPEK, Robert. *Moderní didaktika: lexikon výukových a hodnoticích metod*. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3450-7.
16. ČERMÁK, Vladimír, Dalibor HOUBAL a Petr FIALA. *Pozvání do politologie*. Praha: Vyšehrad, 1994. ISBN 80-7021-078-8.
17. ČERVENKOVÁ, Iva. *Žák a učebnice: užívání učebnic na 2. stupni základních škol*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta, 2010. ISBN 978-80-7368-924-7. Dostupné také z <https://ndk.cz/view/uuid:de84db30-a547-11e8-a2d0-005056827e52?page=uuid:f3c45a80-b482-11e8-9480-5ef3fc9ae867>.
18. DAVID, Roman. *Politologie: základy společenských věd*. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2003. ISBN 80-7182-162-4. Dostupné také z: <https://ndk.cz/view/uuid:820b48a0-f9c4-11e2-9923-005056827e52?page=uuid:a87315d0-3b6f-11e3-9dde-5ef3fc9bb22f>.
19. DUDÁK, Vladislav, MAREDA, Richard, PARKAN, František, STODŮLKOVÁ, Eva, ŠOLC, Vladislav. *Občanská nauka pro střední odborná učiliště*. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 2003. ISBN 80-7235-237-7.
20. DVOŘÁK, Jan. *Odmaturuj! ze společenských věd*. Brno: Didaktis, 2008. Odmaturuj! ISBN 978-80-7358-122-0.
21. EICHLER, Bohuslav, Radovan RYSKA a Vladimír SVOBODA. *Základy státoprávní teorie, ekonomie a ekonomiky, neformální logiky: pro střední školy*. Praha: Fortuna, 2001. ISBN 80-7168-787-1.
22. FOUGASSE. *Lehkomyslné mluvení stojí životy* [plakát]. 1942. In AULICH, James. *Válečné plakáty, zbraně hromadné komunikace*. Praha: Naše vojsko, 2009. ISBN 978-80-206-1048-5. Dostupné také z: <https://ndk.cz/view/uuid:d226a8c0-c756-11e2-8b87-005056827e51?page=uuid:a181ca70-ddd0-11e2-a0b3-5ef3fc9bb22f>.
23. HENRION, Frederick Henri Kay. *Nepojmenovaný* [plakát]. 1944. In AULICH, James. *Válečné plakáty, zbraně hromadné komunikace*. Praha: Naše vojsko, 2009. ISBN 978-80-206-1048-5. Dostupné také z: <https://ndk.cz/view/uuid:d226a8c0-c756-11e2-8b87-005056827e51?page=uuid:a181ca70-ddd0-11e2-a0b3-5ef3fc9bb22f>.
24. HEYWOOD, Andrew. *Politické ideologie*. Praha: Eurolex Bohemia, 2005. ISBN: 80-86861-71-6. Dostupné také z: <https://ndk.cz/view/uuid:48a4abf0-43d4-11e9-8854-005056827e51?page=uuid:fc0b66c0-6c96-45b6-8084-5120adf5c3ea>.
25. HEYWOOD, Andrew. *Politické ideologie*. 4. vyd. Přeložil Zdeněk MASOPUST. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-137-3.

26. HITLER, Adolf. *Mein Kampf*. (Vydavatelství neuvedeno), 1924. Dostupné z: <http://files.nepovinna-cetba.webnode.cz/200000026-1d3dc1e37f/M%C5%AFj%20boj.pdf>.
27. HLADÍK, Jaroslav. *Společenské vědy v kostce*. Havlíčkův Brod: Fragment, 1999. ISBN 80-7200-334-8.
28. HOMEROVÁ, Marie. *Výchova k občanství ve výuce společenských věd: metodicko-didaktická učebnice pro učitele všech typů škol*. Praha: M. Homerová, 2013. ISBN 978-80-260-5103-9.
29. HOŘEJŠOVÁ, Danuše. *Didaktika občanské nauky a základů společenských věd*. Praha: Naše vojsko, 1996. ISBN 80-206-0431-6.
30. Informační centrum OSN. *Vše o OSN: historie, struktura, financování*. V Praze: Informační centrum OSN, 2014. ISBN 978-80-86348-18-6. Dostupné také z <https://www.osn.cz/knihovna/publikace/>.
31. JANÍK, Tomáš, Petr KNECHT a Veronika NAJVAROVÁ. *Příspěvky k tvorbě a výzkumu kurikula*. Brno: Paido, 2007. Pedagogický výzkum v teorii a praxi. ISBN 978-80-7315-153-9.
32. JANIŠ, Kamil. *Obecná didaktika - vybraná témata*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007. ISBN 978-80-7041-297-8.
33. JANIŠ, Kamil. *Obecná didaktika - vybraná témata*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2010. ISBN 978-80-7435-047-4.
34. KALHOUS, Zdeněk a Otto OBST. *Didaktika sekundární školy*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. ISBN 80-244-0599-7.
35. KALHOUS, Zdeněk a Otto OBST. *Školní didaktika*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-571-4. Dostupné také z <https://ndk.cz/view/uuid:cf37de50-1662-11e6-853f-005056827e52?page=uuid:3ef41f10-29be-11e6-a7c4-005056825209>.
36. KALHOUS, Zdeněk. *Školní didaktika: sekundární škola*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2001. ISBN 80-244-0217-3.
37. KNECHT, Petr a Tomáš JANÍK. *Učebnice z pohledu pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2008. Pedagogický výzkum v teorii a praxi. ISBN 978-80-7315-174-4.
38. KÖHLEROVÁ, Tereza a Marek MOUDRÝ. *Občanský a společenskovědní základ*. Kralice na Hané: Computer Media, 2012. ISBN 978-80-7402-121-3.
39. KOLEKTIV AUTORŮ. *Podoby plagiátorství in Příručka pro akademické pracovníky*. Praha, Univerzita Karlova: Karolinum, 2020. ISBN 978-80-246-4786-9. Dostupné

- také z: <https://www.akademickaetika.cz/prirucka-pro-akademicke-pracovniky/4-podoby-plagiatorstvi/>.
40. KOLEKTIV AUTORŮ: Odbor dozoru a kontroly veřejné správy a Kancelář veřejného ochránce práv. *Práva občanů obce (obecná část)*. Edice dobré správní praxe. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, kancelář veřejného ochránce práv, 2011. ISBN 978-80-904579-0-4.
  41. KOMENSKÝ, Jan Amos. *Jana Amosa Komenského Didaktika veliká*. Praha: Dědictví Komenského, 1905.
  42. KOTRBA, Tomáš a Lubor LACINA. *Aktivizační metody ve výuce: příručka moderního pedagoga*. 3. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2015. ISBN 978-80-7485-043-1.
  43. LAŠEK, Jan. *Sociálně psychologické klima školních tříd a školy*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007. ISBN 978-80-7041-980-9.
  44. LENIN, Vladimír Iljič. *Stát a revoluce: učení marxismu o státu a úkoly proletariátu v revoluci*. 2., autoriz. vyd. Praha: Svoboda, 1949.
  45. MAŇÁK, Josef a Dušan KLAPKO, ed. *Učebnice pod lupou*. Brno: Paido, 2006. Pedagogický výzkum v teorii a praxi. ISBN 80-7315-124-3.
  46. MAŇÁK, Josef a Petr KNECHT, ed. *Hodnocení učebnic*. Brno: Paido, 2007. Pedagogický výzkum v teorii a praxi. ISBN 978-80-7315-148-5.
  47. MAŇÁK, Josef a Vlastimil ŠVEC. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-7315-039-5. Dostupné také z <https://ndk.cz/view/uuid:573c7370-c430-11e2-b6da-005056827e52?page=uuid:ec2ebdf0-cf91-11e2-b791-5ef3fc9bb22f>.
  48. MAŇÁK, Josef. *Nárys didaktiky*. 3. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2003. ISBN 80-210-3123-9. Dostupné také z <https://ndk.cz/view/uuid:f9b7e7a0-e2ea-11e2-9923-005056827e52?page=uuid:01dafff0-f3a1-11e2-9439-005056825209>.
  49. MAZÁČOVÁ, Nataša. *Vybrané pedagogické inovace v současné škole: studijní text pro distanční studium*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2008. ISBN 978-80-7290-373-3.
  50. MILLER, David Leslie. *Blackwellova encyklopedie politického myšlení*. Vyd. 2., dotisk. Brno: Barrister & Principal, 2003. ISBN 80-85947-56-0.
  51. NEUMANN, Stanislav Kostka, ČIVRNÝ, Lumír, ŠPAČKOVÁ-EHRLICHOVÁ, Lída a SKŘEČEK, Rudolf. *Nové zpěvy: Rudé zpěvy: Anti-Gide*. Praha: Orbis, 1953.
  52. NEZNÁMÝ AUTOR. *Lidožrout* [plakát]. 1941 - 1942. In AULICH, James. *Válečné plakáty, zbraně hromadné komunikace*. Praha: Naše vojsko, 2009. ISBN 978-80-206-

- 1048-5. Dostupné také z: <https://ndk.cz/view/uuid:d226a8c0-c756-11e2-8b87-005056827e51?page=uuid:a181ca70-ddd0-11e2-a0b3-5ef3fc9bb22f>.
53. NEZNÁMÝ AUTOR. *V době největší nouze si Hindenburg zvolil Adolfa Hitlera za říšského kancléře, volte také vaše č. 1.* [plakát]. 1933. In AULICH, James. *Válečné plakáty, zbraně hromadné komunikace*. Praha: Naše vojsko, 2009. ISBN 978-80-206-1048-5. Dostupné také z: <https://ndk.cz/view/uuid:d226a8c0-c756-11e2-8b87-005056827e51?page=uuid:a181ca70-ddd0-11e2-a0b3-5ef3fc9bb22f>.
54. OBST, Otto. *Didaktika sekundárního vzdělávání*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. ISBN 80-244-1360-4.
55. PASCH, Marvin. *Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-054-2. Dostupné také z <https://ndk.cz/view/uuid:2ecdeff0-72b7-11e8-87bd-005056827e52?page=uuid:a08cc000-aac8-11e8-93d6-5ef3fc9ae867>.
56. PAVLÍČEK, Václav, HŘEBEJK, Jiří a VYDROVÁ, Michaela. *Ústava a ústavní řád České republiky. Sv. 1: Ústava České republiky*. Praha: Linde, 1994, sv. 1. ISBN 80-85647-38-9. Dostupné také z: <https://ndk.cz/view/uuid:55cbe4b0-cdb1-11e6-8032-005056827e52?page=uuid:66572be0-d8e8-11e6-9964-005056825209>
57. PEROUTKA, Ferdinand. *Miluj svou rasu!* [článek]. In: Přítomnost, nezávislý týdeník [online]. 26. 2. 1936, roč. 13., čís. 8. [Cit. 10. 11. 2020]. ISSN 1805 - 2924 Dostupné z: <https://ndk.cz/view/uuid:f6cb4410-e9f0-11e9-a329-005056827e51?page=uuid:7564d090-ea08-11e9-8f23-5ef3fc9bb22f&fulltext=katolicismu>.
58. PETTY, Geoffrey. *Moderní vyučování*. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-172-7.
59. PIRDEK, Miloš. *IV. sjezd Komunistické strany Československa* [plakát]. 1949. In: ZELNÍČEK, Jakub, TŘEŠTÍK, Jan a Galerie U Křižovníků (Praha, Česko). *Moc obrazů, obrazy moci: politický plakát a propaganda: Galerie U Křižovníků 26.1. – 30.3. 2005 = Power of images, image sof power: political poster and propaganda: Gallery U Křižovníků 26.1. – 30. 3. 2005* : [katalog výstavy. Praha: Galerie U Křižovníků, 2005]. ISBN: 802394310-3. Dostupné také z: <https://ndk.cz/view/uuid:cb2083a0-603f-11e5-bc53-005056827e52?page=uuid:d9bf5d30-8f9e-11e5-ac67-005056827e51>.
60. PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0403-9. Dostupné také z <https://ndk.cz/view/uuid:e5e11b40-8378-11e9-852b-005056827e51?page=uuid:fe3585e2-c4f0-4da7-b886-aacce158dce3>.

61. PRŮCHA, Jan. *Učebnice: teorie a analýza edukačního média: příručka pro studenty, učitele, autory učebnic a výzkumné pracovníky*. Brno: Paido, 1998. ISBN 80-85931-49-4: 140.
62. PRŮCHA, Jan. *Hodnocení obtížnosti učebnic: struktury a parametry učiva*. Praha: Státní nakladatelství technické literatury, 1984. Publikace Výzkumného ústavu odborného školství. Dostupné také z <https://ndk.cz/view/uuid:f22a23d0-3959-11e7-ad2f-005056827e51?page=uuid:ada3d300-55f6-11e7-b7b6-5ef3fc9ae867>.
63. PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-503-5.
64. PRŮCHA, Jan. *Učitel: současné poznatky o profesi*. Praha: Portál, 2002. Pedagogická praxe. ISBN 80-7178-621-7. Dostupné také z <https://ndk.cz/view/uuid:a6de43b0-029e-11e4-89c6-005056827e51?page=uuid:58db1420-24c4-11e4-90aa-005056825209>.
65. Předsednictvo České národní rady. *Listina základních práv a svobod*. Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb. České republiky. Česká republika, 16. 12. 1992. Dostupné z: <https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>.
66. RYSKA, Radovan. *Právo pro střední školy*. Praha: Fortuna, 2003. ISBN: 80-7168-832-0.
67. SIEGLOVÁ, Dagmar. *Konec školní nudy: didaktické metody pro 21. století*. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-2254-7.
68. SIKOROVÁ, Zuzana. *Učitel a učebnice: užívání učebnic na 2. stupni základních škol*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta, 2010. ISBN 978-80-7368-923-0. Dostupné také z <https://ndk.cz/view/uuid:dda77380-a547-11e8-a2d0-005056827e52?page=uuid:8d3d14f0-b5c7-11e8-9984-005056825209>.
69. SITNÁ, Dagmar. *Metody aktivního vyučování: spolupráce žáků ve skupinách*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-246-1. Dostupné také z <https://ndk.cz/view/uuid:a07c1040-d79d-11e4-8565-005056827e52?page=uuid:7e4e4640-e180-11e4-ae60-005056825209&fulltext=sitn%C3%A1%202009>.
70. SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-1821-7.
71. SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika*. Praha: ISV nakladatelství, 1999. ISBN 80-85866-33-1:340.
72. SKALKOVÁ, Jarmila. *Pedagogika a výzvy nové doby*. Brno: Paido, 2004. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-7315-060-3.

73. SKALKOVÁ, Jarmila. *Za novou kvalitou vyučování: (inovace v soudobé pedagogické teorii i praxi)*. Brno: Paido, 1995. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-85931-11-7. Dostupné také z <https://ndk.cz/view/uuid:eb36a7d0-b609-11ea-b68c-005056827e52?page=uuid:b974f682-d16c-40f7-87e6-91cb65ec782f>.
74. STARÁ, Jana. *Práce učitelů s učebnicemi*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2019. ISBN 978-80-7603-081-7.
75. ŠIL, Přemysl a Jana KAROLOVÁ. *Člověk jako občan a světoobčan: politologie, právo a mezinárodní vztahy pro střední školy*. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2008. ISBN 978-80-7182-258-5.
76. TOMKOVÁ, Anna. *Rámeček profesních kvalit učitele: hodnotící a sebehodnotící arch*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2012. ISBN 978-80-87063-64-4.
77. VALENTA, Milan. *Koncepce a tvorba učebnic*. Olomouc: Netopejr, 1997. ISBN 80-902057-8-X. Dostupné také z <https://ndk.cz/view/uuid:94953c70-b999-11e3-9d7d-005056827e51?page=uuid:feaff450-c67e-11e3-85ae-001018b5eb5c>.
78. VETEŠKA, Jaroslav a Michaela TURECKIOVÁ. *Kompetence ve vzdělávání*. Praha: Grada, 2008. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1770-8. Dostupné také z <https://ndk.cz/view/uuid:cc575fa0-bb89-11e5-b5dc-005056827e51?page=uuid:cd6c49c0-d5ae-11e5-b8d0-001018b5eb5c>.
79. Vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách.
80. Zákon 85/1990 Sb. O právu petičním.
81. Zákon č. 128/2000 Sb. o obcích (obecních zřízeních).
82. Zákon č. 455/1991 Sb. Živnostenský zákon.
83. Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů.
84. Zákon č. 84/1990 Sb. o právu shromažďovacím.
85. Zákon č. 85/1990 Sb. o právu petičním.
86. Zákon č. 90/2012 Sb. o obchodních korporacích.
87. ZORMANOVÁ, Lucie. *Obecná didaktika: Pro studium a praxi*. Praha: Grada, 2014. ISBN: 978-80-247-4590-9.
88. ZORMANOVÁ, Lucie. *Výukové metody v pedagogice: tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod*. Praha: Grada, 2012. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4100-0. Dostupné také z <https://ndk.cz/view/uuid:6e4c9d30-f676-11ea-b646-005056827e52?page=uuid:a8189e88-b15a-40b6-8970-74846e990a45>.

89. ZUJEV, Dmitrij Dmitrijevič. *Ako tvoríť učebnice*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1986.

Internetové zdroje:

1. BEDNÁROVÁ, Lucie. *Kontrola dotací EU: ČR musí vyšetřit podvody* [online]. EURACTIV, 27. 3. 2014, [cit. 17. 6. 2021]. Dostupné z <https://euractiv.cz/section/evropske-fondy/news/europoslanci-kontroluji-v-cr-dotace-011682/>.
2. BŘICHÁČEK, Tomáš. *Demokratický deficit EU: mýty a skutečnost* [online]. Centrum pro studium demokracie a kultury, ©2016, [cit. 17. 6. 2021]. Dostupné z <https://www.cdk.cz/demokraticky-deficit-eu-myty-skutecnost>.
3. Centrum služeb pro podnikání. *Manuál Jak začít podnikat* [online]. Praha: Centrum služeb pro podnikání, nedatováno [cit. 3. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.sluzbyapodnikani.cz/manual-jak-zacit-podnikat/>.
4. Comeflex office. *Jak založit s.r.o. svépomocí a bez komplikací* [online.] Comeflex consulting s.r.o. © 2020, [cit. 12. 4. 2021]. Dostupné z https://comeflexoffice.cz/jak-zalozit-s-r-o-svepomoci/#jak_zalozit_sro_krok_za_krokem.
5. Česká televize, LÁNÍK, Jaroslav. Varšavská smlouva jako protiváha NATO. In *Studio 6* [televizní pořad]. Česká televize, 14. 5. 2015. Dostupné také z <https://edu.ceskatelevize.cz/video/4294-varsavska-smlouva-jako-protivaha-nato>.
6. Českomoravská rozvojová a záruční banka a.s. *Bezúročný úvěr pro sociální podniky*, Úvěr v programu S – podnik. Českomoravská rozvojová a záruční banka a.s., nedatováno, [cit. 12. 6. 2021]. Dostupné z <https://www.cmzrb.cz/podnikatele/uvery/s-podnik/>.
7. Českomoravská rozvojová a záruční banka a.s. *Bezúročný úvěr pro sociální podniky*, Úvěr v programu S – podnik. Českomoravská rozvojová a záruční banka a.s., nedatováno, [cit. 12. 6. 2021]. Dostupné z <https://www.cmzrb.cz/podnikatele/uvery/s-podnik/>.
8. ČT, 2003 [online]. Kodex ČT, Čl. 16. *Pravidla při natáčení, Obecná pravidla* [cit. 17. 10. 2020]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/kodex-ct/cl-16-pravidla-pri-nataceni/>.

9. ČT24, apm. *Semelová kvůli výroku o Miladě Horákové skončí ve čtyřech školských radách* [článek]. In CT24.ceskatelevize.cz [online]. Poslední změna 26. 8. 2019 [cit. 17. 11. 2020]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2906762-semelova-kvuli-vyrokum-o-milade-horakove-skonci-ve-ctyrech-skolskych-radach>.
10. ČT24, MFČR. Rozhovor s Andrejem Babišem, ministrem financí. In *Interview ČT24* [online]. ČT24, 2014 [cit. 1. 11. 2020]. <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/v-mediich/2014/ministr-financi-andrej-babis-v-interview-18780>.
11. ČTK, Seznam.cz, 2018. *Židy a Romy by posílal do plynu. Soud teď bývalého tajemníka SPD Staníka potrestal* [článek]. In: Seznamzpravy.cz. [online]. Poslední změna 31. 7. 2018 16:45 [cit. 17. 11. 2020]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/zidy-a-romy-by-posilal-do-plynu-soud-ted-byvaleho-tajemnika-spd-stanika-potrestal-53049>.
12. ČTK, iDNES.cz, 2019 [online]. *Hrad mi doporučoval, jak „správně“ rozhodnout, prozradil soudce Baxa*. [cit. 17. 10. 2020]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/prezident-zeman-baxa-nejvyssi-spravni-soud-mluvci-ovcacek.A190117_150445_domaci_lesa.
13. DEMOCRATIC, party. *The Two Platforms, The Democratic Platform Is For The White Man* [plakát]. In Wikimedia Commons, the free media repository [online]. Poslední změna 26. 3. 2020 10:38, [cit. 17. 11. 2020]. Dostupné z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:The_Two_Platforms,_The_Democratic_Platform_Is_For_The_White_Man.png.
14. DLOUHÝ, Martin, PTÁČEK, Jiří. *Současný stav. Jak vlastně systém funguje?* [online]. Volebnisystem.cz, [cit. 24. 2. 2021]. Dostupné z <http://www.volebnisystem.cz/soucasny-stav/>.
15. DotaceEU.cz. *10 kroků k získání dotace* [online]. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, ©2021, [cit. 12. 6. 2021]. Dostupné z <https://www.dotaceeu.cz/cs/jak-ziskat-dotaci/10-kroku-k-ziskani-dotace>.
16. DotaceEU.cz. *100 000 projektů pro lepší Česko* [online]. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, ©2021, [cit. 12. 6. 2021]. Dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/cs/jak-evropske-dotace-pomahaji/jak-evropske-dotace-pomahaji>.
17. DotaceEU.cz. *Obnova parku Stromovka v Humpolci* [online]. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, ©2021, [cit. 12. 6. 2021]. Dostupné z <https://www.dotaceeu.cz/cs/statistiky-a-analyzy/mapa-projektu/projekty/05->

operacni-program-zivotni-prostredi/05-4-ochrana-a-pece-o-prirodu-a-krajinu/obnova-parku-stromovka-v-humpolci.

18. DotaceEU.cz. *Sdílená učebna informatiky a robotiky* [online]. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, ©2021, [cit. 12. 6. 2021]. Dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/cs/statistiky-a-analyzy/mapa-projektu/projekty/06-integrovaný-regionální-operacní-program/06-4-komunitně-vedený-místní-rozvoj/sdílena-ucebna-informatiky-a-robotiky>.
19. DUFKA, Tomáš. *Jaký je rozdíl mezi fyzickou a právní osobou? Encyklopedie radiožurnálu* [online]. Český rozhlas, 27. 10. 2016 [cit. 3. 4. 2021]. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/jaky-je-rozdil-mezi-fyzickou-a-pravnickou-osobou-6234063>.
20. EUR – Lex. *Glosář shrnutí. Demokratický deficit* [online]. EUR – Lex, Přístup k právu evropské unie, nedatováno, [cit. 17. 6. 2021]. Dostupné z https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/democratic_deficit.html?locale=cs.
21. EUR – Lex. *Listina základních práv Evropské unie* [online]. EUR – Lex, Úřední věstník Evropské unie, 26. 10. 2012, [cit. 12. 6. 2021]. Dostupné z <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:12012P/TXT&from=CS>.
22. Evropská komise. *Evropský pilíř sociálních práv – 20 zásad* [online]. Evropská komise: Generální ředitelství pro komunikaci: nedatováno, [cit. 12. 6. 2021]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/economy-works-people/jobs-growth-and-investment/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-20-principles_cs.
23. Evropská komise. *Přístup EU k problematice udržitelného rozvoje* [online]. Evropská komise: Generální ředitelství pro komunikaci: nedatováno, [cit. 12. 6. 2021]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/strategy/international-strategies/sustainable-development-goals/eu-approach-sustainable-development_cs.
24. Evropská komise. *Sdělení komise Evropskému parlamentu, radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a výboru regionů, Další kroky k udržitelné evropské budoucnosti Evropské úsilí v oblasti udržitelnosti* [online]. EUR – Lex, 22. 11. 2016, [cit. 12. 6. 2021]. Dostupné z <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=COM%3A2016%3A739%3AFIN#footnote43>.

25. Evropská rada, Rada evropské unie. *Systém hlasování. Jednomyslnost* [online]. Evropská rada, Rada evropské unie, aktual. 28. 1. 2020, [cit. 17. 6. 2021]. Dostupné z <https://www.consilium.europa.eu/cs/council-eu/voting-system/unanimity/>.
26. Evropská unie. *Z jakých zdrojů je EU financována* [online]. Evropská unie: aktual. 10. 6. 2021, [cit. 12. 6. 2021]. Dostupné z: https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-budget/revenue-income_cs.
27. Evropská unie. *Základní informace o EU* [online]. Evropská unie: aktual. 10. 6. 2021, [cit. 12. 6. 2021]. Dostupné z: https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-in-brief_cs
28. Evropský parlament. *Evropská armáda? Kam skutečně směřuje unijní obranná politika* [online]. Evropský parlament, vyd. 28. 6. 2019, aktual. 4. 5. 2021, [cit. 17. 6. 2021]. Dostupné z <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/security/20190612STO54310/evropska-armada-myty-a-realita>.
29. Evropský parlament. *Proč se parlament stěhuje mezi Brusel a Štrasburkem?* [online]. Evropský parlament, nedatováno, [cit. 17. 6. 2021]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/faq/19/proc-se-parlament-stehuje-mez-bruselem-a-strasburkem>.
30. FIRSTOVÁ, Zdeňka. *Elektronické informační zdroje. Elektronické zdroje – citace webu* [online]. Nová citační norma ČSN ISO 690:2011 – Bibliografické citace, nedatováno, [cit. 16. 6. 2021]. Dostupné z: <https://sites.google.com/site/novaiso690/schema-a-priklady/elektronick-zdroje>.
31. HENRY. *[Facebookový komentář]* [textový obrázek.] In: Příspěvek Facebookového účtu Tomio Okamura – SPD [online]. Publikováno 16. 3. 2015, [cit. 20. 11. 2020]. Dostupné z <https://www.facebook.com/tomio.cz/posts/972127362798079>.
32. HERZ, Václav, euro.cz. *Založení s.r.o. je v Česku stále relativně obtížné. Na vině je byrokracie* [online]. Euro.cz, 14. 8. 2018 [cit. 12. 4. 2021]. Dostupné z <https://www.euro.cz/byznys/zalozeni-sro-cena-postup-podminky-1417153>.
33. HOVORKOVÁ, Johana. *Brusel chce zakázat hranolky a chleba aneb Lži blesku na titulní straně* [online]. FORUM24, 2. 8. 2017, [cit. 12. 6. 2021]. Dostupné z <https://www.forum24.cz/brusel-chce-zakazat-hranolky-a-chleba-aneb-lzi-blesku-na-titulni-strane/>.

34. Informační centrum OSN v Praze. *Cíle organizace* [online]. Informační centrum OSN v Praze, nedatováno [cit. 8. 6. 2021]. Dostupné z <https://www.osn.cz/osn/cil/>.
35. Informační centrum OSN v Praze. *Historie* [online]. Informační centrum OSN v Praze, nedatováno [cit. 8. 6. 2021]. Dostupné z <https://www.osn.cz/osn/historie/>.
36. Informační centrum OSN v Praze. *Hlavní témata* [online]. Informační centrum OSN v Praze, nedatováno [cit. 8. 6. 2021]. Dostupné z <https://www.osn.cz/osn/hlavni-temata/>.
37. Informační centrum OSN v Praze. *Organizační struktura* [online]. Informační centrum OSN v Praze, nedatováno [cit. 8. 6. 2021]. Dostupné z <https://www.osn.cz/osn/organizacni-struktura/>.
38. Jagello 2000. *Historie NATO* [online]. Natoaktual.cz. Portál informačního centra o NATO v Praze, nedatováno, [cit. 16. 6.2021]. Dostupné z: <https://www.natoaktual.cz/zpravy/Ivzniknato>.
39. JINDRA, Jaroslav. Skupinové řešení problémů – metody vedoucí k rozhodnutí. In *Metodický portál: Články* [online]. Metodický portál, 15. 12. 2008, [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/2805/SKUPINOVE-RESENI-PROBLEMU---METODY-VEDOUCI-K-ROZHODNUTI.html>>. ISSN 1802-4785.
40. JINDŘICH. [Facebookový komentář] [textový obrázek]. In: Příspěvek Facebookového účtu Tomio Okamura – SPD [online]. Publikováno 8. 10. 2020, [cit. 10. 11. 2020]. Dostupné z https://www.facebook.com/tomio.cz/posts/3806338362710284?comment_id=3815933105084143.
41. JOZEF. [Facebookový komentář] [textový obrázek]. In: Příspěvek Facebookového účtu KSČM – Komunistická strana Čech a Moravy [online]. Publikováno 16. 11. 2020, [cit. 21. 11. 2020]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/komunistickastranacehamoravy>.
42. Kancelář veřejného ochránce práv. *Jak probíhá šetření?* [online]. Kancelář veřejného ochránce práv, ©2021 [cit. 31. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/setreni/>.
43. Kancelář veřejného ochránce práv. *Jste v tíživé životní situaci a potřebujete pomoc?* [online]. Kancelář veřejného ochránce práv, ©2021 [cit. 31. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/situace/>.

44. Kancelář veřejného ochránce práv. *Podějte podnět. Podání stížnosti* [online]. Kancelář veřejného ochránce práv, ©2021 [cit. 31. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/podejte-stiznost/>
45. Kancelář veřejného ochránce práv. *Potřebuji pomoc* [online]. Kancelář veřejného ochránce práv, ©2021 [cit. 31. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/>.
46. KONEČNÁ, Jana. *Daňová evidence není účetnictví. Pár slov pro podnikatele a ostatní OSVČ* [online]. Brno: jakpodnikat.cz, 29. 1. 2021 [cit. 3. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.jakpodnikat.cz/danova-evidence.php>.
47. KONEČNÁ, Jana. *Jak začít podnikat jako OSVČ. Pár slov pro podnikatele a ostatní OSVČ* [online]. Brno: jakpodnikat.cz, 16. 12. 2019 [cit. 3. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.jakpodnikat.cz/jak-zacit-jako-osvc.php>.
48. KONEČNÁ, Jana. *Jednotný registrační formulář pro podnikání, živnosti. Pár slov pro podnikatele a ostatní OSVČ* [online]. Brno: jakpodnikat.cz, 16. 1. 2017 [cit. 3. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.jakpodnikat.cz/jednotny-registracni-formular.php>.
49. KONEČNÁ, Jana. *Nízký zisk a sociální pojištění – rozhodná částka. Pár slov pro podnikatele a ostatní OSVČ* [online]. Brno: jakpodnikat.cz, 8. 10. 2020 [cit. 3. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.jakpodnikat.cz/socialni-pojisteni-a-nizky-zisk.php>.
50. KONEČNÁ, Jana. *Podnikání – Jak začít podnikat. Pár slov pro podnikatele a ostatní OSVČ* [online]. Brno: jakpodnikat.cz, 25. 1. 2021 [cit. 3. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.jakpodnikat.cz/jak-zacit-podnikani.php>.
51. KONEČNÁ, Jana. *Podnikání bez živnosti. Pár slov pro podnikatele a ostatní OSVČ* [online]. Brno: jakpodnikat.cz, 25. 2. 2020 [cit. 3. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.jakpodnikat.cz/osvc-bez-zivnosti.php>.
52. KONEČNÁ, Jana. *Příjmy ze samostatné činnosti - §7. Pár slov pro podnikatele a ostatní OSVČ* [online]. Brno: jakpodnikat.cz, 4. 2. 2018 [cit. 3. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.jakpodnikat.cz/prijmy-z-podnikani.php>.
53. KONEČNÁ, Jana. *Sociální pojištění OSVČ. Pár slov pro podnikatele a ostatní OSVČ* [online]. Brno: jakpodnikat.cz, 26. 3. 2020 [cit. 3. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.jakpodnikat.cz/socialni-pojisteni-duchodove-zabezpeceni.php>.
54. KONEČNÁ, Jana. *Volné živnosti, živnost volná. Pár slov pro podnikatele a ostatní OSVČ* [online]. Brno: jakpodnikat.cz, 14. 10. 2020 [cit. 3. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.jakpodnikat.cz/zivnosti-volne.php>.

55. KONEČNÁ, Jana. *Všeobecné podmínky pro živnost, poplatky. Pár slov pro podnikatele a ostatní OSVČ* [online]. Brno: jakpodnikat.cz, 27. 8. 2014 [cit. 3. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.jakpodnikat.cz/vseobecne-podminky-ziskani-zivnosti.php>.
56. KONEČNÁ, Jana. *Zdravotní pojištění OSVČ, zálohy. Pár slov pro podnikatele a ostatní OSVČ* [online]. Brno: jakpodnikat.cz, 25. 1. 2021 [cit. 3. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.jakpodnikat.cz/zdravotni-pojisteni.php>.
57. KONEČNÁ, Jana. *Živnostenské oprávnění, založení živnosti. Pár slov pro podnikatele a ostatní OSVČ* [online]. Brno: jakpodnikat.cz, 27. 12. 2019 [c.it. 3. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.jakpodnikat.cz/zivnostensky-list-ziskat.php>
58. KONEČNÁ, Jana. *Živnosti koncesované. Pár slov pro podnikatele a ostatní OSVČ* [online]. Brno: jakpodnikat.cz, 20. 5. 2013 [cit. 3. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.jakpodnikat.cz/zivnosti-koncesovane.php>.
59. KONEČNÁ, Jana. *Živnosti řemeslné. Pár slov pro podnikatele a ostatní OSVČ* [online]. Brno: jakpodnikat.cz, 20. 9. 2018 [cit. 3. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.jakpodnikat.cz/zivnosti-remeslne.php>.
60. KONEČNÁ, Jana. *Živnosti vázané. Pár slov pro podnikatele a ostatní OSVČ* [online]. Brno: jakpodnikat.cz, 14. 10. 2020 [cit. 3. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.jakpodnikat.cz/zivnosti-vazane.php>.
61. KONEČNÁ, Jana. *Živnosti, druhy živností. Pár slov pro podnikatele a ostatní OSVČ* [online]. Brno: jakpodnikat.cz, 9. 3. 2020 [cit. 3. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.jakpodnikat.cz/zivnosti-volne-vazane.php>.
62. KUBEŠA, Milan. *Evropská armáda – utopie nebo reální budoucnost? ... aneb společné ozbrojené síly EU „jinak“*. *Vojenské rozhledy*, 2013, roč. 22 (54), č. 2, s. 103 – 108, ISSN 1210-3292. Také dostupné z <https://www.vojenskerohledy.cz/kategorie-clanku/vystavba-ozbrojenych-sil/evropska-armada-utopie-nebo-realna-budoucnost-aneb-spolecne-ozbrojene-sily-eu-jinak>.
63. MÁNERT, Oldřich. *Parlament ve Štrasburku je miliardový nesmysl. Europoslancům navzdory* [online].iDnes.cz, 7. 12. 2014, [cit. 17. 6. 2021]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/stehovani-evropskeho-parlamentu-a-reakce-ceskych-europoslancu.A141203_162802_zahranicni_ert.
64. *Mapy.cz. Screenshot mapy: Základní* [online mapa]. © Seznam.cz a.s., © OpenStreetMap, 2021, [cit. 13. 7. 2021]. Dostupné z

<https://mapy.cz/zakladni?x=16.5946745&y=49.2016143&z=17&source=addr&id=8899880>.

65. MARCELA. [*Facebookový komentář*] [textový obrázek.] In: Příspěvek Facebookového účtu Tomio Okamura – SPD [online]. Publikováno 16. 3. 2015, [cit. 10. 11. 2020]. Dostupné z <https://www.facebook.com/tomio.cz/posts/972127362798079>.
66. MARTIN. [*Facebookový komentář*] [textový obrázek.] In: Příspěvek Facebookového účtu KSČM – Komunistická strana Čech a Moravy [online]. Publikováno 21. 11. 2020, [cit. 21. 11. 2020]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/komunistickastranacechamoravy>.
67. MEJSTRŮKOVÁ, Alena, KOLÍNSKÁ, Petra. *Volby. Volby – jak na to*. [online]. Občanská společnost – návod k použití, akt. 31. 5. 2010, [cit. 20. 2. 2021]. Dostupné z <http://obcan.ecn.cz/index.shtml?apc=uj--1-132561>.
68. MILAN. [*Facebookový komentář*] [textový obrázek.] In: Příspěvek Facebookového účtu Tomio Okamura – SPD [online]. Publikováno 16. 3. 2015, [cit. 20. 11. 2020]. Dostupné z <https://www.facebook.com/tomio.cz/posts/972127362798079>.
69. Ministerstvo financí České republiky. *Čistá pozice ČR ve vztahu k EU* [online]. Ministerstvo financí ČR, vyd. 27. 7. 2020, aktual. 2. 2. 2021, [cit. 12. 6. 2021]. Dostupné z <https://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/hospodareni-eu/pozice-cr-vuci-rozpoctu-eu/2020/cista-pozice-cr-ve-vztahu-k-rozpoctu-eu-39115>.
70. Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Přídavek na dítě* [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí, nedatováno [cit. 13. 4. 2021]. Dostupné z <https://www.mpsv.cz/-/pridavek-na-dite>.
71. Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Příspěvek na bydlení* [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí, nedatováno [cit. 13. 4. 2021]. Dostupné z <https://www.mpsv.cz/-/prispevek-na-bydleni>.
72. Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Příspěvek na péči* [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí, nedatováno [cit. 13. 4. 2021]. Dostupné z <https://www.mpsv.cz/-/prispevek-na-peci>.
73. Ministerstvo průmyslu a obchodu. *Uznávání odborné kvalifikace pro oblast živnostenského podnikání* [online]. Ministerstvo průmyslu a obchodu © 2005 – 2020 [cit. 3. 4. 2021]. Dostupné z:

<https://www.mpo.cz/cz/podnikani/zivnostenske-podnikani/uznavani-odborne-kvalifikace-pro-oblast-zivnostenskeho-podnikani--144206/>.

74. Ministerstvo vnitra České republiky. *Informace o podmínkách kandidatury ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky v roce 2017* [online]. Odbor všeobecné správy, 2. 5. 2017, [cit 24. 2. 2021]. Dostupné z <https://www.mvcr.cz/clanek/informace-o-podminkach-kandidatury-ve-volbach-do-poslanecke-snemovny-parlamentu-ceske-republiky-v-roce-2017.aspx>.
75. Ministerstvo vnitra České republiky. *Rady a služby. Občanské aktivity*. [online]. MVČR, 16. 11. 2017, [cit 24. 2. 2021]. Dostupné z <https://www.mvcr.cz/clanek/obcanske-aktivity-118893.aspx?q=Y2hudW09Ng%3D%3D>.
76. Ministerstvo vnitra České republiky. *Všeobecné volby do zastupitelstev obcí konané na podzim roku 2018. Kandidatura volební strany typu nezávislý kandidát a sdružení nezávislých kandidátů ve volbách do zastupitelstev obcí*. [online]. Odbor všeobecné správy, 16. 11. 2017, [cit 24. 2. 2021]. Dostupné z <https://www.mvcr.cz/clanek/kandidatura-volebni-strany-typu-nezavisly-kandidat-a-sdruzeni-nezavislych-kandidatu-ve-volbach-do-zastupitelstev-obci.aspx>.
77. MOLÁČEK, Jan. *Klub se za trenérový rasistické výroky neomluví. Brno chce podobné excesy zohlednit při udělování dotací* [článek]. In: denikn.cz [online]. Poslední změna 18. 6. 2020 7:00. [Cit. 21. 11. 2020]. Dostupné z: <https://denikn.cz/381341/klub-se-za-trenerovy-rasisticke-vyroky-neomluvi-brno-chce-podobne-excesy-zohlednit-pri-udelovani-dotaci/>.
78. Národní ústav pro vzdělávání. *Rámcové vzdělávací programy* [online]. NUV ©2011 – 2021 [cit. 8. 1. 2021]. Dostupné z <http://www.nuv.cz/t/rvp>.
79. NATO. *Kolektivní obrana. Základní body* [online]. NATO: nedatováno, [cit. 16. 6. 2021]. Dostupné z: https://www.nato.int/nato-welcome/index_cz.html.
80. NATO. *Politická a vojenská aliance. Základní body* [online]. NATO: nedatováno, [cit. 16. 6. 2021]. Dostupné z: https://www.nato.int/nato-welcome/index_cz.html.
81. NATO. *Přehled NATO* [online]. NATO: nedatováno, [cit. 16. 6. 2021]. Dostupné z: https://www.nato.int/nato-welcome/files/checklist_cz.pdf.
82. NATO. *Transatlantické spojení. Základní body* [online]. NATO: nedatováno, [cit. 16. 6. 2021]. Dostupné z: https://www.nato.int/nato-welcome/index_cz.html.
83. Novinky.cz. *Evropská komise žaluje Česko a Polsko za porušování volebních práv* [online]. Novinky.cz, 9. 6. 2021, [cit. 12. 6. 2021]. Dostupné z

- <https://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/clanek/evropska-komise-zaluje-cesko-a-polsko-za-porusovani-volebnich-prav-40362765>.
84. PALÁN, Zdeněk. Bloomova taxonomie. In: *Andromedia.cz* [online]. (údaje o dni a místu publikování nejsou dostupné) [cit. 2013-05-16]. Dostupné z: <http://www.andromedia.cz/andragogicky-slovník/bloomova-taxonomie>.
85. Podnikáním ke svobodě. *Jak založit s.r.o. čko za jeden den a nejlevněji?* [online]. Podnikáním ke svobodě, 29. 7. 2018, [cit. 12. 4. 2021]. Dostupné z <https://www.youtube.com/watch?v=sQrx3EwLAj4&t=164s>.
86. Policie České republiky. *Dilema – oznámit či neoznámit. Oznámení trestného činu* [online]. Policie ČR, © 2021 [cit. 31. 3. 2021]. Dostupné z <https://www.policie.cz/clanek/oznameni-trestneho-cinu.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>.
87. Policie České republiky. *Oznamovací povinnost, neoznámení a nepřekažení trestného činu. Oznámení trestného činu* [online]. Policie ČR, © 2021 [cit. 31. 3. 2021]. Dostupné z <https://www.policie.cz/clanek/oznameni-trestneho-cinu.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d>.
88. Policie České republiky. *Postup při podání trestního oznámení. Oznámení trestného činu* [online]. Policie ČR, © 2021 [cit. 31. 3. 2021]. Dostupné z <https://www.policie.cz/clanek/oznameni-trestneho-cinu.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>.
89. Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky. *Kdo může být poslancem?* [online]. Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna, nedatováno, [cit. 24. 2. 2021]. Dostupné z <https://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=675&z=12191>.
90. Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky. *Organizace a průběh voleb do PS* [online]. Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna, nedatováno, [cit. 24. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=300>.
91. PublicDomainPictures. Knife [obr]. In: Pixabay.com, 5. 4. 2014 [online]. [Cit. 21. 3. 2021] Dostupné z: <https://pixabay.com/cs/photos/n%C5%AF%C5%BE-bodnut%C3%AD-zab%C3%ADt-vra%C5%BEda-%C4%8Dlov%C4%9Bk-316655/>.
92. QUINE, Thomas. *Racism*[foto]. In: flickr.com [online]. Poslední změna 28. 11. 2009. [cit. 18. 11. 2020] Dostupné z: https://www.flickr.com/photos/x-ray_delta_one/15402205166/in/album-72157622160036906/.

93. *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia, obor 79-41-K/41 Gymnázium a vyšší stupeň gymnázií* [online]. Praha: MŠMT, 2013 [cit. 8. 1. 2021]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/file/159>.
94. SATTLER, Robert. *Neexistující pseudokoncentrák, miní Rozner o Letech. Míří na něj trestní oznámení* [online]. Lidovky.cz, 5. 8. 2018 [cit. 10. 11. 2020]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/tomio-okamura-spd-miroslav-rozner-koncentracni-tabor-lety-romove.A180205_101937_In_domov_rsa.
95. Sferrario1968. *Orthopedics* [obr]. In: Pixabay.com, 8. 7. 2018 [online]. [Cit. 21. 3. 2021] Dostupné z: <https://pixabay.com/cs/photos/ortopedie-obvaz-ruka-k%C5%99%C3%ADda-3536790/>.
96. Simply Office. *Jak začít podnikat – kompletní průvodce* [online]. Simply office s. r. o. © 2016 [cit. 3. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.simplyoffice.cz/clanky/jak-zacit-podnikat-kompletni-pruvodce>.
97. Simply Office. *Poradíme vám, jaké existují druhy živností a jak je založit nebo přerušit* [online]. Simply office s. r. o. © 2016 [cit. 3. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.simplyoffice.cz/clanky/poradime-vam-jake-existuji-druhy-zivnosti-a-jak-je-zalozit-nebo-prerusit>.
98. Simply Office. *Právní minimum, které by měl znát každý začínající podnikatel* [online]. Simply office s. r. o. © 2016 [cit. 3. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.simplyoffice.cz/clanky/pravni-minimum-ktere-by-mel-znat-kazdy-zacinajici-podnikatel>.
99. Simply office. *Založení s.r.o. společnosti za symbolickou 1 Kč?* [online]. Simply office s.r.o. © 2016, [cit. 12. 4. 2021]. Dostupné z https://www.simplyoffice.cz/clanky/zalozeni-sro-spolecnosti-za-symbolickou-1-kc?gclid=CjwKCAjw07qDBhBxEiwA6pPbHvaYALiCDt9oXtd9ipq-CKoSR0vjGC-j67rKCzHpk-gJ63_pqO754xoCCo4QAvD_BwE.
100. SOKOLSKA, Ina. *Evropský parlament: volební postupy* [online]. Evropský parlament, listopad 2020, [cit 20. 2. 2021]. Dostupné z <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/21/evropsky-parlament-volebni-postupy>.
101. TN.cz. *Další zákaz z EU! Skončí silnější vysavače. Proč?* [online]. TN.cz, aktual. 6. 8. 2014, [cit. 12. 6. 2021]. Dostupné z <https://tn.nova.cz/clanek/zpravy/na-vasi-strane/dalsi-zakaz-z-eu-zakazou-silnejsi-vysavace-proc.html>.

102. TOMEK, Karel. Volby a voliči. In *Metodický portál: Články* [online]. Metodický portál, 3. 11. 2008, [cit. 24. 2. 2021]. Dostupné z <https://clanky.rvp.cz/clanek/s/Z/1865/VOLBY-A-VOLICI.html/>.
103. TOMIO OKAMURA – SPD. *Facebookový příspěvek, bez názvu* [online]. Tomio Okamura – SPD, facebookový profil, 19. 6. 2019, [cit. 17. 10. 2020]. Dostupné z <https://www.facebook.com/tomio.cz/posts/2634348536575945>.
104. TOMIO OKAMURA – SPD. *Facebookový příspěvek, bez názvu* [online]. Tomio Okamura – SPD, facebookový profil, 31. 3. 2021, [cit. 12. 6. 2021]. Dostupné z <https://www.facebook.com/tomio.cz/posts/4311407785536670>.
105. TOMIO OKAMURA – SPD. *Facebookový příspěvek, bez názvu* [online]. Tomio Okamura – SPD, facebookový profil, 31. 3. 2021, [cit. 12. 6. 2021]. Dostupné z <https://www.facebook.com/tomio.cz/posts/4311407785536670>.
106. VOSÁHLO, Jakub. *O tom se nemluví: Co chce Brusel provést s českou zabijačkou? Okamura varuje* [online]. Parlamentní listy.cz, 3. 5. 2021, [cit. 12. 6. 2021]. Dostupné z <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/rozhovory/O-tom-se-nemluvi-Co-chce-Brusel-provest-s-ceskou-zabijackou-Okamura-varuje-662773>.
107. ŽUROVEC, Michal. *Čistá pozice ČR vůči EU loni dosáhla +85,7 miliardy, jde o historický druhý nejlepší výsledek* [online]. Ministerstvo financí České republiky, 2. 2. 2021, [cit. 12. 6. 2021]. Dostupné z <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2021/cista-pozice-cr-vuci-eu-loni-dosahla-857-40792>.